

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**AVRUPA BİRLİĞİ UYUM SÜRECİNDE
TÜRKİYE’NİN SU POLİTİKASI, SU HUKUKU VE SU KAYNAKLARI
YÖNETİMİNDE YENİDEN YAPILANMALAR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ceren KÜÇÜKÇELEBİ

İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı

Hidrolik ve Su Kaynakları Mühendisliği Programı

OCAK 2014

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**AVRUPA BİRLİĞİ UYUM SÜRECİNDE
TÜRKİYE’NİN SU POLİTİKASI, SU HUKUKU VE SU KAYNAKLARI
YÖNETİMİNDE YENİDEN YAPILANMALAR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Ceren KÜÇÜKÇELEBİ
(501121506)**

İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı

Hidrolik ve Su Kaynakları Mühendisliği Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İlhan AVCI

OCAK 2014

İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 501121506 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi **Ceren KÜÇÜKÇELEBİ**, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “**AVRUPA BİRLİĞİ UYUM SÜRECİNDE TÜRKİYE’NİN SU POLİTİKASI, SU HUKUKU VE SU KAYNAKLARI YÖNETİMİNDE YENİDEN YAPILANMALAR**” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Prof. Dr. İlhan AVCI**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Emine Beyhan YEĞEN**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Atilla AKKOYUNLU
Boğaziçi Üniversitesi

Teslim Tarihi : **16 Aralık 2013**
Savunma Tarihi : **24 Ocak 2014**

ÖNSÖZ

Son zamanlarda ülkemizde ve dünyada etkileriyle önemli bir konu haline gelen su üzerine hazırladığım bu tez çalışmamda, suyun tüm insanlık açısından önemi, Türkiye'nin önceki ve mevcut su kaynakları potansiyeli ve sular hakkındaki politikaları, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde su konusunda karşılaştığı durumlar ve bu konulardaki eksiklerin giderilmesine yönelik olarak yapılmış ve yapılacak olan çalışmalar işlenmiştir.

Öğrencisi olduktan sonra “su”ya bakış açımı değiştiren, su kelimesinin öneminin ve değerinin farkına varmamı sağlayan, aynı zamanda yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam boyunca geniş bilgi birikimiyle beni aydınlatan ve yol gösteren değerli hocam Prof. Dr. İlhan AVCI'ya teşekkür ederim.

Kendimi bildiğim andan itibaren bana hep bir birey gibi yaklaşan, düşüncelerime, yaptıklarına hep fazlasıyla değer veren, ellerindeki olanaklarla başta eğitimim olmak üzere her konuda maddi manevi fedakarlık gösteren ve hep en iyisini sağlamaya çalışan, hiç bir zaman hiç bir konuda beni geri çevirmeyen ve hep destek olan canım aileme sonsuz teşekkür ederim.

Her zaman olduğu gibi tez yazım aşamamın da her saniyesinde yanımda olan, her anıma yetişen ve hiç bir zaman desteğini ve sevgisini benden esirgemeyen nişanlım ve en önemlisi en iyi dostum olan Mehmet Gökalp GEDİK'e teşekkür ederim.

Tek mutlulukları başarılarım olan, belirli aralıklarla hayatımdan eksilen ancak benim için değerlerini ifade edemediğim sevgili dayım, babaannem, dedem, anneannem ve büyükbabama da bana kattıkları her şey için teşekkürlerimi sunuyorum.

Aralık 2013

Ceren KÜÇÜKÇELEBİ
(İnşaat Mühendisi)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KISALTMALAR	ix
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xi
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiii
ÖZET.....	xvii
SUMMARY	xvii
1. SUYUN ÖNEMİ VE İNSAN İLİŞKİSİNDEKİ YERİ	1
1.1 Yaşam İçin Su ve Suyun Önemi	1
1.2 İnsan Su İlişkisi	1
2. YERKÜRESİNDEKİ SU KAYNAKLARI VE DAĞILIMLARI	3
2.1 Hidrolojik Çevrim	3
2.2 Yeryüzündeki Su Kaynakları ve Su Potansiyeli	5
2.3 Yeryüzündeki Suyun Niceliksel Durumu	5
2.4 Dünyadaki Su Arzı ve Su Talebi.....	6
2.5 Dünyada Su ile İlgili Oluşumlar.....	9
2.5.1 Küresel etkiler ve etkinlikler	9
2.5.2 Uluslararası toplantı çıktıları	11
2.6 Sınıraşan ve Sınır Oluşturan Su Kaynakları ile İlgili Uluslararası Su Hukuku ve Su Politikaları.....	12
2.6.1 Sınıraşan ve sınır oluşturan suların kapsamı	12
2.6.1.1 Sınır oluşturan sular	12
2.6.1.2 Sınıraşan sular	13
2.6.2 Uluslararası su hukuku ve politikaları.....	13
3. TÜRKİYE VE SU	17
3.1 Türkiye'nin Su Kaynakları Potansiyeli	17
3.2 Sınıraşan ve Sınır Oluşturan Su Kaynakları.....	23
4. TÜRKİYE'NİN ULUSAL SU HUKUKU, POLİTİKASI VE SU KAYNAKLARI YÖNETİMİ.....	27
4.1 Su Hukukunun Tarihçesi	27
4.1.1 Çeşitli uygarlıkların ve ülkelerin kanunlarında su ile ilgili düzenlemeler	27
4.1.2 Türkiye Cumhuriyeti öncesi ve sonrasında su ile ilgili düzenlemeler	28
4.2 Türkiye'de Su Kaynakları Yönetiminin Kurumsal Yapısı.....	31
4.3 Türkiye'nin Sınıraşan ve Sınır Oluşturan Sular Hakkındaki Sorun, Görüş ve Politikaları	34
4.4 Türkiye'nin Sınıraşan Sular Hakkındaki Geliştirdiği Projeler	39
5. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE SU VE TÜRKİYE.....	43
5.1 Avrupa Birliği'nde Suyun Yeri	43
5.2 Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi	45
5.2.1 Su Çerçeve Direktifi (SÇD) ana teması	45
5.2.2 Su Çerçeve Direktifi temel maddeler ve prensipler	47
5.2.2.1 Su Çerçeve Direktifi maddeleri ve kavramlar	47

5.2.2.2 Nehir havza yönetim planlaması	51
5.3 Su Çerçeve Direktifi için Uyum Süreci.....	52
6. TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİ’NE UYUM SÜRECİ	55
6.1 Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne Adaylığı	55
6.2 Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Yeniden Yapılanmaları	57
6.2.1 Ulusal Çevre Stratejisi.....	57
6.2.2 SÇD ilkeleri doğrultusunda Türkiye’de yapılan yasal ve kurumsal değişiklikler.....	58
6.2.2.1 Su Çerçeve Direktifi’nin ulusal düzeyde uygulama olanakları.....	58
6.2.2.2 Su Çerçeve Direktifi’nin getirdiği kurumsal gereklilikler ve değişiklikler.....	60
6.2.2.3 Su Çerçeve Direktifi’nin getirdiği yasal gereklilikler ve değişiklikler.....	67
6.3 Çeşitli Ülkelerin Su Konusundaki Tutumları	75
7. GENEL DEĞERLENDİRMELER	79
8. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	83
KAYNAKÇA	87
EKLER.....	91
ÖZGEÇMİŞ.....	153

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AET	: Avrupa Ekonomi Topluluğu
BM	: Birleşmiş Millerler
DB	: Dünya Bankası
DSF	: Dünya Su Forumu
DSİ	: Devlet Su İşleri
DSK	: Dünya Su Konseyi
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
ICID	: Uluslararası Sulama ve Drenaj Merkezi
ICOLD	: Uluslararası Büyük Barajlar Komisyonu
IHA	: Uluslararası Hidrolik Enerji Birliği
IWRA	: Uluslararası Su Kaynakları Birliği
İSKİ	: İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi
NHYP	: Nehir Havza Yönetim Planlaması
OECD	: İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı
TEMA	: Türkiye Erezyonla Mücaadele, Ağaçlandırma ve Doğal Kaynakları Koruma Vakfı
SÇD	: Su Çerçeve Direktifi
UÇES	: Ulusal Çevre Stratejisi

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1 : Yerküresindeki Su Kaynakları Dağılımı.....	5
Çizelge 2.2 : Yeryüzündeki Su Kaynaklarının ve Nüfusun Kıtalaraya Göre Dağılımı.....	8
Çizelge 3.1 : Türkiye'deki Su Kaynakları.....	18
Çizelge 3.2 : Kişi Başına Düşen Kullanılabilir Su Ortalamaları.....	19
Çizelge 3.3 : Türkiye'nin havzaları ve Yıllık Ortalama Akış Miktarları.....	21
Çizelge 3.4 : Türkiye'nin Sınır Oluşturan Suları.....	23
Çizelge 3.5 : Türkiye'nin Sınırdaş Suları.....	25
Çizelge 3.6 : Türkiye'nin Kara ve Su Sınırları.....	26
Çizelge 4.1 : Meriç Nehri Havzası'nda Yapılan Antlaşmalar	35
Çizelge 5.1 : Su Çerçeve Direktifi Maddeleri.....	50
Çizelge 5.2: Su Çerçeve Direktifi'nde Öngörülen Uyum Süreci Faaliyetleri Tarihleri ve İlgili Maddeleri.....	53
Çizelge 6.1 : Türkiye'deki Su İle İlgilenen Kurumlar ve Görev Yetki Çatışması....	61

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1: Hidrolojik Çevrim	3
Şekil 2.2: Yer Küredeki Su Kaynakları	6
Şekil 2.3: Yıllara Göre Kıtalardaki Su Tüketim Değerleri	7
Şekil 3.1: Havzaların Su Varlıklarına Göre Dağılımı.....	22
Şekil 4.1 : Türkiye’de Su Kaynakları Yönetimi Kurumsal Yapısı.....	33
Şekil 4.2 : Fırat ve Dicle Nehirleri Üzerindeki Barajlar.....	37
Şekil 4.3 : Manavgat Çayı Su Temin Projesi.....	40
Şekil 4.4 : KKTC’ye Su Nakli Projesi.....	41
Şekil 4.5 : Barış Suyu Projesi.....	42
Şekil 6.1 : 2008 Yılına Ait Türkiye’deki Su Yönetimi Kurumsal Yapısı.....	64
Şekil 6.2 : 2013 Yılına Ait Türkiye’deki Yeni Su Yönetimi Kurumsal Yapısı.....	66

ÖZET

AVRUPA BİRLİĞİ UYUM SÜRECİNDE TÜRKİYE’NİN SU POLİTİKASI, SU HUKUKU VE SU KAYNAKLARI YÖNETİMİNDE YENİDEN YAPILANMALAR

Su insan yaşamının vazgeçilmez tek anahtarıdır. Teknolojinin gelişimi, insan nüfusundaki artış küresel boyutta su kaynaklarında azalmaya sebep olmuştur. Su gibi önemli bir değerin tartışmasız önemi sebebiyle, geçmişten günümüze insanlar ve ülkeler arasında anlaşmazlıklar ve geçimsizlikler olmuştur. Bu bağlamda su dünyanın en önemli meselelerinden biri haline gelmiştir.

Bu çalışma kapsamında, su ve insan ilişkisinin farklı boyutları incelenmiştir. Gerek bölgesel, gerek ülkesel, gerekse dünya açısından değerlendirmeler yapılmıştır. Türkiye’nin sınıraşan ve sınır oluşturan suları hakkında bilgilere yer verilmiştir ve özellikle Türkiye’nin su konusunda içinde bulunduğu süreç, su yönetimi konusundaki mevcut kurumsal yapısı ve su hukuku incelenmiştir.

Çalışmada aynı zamanda Avrupa Birliği ve Türkiye’nin su konusundaki mevcut durumu da ele alınmıştır. Su Çerçeve Direktifi ve amaçları incelenmiş, Türkiye’nin Direktif’e uyum süreci üzerinde durulmuştur. Avrupa Birliği’ne uyum süreci doğrultusunda su konusunda yapılması gereken tüm gereklilikler belirtilmiş ve bugüne kadar yapılan çalışmaların tamamına yer verilmiştir.

2013 yılında Türkiye’de yürürlüğe girmesi hedeflenmiş olan ancak girmeyen Su Yasası’nın taslağı incelenmiş, eksikleri ve geliştirilmesi gereken alanları belirlenmiştir.

Bu çalışma Avrupa Birliği’ne aday ülke olan Türkiye’nin su konusunda yapması gerekenler, giderilmesi gereken eksikler ve bugüne kadar yapılmış olan yapılanmaların değerlendirilmesi ve günümüzün bu sürecine ilgi duyanlar için su yönetimi konusunda genel bir veri aynı zamanda referans olması amacı ile yapılmıştır.

SUMMARY

TURKISH WATER POLICIES, LAWS AND WATER RESOURCES MANAGEMENT WITH IN THE FRAMEWORK OF ARRENGEMENTS FOR EUROPEAN UNION

Water is the irreplaceable key of everyone's life. Developments in technology and rapid increases in population in recent years have affected the number and the potentials of water resources in a negative way. Water also has caused divisions and conflicts since people have awaked to waters incontestable importance. In this regard, water has become the one of the most important issue of the world.

In this study, water and its relationship with people is examined in different aspects and, regional, territorial, and global assessments is done. Turkey's present legal system about water and present water sources management system is evaluated and imperfect parts of the systems have been determined and pointed out.

Turkey's present "water relations" with European Union is discussed, and European Union's Water Framework Directive, its targets and Turkey's adaption period to the Directive are investigated in this study. All the things that have to be done during the process is specified and the ones that have performed are explicated.

The New Water Law that had to come into effect in 2013 has not operational yet though its draft has issued in 2012. .This draft New Water Law is analysed and the imperfect parts are stated.

This study is carried out to state and explicate all the institutive and juridicial needs about water and also to point out the ones performed in Turkey and also to be a reference for the ones that show interest to this subject.

1. SUYUN ÖNEMİ VE İNSAN İLİŞKİSİNDEKİ YERİ

1.1 Yaşam İçin Su ve Suyun Önemi

Su canlıların yaşaması için hayati önem taşımaktadır. Yeryüzünde bulunan en küçük canlı organizmadan en büyüğüne, yaşamsal faaliyetlerin uzun vadede sürdürülebilmesi için suya ihtiyaç vardır. Hayatı idame ettirmenin yanında su, canlıların dolaşım, sindirim gibi biyolojik sistemlerinin çalışmasında da başrolu oynar. Canlılar için yerine doğal ya da yapay hiçbir maddenin konulamayacağı değerdir. Küresel ölçekte yenilenebilir bir kaynak olan su, bölgesel ölçekte yani kullanılabilirlik yönünden sınırlıdır. Bu bağlamda suyun değerinin ve öneminin farkına varan günümüz insanı suya “mavi altın” ismini vermişlerdir.

1.2 İnsan Su İlişkisi

Pek çok ekonomik ve toplumsal uzlaşmada suyun önemi büyüktür. Su, çeşitli ekonomik sektör için temel bir girdidir ve sürdürülebilir ekonomik ve toplumsal gelişme için vazgeçilmez bir unsurdur. Su yönetiminin tarihi, insan yaşamı ile başlar ve onunla yaşttır.

Suyun yönetimi, zamana ve yere göre değişkenlik gösterir. Su, ilk çağlardan beri kutsal bir değer olarak görüldüğünden, insanlar su kaynaklarına yakın olan yerlere, göl, nehir, deniz kenarlarına yerleşmişlerdir. Anlaşılacağı gibi su, insanlığın nerede yaşayacağı, ne yiyeceği gibi önemli soruların cevabı olmuştur. Suyu erişimin zor olduğu bölgelerde şartlardan dolayı suya ulaşma çareleri aranmıştır. Suyun isalesi için, açık kanallar, tüneller, ve çeşitli malzemelerden üretilmiş borular kullanılmıştır. Bu boru çeşitlerinden bazıları toprak, kurşun, ahşap ve taştır.

Su kaynaklarının yaşamsal faaliyetler için vazgeçilmez olması, beraberinde sorunları da getirmiştir. Tarih boyunca su insanlar ve toplumlar arasında husumetlere sebep olmuştur. Tarih boyunca görülmüştür ki, savaşlarda her zaman ilk hedef su kaynaklarının bulunduğu bölgelerdir; çünkü su, güçtür.

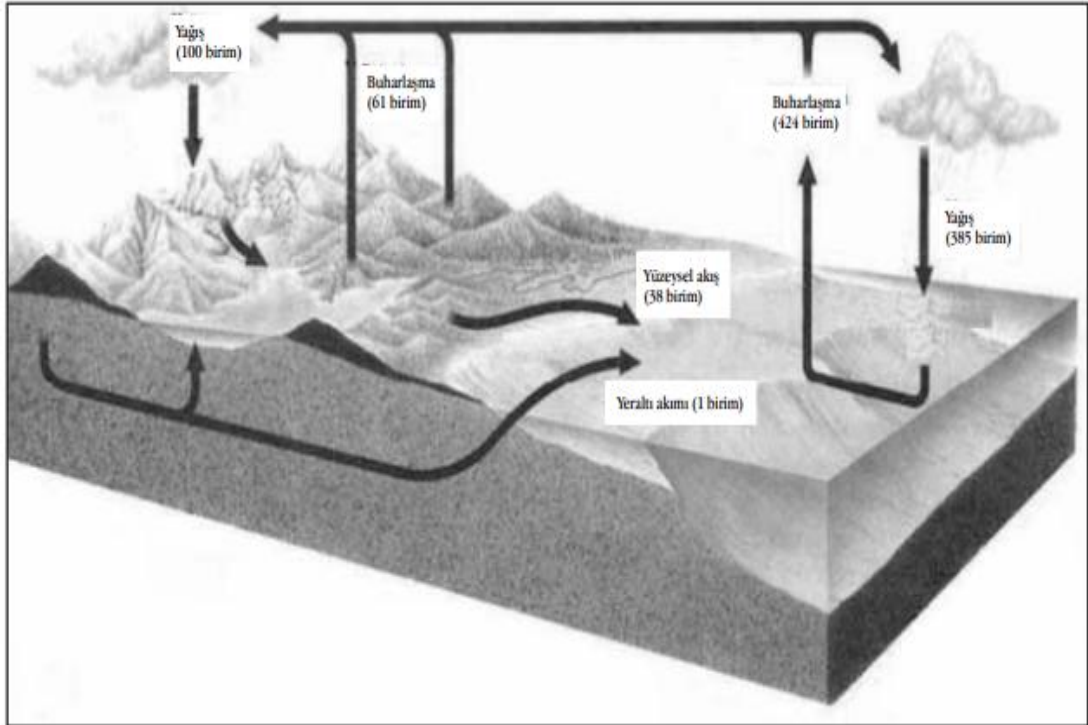
Bunun yanı sıra sudan azami ölçüde faydalanmak için zaman içinde teknolojiler geliştirilmiştir. İlk zamanlarda içme ve kullanma suyu için yapılan çalışmalara sulama, sanayi, ulaşım ve enerji için olanları da katılmıştır. Teknolojinin ilerlemesi, şehirleşmeye ve sanayinin gelişmesine sebep olmuştur. Şehirleşme ile beraber suya olan ihtiyaç artacaktır ve suya ihtiyacı olan ülkeler gözlerini suyu daha fazla olan ülkelere yöneltecektir. Geçmişten günümüze savaşların da barışların hep altında su yatmaktadır. Bu ilişkilendirmeleri düşünerek, toplumca, kıtaca ve dünyaca eldeki yaşam kaynağını bütüncül olarak kullanmak için gayret gerekmektedir.

2. YERKÜRESİNDEKİ SU KAYNAKLARI VE DAĞILIMLARI

2.1 Hidrolojik Çevrim

Su yeryüzünde sıvı, katı, gaz halinde bulunabilen tek maddedir. Deniz, göl, akarsulardaki su sıvı, bulutlardaki su gaz, kar, dolu ve buzullardaki su ise suyun katı fazının tipik örnekleridir. Suyun bu fazları arasında gerçekleşen konumsal dinamik döngüye ise hidrolojik çevrim adı verilir (Şekil 2.1). Dünyadaki bütün suların bu çevrim içerisinde rolü vardır. Hidrolojik çevrim, yeryüzünde, yeraltında ve atmosferde suyun varlığını ve döngüsünü gösterir.

Hidrolojik çevrim en basit haliyle hareket halinde olan suyun buz halden sıvı, sıvı halden gaz, gaz halden tekrardan sıvı hale gelmesidir; başka bir deyişle suyun okyanuslardan buharlaşması, yağışlarla okyanuslara ve karalara geri dönmesi, karalara düşen suyun toplanıp tekrar okyanuslara ulaşması olarak tanımlanabilir. Bu çevrim, yüzyıllardır süregelen yaşamın anahtarıdır.

Şekil 2.1: Hidrolojik Çevrim [1].

Hidrolojik çevrimsiz suyun bir döngüsü olmayacağı gibi güneşsiz de hidrolojik çevrim tamamlanamaz. Güneş, hidrolojik çevrimin ana halkasıdır. Güneşin etkisiyle okyanusların, denizlerin ve göllerin yüzeyinden buharlaşan su atmosferin ilk tabakası olan troposfere hareket eder. Troposferde biriken buharlaşmış su bulutlara dönüşür. Bulutlara dönüşen su buharları, rüzgârın etkisiyle ilerler ve soğuk hava bölgesine denk gelince yağmur, kar, dolu şeklinde tekrardan yeryüzüne döner. Yeryüzüne inen suyun bir kısmı yeraltına iner, bir kısmı ise yer üstünde kalır. Yerüstünde kalan bazıları direkt denize, bazıları ise akarsular vasıtasıyla göl ve denizlere taşınır. Akarsu, göl ve denizlerdeki sular belirli bir süre içinde güneşin etkisiyle tekrardan atmosfere doğru hareket eder. Yeraltına inen sular ise ilk etapta yeraltının ilk tabakası olan vadoz tabakaya iner. Vadoz tabakaya inen bu suların bir kısmı bitkilerin kökleri tarafından emilir, ardından evapotranspirasyon olarak adlandırılan bitki terlemesi olayı ile yeniden atmosfere doğru buhar fazında ilerler. Bitki kökleri tarafından emilmeyen sular ise yeraltındaki alt tabakalara doğru ilerlemeye devam eder ve geçirimsiz tabakaya ulaşır. Geçirimsiz tabakaya ulaşan sular birikerek akiferi oluşturur. Hidrolojik şartlar ve zemin şartlarına bağlı olarak yeraltındaki sular yeryüzüne bir kaynak olarak çıkabilir veya yeraltında yollar bulup herhangi bir akarsu, göl veya denize ulaşana kadar ilerleyebilir. Bu döngü ile su sürdürülebilir olma özelliğini korur.

Kara ve denizler arasındaki su alışverişi dengeli olmak durumundadır. Şekil 2.1’de hidrolojik çevrimdeki suların payları gösterilmektedir. Buna göre;

- Yeryüzüne düşen yıllık yağış miktarı = 119,000 km³/yıl
 - Karalara düşen yağış miktarı = 100,000 km³/yıl
 - Buharlaşmaya giden su miktarı = 61 km³/yıl
 - Denize giden su miktarı = 39 km³/yıl (38 km³/yıl yüzeysel akış, 1 km³/yıl yeraltı akımı)
 - Denizlerdeki buharlaşma miktarı = 424 km³/yıl birim
 - Denizlerdeki yağış miktarı = 385 km³/yıl birim

Görüldüğü üzere, denizlerdeki buharlaşma miktarı, denizlere düşen yağış miktarından 39 km³/yıl kadar daha fazladır. Bu fark ise karalara düşen yağıştan denizlere ilerleyen su miktarıyla aynıdır. Bu da sudaki dengeyi sağlamaktadır [2].

2.2 Yeryüzündeki Su Kaynakları ve Su Potansiyeli

Yerküresindeki toplam su miktarı yaklaşık olarak 1400 milyon km³' tür. Bu suyun döngüsü Bölüm 2.1'de anlatılan hidrolojik çevrim ile sağlanmaktadır. Yer küresindeki su kaynaklarının dağılımı Çizelge 2.1'de verilmiştir.

Çizelge 2.1: Yerküresindeki Su Kaynakları Dağılımı [3].

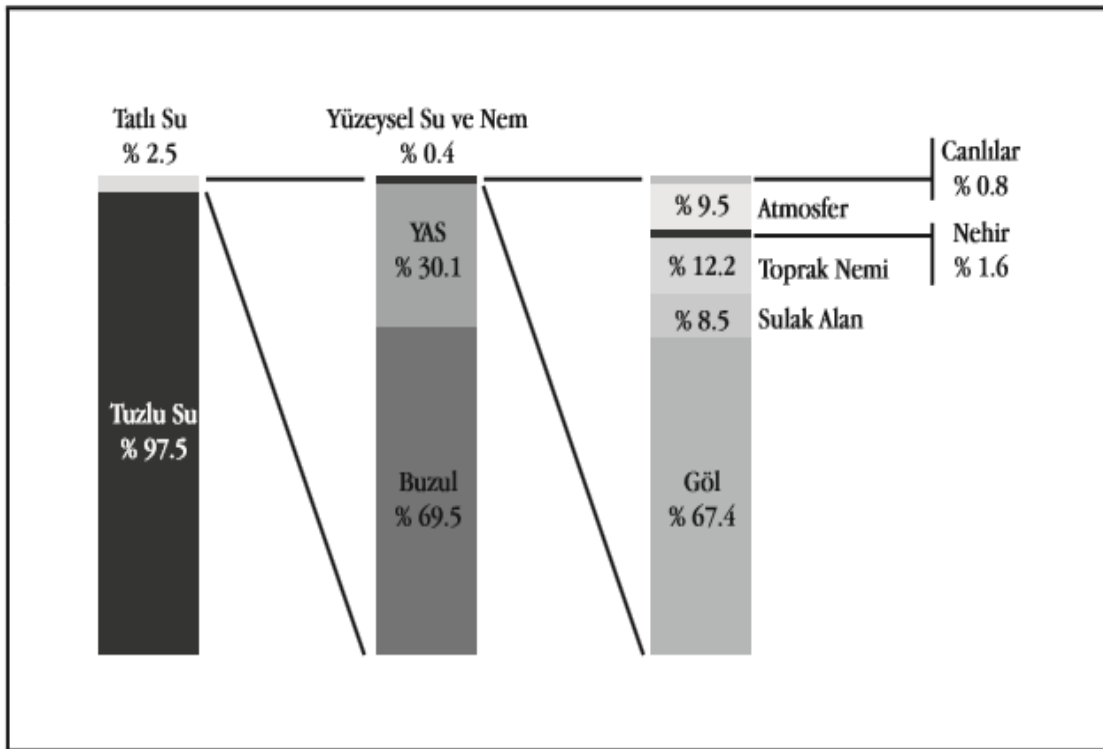
KAYNAKLAR	HACİM (km ³)	YÜZDE (%)
Denizler, Okyanuslar ve Körfezler	1338,000,000	96,5
Buz Tepeleri, Buzullar ve Kalıcı Kar	24,064,000	1,74
Yer Altı Suyu	23,400,000	1,7
Toprak Nemi	16,500	0,001
Zemin Buzu ve Sürekli Don Olan Toprak	300,000	0,022
Göller	176,400	0,013
Atmosfer	12,900	0,001
Bataklık Suyu	11,470	0,0008
Nehirler	2,120	0,0002
Biyolojik Su	1,120	0,0001
TOPLAM	1384,12	100

2.3 Yeryüzündeki Suyun Niceliksel Durumu

Bölüm 2.2'de belirtildiği gibi yerküresindeki toplam su miktarı yaklaşık 1400 milyon m³ olup yerkürenin dörtte üçünü kaplamaktadır. Ancak bu miktara kullanım amaçlı ulaşmak teknik ve ekonomik olarak mümkün değildir. Bunun sebebi yeryüzündeki

suların tuzlu ve tatlı su olarak ikiye ayrılmasıdır. Deniz ve okyanuslardaki suları kapsayan %97,5 lik oran tuzlu, geriye kalan %2,5 luk oran tatlı sudur.

Tatlı suların önemli bir kısmı (% 69,5) kullanılabilirlik açısından kısıtlı olan buzullar ve donmuş topraklarda bulunmaktadır. Geriye kalan %30,1 lik kısım yeraltı sularında (YAS), %0,4' lük kısım ise yüzeysel su ve nem olarak yerkürede bulunmaktadır. Yüzeysel su ve nemin kapsamına %9,5' lük oranla atmosfer, %0,8' lik oranla canlılar, %1,6' lık oranla nehirler, %12,2' lik oranla toprak nemi, %8,5' lük oranla sulak alan, %67,4' lük oranla ise göller girmektedir (Şekil 2.2).

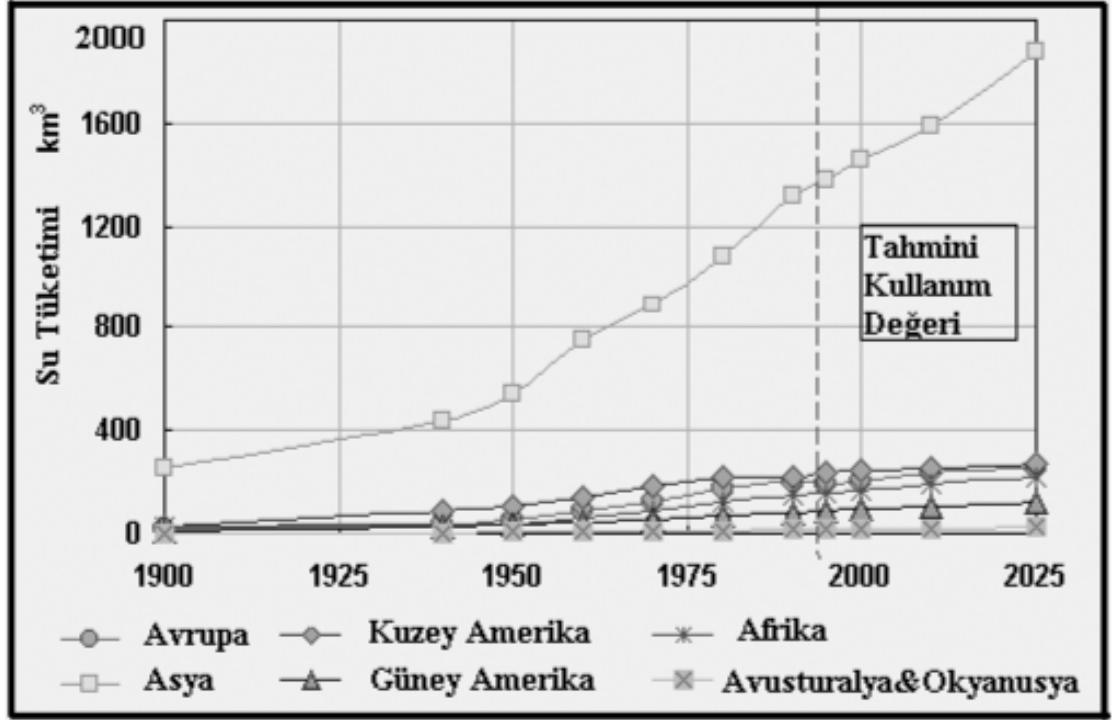

Şekil 2.2: Yer Küredeki Su Kaynakları [4].

2.4 Dünyadaki Su Arzı ve Su Talebi

Bütün canlıların yaşamının idame ettirebilmesi için suya ihtiyacı vardır. Hidrolojik döngü içerisinde canlılar ihtiyaçları kadar suyu kullanıp daha sonra bu suyu döngüye iade ederler. Bu döngü belirli bir alanda belirli miktarda suyun bulunmasını sağlar. Ancak bu döngüden karşılanan su miktarı, artan nüfusa cevap veremeyecektir. Bu gidişat ise, uzun vadede tüm dünyayı, kısa vadede ise belirli ülkeleri diğerlerine göre daha çabuk etkileyecektir.

1900'lü yılların başında Avrupa, Kuzey Amerika, Güney Amerika, Afrika, Avusturalya ve Okyanusya'da su tüketimi yaklaşık olarak yılda 50 km³, Asya'da ise 300 km³'tür. 1900'lü yılların ortalarında bu değer Asya için yılda 500 km³, diğer bölgeler içinse ortalama yılda 150 km³'e ulaşmaktadır. 1900'lü yılların sonları ve 2000'li yılların başlarında ise Asya'daki tüketim yılda 1400 km³'e, kalan bölgeler için de Asya'nın 1900'lü yılların başındaki değerlerine, kısacası yılda 300 km³'lere ulaşmaktadır (Şekil 2.3).

Şekil 2.3: Yıllara Göre Kıtalarındaki Su Tüketim Değerleri [5].

Çizelge 2.2'de yeryüzündeki su miktarının ve nüfusun kıtalara göre dağılımı yüzdesel olarak gösterilmiştir. Çizelgedeki değerlerden anlaşılacağı üzere dünyadaki su kaynakları ve nüfusun dağılımı orantılı değildir. Örneğin, Güney Amerika'da nüfus dünyadaki toplam nüfusun %6'sı olmasına rağmen sahip oldukları su miktarı dünyadaki toplam tatlı suyun %26'sıdır. Buna karşın Asya'daki %60 oranlı nüfusa %36'lık su düşmektedir.

Çizelge 2.2: Yeryüzündeki Su Kaynaklarının ve Nüfusun Kıtalar Göre Dağılımı [5].

KİTALAR	NÜFUS (%)	SU KAYNAĞI (%)
Kuzey Amerika	8	15
Güney Amerika	6	26
Avrupa	13	8
Afrika	13	11
Asya	60	36
Avusturalya ve Adalar	1	5

Birleşmiş Milletler'in yaptığı analizlere göre dünya genelinde sağlıklı suya ulaşan nüfusun toplam nüfusa oranı %82'dir. Sanayileşmiş ülkelerde bu oran %99, gelişmekte olan ülkelerde %66, Afrika'da %38, Asya ve Pasifik'te %63, Latin Amerika, Karayipler, Kuzey Afrika ve Ortadoğu'da %77, Türkiye'de ise %93'tür. Türkiye'de bu oran her geçen gün azalmaktadır. Sağlıklı suya erişim ise orantılı olarak zorlaşmaktadır.

Dünya nüfusunu 2050 yılına kadar 9.3 milyar olacağı tahmin edilmekte ve insanların, ve de özellikle kadınların eğitim ve refah seviyesinin artmaması durumunda bu sayının daha fazla olacağı düşünülmektedir. Söz konusu durumda, bir çok ülkede su yetersizliği yaşanacaktır.

Suyun dağılımı yıllara, bölgeye ve mevsimlere göre eşit bir dağılım göstermemektedir. Bu yüzden suyun küresel ölçekte değerlendirilmesi, kişi başına düşen yıllık su miktarı ile değerlendirilmektedir. Bu durumda bölgelere göre nüfus dağılımı su potansiyelinin değerlendirilmesinde önem arz etmektedir. Kişi başına düşen yıllık su miktarı 1000 m³'ten az ise "su fakiri", 1000 m³ ile 3000 m³ arasında ise "su sıkıntılı", 10000 m³'ten fazla ise "su zengini" ülke sınıfına girmektedir.

2.5 Dünyada Su ile İlgili Oluşumlar

Petrol dünya için 20. yüzyılda çok önemli bir anlama sahipti. Petrol yerini 21. yüzyılda suya bırakmış durumdadır. Bu bağlamda, dünyada su ile ilgilenen kuruluşların sayısı artmıştır ve her geçen gün de artmaktadır. Dünyada yapılan bir dizi uluslararası toplantıda, tatlı su kaynaklarının sürdürülebilir olması hedeflenmiş ve bu doğrultuda “kullanan öder” ve “kirleten öder” prensipleri hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Türkiye’de de bu konuda bir takım çalışmalar yapılmaktadır. 1 m³ suyu kullanıcılara temin etmek için gereken bedel, kullanılan suyun uzaklaştırılması ve arıtılması için gereken bedelden az değildir. Bu doğrultuda su kullanım bedeline ek olarak faturalara atık su bedeli adı altında bir ücret eklenmektedir. Bu yaklaşım “kirleten öder” ve “kullanan öder” prensiplerinin uygulamasının Türkiye’deki bir örneğidir.

2.5.1 Küresel etkiler ve etkinlikler

- Birleşmiş Milletler (BM)

Birleşmiş Milletler tatlı su kaynakları ile ilgili geniş ve periyodik olarak güncellenen verilere sahiptir. Bu  rg t gelecekte karşılaşılabilecek ve günümüzde yaşanılan su sıkıntılarını göz önünde bulundurarak, suyu toplumsal değil ekonomik bir varlık olarak tanımlar. Suyun fiyatlandırılması BM için temel bir ilkedir.

- İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD)

OECD, demokratik yapılara ve piyasa ekonomisine sahip 34 ülkenin küreselleşmenin ekonomik, sosyal ve yönetim sorunlarını çözmek ve bu sürecin fırsatlarından faydalanmak üzere müştereken çalıştıkları bir örgüttür [6].

OECD, su kaynakları yönetimini, içme, sanayi, sulama, rekreasyon, kullanma suyu nitelik ve niceliksel yönetimini kapsayan etkinlikleri tanımlayarak, uygulamada ekonomik verimlilik sağlanması için, kaynak yönetimi politikalarının çevresel ve diğer ekonomik politikalarla uyumlu hale getirilmesi gerektiği, su kaynakları yönetiminde, eřė d ms z uygulamalar olarak beliren kurumsal başarısızlıkların, ve yeraltı sularının kullanımı ve korunmasındaki yönetim başarısızlıklarının düzeltilmesini vurgulamaktadır.

Sonuc olarak, OECD, BM konferanslarında ortaya çıkan politikaların yanında yer alarak, su yönetiminde kamu mekanizmalarından piyasa mekanizmasına ge il-

mesini, suyun arz odaklı değil “talep odaklı” yönetimini, fiyatlandırılması gereken bir ekonomik mal olarak görülmesini istemektedir [7].

- Dünya Bankası (DB)

Dünya Bankası, dünya genelinde su ilgili yanlış planlamalar ve gelinen durumlar yüzünden hükümetleri suçlamaktadır. DB, su sorunlarına getirecek eşitlikçi ve etkin çözümlerin, bu sektördeki piyasa güçlerinin kabul edilmesine bağlı olduğunu savunur.

DB, su ile ilgili alt yapı ve projelere yüksek faizle kredi vererek borçlandırmaktadır. Bunun sonucunda ise borcu ödemekte sıkıntıya düşen bu kurumlara su fiyatlandırmasında değişiklik yaparak artışa gitmeleri konusunda baskı uygulamaktadır.

- Avrupa Birliği (AB)

Suyun arz odaklı değil talep odaklı yönetilmesi sürecinde rol alan kuruluşlardan biridir. Avrupa Birliği, kendisine bağlı olan ülkelerin su kaynaklarının ayrı ayrı değil birleşik bir bütün olarak kendi yönetim biçimi altında değerlendirmektedir. Bu kaynakların yönetimi için “Bütüncül Havza Yönetimi” politikasını uygulamaktadır.

Avrupa Birliği’nin su kaynakları yönetimindeki temel amaçları aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir;

- Su kaynaklarının geliştirilmesi
- Mevcut kaynakların daha etkili kullanılması
- Talep yönetimi
- Çevresel etkilerin giderilmesi

Avrupa Birliği bünyesine katılmaya aday olan ülkeler için bir uyum süreci belirlemiştir. Bu uyum sürecinde yapılması ve gelinmesi gereken noktaların belirtildiği bir su çerçevesi belirlenmiştir. Uyumlaştırma adı altında Su Çerçeve Direktifi’ni aday ülkelere dayatmaktadır. Avrupa Birliği’nin su bağlamında Türkiye ile olan ilişkisi Bölüm 5’te anlatılmıştır.

- Dünya Su Konseyi (DSK) (WWC)

Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası gibi su alanında küresel hareket eden örgütlerin birleşerek kurduğu bir kuruluştur. DSK’nın kuruluş amacı dünyadaki su ve onun

yönetimi için bir beyin takımı oluşturmaktır. DSK'nın kuruluşu Rio Deklerasyonu Gündem 21'in sonuçlarını desteklemek, yerine getirmek ve güvence altına almak amaçlıdır.

- Dünya Su Forumu (DSF)

Dünya Su Forumu, Dünya Su Konseyi tarafından düzenlenmiştir. DSF'nin düzenlendiği ülkelerde suyun özelleştirilmesinin kolaylaştırılması hedeflenmiştir. 5. Dünya Su Forumu 2009 yılında İstanbul, Türkiye'de gerçekleştirilmiştir.

DSF'nin başlıca hedefleri aşağıda belirtilmiştir.

- Sınıraşan nehir havzalarında havza yönetimi
- Suyun arza göre özel sektörce yönetimi
- Su yönetiminin küresel ticaret kurallarına göre yapılması

2.5.2 Uluslararası toplantı çıktıları

- Stockholm Deklerasyonu

Birleşmiş Milletler 5-16 Haziran 1972 yılında İsveç'in Stockholm kentinde bu deklarasyonu yayınlamıştır. Bu deklarasyonda çevre ile ilgili 26 ilke bulunmasına karşın suya yalnızca bir maddede yer verilmiştir. Sürdürülebilir gelişmenin temelleri burada atılmış olup, çevrenin taşıma kapasitesine dikkat çekilmiş ve kaynakların kuşaklar arası hakkaniyeti savunulmuştur.

- Dublin Beyanı

Su hakkında yapılmış en önemli konferanslardan biridir. Suyun ekonomik bir varlık olduğu ilkesi benimsenmiştir. Dublin Beyanı'nda çıkan dört ilke şunlardır; “(1) tatlı su, yaşam, kalkınma ve çevre açısından vazgeçilmez nitelikte, ancak kıt ve zarar görebilir bir kaynaktır; (2) su kaynaklarının geliştirilmesi ve yönetimi, her düzeyde planlamacıları, kullanıcıları ve politikaları belirleyenleri işin içine katan katılımcı bir yaklaşıma dayandırılmalıdır; (3) suyun temininde, yönetiminde ve korunmasında kadınlar, merkezi bir rol oynamaktadırlar; (4) su, birbirine alternatif bütün kullanım biçimlerinde ekonomik bir değere sahiptir ve bu anlamda suya ekonomik bir mal olarak bakılmalıdır”

- Rio Deklerasyonu ve Gündem 21

3-4 Haziran 1992 yılında Breziya'nın Rio de Janeiro şehrinde BM Çevre ve Kalkınma Konferansı adı altında düzenlenmiştir. Konferansın temel zemini Stockholm Deklerasyonu'nda benimsenmiş ilkelerdir.

Gündem 21 ile başlayan süreçle beraber farklı uzman kuruluşların bir araya gelmesi anlayışı ortaya çıkmıştır. Uluslararası Su Kaynakları Birliği (IWRA), Uluslararası Hidrolik Enerji Birliği (IHA), Uluslararası Büyük Barajlar Komisyonu (ICOLD), Uluslararası Sulama ve Drenaj Merkezi (ICID) gibi örgütler ortaya çıkmıştır. 1996 yılında Dünya Su Komisyonu ve Dünya Su Konseyi adı altında iki önemli kuruluş kurulmuştur.

- Binyıl Kalkınma Hedefleri, Bonn Konferansı

Binyıl Bildirisi'nde suya erişimi olmayan ülkelerin suya ulaşımın kolaylığının 2015 yılına kadar en az %50 oranla artırılması gerektiği hedefi konulmuştur.

Bonn Konferansı'nda ise bugüne kadar yapılan konferanslar ve bildirilerde alınan kararların hayata geçirilmesi ve elde edilen veriler ve deneyimlere göre yeniliklerin yapılması hedeflenmiştir.

2.6 Sınıraşan ve Sınır Oluşturan Su Kaynakları ile İlgili Uluslararası Su Hukuku ve Su Politikaları

2.6.1 Sınıraşan ve sınır oluşturan suların kapsamı

2.6.1.1 Sınır oluşturan sular

Sınır oluşturan sular en basit tanımı ile iki devletin sınırını çizen sulardır. Sınır oluşturan sular iki ülke tarafından paylaşılmak durumunda olduğundan talveg hattı olarak belirlenen bir çizgi ülkelerin sınırı olarak esas alınır. Ancak ulaşım açısından bakıldığında talveg hattı sınır olarak kabul edilmez.

Dünyada sınır oluşturan sulara bir çok örnek vardır. Bunlardan bazıları, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada arasında sınır oluşturan Niagara şelalesi, Türkiye ve Yunanistan arasında Meriç Nehri, Türkiye ve Ermenistan arasında Arpaçay Nehri'dir. Sınır oluşturan sulara sahip ülkeler kıyıdaş ülke olarak tanımlanmıştır.

2.6.1.2 Sınıraşan sular

Bir ülkeden doğup ve doğduğu ülkenin topraklarında aktıktan sonra sınırı aşıp bir veya birden çok ülkenin sınırları içerisine girmişse sınıraşan sular olarak adlandırılır.

Sınıraşan sulara örnek olarak İndus Nehri, Colorado Nehri ve ülkemizden Fırat ve Dicle Nehirleri verilebilir. İndus Nehri Havzası dünyanın en geniş havza sistemi olup dört ülke tarafından paylaşılmaktadır. Bu ülkeler Çin Halk Cumhuriyeti, Afganistan, Pakistan ve Hindistan'dır. Colorado Nehri ise Amerika Birleşik Devletleri ve Meksika arasında 44 yıl süren anlaşmazlığa sebep olmuştur. Fırat Nehri Türkiye, Suriye ve Irak, Dicle Nehri ise sadece Türkiye ve Irak tarafından paylaşılmaktadır.

2.6.2 Uluslararası su hukuku ve politikaları

Dünyada toplam 145 ülkenin sınır aşan su havzalarına sınırı bulunmaktadır. Dünya nüfusunun yüzde 40'ı, birden çok ülkenin sınırlarını kapsayan 263 su havzasını paylaşmak durumundadır. "Birleşmiş Milletler'ce yapılan bir incelemeye göre dünyada orta ve büyük ölçekte 214 sınır oluşturan veya sınır değiştiren [8] su tespit edilmiş olup, özellikle sınır aşan sulardan faydalanmada ülkeler arasında pek çok sorun ortaya çıkmıştır. Bunlardan çok azına, bazen yarım yüzyıla yaklaşan uzun bir görüşme sürecinden sonra geçici veya sürekli bir çözüm getirilebilmiştir. Devletler arasında, ulaşım dışı amaçlar için kullanımında uzlaşmaya varılmamış veya halen görüşülmekte olan çeşitli nehirler bulunmaktadır" [9]. Belirtilen 214 nehir havzasının 155'i iki, 36'sı üç, kalanı ise dört ve daha fazla ülke arasında paylaşılmaktadır.

İlk çağlardan beri suyun kutsal bir değer olarak görülmesiyle beraber, suyun kullanımı için dini ve toplumsal kurallar geliştirilmiştir. Daha sonraları ise her ülke kendi içindeki su kaynaklarının kullanımına yönelik bazı yasal düzenlemeler yapmıştır. Son yüzyıla kadar bugün karşılaşılan su sıkıntıları olmadığı için sınıraşan ve sınır oluşturan sular adına ulaşım amacı dışında hukuki bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmamıştır. Bu suların yönetimi için hukukun ikincil kaynaklarından olan doktrinler kullanılmaktadır. Sınıraşan suların kullanımına ilişkin dört adet doktrin bulunmaktadır. Bu doktrinler, Mutlak Egemenlik Doktrini, Doğal Durumun Bütünlüğü Doktrini, Ön Kullanımın Üstünlüğü Doktrini ve Hakça ve Makul Kullanım Doktrini'dir.

Mutlak Egemenlik Doktrini, ABD Başsavcısı Judson Harmon'dan esinlenerek Harmon doktrini olarak adlandırılmıştır. Bu doktrine göre, yukarı kıyıdaş bir devlet, sınıraşan bir nehrin kendi ülkesi içerisinde akan kısmında bulunacağı faydalanma eyleminden dolayı aşağı kıyıdaş devlete karşı hiçbir sorumluluk taşımamaktadır. Doktrin ilk olarak 1894-1895 yılları arasında ABD ile Meksika arasında yaşanan Rio Grande nehrinin kullanımına ilişkin çıkan uyuşmazlık sırasında ileri sürülmüştür [10]. Mutlak ülke egemenliği doktrini genellikle memba durumundaki ülkelerin hukukçuları tarafından savunulmaktadır. Ancak doktrinin olumsuz sonuçları sebebiyle ABD-Meksika dahil olmak üzere terkedilmiştir.

Doğal Bütünlük Doktrini aşağı kıyıdaş (mansap) ülkelere nehir sularından faydalanma konusunda üstünlük sağlamaktadır. Mutlak egemenlik doktrinine karşıt görüş olarak ortaya çıkmıştır. Bu doktrine göre, aşağı kıyıdaş devlet, yukarı kıyıdaş devletin nehir sularını kullanırken suyun gerek miktar gerekse kalitesinde değişiklik yaparak nehrin doğal akımını değiştirmesi konusunda veto hakkına sahip olmaktadır [11].

Kullanımda Öncelik Görüşü bir kıyıdaş devletin diğer bir kıyıdaş devletten daha önce başladığı faydalanmalara mutlak bir üstünlük tanımaktadır. Bu doktrine göre, nehir sularından faydalanma eylemine diğer kıyıdaş devletlerden daha önce başlayan bir devlet, kullanımının devam ettiği süre boyunca nehir suları üzerinde bir çeşit kazanılmış hakka sahip olmaktadır [11].

Hakkaniyete Uygun Kullanım Görüşü devletler arasında en fazla rağbet gören ve Uluslararası Hukuk Komisyonu tarafından da benimsenen bir görüştür. Bu görüşe göre, her kıyıdaş devletin kendi toprakları içinde akan bir sınır aşan suyu kullanma hakkı vardır. Ancak bu kullanımın belirli bir ölçüde olması, yukarı kıyıdaşın, aşağı kıyıdaş devletlere önemli zararlar vermemesi ve hakkaniyet ilkesine ters düşmemesi gerekmektedir [12]. Bu görüşün temeli sınıraşan sular üzerindeki her devletin eşit haklara sahip olması gerektiği üzerine kurulmuştur. Ancak bu eşitlik miktar anlamında bir eşitlik değil, potansiyele göre eşitlik anlamına gelmektedir.

BM Hakkaniyete Uygunluk Görüşü'nü esas alarak 1972 yılından 1996 yılına kadar Hukuki Çerçeve Antlaşması'nı hazırlamak amacıyla çalışmıştır. Bu çerçeve 1996 yılında BM'lere sunulmuştur. Sunulan çerçeve 1997 yılında BM Genel Kurulu'nda 103 kabul, 27 çekimser ve 3 red almıştır. 27 çekimser kalan ülkeler Fransa, İsrail,

Etiyopya, Kolombiya ve Peru gibi önemli havza ülkeleridir. 3 ret oyu kullanan ülkeler ise Çin Halk Cumhuriyeti, Brundi ve Türkiye'dir. Türkiye'nin ret oyu kullanmasının temel sebebi Hakkaniyete Uygunluk Görüşüne katılmamasından dolayı değil, içerikteki bazı tanımlara ters düşmesinden dolayıdır.

Türkiye'nin Hukuki Çerçeve Antlaşması'na red oyu vermesinin sebepleri özetle aşağıda maddeler halinde açıklanmıştır.

- “International Watercourse” yani “Uluslararası Su Yolu” olarak tanımlanan bir kavram vardır. Ancak Türkiye kendi sınıraşan sularında bu tanımın sorun yaratacağı gerekçesiyle “Transboundary Watercourse” (Sınıraşan Suyolu) kavramının daha doğru olacağı görüşündedir.
- Türkiye, Antlaşma'nın 5. maddesinde yer alan “hakça, makul ve optimum kullanım ilkesi” ile 7. maddesindeki “önemli zarar vermeme yükümlülüğü” cümlelerinin çelişkili olduğunu düşünmektedir.
- Antlaşmanın 3. Bölüm, 12-17. Maddeleri arasında “yukarı kıyıdaş devletin yapacağı uygulamalarda, aşağı kıyıdaş devleti bilgilendirme ve onun görüşünü alma süreci” ibaresi bulunmaktadır. Bu sürecin aşağı kıyıdaş devlet tarafından uzatılması ihtimali sebebiyle Türkiye bu sürece katılmamaktadır.

3. TÜRKİYE VE SU

3.1 Türkiye'nin Su Kaynakları Potansiyeli

Türkiye’de yıllık yüzeysel brüt su potansiyeli 193 milyar m³’tür [13]. Ekonomik ve teknolojik şartlar göz önüne alındığında 193 milyar m³ su potansiyelinin yalnızca %58’i, 112 milyar m³’ü “kullanılabilir su” kategorisine girmektedir (Çizelge 3.1). Bu 112 milyar m³ suyun yalnızca %36’lık oranla yaklaşık 40 milyar m³ verimli olarak kullanılabilmektedir. Bu potansiyel değerlendirildiğinde Türkiye’de kişi başına düşen yıllık kullanılabilir su miktarı 2004 yılında yaklaşık olarak 1735 m³ iken, günümüzde 1430 m³’lere kadar düşmüştür.

Türkiye üç yanı sularla kaplı olduğundan dolayı, ilk bakışta su zengini bir ülke olarak düşünülse de sayısal veriler değerlendirildiği zaman su sıkıntısı çeken ülke sınıfına düşmektedir. Gerekli ve yeterli tedbirler alınmadığı takdirde yakın gelecekte su sıkıntıları başlayacaktır. Artan nüfusun 2030 yılında 100 milyona ulaşacağı düşünüldüğünde, bugün 1519 m³’lerde olan kişi başına düşen kullanılabilir su miktarı yaklaşık olarak 1100 m³’lere düşecektir. Bu rakam su krizi tanımının sınır değeridir. İstatistikler değerlendirildiğinde gelecekte olası karşılaşılabilecek tablo açıkça görülmektedir. Türkiye ve bazı farklı ülkelerin kişi başına düşen kullanılabilir su ortalamaları Çizelge 3.2’de belirtilmiştir.

Türkiye’nin gelecekte su fakiri ülke sınıfına girmesinin sebepleri sadece yukarı belirtilen sebeplerden dolayı değildir. Kentselleşme, sanayileşme gibi faktörlerin kişisel su kullanımına etki etmesi dışında, coğrafi düzensizlikler ve yağış ve kaynakların bölgelere dengesiz dağılımı da etki etmektedir. Su kaynaklarının bütüncül olarak değil bölgesel olarak kısa vadeli projelerde kullanıma açılması da Türkiye’nin ileride su sıkıntısı çekmesine sebep olacaktır.

Yeniden kullanım, ıslah ve geri dönüşümü içeren atık su kullanımı su kaynaklarının sürdürülebilir olmasına ve daha iyi yönetilmesine yardımcı olacaktır. Atık su kullanımı, dünyada su kıtlığına çarelerden biri olarak görülmektedir. Bunun en temel

sebeplerinden birisi atık su arıtımı sonucunda içme suyu dışındaki kullanım suları için yeterli kalitede su sağlanabilir olmasıdır.

Çizelge 3.1: Türkiye’deki Su Kaynakları [12].

Kaynaklar	Potansiyel
Yıllık Ortalama Yağış	643 mm/yıl
Türkiye’nin Yüzölçümü	783.577 km ²
Yıllık Yağış miktarı	501 milyar m ³
Buharlaşma	274 milyar m ³
Yer Altına Sızma	41 milyar m ³
Yıllık Yüzey Akışı	186 milyar m ³
Kullanılabilir Yüzey Suyu	98 milyar m ³
Yıllık Çekilebilir Yeraltı Suyu	14 milyar m ³
Toplam Kullanılabilir Su (Net)	112 milyar m ³

Çizelge 3.2: Kişi Başına Düşen Kullanılabilir Su Ortalamaları [12].

Ülkeler ve Kıtalar	Kullanılabilir Su Miktarı (m ³)
Suriye	1200
Lübnan	1300
Türkiye	1430
Irak	2020
Asya Ortalaması	3000
Batı Avrupa Ortalaması	5000
Afrika Ortalaması	7000
Güney Amerika Ortalaması	23000
Dünya Ortalaması	7600

Türkiye'nin yüzölçümünün yaklaşık olarak üçte birine tekabül eden 28 milyon hektarlık kısmı ekilebilir arazidir ve bu arazinin yalnızca 25,85 milyon hektarlık kısmı sulanabilir alanlardan oluşmaktadır. Ekonomik ve teknolojik açıdan değerlendirildiğinde ise 25,85 milyon hektarın yalnızca 8,5 milyon hektarı sulanabilir alan niteliğindedir.

Türkiye toplamda 26 havzadan oluşmaktadır. Bu havzaların su potansiyelleri Çizelge 3.3' te gösterilmiştir. Bu havzalardan 6'sı sınıraşan ve sınır oluşturan sulardır. Bu havzalar ve yıllık ortalama su potansiyelleri aşağıda verilmiştir. Bu 6 havzanın toplam yıllık su potansiyeli toplam 26 havzanın toplam potansiyelinin %36'sına tekabül etmektedir.

- Meriç – Ergene Havzası (1,33 milyar m³)
- Asi Havzası (1,17 milyar m³)
- Çoruh Havzası (6,30 milyar m³)
- Aras Havzası (4,63 milyar m³)
- Dicle Havzası (21,33 milyar m³)
- Fırat Havzası (31,61 milyar m³)

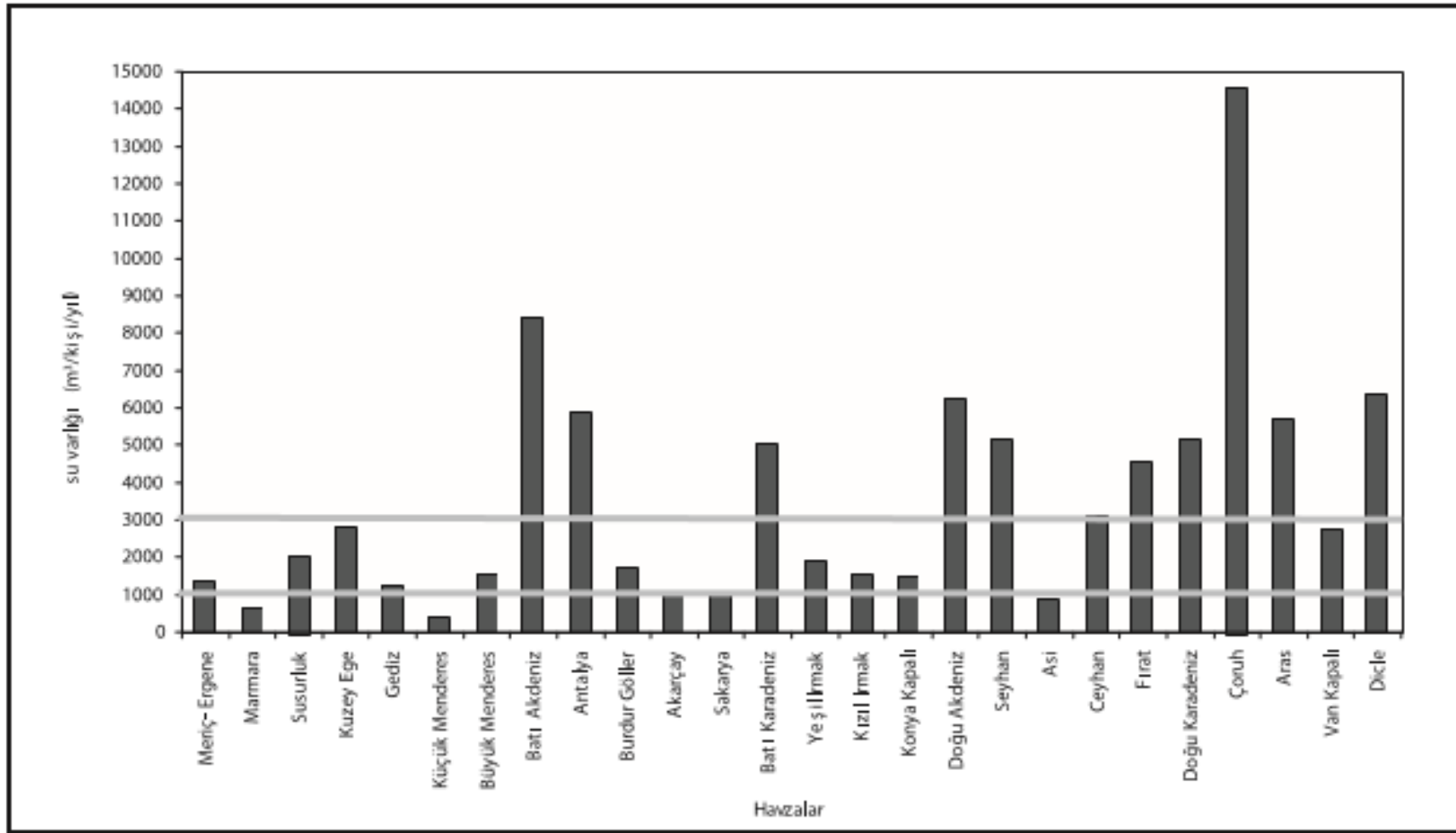
Türkiye havzalarını kişi başına düşen su miktarı açısından değerlendirdiğimizde, ülke nüfusunun yaklaşık %37'si su zengini, %28'i su sıkıntılı ve %35'i su fakiri kategorisine girer. Havzaların su potansiyeline göre dağılımı Şekil 3.1' de verilmiştir.

Çizelge 3.3: Türkiye'nin Havzaları ve Yıllık Ortalama Akış Miktarları [12].

Havza Adı	Ortalam Yıllık Akış Miktarı (milyar m ³)	Potansiyele Katılım Oranı (%)	Ortalama Yıllık Verim (l/s/km ²)
Fırat Havzası (*)	31,61	17,0	8,3
Dicle Havzası (**)	21,33	11,5	13,1
Doğu Karadeniz Havzası	14,9	8,0	19,5
Doğu Akdeniz Havzası	11,07	6,0	15,6
Antalya Havzası	11,06	5,0	24,2
Batı Karadeniz Havzası	9,93	5,3	10,6
Batı Akdeniz Havzası	8,93	4,8	12,4
Marmara Havzası	8,33	4,5	11,0
Seyhan Havzası	8,01	4,3	12,3
Ceyhan Havzası	7,18	3,9	10,7
Kızılırmak Havzası	6,48	3,5	2,6
Sakarya Havzası	6,4	3,4	3,6
Çoruh Havzası	6,3	3,4	10,1
Yeşilırmak Havzası	5,8	3,1	5,1
Susurluk Havzası	5,43	2,9	7,2
Aras Havzası	4,63	2,5	5,3
Konya Kapalı Havzası	4,52	2,4	2,5
Büyük Menderes Havzası	3,03	1,6	3,9
Van Gölü Havzası	2,39	1,3	5,0
Kuzey Ege Havzası	2,09	1,1	7,4
Gediz Havzası	1,95	1,1	3,6
Meriç-Ergene Havzası	1,33	0,7	2,9
Küçük Menderes Havzası	1,19	0,6	5,3
Asi Havzası	1,17	0,6	3,4
Burdur Göller Havzası	0,5	0,3	1,8
Akarçay Havzası	0,4	0,3	1,9
TOPLAM	186,05	100,0	

(*) Fırat Nehri ana kol yıllık akışı 30,25 km³'tür.

(**) Dicle Nehri yıllık akışı 16,24 km³'tür.

Şekil 3.1: Havzaların Su Varlıklarına Göre Dağılımı [12]

3.2 Sınıraşan ve Sınır Oluşturan Su Kaynakları

Türkiye’deki sınıraşan ve sınır oluşturan sular Bölüm 3.1’de belirtildiği üzere havza bazında toplam su açısından %36’ lık bir orana sahiptir. Bu değer Türkiye’nin diğer ülkelerle olan su münasebetinin hangi boyutta olacağının küçük bir göstergesidir. Türkiye’nin sınıraşan ve sınır oluşturan sularının bilgileri (Çizelge 3.4 ve Çizelge 3.5) verilmiştir.

Çizelge 3.4: Türkiye’nin Sınır Oluşturan Suları.

Nehir Adı	İlgili Ülkeler (Membadan Mansaba Doğru)
Meriç Nehri	Bulgaristan - Türkiye - Yunanistan
Aras Nehri	Türkiye - Ermenistan - İran - Azerbeycan
Arpaçay	Türkiye - Ermenistan Sınır Yolu
Hezil Çayı (*)	Türkiye - Irak Sınır Yolu
Mutlu Dere (**)	Türkiye - Bulgaristan Sınır Yolu

(*) Hezil Çayı, Dicle Nehri’nin koludur.

(**) Mutlu Çayı, Rezve adıyla bilinmektedir.

Meriç Nehri Balkanlar’ın en büyük nehirlerinden birisidir ve Bulgaristan’dan doğar ve Türkiye’ye girdikten sonra Ege Denizi’ne dökülür. Meriç Nehri Batı Trakya’dan gelen Arda, Bulgaristan’dan gelen Tunca Nehri ile birleşir. İpsala yakınlarında Ergene Irmağı da Meriç’e katılır. Meriç Nehrin’in toplam uzunluğu 480 km olup, Türkiye’nin 10. büyük nehridir.

Aras Nehri, Bingöl Dağları’nın Erzurum il sınırları içinde kalan kısmından doğar, çeşitli havzalardan beslenerek Erzurum – Kars platosuna, ardından Ermenistan sınırına ulaşır. Azerbeycan’da Kura Nehri’ne dökülür. 1072 km’lik Aras Nehri’nin 548 km’si Türkiye ülke sınırları içerisindedir.

Asi Nehri, Lübnan’ın Bekaa Vadisi’nden doğup kuzeye doğru akıp Suriye sınırlarına ardından Türkiye’ye girer ve Antakya il sınırları içerisindeyken Akdeniz’e dökülür. Asi Nehri’nin Büyük çoğunluğu Suriye sınırları içerisindedir. Türkiye ülke sınırları içerisinde olan kısmı yalnızca 88 km’dir.

Dünyanın en hızlı akan nehirlerinden biri olan Çoruh Nehri, Mescid Dağı'ndan doğar ve Bayburt ve İspir'den geçtikten sonra Artvin iline girer. Türkiye'nin kuzeydoğu sınırlarından ülkemizi terk eden Çoruh Nehri Batum, Gürcistan'da Karadeniz'e dökülür.

Doğu Anadolu'nun dağlarından doğan ve Elazığ yakınlarındaki Hazar Baba Dağı'ndan sızan sulardan beslenen Dicle Nehri'nin birçok kolu vardır. Dicle Nehri Basra Körfezi'ne dökülür. Dicle Nehri, su potansiyelinin %52'sini Türkiye, %48'ini Iraktan sağlamaktadır.

Fırat Nehri, Erzurum yakınlarındaki Dumla Dağı'ndan doğar, Suriye ve Irak ülke sınırları içerisine girdikten sonra Dicle Nehri ile birleşerek Şattü'l Arab adını alarak Basra Körfezi'ne dökülmektedir. Fırat Nehri'nin %87,7'si Türkiye topraklarından, %11,3'ü Suriye topraklarından beslenmektedir. Irak'ın Fırat Nehri'nin potansiyeline hiç bir katkısı bulunmamaktadır.

Çizelge 3.5: Türkiye'nin Sınıraşan Suları.

Nehir Adı	İlgili Ülkeler (Membadan Mansaba Doğru)
Fırat Nehri	Türkiye -Suriye - Irak
Habur Çayı	Türkiye -Suriye
Nusaybin Çağ - Çağ Pınar	Türkiye -Suriye
Sacir Suyu (*)	Türkiye -Suriye
Culap Dere (*)	Türkiye -Suriye
B. Circop Suyu (*)	Türkiye -Suriye
Karacurum Çayı	Türkiye -Suriye
Balık Suyu	Türkiye -Suriye
Zerkan Suyu	Türkiye -Suriye
Sanpas Suyu	Türkiye -Suriye
Dicle Nehri	Türkiye -Suriye (sınır) - Irak
Zap Suyu (**)	Türkiye -Irak
Şamdinen Çayı (***)	Türkiye -Irak
Drahini Dere (****)	Türkiye -Irak
Nerduş Çayı	Türkiye -Suriye
Çoruh Nehri	Türkiye -Gürcistan
Asi Nehri	Lübnan - Suriye -Türkiye
Afrin Çayı (*****)	Türkiye -Suriye - Türkiye
Sabun Suyu (*****)	Türkiye -Suriye - Türkiye
Kura Çayı	Türkiye -Gürcistan - Azerbeycan
Sarısu	Türkiye - İran
Kocadere	Türkiye - Bulgaristan

(*) Fırat Nehri'nin koludur.

(**) Dicle Nehri'nin koludur.

(***) Zap'ın koludur.

(****) Hezil'in koludur.

(*****) Asi Nehri'nin koludur.

(*****) Afrin'in koludur.

Türkiye'nin kara sınırlarının uzunluğu yaklaşık olarak 2800 km'dir. Bu sınırların yaklaşık 615 km'si sulardan oluşmaktadır. Türkiye'nin farklı ülkelerle olan toplam ve ıslak sınır uzunlukları Çizelge 3.6' da verilmiştir. Buna göre sınırlarımızın %22'si nehirlerden oluşmaktadır.

Çizelge 3.6: Türkiye'nin Kara ve Su Sınırları [12].

Komşu Ülkeler	Türkiye ile Olan Toplam Uzunluğu (km)	Sınır Teşkil Eden Nehir Uzunluğu (km)	Kara Sınırına Olan Oranı (%)
Suriye	877	76	9
Eski SSCB	610	243	40
İran	454	20	4
Irak	331	38	11
Bulgaristan	269	50	19
Yunanistan	212	188	89
Toplam	2753	615	22

4. TÜRKİYE’NİN ULUSAL SU HUKUKU, POLİTİKASI VE SU KAYNAKLARI YÖNETİMİ

4.1 Su Hukukunun Tarihçesi

Su tüm canlılar için alternatifi olmayan tek unsurdur. İlk çağlardan beri insanlar suya yakın yerlerde yerleşim alanları oluşturmuşlardır. Eski zamanlarda daha temel amaçlarla kullanılan su, günümüze gelene kadar kullanım amaçları olarak yelpazesini genişletmiştir. İçme, sulama, enerji üretimi, ulaşım, su ürünleri avcılığı, turizm, dinlenme, su kıyılarındaki kum ve çakıllardan ve kaplıcalardan faydalanma suyun kullanım amaçlarından bazılarıdır. Dolayısıyla, suyun farklı amaçlarda, farklı kişiler tarafından kullanılmasında bir takım kurallar geliştirilmiştir.

4.1.1 Çeşitli uygarlıkların ve ülkelerin kanunlarında su ile ilgili düzenlemeler

a) Hamurabi kanunlarında

Tarihin bilinen en eski yazılı kanunu olan Hamurabi Kanunları M.Ö. 1760 yılı civarında Mezopotamya’da yaratılmıştır. Babil kralı Hamurabi’nin verdiği kararların bulunduğu yasalar içerisinde su ile ilgili maddeler de bulunmaktadır. Hamurabi Kanunları’nda su hakkındaki cezalar dahil olmak üzere bütün cezalar keskin ve serttir. Su hakkındaki maddeler şu şekildedir;

- Bir kimse su bendini uygun koşullarda tutmaz ve bakımını yapmaz ve bu nedenle bend yıkılır ve tarlalar su altında kalırsa, o zaman barajı yıkılan kişi para karşılığı satılır ve elde edilen para harap olmasına yol açtığı mısırın karşılığı olarak verilir.
- Bir kimse suyun önünü açar ve komşusunun arazisinde su taşkınına yol açarsa her on gan’lık arazi için on gur mısır ödemelidir.

b) Roma hukukunda

Roma Hukukunda doğal yüzeysel su mecraları iki sınıfa ayrılmıştır. Bunlar, nehirler ve nehir olarak adlandırılabilen genişlikte olmayan akarsulardır. Roma Hukukunda

yer üstündeki ve yeraltındaki sular ayrı olarak düşünülmemiştir. Aynı toprak parçasının üstünde ve altında bulunan suyun sahibinin o toprak parçasına sahip olan kişinin olacağı maddesi bulunmaktadır. Devamlı akan sular kamunun, diğer sular ise özel mülkiyetindir. Roma hukukunun bu anlayışı daha sonraki pandekt hukukuna hakim olmuş ve Avrupa’da 19. Yüzyıldaki Medeni Kanunların ve daha sonrada İsviçre – Türk Medeni Kanunlarının temelini oluşturmuştur.

c) Cermen hukukunda

Cermen Hukukunda su topluluğun ve eyaletin malı olarak tanımlanmıştır. Roma Hukukunda devamlı akan sular dışındaki sular mülk sahibininken Cermen Hukukunda tam tersi bir anlayış vardır. Ancak bu görüş 16, yüzyılda terkedilerek Roma Hukukunun etkisine girmiştir [12].

d) Fransız hukukunda

Bu hukuk sisteminde gemi ve sallarla ulaşım yapılmasına elverişli “naviga bilite” ve “flottabilite” özelliği olan sular kamusal alanda sayılırlar. Bunlar dışındakiler genel olarak özel sulardır. Bunun dışında genel sular kanunlarda açıkça sayılmıştır [12].

e) Anglo - amerikan hukukunda

Anglo – Amerikan Hukuku, İngiliz “common law” ve A.B.D su hukukunda bugün dahi genel suları ayıran en önemli kıstas olma özelliğini korumaktadır [12].

f) Avusturya hukukunda

Avusturya’nın 8/9/1959 tarihli federal kanunu, suları genel ve özel olmak üzere ikiye ayırmıştır. Bu yasa ilke olarak sayma usulunu benimsemiştir [12].

4.1.2 Türkiye Cumhuriyeti öncesi ve sonrasında su ile ilgili düzenlemeler

a) İslam hukukunda

İslam Hukukunda arazinin veya toprağın devletin mülkiyetinde olması ve şahıslara yararlanma hakkı verilmesi esastır. Doğal halde bulunan suların hakkı da devletin mülkiyeti altındadır ve her türlü mülkiyeti altında bulunan sular için kullanma esasları bulunmaktadır. Ancak İslam hukukunun örf ve adetlere bağlı olmasından dolayı suların kullanımı eski anlayışa göre devam etmiştir. Bu şekilde fiili

yararlanma durumları mülkiyetmişcesine korunsa da içeriği hukuken yararlanma hakkı niteliğinden ibaret kalmıştır. Bu şekildeki kullanım önceliği devletin izniyle yapılmış ve bu konudaki hukuki çekişmelere fetvalarla çözüm bulunmuştur [12].

b) Mecellede

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerde ve özellikle Tanzimat döneminde türlü içtihadı biraraya getiren ve yasa yerine kullanılan Mecelle kuralları uzun süre hüküm sürmüş ve su hukukunun oluşmasında büyük rol oynamıştır. Mecelle sular üzerindeki özel mülkiyeti sınırlandırmış ve temel ilke olarak sular üzerinde herkesin hakkı olduğunu kabul etmiştir. Bu anlayışıyla Mecelle çağına göre ileri hükümleri kabul etmiştir ve görülmektedir ki, günümüz Medeni Kanunu'nun kabul ettiği sistemden daha ileri bir sistemi kabul etmiştir. Mecelle'de yer alan sularla ilgili maddeler içindeki ifadeler aşağıda sıralanmıştır.

- 1264. Madde: Herkes hava ve ziya ile intifa eylediği (faydalandığı) gibi denizler ve büyük göller dahi intifa edebilir.
- 1237. Madde: Denizler ve büyük göller mubahtır.
- 1235. Madde: Yeraltında ceryan eden sular kimsenin mülkü değildir.
- 1238. Madde: Mülk olmayan nehirlerden herkes faydalanabilir.
- 1266. Madde: Sahipsiz sularda cümle insanların ve hayvanların su içme hakkı vardır.

Mecelle, 1868-1878 yılları arasında derlenip 1926 yılında Türk Medeni Kanunu'nun kabülü sonrasında kaldırılmıştır.

c) Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında

Ondokuzuncu yüzyıldan yirminci yüzyıla doğru su konusundaki ekonomik ve toplumsal sorunlar daha fazla kendini göstermiştir. Bu yüzden yaşanan sıkıntıları en aza indirmek adına planlı kalkınma projeleri ortaya çıkmış ve elde olan potansiyeli en verimli şekilde kullanabilmek adına hukuki düzenlemelerin ortaya çıkması ve onların düzenlenmesi önemli bir mesele haline gelmiştir. Bu sebeplerden dolayı, yirminci yüzyılda T.C. Anayasası'nda su ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Bu yasalarda Mecelle'nin ferdiyetçi ve özel hukukçu sistemi büyük ölçüde terkedilmiş ve ilgili esasları kamu yararına olacak şekilde yeniden değerlendirilmiştir.

1924 Anayasası'nda su ve su kaynaklarının kullanımı ile ilgili herhangi bir kural ya da yenilik getirilmemiştir.

1961 Anayasası'nın 130. maddesi "Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Arama ve işletilmesi devletin özel teşebbüsle birleşmesi suretiyle veya doğrudan özel teşebbüs eliyle yapılması kanunun açık iznine bağlıdır." hükmünü getirmiştir.

1982 Anayasası'nın 168. Maddesi de 1961 Anayasası'na paralel bir hüküm getirmiştir. Bu maddede; "Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzel kişilere devredebilir. Hangi servet ve kaynağın arama işletmesinin Devletin gerçek ve tüzel kişilerle ortak olarak veya doğrudan tüzel kişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır..." ifadesi yer almıştır. Bu yasa da Mecelle'nin kabul ettiği sisteme yakın bir görüştür.

d) Medeni Kanunda

Eski Türk Medeni Kanunu, 1912 tarihli İsviçre Federal Medeni Kanunu'ndan alınmıştır. Bu yüzden Mecelle'den tamamiyle farklı düzenlemeler içermektedir. İsviçre Medeni Kanunu 22 kantondan oluşmuştur ve temel esas olarak Roma Hukuku'nu benimsemiştir.

Geçmiş dönemin su hakkındaki hukukları, çağımızın medeni yasalarına da yön vermiştir. Medeni Kanunda da sular hakkındaki klasik sınıflandırmaya uyulmuş ve iki kategoride ele alınmıştır.

- Özel mülkiyet ve özel hukuk konusu olan sular: Bunlar çıktığı arazinin ayrılmaz parçası kabul edilmiş ve arazi sahibinin mülkiyetinde olduğu, yasada hükme bağlanmıştır (M.K. Md. 679). Kaynaklar, gözeler ve bunlara benzeyen sular bu bölümde sayılmıştır. Bu sulara sahip olmak için toprak mülkiyetinin kazanılması yeterlidir. Bu suların, özel mülkiyetin konusu kabul edilmesi, bunun sonucu olarak mülkiyet, irtifak ve kullanma hakları da Medeni Kanunla düzenlenmiş ve tapu sicili esasına tabi tutulmuştur.
- Genel sular: Üzerlerinde özel mülkiyet tesisine yer verilmeyen denizler, akarsular (nehirler, akarsular, çaylar, büyüklük ve küçüklüklerine göre genel veya özel su sayılırlar.) toprak yüzeyinde akmayan durgun sular (bunlar büyük ve küçük göllerdir) mülkiyeti akarsulara benzer şekilde ele alınabilir.

Yeraltı suları genel su olarak kabul edilmektedir. Medeni Kanun'un 641/2. maddesine göre genel sularda, özel mülkiyet söz konusu olamaz. Ancak Medeni Kanun, genel su ile özel su ayırımındaki çizgiyi belirtmemiştir.

Medeni Kanunu'nun 641 ve 679/2. maddeleri umuma ait sulardan söz etmiştir. Aynı şekilde 831 Sayılı Sular Kanunu'nun 1. maddesi, 2656 Sayılı Sular Kanunu'na ek Kanunun 1. ve 2. maddeleri belde veya köy halkının müşterek gereksinimine mahsus sulardan, 3039 sayılı Çeltik Ekimi Kanunu'nun 7. maddesi umumi ve hususi sulardan, 4373 sayılı Taşkın Sular Kanunu'nun 14. maddesi umumi ve hususi sulardan, 7478 sayılı Köy İçme Suları Kanunu'nun 11. maddesi umumi sulardan, 12. maddesi sahipli sulardan söz etmiş, 167 sayılı Yeraltı Suları Kanunu'nun 1. maddesinde umumi sular deyimini kullanılmış ve adı geçen tüm bu yasalar genel ve özel su ayırımını açıkça kabul etmişlerdir. Uygulamada da, Yargıtay kararlarında da aynı deyimler kullanılmış ve hüküm verilmiştir. Medeni Kanun'un 679. maddesi mülkiyete konu olabilecek suları kaynaklar olarak tanımlamıştır. Madde şöyledir: “Kaynaklar toprağın bütünleyici parçası olup, mülkiyetin kaynağı toprağın mülkiyetiyle birlikte edinilir” [14].

Medeni Kanun'da kaynaklarla ilgili tanımlamalar yapılmış ve detaylı açıklamalar getirilmiştir. Bunlar kaynağın tanımı, kaynak kavramı, kaynaklar üzerindeki mülkiyet hakkı, kaynağın kullanılması ve kaynakların sınırları ile ilgilidir. Özetle, kaynak yeraltı suyunun yer üstüne çıktığı nokta olarak tanımlanmıştır ve kaynağın kökeninin yeraltı suyu olması gerekmektedir. Kaynak tek başına mülkiyet için yeterli değildir, çıktığı toprağın sahibi kaynağın sahibidir.

4.2 Türkiye’de Su Kaynakları Yönetiminin Kurumsal Yapısı

Türkiye’de su kaynaklarını korunması, geliştirilmesi ve kullanılması hakkında söz sahibi olan tek bir mercii yoktur. Merkezi ve yerel olmak üzere bir çok kurum ve kuruluş su ile ilgili söz hakkına sahiptir. Bu sebeptendir ki su ile ilgili durumlarda hangi kurumun tam olarak ne tür bir yetkisi olduğu keskin çizgilerle belirlenememiştir. Son bir kaç yıl içerisinde dahi bir çok bakanlığın ismi, görev tanımı, alt kuruluşları ve onların görev tanımı değişmiştir. 2012 yılında en son gelinen duruma göre Türkiye’de su kaynakları yönetim şeması içerisinde bulunan ve daha öncesinde de bu şema içinde yeri olan bakanlıklar ve alt kuruluşların görev ve

yetkileri aşağıda maddeler halinde Şekil 4.1' de belirtilmiştir. Yeni yapılanmalarla ortaya çıkan yeni kuruluşların görevleri Bölüm 6'da anlatılmıştır.

Türkiye’de Su Kaynakları Yönetimi Kurumsal Yapısı		
KURUM ADI	TEMEL YETKİLERİ	İLGİLİ HUKUKSAL MEVZUAT
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü	Su kaynakları araştırması, nehir havzası geliştirme, nüfus 100.000 üstündeki belediyelere su sağlamak	6200 Sayılı Kuruluş Kanunu 167 Nolu Yer Altı Suların Kanunu
Çevre Ve Orman Bakanlığı	Su kaynakları kirliliği önlenmesi, çevresel standartlar, izin ve denetim, ÇED, nehir havzaları için koruma projeleri	2872 Sayılı Çevre Kanunu Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği ÇED Yönetmeliği
Sağlık Bakanlığı	İçme suyu yasaının oluşturulması, içme suyu standartlarının belirlenmesi, uygulanması ve izlenmesi, mineral sular standartları, yüzme suyu mevzuatı	1593 Sayılı Genel Hijyen Kanunu
İller Bankası Genel Müdürlüğü	Su ve atık su arıtım tesislerinin planlanması, finansı	İller Bankası Kanunu
Devlet Planlama Teşkilatı	Su kaynakları yatırımlarının genel planlaması (ör. Barajlar, rezervuarlar ve su temini) ve kirlilik kontrolü (ör. Kanalizasyon ve atık su arıtımı)	DPT Mevzuatı - KHK 540
Büyükşehir Belediyelerin Su Ve Kanalizasyon İdareleri	Endüstriyel atık su deşarjlarının denetimi, atık su arıtım tesislerinin yapımı, işletim ve bakımı	3030 Sayılı Büyük Şehir Belediyeleri Kanunu 1580 Sayılı Belediyeler Kanunu
Tarım Ve Köy İşleri Bakanlığı	Balıkçılık ve su ürünleri mevzuatı, kıyı sular da dâhil tüm su ürünleri sahalarının kalitesinden sorumlu, zirai ilaç kontrolü ve izlenmesi.	1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu 3155 Sayılı Yarım Reformu Kanunu
Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü	Enerji amaçlı su kaynakları araştırması	2819 Sayılı Kuruluş Kanunu
Kültür Ve Turizm Bakanlığı	Turistik bölgelerde atık su arıtım altyapılarının yapımı	4848 Sayılı Kuruluş Kanunu
Dış İşleri Bakanlığı	Sınır aşan sularla ilgili kararlar	Kuruluş Kanunu
Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü	Resmi istatistikler	Kuruluş Kanunu
Türkiye İstatistik Kurumu	Resmi istatistikler	Kuruluş Kanunu
Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü	Araştırma, izleme	2804 Sayılı Maden Tetkik Ve Arama Enstitüsü Kanunu
Köy Hizmetler Genel Müdürlüğü (*) İl Özel İdareleri	Nüfusu 3000 den az köylere içme suyu ve kanalizasyon hizmetleri sağlamak	3202 Sayılı Kuruluş Kanunu

(*) Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü kapatılmış ve görev ve yetkileri İl Özel İdarelerine devredilmiştir.

Şekil 4.1: Türkiye’de Su Kaynakları Yönetimi Kurumsal Yapısı [12].

4.3 Türkiye'nin Sınıraşan ve Sınır Oluşturan Sular Hakkındaki Sorun, Görüş ve Politikaları

Dünya'da ve son zamanlarda Ortadoğu'da su, artan nüfusla mevcut su potansiyelinin denge orantısının değişime uğraması sonucunda çok önemli ve değerli bir kaynak haline gelmiştir. Suyun coğrafi dağılımdaki düzensizlik ve dengesizliğinden, sudaki kirlenmelerden ve kontrolsüz ve yanlış kullanımdan dolayı ülkeler kendi ülke sınırları içinde olan sulardan ziyade diğer ülkelerle paylaşmak zorunda oldukları suların kullanım haklarına ve oranlarına dikkat etmeye başlamıştır.

Farklı ülkeler tarafından paylaşılmak durumunda olan sular göstermiştir ki, su yaşamdır ancak barışın da savaşın da temel sebebi olabilme potansiyeli vardır.

Meriç Nehri, hem sınıraşan hem de sınır oluşturan bir suyumuzdur. Yunanistan ile 15 km'lik sınırimızı oluşturmaktadır. Meriç nehrinin suyu Bulgaristan tarafında büyük oranda hidroelektrik, Yunanistan ve Türkiye'de ise sulama amaçlı kullanılmaktadır. Meriç'in havzasındaki coğrafi düzensizlik sebebiyle suyun rejiminde düzensizlikler bulunmaktadır. Bu yüzden Meriç Nehri taşkınlarıyla bilenen bir nehirimizdir. Nehrin Bulgaristan içinde kalan tarafında akışın yaklaşık %37,5'luk kısmı bölgedeki barajlar tarafından kontrol edilmektedir ve yaşanan taşkınlar sebebiyle Türkiye ve Yunanistan büyük zararlar görmektedir [15]. Meriç Havzası içinde bulunan ülkelerin aralarında yaptıkları antlaşmalar Çizelge 4.1' de verilmiştir. Bunların yanı sıra havzada ortak projeler de yürütülmektedir.

Çizelge 4.1: Meriç Nehri Havzası'nda Yapılan Antlaşmalar [15].

Meriç Nehri Havzası'nda Yapılan Önemli Anlaşmalar ve Ele Alınan Konular	
Türkiye - Bulgaristan	1968 – Taşkın korunması, veri alışverişi, ortaklaşa çalışma, anlaşmazlıkları çözme 1975 – Uzun Dönem Ekonomik Teknik, Endüstriyel ve Bilimsel Enerji ve Altyapı Alanlarında İşbirliği 1998 – 2002 – DSİ Genel Müdürlüğü ile Bulgaristan Hidroloji ve Meteoroloji Enstitüsü arasında protokol (Svilengrad'da akım gözlem istasyonu kurulup veri toplanması ve sınırda taşkın erken uyarı sistemi kurulması)
Türkiye - Yunanistan	1955 – Ortaklaşa taşkın kontrol yapıları inşaatı 2001 – Çevrenin ortaklaşa korunmasıyla ilgili genel mutabakat
Bulgaristan - Yunanistan	1964 – Taşkınla ilgili veri alışverişi ve ortaklaşa altyapı çalışması 1992 – Avrupa Birliği INTERREG Programı'na katılım, su kalitesi izleme ağı kurulması çalışmaları
Çözüme Ulaşılamayan Konular	
Su Miktarı	Su paylaşımı konusunda Bulgaristan ve Türkiye arasında bir sonuca varılamadı
Kalite	Yunanistan ve Türkiye arasında su kalitesi standartları ve kaliteyle ilgili veri alışverişi konusunda bir anlaşmaya varılamadı
Taşkın	Bulgaristan'daki erken uyarı sistemleri ve taşkın koruma yapıları Yunanistan ve Türkiye açısından yetersiz

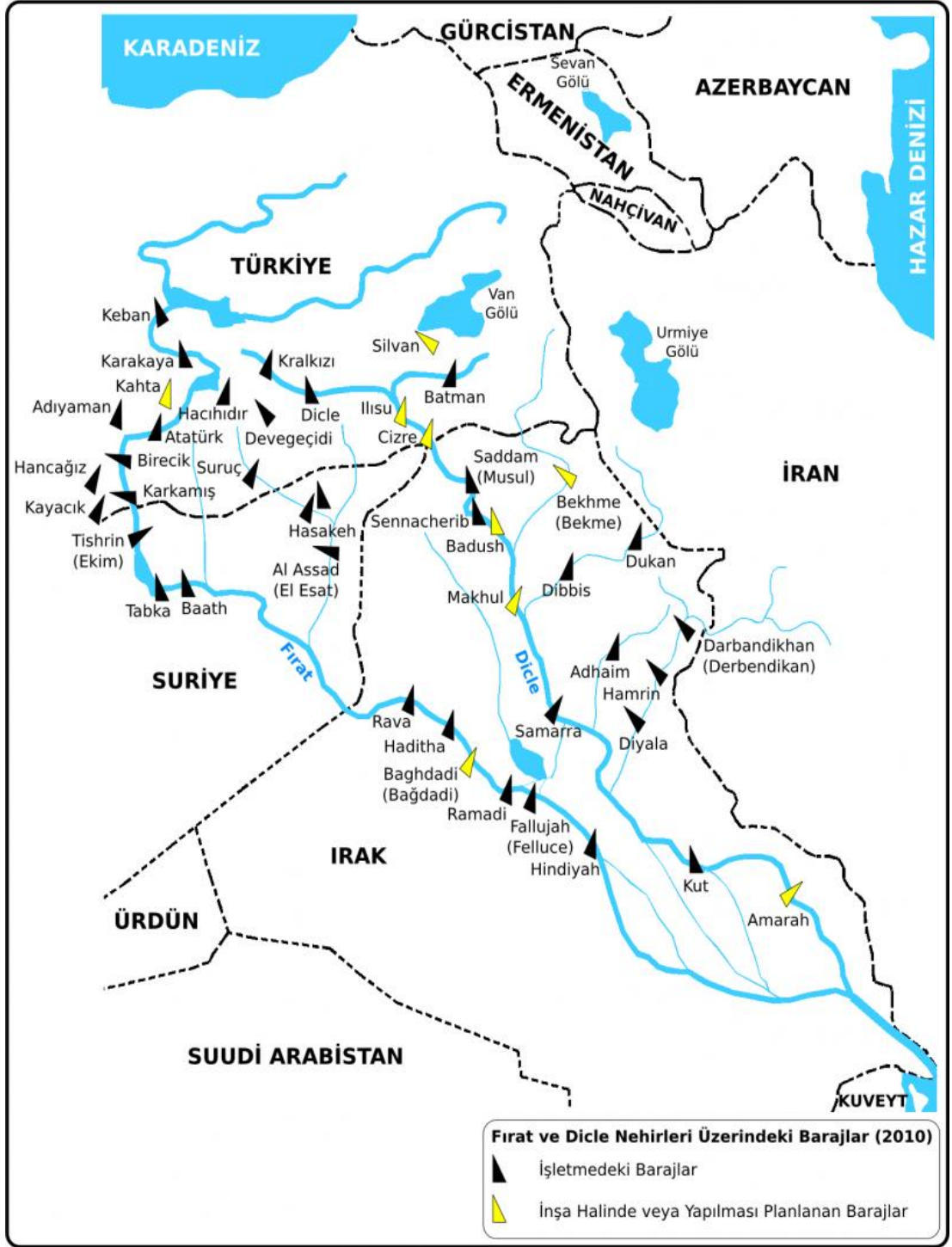
Çoruh Nehri, yüksek eğiminden dolayı çok hızlı akan bir nehrimizdir ve bu özelliğinden dolayı erozyona sebebiyet vermektedir. Türkiye'den kaynaklanan nehir üzerinde, Türkiye'nin enerji üretme amaçlı bir çok baraj projesi vardır. Barajların suyun akışını azaltmasıyla beraber yetersiz miktarda taşınan sediment, Çoruh Nehri'nin Batum'da denize döküldüğü noktada delta oyulmasına neden olmaktadır. Bu oyulmayı engellemek için Gürcistan'ın sediment ihtiyacı vardır. Ancak şu ana kadar Gürcistan ve Türkiye arasında bu konudan dolayı herhangi bir sorun yaşanmamıştır.

Asi Nehri, Fırat ve Dicle Nehirlerinin aksine, Türkiye'nin aşağı kıyıdaş olduğu bir akarsudur. Suriye, Asi Nehri'nin potansiyelinin %90'ını kullanmaktadır ve nehrin üzerine 41 adet sulama ve hidroelektrik enerji amaçlı baraj inşaa etmiştir. Suriye ve Türkiye Asi Nehri için ne bir görüşme ne de bir antlaşmaya yanaşmıştır. Çünkü Suriye, Asi Nehri'nin döküldüğü yer olan Hatay'ı hala kendi toprakları içinde olarak varsaymaktadır. Dolayısıyla Nehrin kendi toprakları içinde bulunduğu ve Türkiye ile bir ilişkisi olmadığını savunmaktadır.

Türkiye'nin su kaynaklarını geliştirmesinde, gerek ulusal, gerekse de uluslararası ortamda teknik, ekonomik, sosyal, hukuksal ve politik açılardan en ilgi çekici olanı Fırat ve Dicle havzalarıdır. Karakaya, Atatürk Barajı, Urfa Tünelleri, Birecik ve Karkamış Barajları Fırat Projeleri adı altında iken, 1980'li yıllarda Fırat ve Dicle Havzalarının bir bütün olduğu görüşüne varılmış ve Güneydoğu Anadolu Projesi adı altında Fırat ve Dicle projeleri birleştirilmiştir. 1985'lerden sonra ise bu proje "Entegre Bölge Kalkınma Projesi"ne dönüştürülmüş ve projeler ve yatırımlar günümüze kadar gelmiştir ve halen devam etmektedir.

Bu projelerin başlamasıyla beraber komşu mansap ülkelerde, Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) çerçevesinde en genel anlamıyla su kullanımında, bu ülkelere akacak olan ortalama su miktarındaki azalışlar ile sulamadan dönecek suların niteliği endişe yaratmaya başlamıştır.

1960'lı yılların başında ortaya çıkan Keban Barajı Projesi Fırat adına Suriye, Irak ve Türkiye arasındaki ilk husumete sebep olmuştur. Suriye ve Irak bu barajın yapılması sonucunda Fırat'ın suyunun azalacağı ve bu durumun onlara zarar vereceği görüşündeydiler. Ancak Keban Barajı sanıldığıının aksine havzadaki su miktarını değiştirmemekle beraber suyun büyük bir oranını düzenleyecekti. 1965 yılında Keban Barajı'na su tutulması aşamasında Suriye'ye saniyede 350 m³ su bırakılacağı sözü verilmiş ve de tutulmuştur (Şekil 4.2).

Şekil 4.2: Fırat ve Dicle Nehirleri Üzerindeki Barajlar [16].

Suriye ve Irak'ın ikinci tepkisi Karakaya Atatürk Barajı'yla gelmiştir. Gelen tepkiler Atatürk Barajı'nın inşaa sürecini etkilemiş ve dış kredideki olanakları büyük ölçüde olumsuz etkilemiştir. Ancak Suriye, Keban Barajı inşaatı sırasında kendi ülkesinde Tabka Barajı Projesini başlatmış ve barajın faaliyete geçmesiyle yazın kuraklıktan kışın ise taşkınlardan korunmuştur. Buna rağmen Keban Barajı'ndan sonra yapımına başlanan Atatürk Barajı Projesi'ne de karşı çıkmıştır. Halbuki Atatürk Barajı Projesi, Suriye'nin Tabka Barajından sonra ikinci bir güvenlik barajı olacaktır.

Fırat ve Dicle'deki suların kullanımı açısından tarafların görüşleri farklıdır. Genel olarak Suriye ve Irak bir, Türkiye ise onlardan farklı düşünen taraf olmuştur. Suriye ve Irak tarihten gelme projeler için gerekli olan su miktarının karşılanması gerektiği görüşündedir. Buna “müktesap ya da kazanılmış hak” denilmektedir. Bu hakka göre yapılacak projeler ortaya konularak suyun miktarının proje ihtiyaçlarının toplamına matematiksel olarak bölünmesi ve çıkan sonuca göre ülkelerin suyu paylaşması gerekmektedir. Hem Dicle hem Fırat'ın kaynak potansiyelinin çoğunluğu Türkiye tarafından karşılanmaktadır ve Türkiye Suriye ve Irak'ın kazanılmış hak görüşünün aksine daha egemenlikçi, akılcı ve makul kullanımı savunan bir politikayı benimsemiştir.

Türkiye'nin Fırat-Dicle sularının tahsisi konusunda 1980'li yıllardan beri Suriye ve/veya Irak ile yapılan görüşmelerde sunduğu, bir diğerine açık ortak çalışmalarla, ilk aşamada üç ülkede belli kesimlerdeki su kaynaklarının nicelik ve niteliğinin belirlenmesi, ikinci aşamada sulama ve drenaj açısından toprak kaynaklarının nicelik ve niteliğinin belirlenmesi, üçüncü aşamada elverişli bulunan toprakların eldeki su ile sulanabilmesini sağlayacak tesislerin projelendirilmesi esasına dayanan, "üç aşamalı planlama" [12], hakça ve makul kullanımın temel felsefesine uygun olduğu gibi, havza bütününde en iyi yararlanma görüşünün de en iyi örneklerinden biri niteliğindedir. Ancak Türkiye, Suriye ve Irak arasında yıllardır süregelen ikili ve üçlü görüşmeler, Türkiye'nin bütün iyi niyetli yaklaşımlarına rağmen bir sonuca ulaşamamıştır.

Türkiye, Irak ve Suriye arasındaki bu çözümsüzlüğe çare olması için Türkiye, “Ortak Teknik Komite” adını verdiği bir komite kurmayı önermiştir. Bu komite üç ülke arasında her konuda daha adaletli veriler elde edilebilmesini sağlamak içindir. 1980 yılında komite kurulmuştur. 30'a yakın görüşme yapılmasına karşın herhangi bir sonuç alınamamıştır. Türkiye bu görüşmelerde, su ve toprak kaynaklarının

envanterinin çıkarılması, hangi tarımsal projelerin nerelerde ve hangi sulama koşullarıyla en rasyonel biçimde uygulanabileceğinin belirlenmesi şeklinde üç aşamalı bir plan sunmuş olmasına karşın Irak ve Suriye bu plana karşı geldikleri gibi bir alternatif de sunamamışlardır.

1987 yılında dönemin Başbakanı Turgut Özal'ın Suriye ziyareti sırasında iki ülke arasında Ekonomik İşbirliği Protokolü imzalanmıştır. Bu protokolün ana imzalanma sebebi ülkenin siyasal istikrarı ve sınır güvenliğine katkıda bulunması düşüncesidir. Protokolün 6. maddesinde Atatürk Barajı göl haznesi dolması sırasında ve ilgili üç ülke arasında Fırat'ın nihai tahsisine kadar, Türkiye- Suriye sınırından Fırat'tan aylık ortalama en az 500 m³/sn su bırakılacağı ifadesi yer almaktadır. Herhangi bir ayda bu değerin altına düşmesi durumunda diğer ay bu eksikliğin 500 m³/sn suya eklenerek suyun salınacağı da belirtilmiştir. Aynı yıl içerisinde de Suriye ve Irak arasında bir antlaşma imzalanmış ve gelen suyun %42'sinin Suriye, %58'inin Irak tarafından kullanılacağı görüşünde karar kılınmıştır.

Atatürk Barajı'nda su tutulmaya başlandığında, ilgili ülkelere teknik nedenlerden dolayı dip savağın kapatılacağı önceden bildirilmiş ve eksikliğin telafisi için peşinen 23 Kasım 1989'dan sonra 830 m³/sn civarında su bırakılmaya başlanmış ve 13 Ocak 1990'da dip savak kapatılana kadar bu uygulama devam etmiştir. Ancak 14 Ocak ve sonrasında bir çok Arap yayın organı Türkiye'nin Suriye'ye söz verilen salınması gereken suyu bırakmadığını duyurmuştur ve "Türkler Fırat'ın suyunu kesti" gibi bir çok söz ortaya atılmıştır. Dip savağın açılmasından sonra bile bu söylemlerin arkası kesilmemiştir.

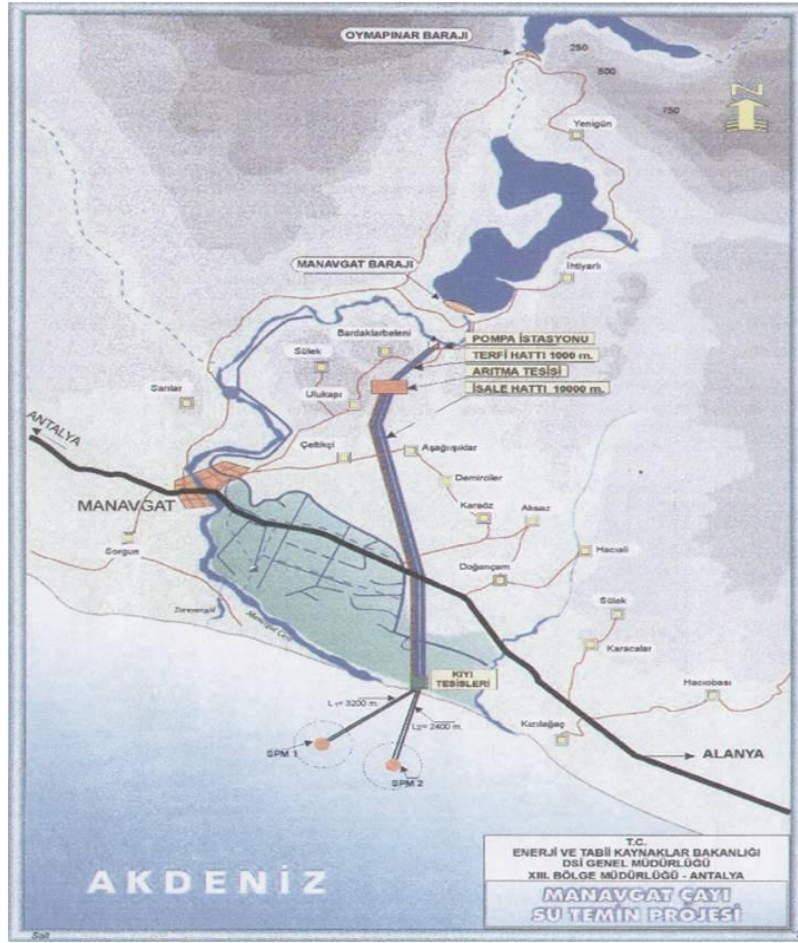
Türkiye'nin GAP kapsamında inşa ettiği barajlarla suyun güneye doğru akmasına neden olduğunu öne süren Suriye, 12 Haziran 2005'de 1993 yılında askıya alınan üçlü görüşmelerin yeniden başlaması için çağrıda bulunmuştur.

4.4 Türkiye'nin Sınıraşan Sular Hakkındaki Geliştirdiği Projeler

Türkiye'nin hayata geçen ve geçmeyen sınıraşan ve sınır oluşturan sularıyla ilgili projeleri bulunmaktadır. Bu suları yapay sınıraşan sular olarak adlandırabiliriz.

Bunlardan ilki Manavgat Çayı üzerinden yürütülen bir projedir. 2005 yılına kadar yapılan çalışmalar sonucunda Akdeniz'in güneyinde ve doğusunda kalan ülkelerde su açığı oluşmaya başladığı gözlenmiştir. Manavgat Çayı Su Temin Projesi,

Türkiye'nin Akdeniz'e dökülen sularından, suya ihtiyacı olan bu ülkelerin suyunu kısmen karşılamak adına, deniz tankerleri aracılığı ile su taşıma fikrini içeren bir projedir. Günde 4 milyon m³'lük suyunu denize döken Manavgat Çayı'nın 500.000 m³'lük kısmı depolanarak yarısı artırılmış yarısı ham su halinde kıyı tesislerine iletilip, denizaltı boruları ve deniz terminalleri vesilesiyle tankernlere doldurulacaktır. Ancak bu projenin sonucu istenilen gibi olmamış ve büyük maliyetlerle tamamlanan proje atıl konumda kalmıştır (Şekil 4.3).

Şekil 4.3: Manavgat Çayı Su Temin Projesi [17].

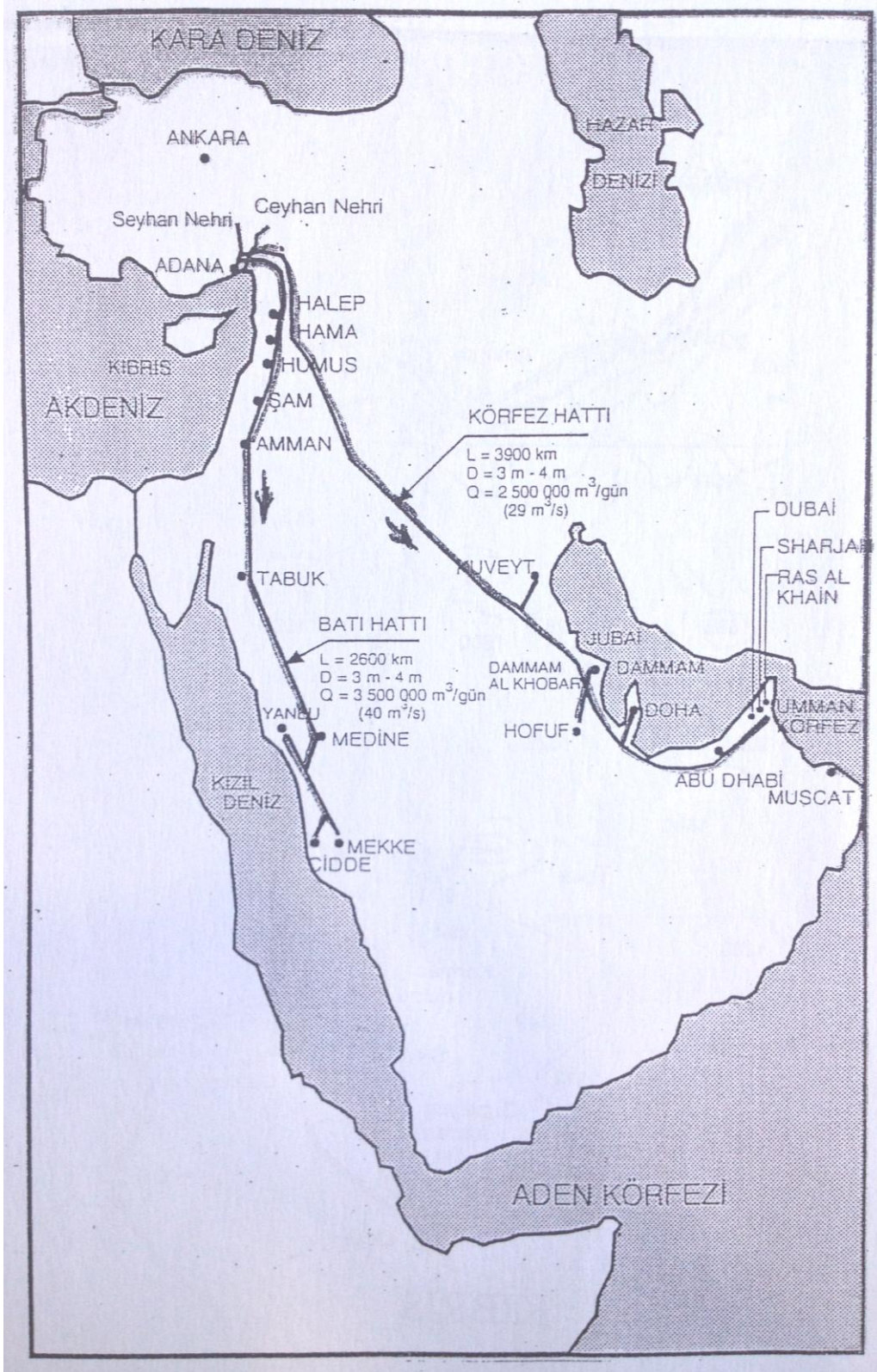
Bu projelerden ikinci ise Anamur Çayı'ndan Kıbrıs'a Su Nakli Projesi'dir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin tatlı su kaynakları kısıtlıdır ve bu bölgelerde hızlı nüfus artışı, iklimdeki değişiklikler ve sudaki kirlenmelerin baskısı altındadır.

Dragon Çayı üzerinde kurulacak olan Alaköprü Barajı'ndan, KKTC'ye 106 km'lik isale hattıyla 75 milyon m³ su tahsis edilecektir. Bu suyun %50,3'lük kısmı olan 37,76 milyon m³'ü içme kullanma suyuna, %49,7'lik oranla 37,24 milyon m³'ü sulama suyuna tahsis edilecektir. Alaköprü Barajı'nın temeli 2011 yılında atılmıştır ve 2014 yılında tamamlanması beklenmektedir (Şekil 4.4).

Şekil 4.4: KKTC'ye Su Nakli Projesi [18].

Bu projelerden üçüncüsü is Barış Suyu Projesi'dir. 1987 yılında gündeme gelen proje Seyhan ve Ceyhan Nehirleri'nin Akdeniz'e dökülen sularını Ortadoğu ülkelerine ulaştırılmasını hedeflemektedir. Projenin iki hattı vardır. Batı hattı Suriye, Ürdün, Suudi Arabistan'a doğu hattı ise Irak'tan Kuveyt, Bahreyn, Katar ve Birleşik Arap Emirliklerine ulaşmaktadır. Barış Suyu Projesi sadece bir proje olarak kalmış ve hayata geçememiştir.

Şekil 4.5: Barış Suyu Projesi [12]

5. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE SU VE TÜRKİYE

5.1 Avrupa Birliği'nde Suyun Yeri

Tüm dünyada olmakla beraber, Avrupa'da da suyun önemi, su konusunda gelinen noktalar sebebiyle artmıştır. Avrupa Birliği Çevre Mevzuatlarının en önemli başlıklarından biri sudur. Avrupa Birliği'nin çevre politikasının temeli sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaktır. Avrupa'da 1970'li yıllarda başlayan su hakkındaki hukuki uygulamalar günümüze kadar detaylandırılarak gelmiştir.

AB su politikasının tarihi gelişimi 3 dönemde incelenebilir:

Birinci dönem ana temanın “Halk Sağlığı” olduğu ve 1975-1980'li yılları kapsayan bir dönemdir, çevre kalite standartlarına odaklanmıştır. 1975 yılında yüzeysuyu direktifi ve içme suyu direktifleri yayımlanmıştır. Söz konusu bu direktifler su kalite standartlarını ve içmesuyu için kullanılan yüzeysularının korunmasını kapsamaktadır.

Bu programlardan ilki Birinci Çevresel Eylem Programı'dır ve 1973-1976 yılları arasını kapsamaktadır. 1976 yılından bu yana sonuncusu 2012 yılını kapsamakla beraber toplamda 6 adet Çevresel Eylem Programı vardır. 2020 yılına kadar kapsamı altında olacak 7. Çevresel Eylem Programı'nın hazırlıkları halen devam etmektedir.

Avrupa Birliği'nde su ile ilgili bir başka hareketlenme ise çevresel eylem programlarına paralel olarak çıkan mevzuatlardır. Bu mevzuatların Avrupa Birliği'nin tanımıyla ilk dalgası aşağıda kronolojik düzeniyle sıralanmıştır.

- Yüzey Suları Direktifi (75/440/EEC)
- Banyo Suyu Direktifi (76/160/EEC)
- Tehlikeli Maddeler Direktifi (76/646/EEC)
- Bigi Alışverişi Kararı (77/795/EEC)

- Balıkların Yaşadığı Sular Direktifi (76/659/EEC)
- Kabuklu Su Ürünlerinin Yaşadığı Sular Direktifi (79/923/EEC)
- Yeraltı Suları Direktifi (80/68/EEC)
- İçme Suyu Direktifi (80/778/EEC)

İkinci dönem 1990'ları kapsamaktadır. İlk olarak 1991 yılında Avrupa Su yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikte ilk kez, sadece su kalitesine değil, emisyonların istenilen seviyeye ulaştırılmasının kontrolüne de odaklanılmıştır. Bu dönemde yürürlüğe giren diğer düzenlemeler Kentsel Atıksu Yönetim Direktifi, Yeni İçme Suyu Kalitesi Direktifi, Nitrat Direktifi ve Entegre Kirlilik ve Koruma Direktifi'dir.

Üçüncü dönem 2000'li yılları ve sonrasını kapsar. Önceki iki dönemin yaklaşımları birleştirilmiş ve Avrupa Birliği su politikası için ortak bir çerçeve oluşturmuştur. "Bütünleşik yönetim ve sürdürülebilir yönetim ve korumayı" temel alan bu dönemde kabul edilen Su Çerçeve Direktifi, su kaynaklarının kullanılmasına bütünleşik bir yaklaşım getirmektedir. Buna ek olarak 2006 yılında Balık Suları Direktifi (2006/44/EC), Yüzme Suları Direktifi (2006/7/EC), ve salınım limit değerleri kapsamında Tehlikeli Maddeler Direktifi (2006/11/EC) ve 2008 yılında IPPC Direktifi (2008/1/EC) kabul edilmiştir. Bazı yeni mevzuatlar daha önceden kabul edilmiş mevzuatların detaylandırılmış, düzenlenmiş ve yenilenmiş halidir.

Avrupa Birliği'nin su politikasının dayandığı bazı temel ilkeler vardır ve bunlar Avrupa Birliği tarafından şu şekilde belirlenmiştir.

1. Yüksek seviyede koruma ilkesi,
2. İhtiyat ilkesi,
3. Önleyici eylemler,
4. Kirliliğin kaynaktan giderilmesi ilkesi,
5. Kirliliğe ödenen ücret ilkesi
6. Çevrenin korunması ile ilgili gerekliliklerin, Avrupa Topluluğu politikalarının belirlenme ve uygulama süreci ile entegrasyonunun sağlanması
7. Bütünleşiklik İlkesi

İhtiyat ilkesi çevresel etkileri öngörülemeyen faaliyetlerin önlenmesine yöneliktir. Kısacası, herhangi bir projede çevreye verilecek zararı hesaplanamayan ancak kuşku yaratan bir durum varsa, o durum gerçekleşecekmişçesine önlem alınması gerektiğini benimser.

Önleyicilik ilkesi çevre politikalarının onarıcı değil de önleyici olmasını öngörür ve bu ilke, sorunların henüz ortaya çıkmadan önlenmesini sağlayan politikaların geliştirilmesini gerektirmektedir.

Kirlenen öder ilkesi çevre politikalarının uygulanmasına yönelik giderlerin öncelikle kirliliğe sebebiyet veren kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından zararın karşılamasına yöneliktir.

Bütünleşiklik ilkesi sürdürülebilir kalkınmayı hedefler ve çevre koruma önlemlerinin hepsinin AB'nin tüm politikalarıyla uyumlu olmasını öngörür.

5.2 Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi

5.2.1 Su Çerçeve Direktifi (SÇD) ana teması

Avrupa'nın temel kurumları olan Avrupa Komisyonu Parlamento ve Konsey ve Avrupa topluluğu su politikalarının tekrardan gözden geçirilmesi gerektiği ve yeni bir düzenlemeye ihtiyaç duyulduğunu kararlaştırmıştır. 1997-1998 yıllarında yeni bir su çerçeve direktifinin hazırlanması için teklif götürülmüş ve 2001 yılında sunulan 23 Ekim 2000 tarihli, 2000/60/EC Sayılı Su Çerçeve Direktifi (Water Framework Directive) benimsenmiştir. (Bkz. Ek 1)

Su Çerçeve Direktifinin temel amaçları şu şekildedir:

- Belirli bir tarih itibarıyla suların daha iyi duruma getirilmesi ve iyi durumda bulunan suların bu durumunun korunması,
- Suların korunmasına ilişkin düzenlemelerin kıyı suları da dahil olmak üzere yerüstü ve yeraltı suları olarak bütün suları içermesi,
- Suların uzun vadede sürdürülebilirlik politikasına uygun olarak bütünlükçü bir Avrupa Topluluğu politikasının oluşturulması,
- Salın sınır değerleri ve kirlilik kontrolü için ortak yaklaşım yapılması,

- Nehir havzalarının sadece üye devletlerin sınırı içinde olması veya üye olmayan devletlerin de sınırları içerisinde bulunmasını da kapsayacak ilkelere sahip bir nehir havzalarına dayalı su yönetimi,
- Kirlenen öder ve maliyetlerin karşılanması ilkelerine bağlı kalınarak su kullanımı ile ilgili ücretlerin belirlenmesi,
- Vatandaşların su yönetimine katılımını sağlamak,
- Vatandaşları su hukuku hakkında bilgilendirmek,
- Mevzuatların toparlanıp düzenlenmesini sağlamak.

Su Çerçeve Direktifi diğer direktiflerin aksine, su ile ilgili bugüne kadar akla getirilmiş bütün başlıklara yer verdiğinden dolayı bütünlük bir yaklaşıma sahiptir. Su kaynaklarının korunmasına, sürdürülebilir niteliğini taşımasına ve kaynak ıslahlarının yapılmasına yönelik derin hedeflere sahip Su Çerçeve Direktifi, şüphesiz geniş ve uzun vadeli olumlu etkiler yaratacaktır.

Su Çerçeve Direktifi'ni diğer çerçevelerden ayıran başlıca özelliklerinden bir tanesi suyu siyasi sınırlara bölmemesidir. Nehir havzalarına göre yönetim planlamasını desteklemektedir. Bu bağlamda üye devletlere su ekosistemlerini korumak ve düzeltmek için belirli tarihler sunmakta ve o tarihlere kadar yetiştirilmesi gereken faaliyetlere ilişkin bir yol haritası önermektedir.

Çerçevenin kapsamı yeraltı, yer üstü, geçiş suları olmak üzere bütün suları kapsamaktadır. Bu suların 2015 yılına kadar "iyi durum"da olması gibi bir hedef koyulmuştur.

Suyun kalitesinin belirli standartlar altına alınması ve emisyon sınır değerlerinin belirlenmesi konuları bütünlük bir yaklaşımda ele alınmıştır. Bunun yanında tarımsal, evsel, ve diğer tüm kirlilik kaynaklarının azaltılması ve bu durumun kontrol altına alınması gerektiği belirtilmiştir.

Su yönetimi faaliyetlerinde sivil toplum örgütlerinin, kurumların ve toplumun da söz hakkına sahip olması gerektiği ve bütünlük kararların ön planda olduğu bir yaklaşım prensip olarak belirlenmiştir.

SÇD'nin mevcut kaynakların uzun süreli ve daha iyi durumda olarak kullanılması, sürdürülebilir, dengeli ve eşit su kullanımı için gerekli miktarda iyi kalite yeraltı ve yüzeysel su tedariki için ve nehir havza yönetim planlanmasının yapılabilmesi adına üye ülkeler, aday ülkeler, Komisyon ve kar sahipleri arasında teknik bilgi alışverişine ihtiyaç vardır. Direktif'in başarılı olması için bilgi alışverişi çok önemlidir. Bilgi alışverişinin koordineli ve işbirliği içinde olması için üye ülkeler, Norveç ve Komisyon, Direktifin kabul edilmesinden beş ay sonra Ortak Uygulama Stratejisi konusunda anlaşmışlardır. Bu stratejinin temelleri;

- Bilgi paylaşımı,
- Teknik konularda rehberliğin gelişimi,
- Bilgi ve veri yönetimi,
- Uygulama, test etme ve doğrulamaya

dayanmaktadır.

5.2.2 Su Çerçeve Direktifi temel maddeler ve prensipler

5.2.2.1 Su Çerçeve Direktifi maddeleri ve kavramlar

Su Çerçeve Direktifi'ndeki maddeler başlıklarıyla Çizelge 5.1'de verilmiştir. Çerçeve'nin 1. maddesinde çerçevenin amaçları tanımlanmıştır. Kısaca bu amaçlara değinmek gerekirse, bütün suların mevcut durumlarının korunması ve iyileştirilmesi, sulardaki kirlenmelerin azaltılması ve tehlikeli maddelerin deşarjları, suyun sürdürülebilir, dengeli ve eşit kullanımı ön plana çıkmaktadır.

SÇD'nin ikinci maddesinde ilerideki maddelerde kavram karmaşası yaşanmaması adına temel başlıkların ve önceki tanımlarında ülkeler arasında anlaşmazlıklar yaratmış kelimelerin açıklamalara yer verilmiştir. Bu maddede yer alan bu tanımlar aşağıda kısaca özetlenmiştir.

- Yüzey suyu: Yer altı suyu hariç iç sular; geçiş suları ve kıyı sularını ve aynı zamanda kimyasal durumları hariç bölgesel suları kapsamaktadır [19].
- Yeraltı suyu: Toprak yüzeyinin altında doygunluk katmanında bulunan ve toprak ya da toprak altıyla doğrudan irtibat halinde bulunan bütün sular anlamına gelir [19].

- İçsular: Direktifte “Yeryüzünün yüzeyinde duran ya da akan bütün sular ve bölgesel suların genişliğinin ölçüldüğü sınırın kara tarafında bulunan bütün yer altı suları” biçiminde tanımlanmıştır [19].
- Geçiş suları: Nehir ağzı civarındaki, kıyı sularına yakın olmaları ancak aynı zamanda tatlı su akıntılarından önemli ölçüde etkilenmeleri sonucunda kısmen tuzlu olma özelliğine sahip yüzey suyu kütleleridir [19]. Geçiş sularına örnek olarak haliç oluşumları verilebilir.
- Kıyısuları: Kıyı hattının karaya dönük yüzündeki yüzey suyu olup, her noktası, bölgesel suların genişliğinin ölçüldüğü sınır hattına en yakın noktadan 1 deniz mili (1852 m) deniz tarafında olan, uygun olan hallerde geçiş sularının dış sınırına kadar uzanan sulardır [19].
- Akifer: Önemli bir yer altı suyu akışına veya önemli miktarlarda yer altı suyu çıkarılmasına izin veren yeterli gözeneklilik ve geçirgenliğe sahip yer altı katmanı ya da kaya katmanları veya diğer jeolojik katmanlar anlamındadır [19].
- Nehir havzası: “Bir dizi yerüstü dereleri, nehirleri ve muhtemelen göller aracılığıyla yerüstündeki bütün akışların su güzergâhındaki belli bir noktadan tek bir nehir ağzı, haliç ya da delta aracılığıyla denize aktığı yeryüzü alanıdır” [19].
- Nehir havza bölgesi: Nehir havzaları yönetimi için ana ünite olarak tanımlanan; bir ya da daha fazla komşu nehir havzalarının ilgili yer altı suları geçiş ve kıyı suları ile birlikte oluşturduğu kara ve deniz alanı anlamındadır [19].
- İyi yüzey suyu durumu: Bir yer üstü suyu kütlelerinin hem ekolojik durumu hem de kimyasal durumunun en azından “iyi” olduğu durum anlamındadır [19].
- İyi yeraltı suyu durumu: Bir yer altı suyu kütlelerinin hem kalite durumu hem de kimyasal durumunun en azından “iyi” olduğu durum anlamındadır [19].
- Kalite durumu: Doğrudan ve dolaylı alımlar nedeniyle etkilenen bir yer altı suyu kütlelerinin etkilenme derecesinin ifadesidir [19].

Çerçeve’nin 3. maddesinde ve bunun yanında da giriş, 5., 11., 15., 16., 23. ve 35. maddelerinde değinilmekle beraber, su konusunda uluslararası işbirliği durumu ele alınarak sınıraşan suların yapısı vurgulanmıştır. Bu durum SÇD’yi diğer direktiflerden ayrı kılan Nehir Havza Yönetim Planlaması’nın (NHYP) temelini oluşturmaktadır.

Bu maddelerin yanı sıra 4. maddede 2015 yılı su kütlelerinin iyi duruma getirilmesi için hedef tarih olarak belirlenmiştir. 9. madde suyun makul ve adil ücretlendirilmesiyle, 10. madde kombine yaklaşımı getiren kalite konusunda normların oluşturulması, 14. Madde yerel düzeyde tüm halkın ve paydaşların işbirliği yapması ve katılımı ile ilgilidir.

SÇD'nin 15. Maddesinden sonraki maddeleri raporlama, kurumsal düzen ve hukuki yaptırımlarla ilgilidir. Görüleceği üzere Avrupa'da su konusunda yapılan en geniş çaplı direktif olan Su Çerçeve Direktifi'nin hedefleri amaçları kombine olup bütün üyelerin ve üyelik sürecinde olanların ortak bir paydada çalışmasını öngörmektedir.

Su Çerçeve Direktifi'nin anahtarını iki kelime ile belirlersek; biri su, biri ise bütünleşiklik olacaktır. Dikkat edildiğinde Çerçeve'deki bütün amaçlar ve hedefler bütünleşiklik kavramı içerisindedir. Gerek havza yönetiminde bütünleşiklik, gerek halkın ve örgütlerin işbirliği içinde olması, tüm üyelerin ve bu süreçte olanların ortak çalışması buna bir örnektir.

Çizelge 5.1: Su Çerçeve Direktifi Maddeleri.

Madde Nosu	İçeriği
1	Amaç
2	Tanımlar
3	İdari Düzenlemeler
4	Hedefler ve Muafiyetler
5	Çevresel ve Ekonomik Analizler
6	Korunan Alanlar
7	İçme Suyu Çıkarımı
8	İzleme Programları
9	Suyun Ücretlendirilmesi
10	Kombine Yaklaşım
11	Önlemler Programı
12	Üye Devlet Düzeyinde Ele Alınamayacak Sorunlar
13	Nehir Havzası Yönetim Planları
14	Halk Katılımı
15	Raporlama
16	Yüzey Suyu Kirliliği
17	Yer Altı Suyu Kirliliği
18	Komisyon Raporları
19	Komite Prosedürleri
20	Direktifin Teknik Adaptasyonu
21	Düzenleyici Komite
22	Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat ve Geçiş Hükümleri
23	Cezalar
24	Uygulama
25	Yürürlüğe Girme
26	Kapsam
Ek 1	Madde 3 ile ilişkili olarak "yetkili makamlar için gerekli bilgiler"
Ek 2	Madde 5 ile ilişkili olarak "yüzey sularının karakterizasyonu ve çevresel analizlere ilişkin özellikler"
Ek 3	Madde 5 ile ilişkili olarak "ekonomik analizlere ilişkin özellikler"
Ek 4	Madde 6 ile ilişkili olarak " korunan alanlar listesi"
Ek 5	Madde 4 ve 8 ile ilişkili olarak "amaçlar, kalite unsurları, izleme, sınıflandırma ve raporlama"
Ek 6	Madde 11 ile ilişkili olarak "önlemler listesi"
Ek 7	Madde 13 ile ilişkili olarak " nehir havzası yönetim planlarının öğeleri"
Ek 8	Madde 2 ile ilişkili olarak "kirleticiler listesi"
Ek 9	Kardeş direktiflerin "emiyon sınır değeri ve çevresel kalite standartları"
Ek 10	Madde 11 ile ilişkili olarak "öncelikli maddeler listesi"
Ek 11	Eko-bölge haritaları

5.2.2.2 Nehir havza yönetim planlaması

Su Çerçeve Direktifi'nin benimsediği en güzel ilkelere biri birleştirilmiş havza yönetimidir. Direktifte havza yönetimi, genel izleme ve değerlendirme teknikleri üzerinde durulmuş ve yöntemler tanımlanmıştır.

İdari ya da politik bölünmeler gibi yapay ayrımlara değil tamamen doğal ve hidrolojik ayrıma dayanan havza sınırları, doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilir kullanımlarını planlamak için elverişli birimdir. Bu anlamda, doğal kaynakların yönetiminde havza ölçeğinin esas alınması anlamlıdır. Teoride planlama için uygun bir ölçek olan havza sistemi, planlama faaliyeti aşamasında belli güçlükler yaratmaktadır. Alanda yapılacak planlama işlemi, kavramın çok boyutluluğu ve disiplinler arası olmasından ötürü belli zorluklar içerir. Burada tüm planlara hakim olan çok boyutluluk ilkesi, planlanmak istenen unsurun çevre olması nedeniyle daha da farklı yoğunluk kazanmakta ve ilgili disiplinler giderek artmaktadır. Çevre ve doğal kaynaklar ile ilgili bir plan yapmak söz konusu olduğunda çevrenin tüm bileşenleri, fiziksel, ekolojik, sosyal ve ekonomik yapı ve bunların birbirleri üzerine etkileri ve bozulmalarının minimumda tutulacağı bir plan yapmak gereklidir.

SÇD, sınırları aşacak havzalar da dahil olmak üzere bütün havzalar için nehir havza yönetim planı oluşturulmasını ve her 6 yılda bir tekrar düzenlenecek ve yenilenmesini öngörmektedir.

Nehir havza yönetim planı, herhangi bir nehir havzası için amaçlanan hedefe ulaşmak için yol gösteren bir harita olarak tanımlanabilir. Bu haritada;

- Nehir havza bölgelerinin karakterizasyonu,
- İnsan aktivitelerinin baskı ve etkilerinin özeti (noktasal kaynaklı kirlenmeler),
- Korunan alanların tanımlanması ve haritalandırılması,
- İzleme ağının oluşturulması ve haritalandırılması,
- Çevresel hedeflerin ve objektiflerin listesi,
- Ekonomik analizin özeti,
- Önlemler programının özeti,
- Yetkili otoritelerin listesi

- Halkın bilgilendirilmesi ve danışmanlık önlemlerinin özeti, hedef için yol gösterici adımlardır.

Nehir havza bölgelerinin karakterizasyonu, havzadaki su kütlelerinin tanımlanması ve sınıflandırılması anlamına gelmektedir. Havzanın hidrolojik geçmişi ve jeolojik tanımı da bu aşamada yapılacaktır.

İnsan aktivitelerinin baskı ve etkilerinin sonucunda yüzeysel ve yeraltı sularının durumları üzerindeki etkisi değerlendirilir. Baskı ve etki analizi çevresel hedeflere ulaşamama nedenlerini ortaya koymak ve bu risklere karşı önlem almak uygulanmaktadır.

Çevresel hedefler ekolojik ölçeği temel almaktadır. Direktifin ana hedefi tüm su kütlelerinin iyi duruma ulaşmasıdır. Çevresel hedefler kimyasal, morfolojik ve biyolojik unsurlardan oluşan tüm su kütleleri için belirlenen amaçlardır. Burada hedef ve amaçların gerçekçi (ulaşılabilir) olması çok önemlidir. Çevresel hedefler bir ölçütler programı oluşturulmasında kullanılacaktır.

Ekonomik Analiz aşamasında, mevcut su kullanımının ve bunların ekonomik değerlerinin ve 2015 yılına kadar olan eğilimlerin analizi yapılacaktır.

Planlama süresinde yetkili olacak idari birimlerin listelendirilmesi yetkili otoriterlerin belirlenmesi aşamasında yapılacaktır.

5.3 Su Çerçeve Direktifi için Uyum Süreci

Su Çerçeve Direktifi açısından Avrupa Birliği'ne üye olan ya da üyelik aşamasında olan aday ülkelerin yapmasının hedeflendiği bir program belirlenmiştir. Direktifin çeşitli maddelerinde çeşitli tarihler verilmiş ve aşama aşama kaydedilmesi gereken yolun haritası çizilmiştir.

Uyum Süreci olarak adlandırılan bu aşamada verilen tarihler kısa zamanda çok yol katetmeye yöneliktir. Yapılması gereken faaliyetler, tarihleri ve belirtildiği maddeler Çizelge 5.2' de verilmiştir.

Çizelge 5.2: Su Çerçeve Direktifi’ nde Öngörülen Uyum Süreci Faaliyetleri, Tarihleri ve İlgili Maddeleri.

Yıl	Eylem	Referans
2000	Direktifin Yürürlüğe Girmesi	Madde 25
2003	Ulusal Mevzuat Uyumunun Sağlanması Nehir Havza Bölgeleri ve Otoriterlerin Belirlenmesi	Madde 23 Madde 3
2004	Nehir Havzalarının Karakteristiklerinin Belirlenmesi; baskılar, etkiler ve ekonomik analiz	Madde 5
2006	İzleme Ağının Kurulması, Kamuoyu Konsültasyonun Oluşturulması	Madde 8 Madde 14
2008	Nehir Havzası Yönetim Planı'nın Taslağının Sunulması	Madde 13
2009	Önlemler Programı Dahil Havza Yönetim Planının Sonuçlandırılması	Madde 13 Madde 11
2010	Fiyatlandırma Politikasının Oluşturulması	Madde 9
2012	Uygulama Programlarının Hazırlanması	Madde 11
2015	Çevresel Hedeflerin Gerçekleştirilmesi	Madde 4
2021	İlk Yönetim Dönemi Sonu	Madde 4 Madde 13
2027	İkinci Yönetim Dönemi Sonu, Hedeflerin Gerçekleştirilmesi İçin Son Tarih	Madde 4 Madde 13

6. TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİ’NE UYUM SÜRECİ

6.1 Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne Adaylığı

Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu oluşturan 6 ülke işgücü ile mal ve hizmetlerin serbest dolaşımına dayanan bir ekonomik topluluk kurmaya karar vererek 1957 Roma Antlaşmasını imzaladılar ve Avrupa Ekonomik Topluluğu kuruldu. AET’nin amacı mal, işgücü, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaştığı bir pazar kurmak ve en sonunda da bütünlük içerisinde siyasi bir topluluk haline gelmekti.

Yıllar içerisinde AET’ye üyelik başvuruları çoğalmaya başladı ve 1973 yılında İngiltere, Danimarka ve İrlanda topluluğa kabul edildi. 1980’li yıllarda topluluk güneye doğru ilerledi ve üye sayısı Yunanistan, İspanya ve Portekiz’in de katılımlarıyla 12’ye ulaştı. 1 Temmuz 1987 tarihli, Avrupa Tek Senedi ile hedeflenen Avrupa Tek Pazarı 1 Ocak 1993’te yürürlüğe girmiştir. 1993 yılında yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile de Avrupa Birliği kuruldu.

1995, 2004, 2007 ve 2013 tarihlerinde AB’ye katılımlar oldu ve üye devlet sayısı 28’e ulaştı. Avrupa Birliği derinleşme sürecindeki en önemli noktalardan birisi 2007 yılında imzalanan ve 2009 yılında yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması’dır.

AET’nin kurulmasından kısa bir süre sonra Türkiye 1959 yılında topluluğa üye olmak için başvuruda bulunmuştur. Türkiye’nin başvurusu kabul edilerek üyelik sürecinin koşulları tamamlanana kadar 1963 yılında imzalanan Ankara Antlaşması 1964 yılında yürürlüğe girmiştir. 1973 yılında Katma Protokol ile birlikte Türkiye’nin hazırlık aşaması sona ermiş ve geçiş dönemi başlamıştır. Bu dönemdeki Türkiye ve Avrupa Birliği’ne dair en önemli gelişme 1996 yılında yürürlüğe giren Gümrük Birliği’dir.

Türkiye - Avrupa Birliği ilişkisinin dönüm noktası 1999 yılında Helsinki’de Türkiye’nin AB’ye adaylığının kabulü ile olmuştur. Türkiye’nin de diğer aday ülkelerle eşit konumda olacağı belirtilmiştir. Buna göre aday ülkelerin yerine getirmesi gerekenlerin belirlendiği 1993 yılında yapılan Kopenhag Zirvesi’nde

belirlenmiş Kopenhag Kriterleri ‘ne göre AB müktesebatının, Türkiye tarafından da benimsenebilmesi gerekmektedir. Bu müktesebatta çevre konulu başlık altında suya ve su kalitesine değinilmiştir.

Aday ülkeler için hazırlanan “Katılım Ortaklığı” belgesi, Türkiye adına AB tarafından 8 Mart 2001’de onaylanmıştır. 2001’deki Katılım Ortaklığı Belgesi’nde çevre başlığı altında şu kriterler yer almaktadır.

- Müktesebatın uyumu için direktifler özelinde ayrıntılı bir uyum programının benimsenmesi,
- Çevresel Etki Değerlendirmesi Direktifi’nin iç hukuka geçirilmesi,
- Yatırımları finanse etmek üzere, her yıl için, kamu ve özel sektöre finansman kaynakları ile uyum maliyeti tahminlerine dayanan, direktifler özelinde bir plan geliştirilmesi.

19 Mart 2001 tarihinde Bakanlar Kurulumuzca Katılım Ortaklığı Belgesi’nde belirlenen ekonomik, siyasi,sosyal ve kurumsal reformların hayata geçmesinin hedeflendiği takvim olan “Ulusal Program” yürürlüğe girmiştir. Bu program 2002, 2005 ve 2008 yıllarında güncellenmiştir. Bu süreçte 8 adet uyum paketi ve 2 anayasa paketi Meclis’ten geçirilmiştir.

17 Aralık 2004 yılında Brüksel Zirvesi’nde Türkiye için bir dönüm noktası daha yaşanmış ve Türkiye’nin siyasi kriterlerinde yeterlilik sağlandığı belirtilmiştir ve 3 Ekim 2005’te müzakerelere başlanması kararı alınmıştır.

2008 yılının Ulusal Programı’ndaki Mevzuatın Uyumu ve Uygulanması İçin Gerekli Kurumsal Yapılanma İhtiyaçları Takvimi’nde 18 adet maddeyle su ile ilgili uyum direktifleri gerçekleştirilecekleri tarihlere bağlanmıştır. Bu maddelerin içinde personel ve halk eğitimlerinden, Avrupa Su Bilgi Sistemi’ne uygun yazılım oluşturulup mevcut yazılımların güncelleştirilmesine kadar detayların tarihleri belirlenmiştir.

Türkiye’nin çevre ve özellikle su mevzuatlarını AB normlarına getirmesi sadece Avrupa Birliği’ne üye olmak adına değil, Türkiye için farklı açılardan faydalar sağlayacaktır.

6.2 Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Yeniden Yapılanmaları

6.2.1 Ulusal Çevre Stratejisi

2004 yılının Aralık ayında Brüksel'de yapılan AB Konseyi'nde, Türkiye ile müzakerelerin 3 Ekim 2005'te başlanmasına karar verilmiştir. Avrupa Konseyi'nin 6 Ekim 2004'te hazırladığı rapor doğrultusunda, Türkiye'nin yeni katılımcı ülke statüsüyle beraber Katılım Ortaklığı'na uyum sağlaması için kısa, orta ve uzun vadeli hedeflerini ortaya koyması gerektiği belirtilmiştir.

Bu hedeflerin belirlenmesi amacıyla o dönemdeki adıyla Çevre ve Orman Bakanlığı koordinasyon görevini üstlenmiş olup, çevre ile alakalı diğer kurum ve kuruluşlarla beraber Ulusal Çevre Strateji (UÇES) dokümanı hazırlanmıştır. UÇES'in ana teması sadece kamu kuruluşlarının değil aynı zamanda özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının da sorumluluk üstleneceği bir biçimde yaşanabilir bir çevre oluşturmaktır.

UÇES'in ana hedefi ülkemizin sosyal ve ekonomik şartlarını ve geleceğini göz önünde bulundurarak, sağlıklı ve yaşanabilir bir çevre oluşturmak ve bu bağlamda Türkiye'nin ulusal çevre mevzuatının AB çevre müktesebatı ile uyumlaştırılarak uygulanmasının ve denetlenmesini sağlamaktır.

Ulusal Çevre Strateji dokümanı hazırlanırken önceki yıllarda hazırlanmış olan bazı eylem planları ve projeler baz alınmıştır. Bunlar;

- Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı
- Entegre Uyumlaştırma Stratejisi ve Projesi
- Yüksek Maliyetli Çevre Yatırımların Planlanması Projesi

Hazırlanan projelerin Kalkınma Planı, Yıllık Programlar ve 2003 Yılı Ulusal Programı'na uygun olmasına da dikkat edilmiştir.

UÇES'in 2006 yılındaki dokümanında AB müktesebatına uyumun sağlanmasına yönelik olarak gerçekleşmesi gereken hususlar şu şekilde sıralanmıştır.

- Mevzuat Uyum: Türkiye'deki mevcut çevre politikaları, mevzuat ve uygulama ile AB müktesebatının gerekleri arasındaki uyumsuzluklar giderilecektir.

- **Uygulama:** Müktesebatın uyumlaştırılmasını müteakip çevre altyapısı ve sanayi üretiminde çevreye duyarlı modern teknolojilerin kullanılması yoluyla tam uyumlaştırmaya yönelik adımlar atılacaktır. İlgili tüm AB gereklerinin yürürlükte bulunan ulusal yasalara tamamıyla yansıtılmasının yanı sıra ulusal yasaların yönetilmesi, etkin ya da pratik uygulama için yeterli bütçeleri olan kurumsal yapılar oluşturulması ve kanunlara tam uyumu sağlamak amacıyla gerekli kontrol ve cezai müeyyidelerin uygulamaya konulması sağlanacaktır.
- **Yatırım:** Yatırımların finansmanı dahil çevresel uyumla ilgili gerekli önlemler alınacaktır.

6.2.2 SÇD ilkeleri doğrultusunda Türkiye’de yapılan yasal ve kurumsal değişiklikler

6.2.2.1 Su Çerçeve Direktifi’nin ulusal düzeyde uygulama olanakları

Türkiye’nin, su yönetimi konusunda bile uyum sağlayabilmesi, ülkemizdeki kurumsal ve yasal düzenlemelerden geçmektedir. Su Çerçeve Direktifi’nin ana anahtarlarından biri olan “entegre su yönetimi”ne göre herşeyden önce kurumlar arası işbirliği zorunlu kılınmıştır. Entegre su yönetimi ve SÇD’nin Türkiye’de uygulanması konusunda ilk proje, dönemin ismiyle Çevre ve Orman Bakanlığı’nın önerisinin Hollanda hükümetinin finansal desteğiyle buluşması sonucu MATRA Projesi altında olmuştur.

Matra Projesi, Türkiye’de Su Çerçeve Direktifi’nin ulusal ve bölgesel düzeyde uygulanmasını ve Türkiye’nin AB’ye giriş sürecini hızlandırmasına katkı sağlayacak Türkiye’nin Su Yönetmeliği konusunda ilerleme kaydetmesi amacını güder.

Matra Projesi, Türkiye’de su yönetimi planlaması açısından katılımcı ve işbirliği içinde olan bütün kurum ve kuruluşların entegre yaklaşımını sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. Katılan bütün kurum ve kuruluşlarla “Ulusal Platform” çerçevesinde SÇD incelenmiş ve kurum temsilcileri Hollanda ve Türkiye’de verilen eğitimlere katılmıştır.

Proje kapsamında SÇD metodolojisi incelenmiş ve ilerdeki uygulamalar için bir yol haritası çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda Türkiye’nin su yönetimi konusunda bazı yasal ve kurumsal değişikliklere gitmesi gerektiğine yer verilmiştir. Yapılması

gereken gerekli düzenlemeler için aşağıdaki konular belirlenmiştir. Proje dahilinde yapılan tüm çalışmalar kapsamında AB direktiflerinin Türkiye’ye yeni bir su yasası ile adapte edileceği kararına varılmıştır. Bu çerçevede taslakta öne çıkan konu başlıkları, özetle aşağıda verildiği gibidir.

1. Devlet kurumları arasında koordinasyon ve işbirliği
2. Yetki ve sorumlulukların bölge düzeyine aktarımı (Nehir Havza Bölgeleri)
3. Su kütleleri ve kullanıcılarına odaklı bütünsel su yönetimi yaklaşımı
4. Bilgi ve paylaşım dağıtımı
5. Kamuoyu danışmanlığı ve paydaş katılımı
6. Ekonomik Teşvik ve Önlemler

Proje kapsamında Türkiye’deki su yönetiminde kurumsal yapıdaki sorunların üzerine de eğilinmiştir. Problemin su ile ilgili kurum ve kuruluşların arasındaki görev tanımsızlığı, karmaşası, işbirliği ve koordinasyondaki eksikliklerden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Buna göre bir Su Yönetimi Ulusal Platformu kurulması öngörülmüş ve bu platformun oluşacağı kuruluşlar şu şekilde belirlenmiştir; DSİ, Çevre ve Orman Bakanlığı, Tarım ve Köy Hizmetleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Turizm Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, ve Ulusal Platformun çalışması sırasında belirlenecek diğer devlet kurumları.

Ayrıca Proje kapsamına 2003 yılının sonunda Büyük Menderes Nehir Havzası pilot havza olarak seçilmiş ve oluşturulan “Nehir Havzası Çalışma Grubu” tarafından Su Çerçeve Direktifi’nin Ek-IV dikkate alınarak taslak bir “Büyük Menderes Havzası Entegre Yönetim Planı” hazırlanmıştır. Bu modelin ülke çapında diğer havzalar için de bir model oluşturacağı düşünülmektedir.

Matra Projesi’nin çıktılarından faydalanılarak 2006 yılında yine dönemin ismiyle Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından önerilen “Türkiye’de Su Sektörü İçin Kapasite Geliştirilmesi Projesi” kabul görmüştür. Bu proje 27 ay süreli olup Hollanda, İngiltere ve Slovakya konsoryumu tarafından yürütülmüştür.

Bu projenin ana dayanağı üç temel direktiftir. Bunlar; Su Çerçeve Direktifi, Kentsel Atıksu Arıtma Direktifi, ve Tehlikeli Maddeler Direktifi’dir. Bu projenin amacı Matra Projesi’nin amacını kapsamakla beraber AB Su Müktesebatı’nın tam olarak uygulanabilmesi için Türkiye’de su yönetimine yardımcı olmaktır. Pilot havza Büyük Menderes Nehri Havzası olup hazırlanacak uygulama planları kirlilik önlemleri ve iyi su kalitesine ulaşma hedeflerinin önlemler programı ve yatırımları

maliyetleri ile birlikte oluşturulacak olup, söz konusu uygulama planları Türkiye genelini kapsayacaktır.

6.2.2.2 Su Çerçeve Direktifi'nin getirdiği kurumsal gereklilikler ve değişiklikler

Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi'nin tüm amaç ve hedefleri temel alınarak yapılması gererken kurumsal gereklilikler aşağıda özet maddeler halinde belirtilmiştir.

- Tüm sulara entegre kavramı altında yaklaşılmalıdır.
- Sektörel değil bütünleşiklik yaklaşımı benimseyen kurumsal işbirlikler olmalıdır.
- Gerekli uzmanlık ve kaynaklara sahip kuruluşlar ihdas edilmelidir.
- Kurumsal çerçeve nehir havzası esasına göre işleyecek bir düzende olmalıdır.
- Kirleten öder ilkesine göre düzenlenme yapılmalıdır.
- Su kalitesi konusu sınıraşan suların diğer ülkelerdeki etkileri de düşünülerek sınır dışını da kapsamalıdır. Bu da ülkelerarası işbirliğini gerektirir.
- Su kalitesi sınırlarının belirlenmesi ve ruhsat verilmesi durumuna ait sorumlulukları ve yetkili kuruluşları belirlemek gerekmektedir.
- Su ve atık suların izlenmesi için bir sistem oluşturmak ve bu suların analizlerinin akredite ve standardize metodlar kullanılarak analiz edilmesine elverişli laboratuvarların olması gerekmektedir.
- Nehir Havza Yönetim Planı'na göre gerekli verilerin elde edilmesine yönelik altyapının hazırlanması ve kurumsal gerekli düzenlemelerin yapıp sorumlulukların belirlenmesi gerekmektedir.
- Bu altyapılar oluşturulurken ve sonrasında kullanabilmek amaçlı su hakkında bir veri tabanı oluşturulması ve bunun için de veri işleme sisteminin oluşturulması gerekmektedir.

Türkiye'de su temini ve atıksu hizmetleri konusunda çok fazla sayıda kurum ve kuruluş yetki ve sorumluluk sahibidir. Aynı yerleşim bölgesi içerisinde bir kaç farklı kuruluş su ve atıksu hizmeti vermekte olup, bu da sorumluluk çatışması ve yapılan hizmetlerin verimsiz olmasına neden vermektedir. Su sektöründeki bu parçalanmışlık ve sorumluluk karmaşı nedeniyle hizmetlerin maliyetleri de yükselmiştir.

Türkiye’de bulunan ve su ile ilgilenen kurumların görevlerinin kapsamı Çizelge 6.1 ve Şekil 4.1’de belirtilmiştir.

Çizelge 6.1: Türkiye’deki Su İle İlgilenen Kurumlar ve Görev Yetki Çatışması.

GÖREV ve YETKİLER	Su ve Orman Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı	Valilikler (İl ve Özel İdareler)	Büyükşehir Belediyeleri (Su ve Kanalizasyon İdareleri)	Belediyeler	Sulama Birlikleri ve Sulama Kooperatifleri	Belediye ve Köy Tüzel Kişilikleri	Sağlık Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı
Genel Yetkili Kurumlar	+									
Kısmi Yetkili		+	+	+	+				+	+
İl Hudutlarında Yetkili (Kocaeli ve İstanbul)				+	+		+			
Belediye Hudutları İçinde Yetkili (Su Hizmetleri İçin)						+	+	+		
Kırsalda Yöresel ve Bölgesel Yetkili							+	+		

Çevre ve Orman Bakanlığı (bugünkü Orman ve Su İşleri Bakanlığı) ve altında DSİ en genel yetkili kurum olarak gözükmektedir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Tarım ve Köy İşleri (Hayvancılık) Bakanlığı, Valilikler, Büyükşehir Belediyeleri, Sağlık Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı kısmi yetkili; Valilikler, Büyükşehir Belediyeleri ve Sulama Birlikleri ve Kooperatifleri il hudutlarında yetkili; Belediyeler, Sulama Birlikleri ve Kooperatifleri ve Belediye ve Tüzel Kişilikleri belediye hudutları içinde yetkili; Sulama Birlikleri ve Kooperatifleri ve Belediye ve Tüzel Kişilikleri kırsalda yöresel ve bölgesel olarak yetkilidir.

Su ile ilgili diğer otoritelerin haricinde 1991 yılında Çevre Bakanlığı kurulmuştur. Bu bakanlık 2003 yılında Orman Bakanlığı ile birleşerek Çevre ve Orman Bakanlığı adını almıştır. Ülke içinde bir çok kurumun su ile ilgili geniş yetkilere sahip olması ve sınırlarının belirli olmaması sebebiyle su yönetimi yapısına yeni bir bakış açısı getirilmek istenmiş ve 31 Ağustos 2008 tarih ve 26629 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanması üzerine DSİ Genel Müdürlüğü Çevre ve Orman Bakanlığı’na bağlanmıştır. Su konusunda geniş yetkilere sahip DSİ’ni bünyesine alan Çevre ve Orman Bakanlığı yetkili bir otorite olarak AB sürecinde rolünü almıştır. (Bugün ise, Çevre ve Orman Bakanlığı, “Çevre ve Şehircilik Bakanlığı” ile “Orman ve Su İşleri

Bakanlığı” adıyla iki ayrı bakanlık haline gelmiştir. 2008 yılına ait su yönetiminde rol alan kurumların haritası Şekil 6.1’de gösterilmiştir.

20 Mart 2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanan 28239 sayılı genelge ile Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu kurulmuştur. Bu kurulun görevi, yetkisi, amacı, koordinasyon içinde olacağı kurum ve kuruluşlar Resmi Gazete’deki genelgede tanımlanmıştır. Buna göre SÇD’ne göre gereken havza yönetimi planı çerçevesinde hizmet edecek ve kuruluşlar arası koordinasyonu sağlayarak etkin ve verimli su yatırımları yapacaktır.

Su kaynaklarının bütünlük havza yönetimi anlayışı çerçevesinde korunması için gereken tedbirleri belirlemek, etkili bir su yönetimi için sektörler arası koordinasyonu, işbirliğini ve su yatırımlarının hızlandırılmasını sağlamak, ulusal ve uluslararası belgelerde yer alan hedeflerin gerçekleştirilmesi için strateji, plan ve politika geliştirmek, havza planlarında kamu kurum ve kuruluşlarınca yerine getirilmesi gereken hususların uygulanmasını değerlendirmek, üst düzeyde koordinasyonu ve işbirliğini sağlamak üzere “Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu” kurulmuştur [20].

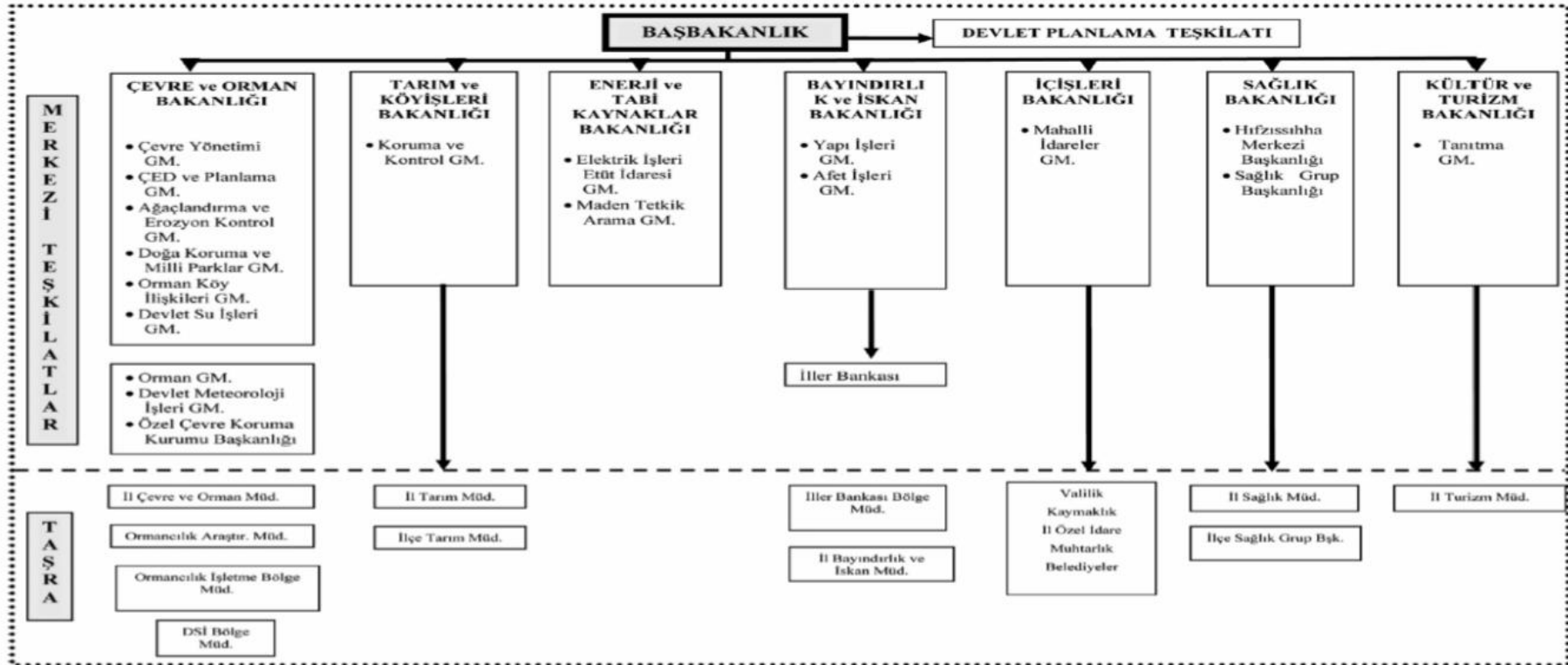
Kurulun, Orman ve Su İşleri Bakanı’nın veya gerektiğinde Orman ve Su İşleri Bakanlığı Müsteşarının başkanlığında; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı ve Avrupa Birliği Bakanlığından kurumları adına karar vermeye yetkili üst düzey temsilcilerin, Su Yönetimi Genel Müdürü, Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürü, Meteoroloji Genel Müdürü, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürü ve Türkiye Su Enstitüsü Başkanının katılımıyla oluşturulması uygun görülmüştür [20].

05 Ekim 2012 tarihinde görüşlere açılan Su Kanunu Taslağı ile birlikte gelişen su yönetimi kurumsal yapısı Şekil 6.2’ de verilmiştir.

Bu kurumsal yönetim biçim şemasına göre su hakkında en yetkili mercii olarak görev yapacak kurum Su Yönetimi Yüksek Kurulu olacaktır. Bu kurulun altında ise Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu vardır. Koordinasyon Kurulu’na bağlı olan Bakanlık, Orman ve Su İşleri Bakanlığı’dır. Orman ve Su İşleri Bakanlığı ‘na ise DSİ Genel Müdürlüğü, Su Enstitüsü, ve Havza Su Tahsis Heyeti bulunmaktadır.

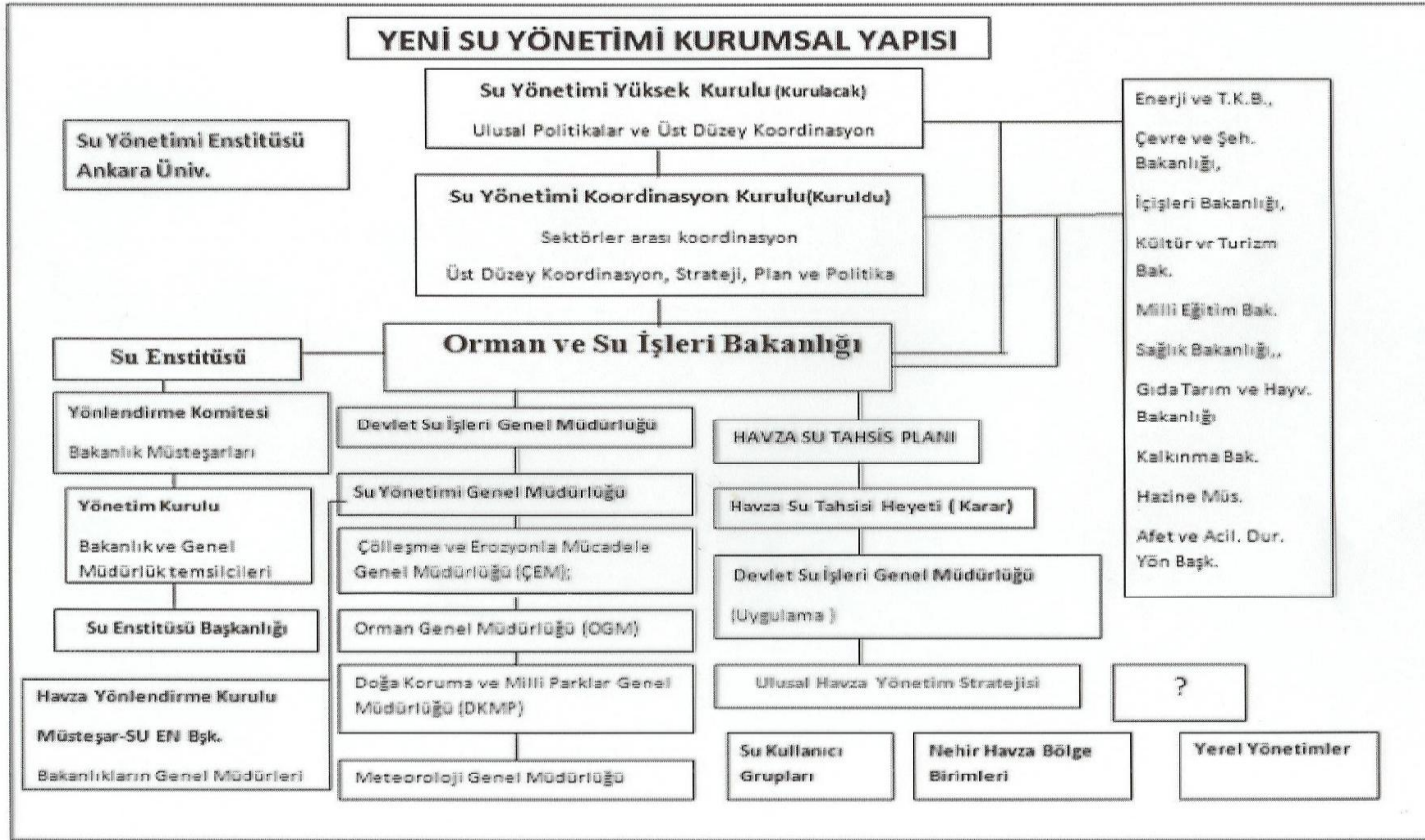
Diğer kısmı görevi bulunan otoriterlerin hepsi Orman ve İşleri Bakanlığı dolayısıyla Su Yönetimi Yüksek Kurulu'na bağlıdır.

Su Enstitüsü, su ile ilgili geleceğe yönelik yapılacak olan çalışmaların ve projelerin yönlendirilmesi, takibi, uzun dönemli su stratejilerinin geliştirilmesi, ve su yönetiminde görev sahibi olan kurum ve kuruluşların arasında koordinasyonun sağlanmasına yönelik bilgi üretmekle yükümlüdür. Enstitü aynı zamanda ulusal ve uluslararası sempozyum, toplantı, seminer konferans gibi etkinliklere katkıda bulunmak, eğitim programları düzenlemek, su hukukuna ilişkin çalışmalar yapmak, su kaynaklarının sürdürülebilir kalkınma ve yenilenebilir enerji üretimi amacıyla kullanılması ilkelerinin belirlenmesine yönelik bilgi üretmekle de görevlidir [21].

Şekil 6.1: 2008 Yılına Ait Türkiye'deki Su Yönetimi Kurumsal Yapısı [22].

Su kaynaklarının tespiti, geliştirilmesi, korunması, kullanılması, yönetimi ve kullanımı ile ilgili hukuksal durum ve idari yapılanmanın bütünleşik bir şekilde çeşitli faktörler göz önünde bulundurularak geniş çapta değerlendirilmesinde bir eğitim kurumunun da resmi olarak katkıda bulunması önemli bir faktördür. Ankara Üniversitesi de bu bağlamda su kaynaklarının kullanılması ve geliştirilmesi ile ilgili resmi kurumların, araştırma kuruluşlarının, üniversitelerin, sivil toplum örgütlerinin ve özel kuruluşların aynı bakış açısı ile konuya yaklaşmaları gerektiği düşüncesinde olup, üniversite bünyesinde Su Yönetim Enstitüsü'nü kurmuştur. Ankara Üniversitesi'nin yapmış olduğu resmi açıklamada Enstitü'nün kurulması ile ilgili olarak şu ibarelere yer verilmiştir; “Su yönetimi, su kaynaklarının planlı bir şekilde geliştirilmesi, dağıtılması ve kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Su yönetimi tarımsal, kentsel ve endüstriyel su kullanımı yanında su kalitesi, atıksuların kullanımı, su hukuku, uluslararası hukuk ve sağlık gibi çok geniş bir ilgi alanını kapsamaktadır. Mevcut ve gelecekteki gereksinimlerin karşılanıp gıda güvenliğinin sağlanabilmesi için su kaynaklarının yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve çevresel faktörleri de kapsayacak entegre bir yönetim yaklaşımı ile ele alınması gerektiği, son yıllarda gündeme gelmiş ve diğer ülkelerde uygulanmaya başlamıştır. Entegre yönetimin esası, suyun hem bir doğal kaynak, hem de miktar ve kalitesine bağlı olarak kullanım amacı değişebilen bir meta olarak kabul edilmesidir. Su kullanıcı sektörlerde su kayıplarının önlenmesi, suyun etkin kullanılması, yeni teknolojilerin uygulanması ve havza düzeyinde su kaynaklarının geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle su kaynakları çevre ile uyumlu olarak su gereksinimlerini karşılayabilecek şekilde geliştirilip yönetilmelidir. Tüm bu alanlarla ilgili olarak çalışma yapan kişilerde doğal olarak bazı kavram ve metodoloji karmaşası da yaşanmaktadır. Ankara Üniversitesi, Üniversitelere düşen görev bilinci içerisinde, yukarıda kısaca değinilen su kaynaklı sorunlara yeni açılımlar ve öneriler sunmak amacıyla “Su Yönetimi Enstitüsü” kurmayı planlamaktadır” [23].

Şekil 6.2: 2013 Yılına Ait Türkiye'deki Yeni Su Yönetimi Kurumsal Yapısı [12]

6.2.2.3 Su Çerçeve Direktifi'nin getirdiği yasal gereklilikler ve değişiklikler

a) 1920'lerden günümüze sular hakkında hukuki gelişmeler

Avrupa Birliği'ne üye olma sürecinde çevre ve suyla ilgili Türkiye'nin yerine getirmesi gereken bazı yükümlülükler bulunmaktadır. Avrupa Birliği'nin mevzuatları ve Türkiye'nin su ile ilgili durumu ortaya konulduğunda, ulusal mevzuatın AB mevzuatlarına uyumlu hale gelmesi ve iç hukuka geçmesi için hızlı ve bir o kadar da doğru adımlar atılması gerekmektedir. Bu uyum süreci içerisinde Türkiye'nin köklü değişiklik yapması gereken alanlardan bir tanesi de çevre konusundaki mükellefiyetleridir.

2009 yılındaki müzakerelerde çevre faslının açılmasıyla Türkiye, çevre ve su konusundaki çalışmalara hız kazandırmıştır. Su Çerçeve Direktifi'nin ortaya koyduğu en belirgin hedef bütün suların iyi durumda olması ve bu suların havza esaslı entegre yönetimidir. 2000 yılında ortaya çıkan ve kabul edilen AB su mevzuatının en önemli yönergesi olan SÇD'ne bakış açıları Türkiye'de ilk etapta farklı olmuş ve çeşitli tartışmalara yol açmıştır. Ancak 2009-2013 yılları arasında uyum için gerekli çalışmaların tamamlanması için hedef konulmuştur.

Türkiye'nin su konusunda yasal ve yasa altı bir çok düzenlemesi mevcuttur ancak bu düzenlemelerin çoğu çok eskiye dayanmaktadır ve olanların çoğu dağınık kapsamlıdır. Düzenlemelerden bir çoğu güncel hayata uzak kalmış olduğundan günümüzle uyumlu değildir. Yapılmış olan bütün düzenlemelerin verdiği sorumluluk ve yetkiler kavram karmaşasına yol açmaktadır. Bunların yanı sıra Türkiye'de su korunması ve yönetilmesine dair bir yasa yoktur.

Türkiye'de su konusuna çevre çerçevesinden bakıldığında bu konuda farklı yıllarda yapılan anayasal düzenlemelerdeki 3 madde iskeleti oluşturmaktadır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir;

- 1982 yılında kabul edilen T.C. Anayasası'nın 56. Maddesidir. Burada, herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu ifade edilerek, çevrenin geliştirilmesinin, çevre sağlığının korunmasının ve çevre kirlenmesini önlemenin devletin ve vatandaşların ödevi olduğu dile getirilmiştir.

- Çevrenin korunmasına ilişkin genel esas ve usulleri belirlemek amacını taşıyan 09.08.1983 tarihli Çevre Kanunu’nda ise, doğrudan suların korunmasına veya yönetimine ilişkin herhangi bir hükme yer verilmemiştir. [24]

- Bunların haricinde Bölüm 4.1.2’de belirtildiği üzere, 2001 yılında kabul edilen Yeni Türk Medeni Kanunu’nun 756. maddesinde sular ile ilgili olarak, “Kaynaklar, arazinin bütünleyici parçası olup, bunların mülkiyeti ancak kaynadıkları arazinin mülkiyeti ile birlikte kazanılabilir....Yeraltı suları, kamu yararına ait sularandır. Arza malik olmak, onun altındaki yeraltı sularına da malik olmak sonucunu doğurmaz. Arazi maliklerinin yeraltı sularından yararlanma biçimi ve ölçüsüne ilişkin özel kanun hükümleri saklıdır.” hükmüne yer verilmiştir [25].

Türkiye’de sularla doğrudan ilgili olan yasal düzenlemelerin temeli 28.04.1928 tarihinde kabul edilen 831 sayılı Sular Hakkında Kanun’dur. Bu kanun 9’u asıl 9’u ek olmak üzere 18 maddeden oluşmakta olup, şehir, kasaba ve köylerdeki kamusal gereksinimlere mahsus suların tedariği ve yönetilmesine yöneliktir. 1960 yılında kabul edilen 167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun ise yeraltı sularının araştırılması, kullanılması, korunması hakkında hükümler içermektedir. Bunların dışında ise 24.04.1930 tarihinde kabul edilen 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu, 1953 yılındaki 6200 sayılı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanun, 1971 yılında kabul edilen 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu, 1981 yılında kabul edilen 2560 sayılı İSKİ Kanunu, 1982 yılında kabul edilen 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu, 04.04.1990 tarihinde kabul edilen 3621 sayılı Kıyı kanunu, 10.07.2004 tarihinde kabul edilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2005 yılında kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanunu suların korunmasına değinen bazı yasal düzenlemelerdir.

AB Su Çerçeve Direktifi’ne uyum sürecinde 2004 yılından bu yana yasa altı yönetmelikler tebliğler kabul görülmüştür. Bu yönetmelik ve tebliğler kronolojik sırasına göre şu şekildedir;

1. Tarımsal Kaynaklı Nitrat Kirliliğini Karşı Suların Korunması Yönetmeliği (18.02.2004)
2. Su Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği (31.12.2004)
3. İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik (17.02.2005)

4. İçmesuyu Elde Edilen veya Elde Edilmesi Planlanan Yüzeysel Suların Kalitesine Dair Yönetmelik¹⁹ (20/11/2005)
5. Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği (26.11.2005)
6. Kentsel Atık Suyun Arıtımı Yönetmeliği (08.01.2006)
7. Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliği Hassas ve Az Hassas Su Alanları Tebliği (27.06.2009)
8. Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği İdari Usuller Tebliği (10.10.2009)
9. Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği Numune Alma ve Analiz Metodları Tebliği (10.10.2009)
10. Atıksu Arıtma Tesisleri Teknik Usuller Tebliği (20.03.2010)
11. Yeraltı Sularının Kirlenmeye Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik (07.04.2012)
12. İçme Suyu Elde Edilen veya Elde Edilmesi Planlanan Yüzeysel Suların Kalitesine Dair Yönetmelik (29.06.2012)
13. Su Havzalarının Korunması ve Yönetim Planlarının Hazırlanması Hakkında Yönetmelik (17.10.2012)
14. Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliği (30.11.2012)
15. Havza Yönetim Heyetlerinin Teşekkülü, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ (18.06.2013)

Yukarıda belirtilen yönetmelik ve tebliğlere bakıldığında suyun korunması, kullanılması ve yönetilmesine ilişkin bütünlük bir yaklaşım bulunmamaktadır. Kabul gören yasa altı düzenlemeler suların farklı sektörlerin ve konuların gözünden dikkate alınmış bir görüntüsüdür. Güncel sorunlara çözüm ve ihtiyaçlara cevap niteliğindedir. Bunların yanı sıra SÇD'nin ana hükümleri olan bütünlük su yönetimi yaklaşımı, havza esaslı su yönetimi modeli, çevresel hedefler, yönetim planları, önlemler programları, idari tedbirler, kamuoyunun katılımı ve maliyetin karşılanması ilkesi gibi konularda henüz kapsamlı bir düzenleme yapılmamıştır. 2006, 2007, 2008 yıllarındaki ilerleme raporlarında SÇD'ne genel uyumun seviyesinin düşük olduğuna ve sınıraşan sularla ilgili çalışmaların yetersiz kaldığına değinilmiştir. 2013 yılında

yayınlanan ilerleme raporunda su ile ilgili olarak şu sözlere yer verilmiştir; “Su kalitesi konusunda, nehir havzası yönetimi ve yüzey sularının yönetimine ilişkin mevzuat kabul edilmiştir. Nehir havzası koruma eylem planlarının nehir havzası yönetim planlarına dönüştürülmesine yönelik teknik yardım projesi için ihale süreci devam etmektedir. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Havza Yönetimi Heyetlerinin görev ve sorumluluklarını tanımlamıştır. Su sektörünün, Çevre ve Şehircilik Bakanlığından Orman ve Su İşleri Bakanlığına aktarılmasının ardından, sorumlulukların net bir şekilde paylaşılmamış olması nedeniyle kurumsal koordinasyon konusunda sorunlar yaşanmıştır. Su konularıyla ilgili sınır ötesi istişareler ilerlemekle birlikte, hâlâ erken bir aşamadadır. Son dönemdeki yatırımlara bağlı olarak atık su arıtımı kapasitesi artmıştır.

Eski Çevre ve Orman Bakanlığının 2011 yılında iki yeni bakanlığa ayrılması ve yeni kurulan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde devam eden yeniden yapılanma çalışmaları, Türkiye’nin güçlü bir çevre ve iklim değişikliği politikası izlemeye yönelik idari kapasitesini önemli ölçüde zayıflatmıştır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığında, çevre ve kalkınma gündemleri arasında hâlâ bir denge kurulmamıştır. Çok sık yaşanan personel değişiklikleri, uzmanlaşmış birimlerde yetkinlik kaybına yol açması nedeniyle endişe vericidir. Özellikle denetim, izleme ve izinler olmak üzere, çevre yönetimi alanında il bazındaki yetkinliğin kaybedilmesine ilişkin bazı kaygılar söz konusudur. Çevre ve iklim değişikliği alanlarında sorumlulukları olan çeşitli kurumlar arasında işbirliği ve koordinasyonun güçlendirilmesi için daha fazla çaba gösterilmesi gerekmektedir. Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda son dönemde yapılan değişiklikle yeni Büyükşehir Belediyeleri kurulmuş ve Büyükşehir Belediyelerinin sayısı arttırılmış olup, bunun kentsel atıksu direktifi gibi bazı çevre direktiflerinin uygulanmasını geliştirmesi beklenmektedir” [26].

b) Su Kanunu taslağı

2009-2013 yılları arasında tamamlanması hedeflenen uyum çalışmalarının son aşaması olan ve 2013 yılında yürürlüğe girmesi beklenen Su Kanunu, yürürlüğe girmese dahi taslak olarak kamuoyunun görüşüne sunulmuştur. Hazırlanmış olan Su Kanunu Taslağı 5 ana bölümden oluşmaktadır. (Bkz. Ek 2)

1. Bölüm maksat, kapsam, tanımlar, genel hükümler, ilkeler, faydalanma ve kullanmada öncelik sırası başlıkları altında 5 maddeden oluşmaktadır. Taslakta

maksat kısmı şu sözlerle ifade edilmiştir; “Bu Kanunun maksadı, su kaynaklarının sürdürülebilir şekilde korunması, kullanılması, iyileştirilmesi, geliştirilmesi, su ile ilgili bilgilerin toplanması, izlenmesi, havza esasında inceleme ve planlamalarının hazırlanması, kullanım önceliklerinin belirlenerek tahsislerinin tek merciden yapılması, su yönetiminde etkinlik ve katılımın geliştirilmesini sağlamaktır.” Tanımlar kısmında ise su ile ilgili bütün terimlerin açıklamasına yer verilmiştir. Genel hükümler kısmında ise suyun kime ait olduğunun açıklaması yapılmıştır. Suyun Devlet’in hüküm ve tasarrufu altında olduğu ancak su kaynağının bulunduğu arazinin sahibinin ihtiyacı kadar olan suyu kullanmakta önceliği olduğuna yer verilmiştir. İlkeler kısmında ise su kaynaklarının havza esasında sürdürülebilir şekilde korunması, iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve kullanılmasının sağlanmasına yönelik esaslar belirtilmiştir. Faydalanma ve kullanmada öncelik sırası başlığı altında ise suyun öncelikli olarak içme ve kullanma daha sonra tabii hayat, zirai sulama, enerji ve sanayi suyu ihtiyaçları, en son ise turizm, ulaşım, rekreasyon için kullanılacağına üzerine durulmuştur.

2. Bölüm su kaynaklarının planlanması ve geliştirilmesi, korunması, izleme ve denetim, su yönetimi yüksek kurulu hakkında maddeler içermektedir. Ulusal Su Planı oluşturulması ve yürütülmesi konusuna değinilmiştir. Öte yandan, Ulusal Su Planı’na uygun olacak şekilde her havza için havza yönetim planı oluşturulacağı ve ilgili bakanlık tarafından onaylatılacağı maddesi bulunmaktadır. Havza yönetimi dışında taşkın kontrolü ve yönetimi üstünde de durulmuştur. Her havza için taşkın yönetimi planı hazırlanacağı ve bu aşamada hangi kriterler ve normların esas alınacağı açıklanmıştır. Su kaynaklarını koruma şekilleri 14 madde halinde açıklanmıştır. Su kaynakları ve doğal mineralli sular insan sağlığına uygunluğu açısından deşarjlarda ve alıcı ortamlarda bakanlık tarafından izlenecek ve denetlenecektir. Ancak bu kaynakların nitelik ve nicelik açısından korunmasına yönelik izleme ve denetimler DSİ tarafından yapılacaktır. 2. Bölümün son kısmında Su Yönetimi Yüksek Kurulu’nun görev ve yetkileri açıklanmıştır. Buna göre suyun bütünsel havza yönetimi anlayışına göre yönetimi, üst düzeyde koordinasyon ve işbirliğini sağlamakla yükümlendirilmiş olup kurulun başkanı olarak Orman ve Su İşleri Bakanlığı uygun görülmüştür.

3. Bölüm su kaynakları tahsisi, su tahsis sicili, belgeler, havza su tahsis heyeti ve su bilgi sistemi konularına yöneliktir. Havza su tahsis planına yönelik şu açıklama

getirilmiştir, “Havza su tahsis planları; yerüstü ve yeraltı suları müştereken değerlendirilmek, su kullanım öncelikleri ve bütün ihtiyaçlar dikkate alınmak suretiyle havza veya alt havza ölçeğinde bakanlıkça yapılır veya yaptırılır.” T.C. vatandaşlarına ve tüzel kişiliklere yapılacak olan su tahsisinin DSİ kontrolü altında ve havza su tahsis planlarına uygun olacak şekilde yapılacağı belirtilmiştir. Havza su tahsis heyetinin ana görevi havzalardaki suların tahsisi ile ilgili kararlar almak ve su kullanım öncelikleri ile ilgili gelen görüşleri değerlendirip bakanlığa sunmaktır. Bu heyet aynı zamanda kurak dönemlerde yapılacak havzalara göre su paylaşımın usulünü belirler. Su tahsis sicili, su kaynaklarından doğan sorunların çözümlenmesinde belge olarak kullanılmak üzere DSİ tarafından kayıt altında tutulacaktır. Su Bilgi Sistemi bütün su kaynakları ve doğal mineralli sular hakkındaki bilgilerin ve toplanan verilerin bu sistem altında toplanmasını sağlayacaktır. Bu kaynaklar hakkındaki izleme, takip ve denetleneme bu sistem üzerinden Orman ve Su İşleri Bakanlığı’nın denetimi altında yapılacaktır. 3. Bölüm üzerinde durulan başka konular ise irtifak, kamulaştırma ve haciz durumlarıdır.

4. Bölümde koordinasyon, sorumluluk, ücretlendirme, yasak fiiller, cezalar, ve diğer hükümler hakkında maddeler bulunmaktadır. Bu bölüm genel olarak suyun yönetimi hakkındadır. Su kaynakları ve doğal mineralli sularla ilgili olan kurumların arasındaki koordinasyonun havzalarda ve merkezlerde bakanlık tarafından yapılacaktır. Uluslararası ilişkilerin gerekeceği projelerde her türlü inceleme, araştırma ve sonuç projelerin onay ve izninde Dışişleri Bakanlığı’nın uygundur görüşüyle Orman ve Su İşleri Bakanlığı yetkilidir. Suyun ücretlendirilmesi aynı kanun taslağının 13. Maddesinde belirtildiği üzere DSİ sorumluluğunda olan su tahsisine göre tahsis edilen suyun metreküpü üzerinden yönetim hizmetleri ücreti alınacaktır ve bu ücretler DSİ tarafından gelecek olan hükümlere göre belirlenecektir. Su ücreti konusunda farklı olarak eklenen madde 3096 ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu kapsamındaki su kullanımlarının Su Kullanım Antlaşması Yönetmeliği’nde belirtilen ücretler dışında başka bir ücrete tabi tutulamayacağıdır. 4. Bölümün son kısmında yapılmaması gerekenler ve bu durumlarda uygulanacak cezalar üzerinde durulmuştur. Taslağın diğer bölümlerinde belirtilen ilkelere ters düşecek ve her türlü su yapısına zarar verecek uygulamalar suçtur ve farklı durumlar için farklı olmakla beraber her suya ceza bedeli biçilmiştir.

5. Bölümde çeşitli ve son hükümler bulunmaktadır. Bu kanun uyarınca hazırlanacak yönetmelikler yetkili idare tarafından en geç iki yıl içerisinde hazırlanarak yürürlüğe konulacaktır. Bu taslak kanundan önce su hakkında bulunan bazı hükümlerin bazıları değiştirilmiş, bazıları kaldırılmıştır. Bunun yanı sıra, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren diğer kanunlarda olup bu kanunla ayrı düşen tüm hükümler geçersiz sayılacaktır. Bu kanunun tüm hükümleri Bakanlar Kurulu'na yürütülecektir.

Su Kanunu Taslağı yayınlandığı andan itibaren Türkiye'de çok ses getirmiştir. Taslak için çeşitli sivil toplum örgütlerinden, kalkınma projelerinin yürütüldüğü bölgelerdeki kuruluşlardan ve kamuoyundan farklı yorumlar gelmiştir. Genel olarak bakıldığında kanunun ana hedefi SÇD'ne günümüz şartlarında uyulabilecek en uygun şekli vermek ve uygulamaktır. Su ile ilgili tüm hükümleri içerecek bir kanun hazırlarken belirli esaslar göz önünde bulundurularak hareket edilmelidir. Bunları kısaca ifade etmek gerekirse ilk başta bütünleşik kelimesinden yola çıkmak gerekir. Türkiye 26 su havzası ve 30 tarım havzasından oluşmaktadır. Su ve tarım birbirinden ayrılamayacak değerler olduğundan dolayı bu durumu bütünleşik bir şekilde değerlendirmek gerekmektedir. Bununla beraber su varlığı niceliksel olarak düşük olan havzaların daha ön plana çıkarılıp ihtiyaçları doğrultusunda bir plan yapılması gerekmektedir. Bu aşamada havza su tahsisi için sadece tekel bir yönetim biçimi değil o havza içerisinde ikamet eden halkın da görüşlerinin alınıp değerlendirileceği bir platform oluşturulması gerekmektedir. Havza su tahsisi heyeti oluşturulurken de yerel kullanıcı, temin edici, bilimsel kişi, ve sivil toplum kurum ve kuruluşları da unutulmamalıdır.

Kanunun AB mevzuatına uygun olması gerekmele beraber Avrupa Birliği'nde çeşitli ülkelerle Türkiye'nin jeopolitik ve coğrafi konumunun aynı olmadığı göz önünde bulundurulmalıdır. Türkiye 2004 yılından beri AB ile ilgili olan ilişkilerinden dolayı bir çok alanda yeniliğe gitmiştir. Bu konuların içinde su da bulunmaktadır. Dolayısıyla yasama, yürütme ve yargı kollarını etkileyecek düzenlemeler yapılmıştır. Su hakkında yeni ve bütünleşik bir kanun hazırlarken, bu aşamada yasama, yürütme ve yargı kollarında karmaşa yaratacak açıklıklar bırakılmamalıdır.

Su kanunu tasarı ile ilgili çeşitli görüşler ve yorumlar maddeler halinde aşağıda belirtilmiştir.

- Enerji güvenliği ile birlikte gıda güvenliği de önemlidir. Tarımsal önemi yüksek havzalar için suyun kullanımı ile ilgili ekstra detaylar yer almalıdır.
- Doğal akışıyla kendi sınırlarını çizen suyun havza ölçekli yönetimi konusunun üzerinde duran Su Kanunu Taslağı, havza ölçeğinde yönetimden sorumlunun kim olduğunun ve kararların hangi birim tarafından alınacağını detayını belirtmemiştir.
- Havza ölçekli yönetimle beraber olması gereken Su Tahsis Planı konusuna değinen taslak, bu planların tam olarak kendi içindeki uyumundan ve ne tür bir hiyerarşi içinde olacağından bahsetmemiştir.
- Daha önceden karar verilip uygulanan ve uygulanması hala devam eden Ulusal Havza Yönetim Stratejisi, 10. Beş Yıllık Kalkınma Planı gibi uygulamalarla Kanun'da belirtilen Havza Planları'nın ilişkilendirilmesi tam olarak yapılmamıştır. Ancak ilgili kurumların bu konudaki çalışmalarının halen devam ettiği bilinmektedir.
- SÇD'ne göre suların iyi ekolojik duruma gelmesi gerekmektedir. Ancak Kanun'daki izleme bölümüne bakıldığında, izleme ağının kim tarafından nasıl kurulacağı ve işletileceğine dair bir düzenleme bulunmamaktadır.
- SÇD'deki önemli ayrıntılardan birisi paydaşların alınan kararda efektif rol oynayacağı bir platform oluşturmaktır. Taslakta parça parça bu durumdan söz edilse de hangi aşamada, nasıl bir katılım olacağına dair net bir bilgi bulunmamaktadır.
- Kanun'da su bilgi sistemi adı altında sanal bir bilgi erişim ağının düzenleneceği üzerinde durulmuştur. Ancak bu bilgilere hangi koşullarda ve nasıl erişileceği hakkında ve herhangi bir erişim durumunda bilgilerin ne kadar şeffaf olacağı konusuna açıklık getirilmemiştir.
- Taslakta suyun tüm alanlarda etkin ve verimli kullanılmasına ilişkin bir madde yoktur. Su kayıplarının fazla olduğu bölgelerde verimli su kullanımına yönelik yapılması gerekenler ve aksi durumda uygulanacak yaptırımlara yer verilmemiştir.
- 17 Ekim 2012'de Resmi Gazete'de yayınlanan Su Havzalarının Korunması ve Yönetim Planlarının Hazırlanması Hakkında Yönetmelik dahilinde bulunan Havza Yönetim Planları'nın nasıl hazırlanacağı konusu taslaktaki hükümlerle

uyuşmamaktadır. Kanun yürürlüğe girdikten sonra Yönetmelik'te değişikliğe gidilmesi gerekmektedir.

- Kanun taslağında genel olarak suyun kullanımı ve tahsisi hakkında maddeler bulunmaktadır. Ancak taslak suyun korunması konusunda ayrıca bir madde içermemektedir. Sürdürülebilir su kaynakları için suyun korunması adına başlıca bir hüküm olmalıdır ve suyun korunmasına karşı davranışlarda bulunanlar için ağır cezai yaptırımlar uygulanmalıdır.
- Su yaşam için vazgeçilmez ve değişilmez bir gerekliliktir. Dolayısıyla su yaşam için bir haktır. Taslakta suyun bir hak olduğuna dair herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Oysa ki hakkaniyetli bir ölçüde suya erişim ve suyu kullanma değişilmez bir haktır.
- Taslak Kanun'un amaç kısmında “tek merciiden yönetim”in hedeflendiği belirtilmiştir. Ancak, Bakanlıklar, DSİ, belediyeler ve Su Yönetimi Genel Müdürlüğü arasındaki görev dağılımında belirsizlikler bulunmaktadır. Şu anda halen devam eden kurum ve kuruluşlar arasındaki görev çatışmasına çözüm tam olarak getirilememiştir.
- Taslakta Bakanlık adı altında Orman ve Su İşleri Bakanlığı'ndan bahsedilmiştir. Ancak Bakanlık görev ve yetki tanımları detaylandırılmamıştır. Bu noktada Orman ve Su İşleri Bakanlığı adına bağlayıcı hükümler bulunmamaktadır.

Kamuoyu ve kurumların görüşlerine açılan su kanunu taslağı dışında, Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Kaynakları Koruma Vakfı'nın (TEMA) da sular hakkında bir kanun tasarısı bulunmaktadır. Bu taslak 24 Mayıs 2012'de kamuoyuna sunulmuştur. Taslak 7 bölümden oluşmaktadır. Genel bakış olarak kapsamı diğer taslakla aynı olan TEMA kanun taslağının içerikte farklı detaylar bulundurduğu görülmektedir (Bkz. Ek 3).

6.3 Çeşitli Ülkelerin Su Konusundaki Tutumları

- Almanya

Almanya'nın su niceliği konusunda değil ancak kalitesi konusunda problemler bulunmaktadır. Su yönetimi konusunda en önem verilen nokta suyun gerekli yerlere

teminidir. Genel politika suların ekolojik dengesini korumak, kamu için su temin etmek, kirlenene ödetmek, ve kirliliğin kontrolünü sağlamak üzerine kuruludur.

- İspanya

Yer üstü ve yeraltı suları bütünleşik olarak devlete bağlıdır ve sulara havza bazında yönetim şekli uygulanmaktadır. Kamuya ait suların tabi olduğu tesislerin kullanılması ve meşgul edilmesi, söz konusu kaynakların korunması ve iyileştirilmesi için tahsis edilen ücretlerin ödenmesine tabidir. Bu ücretler devlet adına drenaj havzası yetkili birimleri tarafından toplanır [27]. İspanya’da genel olarak kullanan ve kirleten öder ilkesi benimsenmiştir.

- Danimarka

Danimarka yer üstü suyu olmayan ve sadece yer altı suyunu kullanan bir ülkedir. Suyun yönetimini Çevre Bakanlığı’na benzer bir kurum yürütmektedir.

- Brezilya

Su kamu malı olarak tanımlanmış olup, ekonomik açıdan sınırlı bir değer olarak nitelendirilmiştir. Nehir havza sistemi benimsenmiştir. Su kaynakları yönetimi tek elden yürütülmektedir.

- İsrail

İsrail kişi başına düşen yıllık su miktarına göre değerlendirildiğinde su fakiri olan ülkeler arasında yer almaktadır. İsrail’de su, devletin kontrolü altında tutulmaktadır. Su kamu malı olarak nitelendirilmiştir ve suyun ekonomik değerine karşılık kullananlar ücrete tabi tutulur. Su konusunda karar verici mekanizma olarak Su Kurulu vardır. Bu kurulun 2/3’ü halkın, 1/3’ü hükümetin temsilcileridir. Su kalitesinin korunması, suyun izlenmesi, ve atık suların koordinasyonu konuları suyu az olan İsrail Devleti için önem arz etmektedir.

- Güney Afrika

Su konusunda eşitliğe bir çok ülkeden daha fazla önem verilmiştir. Optimum ve eşit kullanım ve sürdürülebilirlik Güney Afrika’nın su politikasının temellerini oluşturmaktadır. Hükümet halka eşit miktarda su temin etmekte ve rekreasyonel kullanım hakkı için suya ulaşımı sağlamakta kamuya karşı sorumludur.

- Meksika

Meksika'nın su yasasında temeller suların korunması, iyileştirilmesi, gelişimi, dağıtımı, su kalitesi ve niceliğinin korunması üzerine kurulmuştur. Su kaynaklarının yönetimi havza bazında yapılmaktadır. Her havzanın bir konseyi bulunmaktadır.

- Fransa

Su, Fransa için ortak bir miras niteliğindedir. Su yönetimi konusunda başta devlet olmak üzere, her havzanın kurulları, su kullanıcıları, seçilmiş komiteleri, ve su kurulları bulunmaktadır. Su ücretleri iki tanıda toplanmıştır. Deşarjlar için “Kirlilik Ücreti” ve su çekimi ve su kullanımı için “Kaynak Ücreti”dir. Fransa'daki ırmakların tamamının ülke sınırları içerisinde bulunması, ülkenin tüm sularının yönetimini büyük ölçüde kolaylaştırmaktadır.

- İngiltere

Tüm su hizmetleri 1989 yılında özelleştirilmiştir. Kanalizasyon gibi işler kamu limited şirketleri tarafından yapılmaktadır.

Tüm bu ülkelerin sular hakkındaki tutumları incelendiğinde ülkelerin çoğunda, suyun devlete bağlı olduğu görülmektedir. Nehir havza yönetim planlaması doğrultusunda suyun yönetimi yapılmaktadır. Tüm ülkelerin ana hedefi, suyun kamu yararına, optimum bir şekilde kullanılmasına olanak tanımak ve suyun kalitesinin ve miktarının sürdürülebilirliğini sağlamaktır [27].

Türkiye yürürlüğe koyacağı su yasasını bu ülkelerin su yasalarını değerlendirerek revize etmelidir.

7. GENEL DEĞERLENDİRMELER

- Su Çerçeve Direktifi, yüzeysel ve yeraltı sularının korunması, mevcut suyun iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve su kaynaklarının yönetilmesine ilişkin olan bir çerçevedir. Bu hedefler doğrultusunda suyun yönetiminin havzalar bazında yapılması öngörülmektedir.
- Nüfusu her geçen gün artan Türkiye’de su sorunlarının temel sebebi, artan sanayileşme, plansız kentleşme, yoğun tarım faaliyetleri ve küresel ısınmadır. Bu bağlamda su kaynaklarını tehdit altına alan sorunların belirlenmesi ve çözümünün bulunması, suyun planlı olarak kullanılması ve alternatif olmayan su kaynaklarının sürdürülebilir niteliğe erişmesi gerekmektedir.
- 2012 yılında taslak olarak hazırlanan ve bölüm başlıklarına bakıldığında SÇD’ne uyum sağlayabilecek olan su kanunu tasarısında, suyun ekolojik yapısının iyileştirilmesi, suların izlenmesi, su bilgi sistemi oluşturulması, kirleten öder ve kullanan öder prensiplerinin benimsenmesi, suyun ücretlendirilmesine yönelik ve su yönetimi konusunda görev alan kurumların kimliklerini belirlemeye yönelik temel maddeler bulunmaktadır. Ancak hedefler doğrultusunda hazırlanan bu kanun tasarısında genel olarak, bilgi ve bilgilerin anlaşılmasına yardım edecek ve konulara netlik kazandıracak detay eksikleri bulunmaktadır.
- Türkiye’de sular hakkındaki ilk kanun yürürlüğe girdiğinden itibaren onu takip eden yeni yasalar ve genelgelerle suyun yönetimi konusunda ve yönetim şemasında bulunan kurum ve kuruluşlar arasında bazı sıkıntılar yaşanmıştır ve halen yaşanmaktadır. Bir görevin birden çok kurum ve kuruluşun sorumluluğu altında olması durumu su yönetiminde anlaşmazlıklara sebep olmuştur. SÇD’nde su yönetiminin tek elden olması gerektiği belirtilmiştir. Kamuoyuna sunulan taslak Su Kanunu’nda belirtilen sorunların yüzeysel olarak çözüme kavuşturulmaya çalışıldığı görülmektedir. Birbirinden ayrılan ve yeni oluşturulan bakanlıklar ve enstitüler arasında görev paylaşımı yeterince vurgulanmadığından önceden süregelen su yönetimi konusundaki sorunlar devam edecek gibi gözükmektedir.

- Avrupa Birliği üyesi olan ölkelerin bir çoğunda Su Çerçeve Direktifi'nin koşul gösterdiği gereklilikler uygulanmasına rağmen çeşitli konularla beraber su yönetimi konusunda da aksaklık ve eksiklerin olduğu görölmektedir. Örneğin; Hollanda'da su kaynakları konusunda yetkili 72 adet kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Türkiye'deki mevcut durum Hollanda'dan çok farklı görölmemektedir. Bu durumun düzenlenmesi için öncelikle su havzası tanımının ve havzaların ayrımının iyi yapılması gerekmektedir. Havzaların potansiyellerine göre gerekli kurum ve kuruluş ihtiyaçları belirlenerek, su kaynaklarının izleme ve takiplerini de göz önünde bulundururarak görev tanımları yeterince ve keskin olarak belirlenmiş kurumların yetkili olduğu bir düzen kurulmalıdır.
- Türkiye'deki su havzalarındaki genel problemlerin çoğu insan kaynaklıdır. Katı atık sorunu, kaçak yerleşme ve kentleşme sorunu, atık su sorunu, açık maden işletmeciliği ve kirli hava sorunlarının sonucu olarak su kaynaklarının kalitesi ve miktarı azalmakta ve sürdürülebilirlik özelliği kaybolmaktadır.
- Türkiye'nin su kaynaklarında gösterdiği gelişme oranı yaklaşık olarak %40'tır. Bu oran büyük ölçüde gelişimini tamamlamış Avrupa Birliği üye ölkelerine göre çok daha az olmasına rağmen Türkiye'de bulunan su kaynaklarının kirlilik oranı, üye ölkelerden daha fazla değildir. Bu durumun avantajını kullanarak, eldeki su kaynakları geliştirilirken aynı zamanda suların kirlilik oranının da kontrol altında tutulması gerektiği göz ardı edilmemelidir.
- Su Çerçeve Direktifi Avrupa Birliği'nin su ile ilgili altyapısını tamamlamış ve suyun niceliği konusunda önemli noktaya gelmiş olan Kuzey Avrupa Ölkeleri tarafından hazırlanmıştır. Bu ölkelerin çoğu sınıraşan suların başlangıç noktasında bulunmaktadır ve aynı zamanda sularını paylaştığı ölkeler AB üyesidir. SÇD bu aşamada Türkiye'nin sürece çok kolay uyum sağlayacağı bir direktif olarak gözükmemektedir.
- SÇD'de sınıraşan sularla ilgili göze çarpan en önemli noktalardan bir tanesi sulardaki yönetimin ulusun kendi kontrolüne bırakılmasıdır. Ancak tabii olarak varılan sonuçların üye devletleri bağlayacağı da Direktif'in aynı maddesinde belirtilmiştir. Bu noktadan yola çıkarak Türkiye sınır aşan suları ile ilgili yeterince araştırma yapmalıdır. Elde ettiği verilerle çok uluslu uluslar hakkında Direktif'in esnekliğini kullanarak bir strateji belirlemelidir.

- Avrupa ve Avrupa dışındaki İspanya, Birleşik Krallık, Almanya, Danimarka, Fransa, Güney Afrika, Brezilya ve Meksika gibi çeşitli ülkelerin su yasaları incelendiğinde şu ortak sonuçlara varılmaktadır.

- Kamuya ait bütün sular devletin tasarrufu altındadır.
- Su kaynakları konusunda nehir havza yönetimi benimsenmemiş ise yönetim devlet tarafından sürdürülmektedir.
- Tüm ülkelerde suyun kamu yararına optimum bir biçimde ve herkese eşit dağılımı olacak bir şekilde kullanımı öncelikli olarak hedeflenmiştir. Suyun kullanım önceliğine göre sırası ise genel olarak şu şekilde belirlenmiştir.
 1. İçme ve kullanma suyu
 2. Hayvanların doğal hayatı idame ettirmesi için olan su
 3. Tarımsal sulama suyu
 4. Enerji ve sanayi için gerekli olan su
 5. Ticaret, turizm, taşıma, balıkçılık, el sanatları, vb. için gerekli olan su
- Örnekteki bir çok ülke suyun ücretlendirilmesi konusuna önem vermiş olup, “kirlenen öder” ilkesini uygulamaya koymuştur.
- Sular hakkında sahip olunan tüm bilgilere tam erişim sağlanması adına bilgi sistemi yaklaşık olarak örnekteki ülkelerin çoğunda oluşturulmuştur ve bilgiye şeffaf ve tam erişim bu sistem üzerinden sağlanmaktadır.
- Çoğu ülkede aynı zamanda su hakları sicili tutulmaktadır.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bölüm 7’de maddeler halinde belirtilmiş olan genel değerlendirmeler göz önünde bulundurularak aşağıdaki sonuçlara varılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

- Su, ulusun ortak malıdır.
- Sahip olunan tüm suların, kıyı suları, yer altı ve yüzey suları ayırmaksızın tek bir başlık altında bütünleşik bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir.
- Bu suların tümünün kirlilik kontrolü yapıp belirli bir standartta tutulması gerekmektedir.
- Türkiye’deki su havzalarının ayrımı en iyi şekilde yapılmalı ve havza esaslı bütünleşik bir su yönetim biçimi belirlenip, sadece belirlenmekle kalmayıp gerçek olarak benimsenip uygulamaya koyulmalıdır.
- Sanayide ve içme kullanma amaçlı su tüketiminde kaçak suların kullanımına karşı gerekli önlemler alınmalıdır.
- Türkiye’nin kendi adına geliştireceği ve SÇD standartlarının da göz ardı edilmeyeceği özel bir su yönetim biçimini oluşturup, uygulamaya koyması gerekmektedir.
- Taslak su yasasının detayları tekrar gözden geçirilmelidir. Anlaşmazlıklara sebebiyet verecek her türlü tanımın tekrar ve daha detaylı olarak açıklanması gerekmektedir.
- Su konusunda her türlü kararda ve yapılmasına karar verilen tüm projelerde toplumun görüşüne ve değerlendirmelerine yer verilmelidir.
- Toplumun yapılacak olan yasal değişikliklere ve su konusunda kalkınma için gerekli olacak her türlü uygulamaya yardımcı ve destek olabilmesi için su konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Televizyon gibi yayın organlarıyla toplumun değişik kesimlerinden bir çok insana ulaşmak mümkün olacaktır. Aynı zamanda

eğitim kurumlarında öğrencilerin su konusunda daha duyarlı olmalarına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

- Üniversite, kamu kuruluşları ve özel sektör bir araya gelerek, karşılıklı tartışma ve bilgi alışverişi olanağı sağlayacak kurslar, teknik geziler, uygulamacıların derslere konuşmacı olarak daveti, hizmet içi eğitim çalışmaları gibi faaliyetleri arttırılmalıdır. Böylece uygulamayı bilen akademisyenler ve teknik altyapısı güçlü uygulayıcıların yetişmesi sağlanmalıdır.
- Ülkesel ölçekte su hakkında edinilen deneyimler sonucunda ulaşılan sonuçların küresel ölçekte şeffaf olarak paylaşıldığı bir bilgi sistemi kurulması tüm dünya ülkeleri ve gelecek nesiller için büyük fayda sağlayacaktır.
- Hayata geçecek olan Su Kanunu'ndaki düzenlemeler sadece iç hukuka geçmiş birer madde olarak kalmamalıdır. Önemli olan süreç yasanın yürürlüğe girdikten sonraki uygulama aşamasıdır. Bu uygulamaların gerçekleştirilmesi adına hazırlanması gereken zemin için yapılacak maddi yatırımların planlaması aşamasında, belirlenen hedef sıralaması göz ardı edilmemelidir.
- Devlet Su İşleri'nin yıllardan beri süregelen su konusundaki bilgi birikimi ve deneyimi göz ardı edilmeden, bu bilgilerin etkin ve verimli bir şekilde kullanılabileceği bir kurumsal düzenleme yapılmalıdır.
- Farklı ülkelerin su konusundaki tutumları incelendiğinde genel olarak suyun kalitesi ve miktarının korunmasına ve su kaynaklarının havza bazında yönetilmesine yönelik olduğu görülmektedir. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde su kaynakları yönetimi konusunda yeniliklere gittiği bilinmektedir. Türkiye'nin su kaynaklarının %38'i sınıraşan ve sınır oluşturan sular olduğu düşünüldüğünde, bu oranın diğer ülkelerin paylaştığı suların miktarından oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu da serbest planlama tasarruf hakkının imkanı olmadığını gösterir. Bunların yanı sıra, Türkiye'deki su kaynaklarının ülke geneline dağılımı coğrafi açıdan düzensizdir. Türkiye dışındaki ülkelerin su kaynaklarının coğrafi dağılımı ve komşu ülkelerle paylaştıkları su miktarları düşünüldüğünde Türkiye'nin su yönetimi konusunda örnek alabileceği direkt bir model yoktur. Taslak olarak hazırlanan su çerçeve yasasındaki en büyük eksiklerden bir tanesi de bu konudur. Taslakta net hedefler belirlenmemiştir.

- Türkiye, Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde su kaynakları yönetimi, su politikası ve su hukuku konusunda bugüne kadar birçok değişiklik ve yenilik yapmıştır. Bu konunun değişken olması sebebiyle bilgilerin devamlı olarak güncellenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde su konusundaki gelişmeler ile ilgili olan kişilerin yeni gelişmeleri izlemeleri, var olan birikimlerini bu konuya aktarmaları ve kamuoyu bilinçlendirilmesi için gerekli duyarlılığı göstermeleri beklenmektedir.
- Özellikle üniversitelerin "Hidrolik ve Su Kaynakları Mühendisliği Yüksek Lisans Programları" ile "Çevre Bilimleri Yüksek Lisans Programları"nda hem ders programlarında hem de yüksek lisans ve doktora tezlerinde "su kaynakları ve su yönetimi " konularına ağırlık verilmesi ve bu konularda daha çok sayıda eleman yetiştirilmesi önem taşımaktadır.
- Bu tez çalışmasının bundan sonra bu konuda çalışma yapacak olanlar için bir referans oluşturması beklenir.

KAYNAKÇA

- [1] **Tüsiad.**, 2008. Türkiye’de Su Yönetimi: Sorunlar ve Öneriler, s.27.
- [2] **Maidment, D.R.**, 1993. Handbook of Hydrology, McGraw-Hill, Inc, 1th edition, pp 1424.
- [3] **Gleick. P.H.**, 1996. Water resources. In Encyclopedia of Climate and Weather, ed. by S. H. Schneider, Oxford University Press, New York, vol. 2, pp.817-823.
- [4] **Shiklomanov, I.A., Rodda, J.C.**, (2003). *World Water Resources at the Beginning of the 21st Century*. Cambridge, UK, Cambridge University Press.
- [5] **Birleşmiş Milletler**, 2003., Birinci Dünya Su Gelişim Raporu, İnsan İçin Su, Yaşam İçin Su, Bölüm 4, Doğal Su Döngüsü, UNESCO Yayını.
- [6] **Ministry of Foreign Affairs.**, <http://oecd.pr.mfa.gov.tr/>, 2013.
- [7] **Türk Mühendis ve Mimarlar Odalar Birliği**, Küresel Su Politikaları ve Türkiye, s.17.
- [8] **Biswas, A.K.**, (1994). *International Waters of Middle East, From Euphrates-Tigris to Nile, Water Management Series:2*, Oxford University Pres, p.189.
- [9] **Bilen, Ö.**, (1996). Ortadoğu Su Sorunları ve Türkiye, TESAV Yayınları, Ankara s.7.
- [10] **Sar, C.**, (1996). Uluslararası Nehirlerden Endüstriyel ve Tarımsal Amaçlarla Faydalanma Hakkı, Ankara Üniversitesi SBF Yayınları, Sayı:303, Ankara, s. 108.
- [11] **Bir, M.**, 1986. Akarsulardan Faydalanma ve Türkiye’nin Uluslararası Hukuku İlgilendiren Akarsuları, (Yayımlanmamış Doktora Tezi)

Ankara, Ankara Üniversitesi, s.86-91.

- [12] **Avci, İ.**, 2013. Su Hukuku ve Politikası Ders Notları, İTÜ.
- [13] **Barlow, M., Clarke, T.**, (2002). “*Who Owns the Water?*” *The Nation*,
<http://www.thenation.com/docPrint.mhtml?i=20020902&s=barlow>
- [14] **İnşaat Mühendisleri Odası Su Çalışma Grubu**, 2009. Su Hakkı Raporu, s.32.
- [15] **Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi**, 2011. Meriç Nehir Havzası Su Yönetiminde “Uluslararası İşbirliği Zorunluluğu” Raporu, No:44, s.10.
- [16] **ToprakSuEnerji**, 2011. Su Sorunları ve Su Politikaları, Dicle ve Fırat Suları: Irak’tan Türkiye’ye Gözdağı.
- [17] **Yıldız, D.**, 2006. Doğu Akdeniz ve Manavgat Çayı Su Temin Projesi., *TMMOB Su Politikaları Kongresi*, İMO Bildiri Kitabı, Ankara.
- [18] **Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği**, Türkiye’den Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)’ne Su Temini ve Elektrik Nakli Projeleri Konusundaki Gelişmeler, s.3
http://www.mgk.gov.tr/calismalar/calismalar/014__kktc_su_temini_elektrik_nakli_projeleri.pdf
- [19] **Su Çerçeve Direktifi**, 2000.
- [20] **T.C. Resmi Gazete**, 2012. Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu ile İlgili Başbakanlık Genelgesi, sayı: 2012/7.
- [21] **Saatçi, M. A.**, 2011. *Türkiye Su Enstitüsü Kuruldu*, Milliyet Gazetesi.
- [22] **Çiçek, N.** Türkiye’de AB’ye Uyumlu Su Havzası Yönetim Stratejisi ve Su Çerçeve Direktifi, s.5.
- [23] **Ankara Üniversitesi**. Su Yönetimi Enstitüsü Kuruluş Gerekçesi,
<http://suyonetimi.ankara.edu.tr/>.
- [24] **Özbay, Z.**, 2004, Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türkiye’nin Su Hukuku, Su Politikası ve Su Kaynakları Yönetim Modeli (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, İstanbul Teknik Üniversitesi.

- [25] **Güneş, M. A.**, Avrupa Birliği Su Çerçeve Yönergesi ve Su Hukuku, s.11-12.
- [26] **Avrupa Komisyonu.**, (2013), Türkiye 2013 Yılı İlerleme Raporu, s. 71-72.
- [27] **Ö, Özbay.**, 2006 , TMMOB Su Politikaları Kongresi, Türkiye’de Sularla İlgili Yasal Düzenlemelerin Tarihsel Gelişimi ve Günümüzdeki Durum, s.466-477.

EKLER

Ek A: AB SU ÇERÇEVE DİREKTİFİ

Ek B: ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL
MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN HAZIRLANAN “YENİ SU YASASI TASLAĞI”

Ek C: TEMA TARAFINDAN HAZIRLANAN “SU YASA TASARISI”

Ek A

Su Politikası Alanında Topluluk Faaliyeti için bir Çalışma Çerçevesi Oluşturan 23 Ekim 2000 tarihli AVRUPA PARLAMENTOSU VE KONSEYİNİN 2000/60/EC SAYILI DİREKTİFİ

AVRUPA PARLAMENTOSU VE AVRUPA BİRLİĞİ KONSEYİ,

Avrupa Topluluğunun kuruluş Anlaşmasını, özellikle bu Anlaşmanın 175. maddesini dikkate alarak;

Komisyon'dan gelen teklifi dikkate alarak¹,

Ekonomik ve Sosyal Komitenin görüşünü dikkate alarak²,

Bölgeler Komitesinin görüşünü dikkate alarak³,

Anlaşmanın 251. maddesinde öngörülen prosedüre⁴ uygun olarak ve Uzlaşma Komitesince 18 Temmuz 2000 tarihinde onaylanan ortak metnin ışığında hareket ederek,

Şöyle ki:

- (1) Su diğerleri gibi bir ticari ürün olmayıp, tarihsel miras olarak korunması, savunulması ve ele alınması gereken bir mirastır.
- (2) 1988 yılında Frankfurt'taki Topluluk Su Politikası Bakanlar Seminerinin sonuç kararlarında ekolojik kaliteyi kapsayan bir Topluluk mevzuatına duyulan gereksinimin altı çizilmiştir. Konsey, 28 Haziran 1999 tarihli kararında⁵ Komisyon'dan Topluluk yer üstü sularında ekolojik kalitenin iyileştirilmesi için teklifler sunmasını istemiştir.
- (3) 1991 yılında The Hague'de yapılan Yer altı Suyu Bakanlar Semineri Deklarasyonunda tatlı su kalitesinin ve miktarının uzun dönemde bozulmasından kaçınmak için eylem gereksinimi tanınmış ve 2000 yılına kadar uygulanması gereken, tatlı su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi ve korunmasını amaçlayan bir eylem programı için çağrı yapmıştır. Konsey 25 Şubat 1992⁶ ve 20 Şubat 1995⁷ tarihli kararlarında, tatlı suların korunması

¹ OJ C 184, 17.6.1997, s.20
OJ C 16, 20.1.1998, s.14 ve
OJ C 108, 7.4.1998, s.94

² OJ C 355, 21.11.1997, s.83

³ OJ C 189, 11.6.1998, s.38

⁴ Avrupa Parlamentosunun 11 Şubat 1999 tarihli görüşü (OJ C 150, 28.5.1999, s.1), 16 Eylül 1999 tarihinde ve 22 Ekim 1999 tarihli Konsey Ortak Pozisyonu ile (OJ C 343, 30.11.1999, s.1). Avrupa Parlamentosunun 7 Eylül 2000 tarihli kararı ve Avrupa Birliği Konseyinin 14 Eylül 2000 tarihli kararı

⁵ OJ C 209, 9.8.1988, s.3

⁶ OJ C 59, 6.3.1992, s.2

hakkındaki genel politikanın bir parçası olarak, yer altı suyu için bir eylem programı ve Belli tehlikeli maddelerin neden olduğu kirlenmeye karşı yer altı suyunun korunması hakkındaki 17 Aralık 1979 tarih ve 80/68/EEC sayılı Konsey Direktifinin⁸ revizyonunu önermiştir.

- (4) Topluluk içindeki sular bütün amaçlar için yeterli olacak miktarda iyi kaliteli su talebinde sürekli büyüme yönünde artan bir baskı altındadır. 10 Kasım 1995 tarihinde, Avrupa Çevre Ajansı çevrenin durumunun güncel halini yansıtan “Avrupa Birliğinde Çevre- 1995” raporunda Topluluk sularının nicel olduğu kadar nitel anlamda da korunması için eylem gereksinimini teyit etmektedir.
- (5) 18 Aralık 1995 tarihinde Konsey, diğer hususların yanı sıra, Avrupa Birliği içinde sürdürülebilir su politikasının temel prensiplerini oluşturan yeni bir çerçeve çizilmesini gerektiren kararlar almıştır.
- (6) 21 Şubat 1996 tarihinde Komisyon bir Topluluk su politikası prensiplerine belirleyen Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Topluluğu Konseyine gönderilecek bir yazışmayı kabul etmiştir.
- (7) 9 Eylül 1996 tarihinde Komisyon, Avrupa Parlamentosu ve Konseye yer altı suyunun korunması ve yönetimi için bir entegre eylem programı kararı almak teklifi sunmuştur.¹ Bu teklifte Komisyon tatlı su çıkarmanın düzenlenmesi için prosedürler oluşturulması ve tatlı su kalitesi ve miktarının izlenmesi gereksinimine dikkat çekmiştir.
- (8) 29 Mayıs 1995 tarihinde Komisyon Avrupa Parlamentosuna ve Konseyine göndermek üzere, su kaynaklarının korunması için bu alanların ifa ettiği önemli fonksiyonları kabul eden, bataklık alanların akıllıca kullanımı ve korunması hakkında bir yazışmayı kabul etmiştir.
- (9) Entegre bir Topluluk su politikası geliştirmek gereklidir.
- (10) Konsey 25 Haziran 1996 tarihinde, Bölgeler Komitesi 19 Eylül 1996 tarihinde, Ekonomik ve Sosyal Komite 26 Eylül 1996 tarihinde ve Avrupa Parlamentosu 23 Ekim 1996 tarihinde hepsi Komisyona Avrupa su politikası için bir çerçeve oluşturan bir Konsey Direktifi için teklif hazırlamasını talep etmişlerdir.
- (11) Anlaşmanın 174. maddesinde belirtildiği şekliyle, Topluluk çevre politikası çevrenin kalitesinin korunması, muhafazası ve iyileştirilmesi amaçlarının takibine yönelik olacak, doğal kaynakların tedbirli ve rasyonel kullanımına ve önlem alma prensibine ve Çevresel zararı bir öncelik olarak kaynağında giderme ve kirlenenin bedelini ödemesine yönelik önleyici eylem prensiplerine dayalı olacaktır.
- (12) Anlaşmanın 174. maddesinde belirtildiği şekliyle, Topluluk çevre politikasını hazırlarken mevcut bilimsel ve teknik datayı, Topluluğun çeşitli bölgelerindeki çevresel şartları ve bir bütün olarak Topluluğun ekonomik ve sosyal kalkınmasını ve bölgelerinin dengeli kalkınmasını aynı zamanda (bu alandaki) eylemlerinin ve eylem yapmamanın yararlarını ve bedelini dikkate alacaktır.
- (13) Topluluk içinde farklı spesifik çözümler gerektiren farklı şartlar ve gereksinimler vardır. Bu farklılık nehir yatağı çerçevesinde suyun

⁷ OJ C 49, 28.2.1995, s.1

⁸ OJ L 20, 26.1.1980, s.43. Bu Direktif 91/692/EEC sayılı Direktifle değiştirilmiştir (OJ L 377, 31.12.1991, s.48).

¹ OJ C 355, 25.11.1996, s.1

sürdürülebilir kullanımı ve korunmasını sağlamak için önlemler planlanması ve uygulanmasında dikkate alınmalıdır. Kararların suyun etkilendiği yada kullanıldığı yerlere mümkün olduğu kadar yakın yerlerde alınması gereklidir. Öncelik Üye Devletlerin bölgesel ve yerel şartlara ayarlanmış programlar hazırlanması yoluyla Üye Devletlerin sorumluluğundaki eylemlere verilmelidir.

- (14) Bu Direktifin başarısız Topluluk, Üye Devlet ve yerel düzeylerde yakın işbirliği ve tutarlı eyleme ve aynı zamanda kullanıcılar dahil kamuoyunun bilgilendirilmesi, konsültasyonu ve dahil edilmesine bağlıdır.
- (15) Su tedariki Komisyonun Avrupa’da kamuoyunun genel menfaati için hizmetler hakkındaki yazılarında tanımlanan genel kamuoyu yararına bir hizmettir.
- (16) Suyun korunması ve sürdürülebilir yönetiminin enerji, taşımacılık, tarım, balıkçılık, bölgesel politika ve turizm gibi diğer Topluluk politika alanlarına entegrasyonu gereklidir. Bu Direktif ayrıca Üye Devletler arasındaki diğer işbirliği alanlarına, diğer hususların yanı sıra, Avrupa Uzay kalkınma perspektifi (ESDP)ne önemli bir katkıda bulunabilir.
- (17) Etkili ve tutarlı bir su politikası kıyılar yada haliçlere yakın su ekosistemlerinin ve körfezlerde yada oldukça kapalı denizlerdeki su ekosistemlerinin, dengelerinin onlara akan iç suların kalitesinden güçlü biçimde etkilenmesi nedeniyle, zafiyetini dikkate almalıdır. Nehir yatakları içindeki su kalitesinin korunması, kıyısız balık nüfusları dahil, balık nüfusunun korunmasına yönelik katkılarıyla ekonomik yararlar sağlar.
- (18) Topluluk su politikası şeffaf, etkili ve tutarlı bir yasal çerçeve gerektirmektedir. Topluluk eylem için ortak prensipler ve genel bir çerçeve sağlamalıdır. Bu Direktif böyle bir çerçeveyi sağlamalı ve Topluluk içinde suyun korunması ve sürdürülebilir kullanımı için, yardımcı olma prensiplerine uygun olarak, uzun vadede, genel prensipler ve yapılar geliştirmelidir.
- (19) Bu Direktif Topluluk içinde su çevresinin sürdürülmesi ve iyileştirilmesini amaçlamaktadır. Bu amaç temelde ilgili suların kalitesine ilişkindir. Miktarın kontrolü iyi su kalitesinin korunmasında yardımcı bir unsurdur ve bu nedenle, iyi kalitenin sağlanması amacına hizmet eden, miktar konusundaki önlemler de oluşturulmalıdır.
- (20) Bir yer altı su kütlesinin nicel statüsü yerüstü suyunun ve bu yer altı suyu kütlesiyle ilişkili karasal eko sistemlerinin ekolojik kalitesi üzerinde etkiye sahip olabilir.
- (21) Topluluk ve Üye Devletler deniz sularının kirlenmeden korunmasında önemli yükümlülükler içeren çeşitli uluslar arası sözleşmelere, özellikle 9 Nisan 1992 tarihinde Helsinki’de imzalanan ve 94/157/EEC sayılı Konsey kararıyla onaylanan Baltık Denizi Çevresinin Korunması hakkında Sözleşme¹; 22 Eylül 1992 tarihinde Paris’te imzalanan ve 98/249/EEC sayılı Konsey Kararıyla onaylanan Kuzeydoğu Atlantik Deniz Çevresinin Korunması Hakkında Sözleşme²; 16 Şubat 1976 tarihinde Barselona’da imzalanan ve 77/585/EEC sayılı Konsey Kararı ile onaylanan Akdeniz’in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesi³ ve bu Sözleşmenin 17 Mayıs 1980

¹ OJ L 73, 16.3.1994, s.19

² OJ L 104, 3.4.1998, s.1

³ OJ L 240, 19.9.1977, s.1

tarhinde Atina'da imzalanan ve 83/101/EEC sayılı Konsey Kararı ile onaylanan Akdeniz'in Karasal Tabanlı Kaynaklardan Gelen Kirlenmeye Karşı Korunması hakkındaki Protokolü⁴'ne taraftırlar. Bu Direktif Topluluk ve Üye Devletlerin bu yükümlölüklerini yerine getirmelerine olanak sağlamaya yönelik bir katkı yapacaktır.

- (22) Bu Direktif tehlikeli maddelerin suya emisyonunu aşamalı olarak azaltmaya katkıda bulunmaktadır.
- (23) Üye Devletlerin Topluluk sularının korunmasını nitelik ve nicelik bakımından geliştirme, sürdürülebilir su kullanımını teşvik etme, sınırları aşan su sorunlarının kontrolüne katkıda bulunma, su ekosistemlerini ve karasal eko sistemlerini ve bunlara doğrudan bağılı bulunan bataklık bölgeleri korumak ve Topluluk sularının potansiyel kullanıcılarını korumak ve geliştirmek amaçlı çabalarını koordine etmek için ortak prensipler gereklidir.
- (24) İyi su kalitesi halk için içme suyu tedarikini güvenceye almaya katkıda bulunacaktır.
- (25) Suyun nitelik bakımından ve, çevresel koruma maksadıyla ilgili olması halinde, nicelik bakımından statüsünün ortak tanımları yapılmalıdır. Yer üstü ve yer altı suyunun iyi statüsünün Topluluğun her yerinde gerçekleştirilmesini ve suların statüsünün bozulmasını Topluluk düzeyinde önlemek için çevresel objektifler oluşturulmalıdır.
- (26) Üye Devletler en azından iyi su statüsünü gerekli önlemlerin, mevcut Topluluk şartlarını dikkate alan, entegre programlar ve önlemler içinde, tanımlanması ve uygulanması amacını gerçekleştirmeyi hedeflemelidirler. İyi su statüsünün zaten mevcut olduğu yerlerde bu durum sürdürülmelidir. Yer altı suyu için, iyi statü şartlarına ilave olarak, herhangi bir kirleticinin konsantrasyonundaki herhangi bir önemli ve sürekli yukarı doğru trendin belirlenmeli ve tersine çevrilmelidir.
- (27) Bu Direktifin nihai amacı; öncelikli tehlikeli maddelerin yok edilmesini sağlamak ve deniz Çevresinde doğal olarak ortaya çıkan maddeler için orijinal değerlere yakın konsantrasyonları gerçekleştirmeye katkıda bulunmaktır.
- (28) Prensip olarak yerüstü suları ve yer altı suları yenilenebilir doğal kaynaklardır; özellikle yer altı suyunun iyi statüsünün sağlanması görevi erken harekete geçmeyi ve koruyucu önlemlerin, suyun oluşumu ve yenilenmesindeki doğal süreye bağılı olarak, istikrarlı uzun dönem planlamasını gerektirmektedir. İyileştirme için gerekli bu süre yer altı suyunun iyi statüsünün sağlanması ve yer altı suyundaki herhangi bir kirletici konsantrasyonundaki önemli ve sürekli yukarıya doğru trendin geri çevrilmesini dikkate almalıdır.
- (29) Bu Direktifte belirlenen objektiflerin gerçekleştirilmesi maksadıyla ve bu amaca yönelik önlemlerin bir programının yapılmasında, Üye Devletler uygulama masraflarını yaymak amacıyla önlem programının uygulanmasını aşamalara ayırabilir.
- (30) Bu Direktifin tam ve tutarlı bir uygulamasını sağlamak için takvimde yapılacak herhangi bir uzatma uygun, açık ve şeffaf kriterlere dayalı olarak yapılacak ve Üye Devletler tarafından nehir yatağı yönetim planlarında gerekçelendirilecektir.

⁴ OJ L 67, 12.3.1983, s.1

- (31) Bir su kütlesinin insan faaliyetinden yada iyi statünün gerçekleştirilmesi için uygulanabilir olmayan ve makul sayılmayacak kadar pahalı olan doğal şartlardan etkilendiği hallerde, uygun, açık ve şeffaf kriterlere dayalı olarak daha esnek çevresel objektifler belirlenebilir ve suların statüsünün daha fazla bozulmasını önlemek için gerekli uygulanabilir bütün önlemler alınmalıdır.
- (32) Daha fazla bozulmayı önlemek yada daha iyi statüyü spesifik şartlar altında sağlamak şartından muaf tutulmak için nedenler bulunabilir. Eğer bu uyamama öngörülemeyen yada istisnai durumların, özellikle seller ve kuraklıkların sonucu ise yada üstün kamu menfaatleri nedeniyle, yada yerüstü su kütlesinin fiziksel özelliklerinde yeni değişiklikler yada yer altı suyu kütlelerinin düzeyinde değişiklikler sonucuya, su kütlesinin statüsü üzerindeki ters etkiyi yumuşatacak bütün uygulanabilir önlemler alınacaktır.
- (33) İyi su statüsünün gerçekleştirilmesi amacı her bir nehir yatağı için takip edilmeli, böylece aynı ekolojik, hidrolojik ve hidrojelolojik sistemlere ait yerüstü ve yer altı sularına ilişkin önlemler koordine edilmelidir.
- (34) Çevresel koruma maksatları için hem yerüstü sularının hem de yer altı sularının nicel ve nitel unsurlarının, suyun hidrolojik devridaim içinde doğal akış şartlarını dikkate alan, daha geniş entegrasyonuna gereksinim vardır.
- (35) Suyun kullanımının sınırları aşan etkilerinin olabileceği bir nehir yatağında, bu Direktif uyarınca oluşturulan çevresel objektiflerin gerçekleştirilmesi şartları ve özellikle bütün önlem programları bütün nehir yatağı bölgesi için koordine edilmelidir. Topluluk sınırlarını aşan nehir yatakları için, Üye Devletler ilgili üye olmayan Devletlerle uygun koordinasyonu sağlamaya çaba göstereceklerdir. Bu Direktif su koruma ve yönetimi hakkındaki uluslar arası sözleşmelerden, özellikle Sınır aşan su yolları ve uluslar arası göllerin korunması ve kullanımı hakkında 95/308/EC¹ sayılı Konsey Kararıyla onaylanan, Birleşmiş Milletler Sözleşmesinden doğan Topluluk yükümlülüklerinin uygulanmasına katkıda bulunacaktır.
- (36) Bir nehir yatağının özelliklerini ve insan faaliyetlerinin etkilerinin analizini ve aynı zamanda su kullanımının ekonomik bir analizini yapmak gereklidir. Su statüsünün gelişimi Üye Devletler tarafından Topluluk genelinde sistematik ve kıyaslanabilir bir tabana dayalı olarak izlenmelidir. Bu bilgiler Üye Devletlere bu Direktif altında oluşturulan objektifleri gerçekleştirmeyi amaçlayan önlem programları geliştirmeleri için sağlıklı bir temel sağlamak için gereklidir.
- (37) Üye Devletler içmesuyu temini için kullanılan suları belirlemeli ve insani kullanım amaçlı suyun kalitesine ilişkin 15 Temmuz 1980 tarih ve 80/778/EEC sayılı Konsey Direktifine² uyumu sağlamalıdır.
- (38) Üye Devletler tarafından önlemler programının parçası olarak ekonomik enstrümanların kullanılması uygun olabilir. Su çevresi üzerine verdiği zararlar yada olumsuz etkiyle bağlantılı çevresel ve kaynak masrafları dahil, su hizmetlerinin masraflarının karşılanması prensibi, özellikle kirleten öder prensibine uygun olarak dikkate alınmalıdır. Bu amaçla nehir yatağı bölgesinde su için uzun dönem arz ve talep tahminlerine dayalı su hizmetleri ekonomik analizi gerekli olacaktır.

¹ OJ L 186, 5.8.1995, s.42

² OJ L 229, 30.8.1980, s. 11. Direktif son olarak 98/83/EEC sayılı Direktifle (OJ L 330, 5.12.1998, s.32) değiştirilmiştir.

- (39) Suyun kazaen kirletildiği olayların etkisini önlemeye veya azaltmaya gerek bulunmaktadır. Bunu yapmak için gerekli önlemler, önlemler programına dahil edilmelidir.
- (40) Kirilenmenin önlenmesi ve kontrolü bakımından, Topluluk su politikası kirilenmenin emisyon sınır değeri ve çevresel kalite standartları oluşturmak suretiyle kaynakta kontrolünü kullanan kombine bir yaklaşıma dayalı olmalıdır.
- (41) Su miktarı açısından, etkilenen su sistemlerinin çevresel sürdürülebilirliğini sağlamak için temin ve toplamının kontrolüne yönelik genel prensipler konulmalıdır.
- (42) Topluluk mevzuatında minimum şartlar olarak belli kirletici grupları yada familyaları için ortak çevre kalite standartları ve emisyon limit değeri belirlenmelidir. Bu gibi standartların Topluluk düzeyinde kabulü için düzenlemeler yapılmalıdır.
- (43) Öncelikli tehlikeli maddelerin boşaltım, emisyon yada kayıp yoluyla kirilenmenin durdurulması yada aşamalandırılması gereklidir. Avrupa Parlamentosu ve Konsey, Komisyondan gelen teklif üzerine öncelikli maddeler ve bu maddelerin neden olduğu kirlenmeye karşı, bütün önemli kaynakları dikkate alarak ve masraf bakımından ekonomik ve uygun düzey ve kombinasyonda kontroller belirleyerek, spesifik önlemler alınması için gerekli eylemler üzerinde anlaşmalıdırlar.
- (44) Öncelikli tehlikeli maddeleri belirlemede, önceden önlem alma prensibi dikkate alınmalı, özellikle ürünün potansiyel ters etkilerinin belirlenmesine ve riskin bilimsel değerlendirilmesine dayanılmalıdır.
- (45) Üye Devletler öncelikli maddeler tarafından suyun kirletilmesinin ortadan kaldırılması ve aksi halde Üye Devletlerin yerüstü suyu kütleleri için objektifleri gerçekleştirmelerini önleyecek diğeri maddelerin neden olduğu kirilenmenin aşamalı olarak azaltılmasına yönelik önlemleri yürürlüğe koymalıdır.
- (46) Su kullanıcıları dahil genel kamuoyunun nehir havzası yönetim planlarının yapılması ve güncelleştirilmesine katılımını sağlamak için, planlanan önlemler hakkında düzenli bilgi sağlamak ve bunların uygulanmalarında sağlanan gelişmeler hakkında gerekli önlemlerin kabulü hakkında nihai kararların alınmasından önce genel kamu oyunun dahil edilmesi görüşüyle rapor yayınlamak gereklidir.
- (47) Bu Direktif Topluluk su mevzuatı kapsamı dışına düşen suların statüsünün iyileştirilmesinde gelişmenin önünde bulunan engelleri ele almak için, bunları yenmek için uygun Topluluk stratejileri geliştirme bakış açısıyla mekanizmalar sağlamalıdır.
- (48) Komisyon su sektörü için önermeyi amaçladığı girişimler için yıllık olarak güncelleştirilmiş plan sunmalıdır.
- (49) Topluluk içinde bu Direktifin bir parçası olarak tutarlı bir yaklaşım sağlamak için teknik şartlar belirlenmelidir. Su statüsünün değerlendirilmesi için kriterler belirlenmesi ileri doğru atılmış önemli bir adımdır. Belli teknik unsurların teknik gelişmeye adaptasyonu ve izleme, örnek alma ve analiz metodlarının standardizasyonunun usul komitesi tarafından yürürlüğe konulması gereklidir. Nehir havza bölgelerinin karakterizesi ve su statüsünün değerlendirilmesi için kriterlerin gerçek bir anlayış ve tutarlı bir şekilde uygulanmasını teşvik etmek için, Komisyon bu kriterlerin uygulanması hakkında kılavuz yürürlüğe koyabilir.

- (50) Bu Direktifin uygulanması için gerekli önlemlerin Komisyona verilen yetkilerin kullanılması usullerini belirleyen 28 Haziran 1999 tarih ve 1999/468/EEC sayılı Konsey Kararına¹ uygun olarak kabul edilecektir.
- (51) Bu Direktifin uygulanması en azından daha önceki bazı yasalarda öngörülene eşit düzeyde su korumasını gerçekleştirecek, bu nedenle o yasaların bu Direktifin ilgili hükümleri tam olarak uygulandığında onların yürürlükten kaldırılması gerekmektedir.
- (52) Bu Direktif hükümleri 76/464/EEC sayılı Direktif² altında oluşturulan tehlikeli maddelerin neden olduğu kirlenmenin kontrolü çalışma çerçevesinin yerini alacaktır. Bu nedenle bu Direktifin ilgili hükümleri tam olarak yürürlüğe girdiğinde o direktif yürürlükten kaldırılmalıdır.
- (53) Suların korunması için mevcut çevre mevzuatının tam olarak uygulanması ve infazı garanti edilmelidir. Bu Direktifin uygulanmasına ilişkin düzenlemelerin Topluluğun genelinde düzenli olarak uygulanmasını Üye Devletlerin mevzuatında uygun cezalar getirilmesi suretiyle sağlamak gereklidir. Bu cezalar etkili, orantılı ve caydırıcı olmalıdır.

(BU NEDENLERLE AVRUPA PARLAMENTOSU VE AVRUPA BİRLİĞİ KONSEYİ) ŞU DİREKTİFİ KABUL ETMİŞTİR:

Madde 1

Amaç

Bu Direktifin amacı iç yerüstü sularının, geçiş sularının, kıyı sularının ve yer altı sularının korunması için (aşağıdaki işlevleri gören) bir çerçeve oluşturmaktır:

- (a) Su ekosistemlerinin ve, su gereksinimlerine ilişkin olarak, karasal ekosistemlerinin ve su ekosistemlerine doğrudan bağımlı olan bataklık alanlarının statüsünün daha fazla bozulmasını önleyen ve koruyan ve genişleten;
- (b) Mevcut su kaynaklarının uzun dönem korunmasına dayalı sürdürülebilir su kullanımını teşvik eden;
- (c) Su çevresinin, diğer hususların yanı sıra, öncelikli maddelerin boşaltımları, emisyonları ve kayıplarının aşamalı olarak azaltılması ve öncelikli tehlikeli maddelerin boşaltımları, emisyonları ve kayıplarının durdurulması yada aşamalı olarak ortadan kaldırılması için spesifik önlemler aracılığıyla, genişletilmiş korunma ve iyileştirilmesini amaçlayan;
- (d) Yer altı sularının kirlenmesinin zaman içinde azaltılmasını sağlayan ve daha fazla kirlenmesini önleyen, ve
- (e) Sellerin ve kuraklıkların etkilerinin yumuşatılmasına katkıda bulunan ve böylece şunlara katkıda bulunan:
 - sürdürülebilir, dengeli ve eşit su kullanımı için gerekli miktarda iyi kalite yerüstü ve yer altı suyu tedariki tevzii,
 - yer altı suyunun kirlenmesinde önemli azalma,
 - bölgesel ve deniz sularının korunması, ve
 - 16(3). Madde uyarınca Topluluk eylemi yoluyla deniz çevresinin kirlenmesinin önlenmesi ve yokedilmesini amaçlayanlar, öncelikli

¹ OJ C 184, 17.7.1999, s.23

² OJ L 129, 18.5.1976, s.23. Direktif 91/692/EEC sayılı Direktifle değiştirilmiştir (OJ L377, 31.12.1991, s.48)

tehlikeli maddelerin boşaltımları, emisyonları ve kayıplarının durdurulması yada aşamalı olarak ortadan kaldırılmasını, deniz çevresinde doğal olarak ortaya çıkan maddeler için orijinal değerlerine yakın ve insan eliyle üretilen sentetik maddeler için sifıra yakın konsantrasyonların gerçekleştirmesi nihai amacıyla amaçlayanlar dahil, ilgili uluslar arası anlaşmaların amaçlarının gerçekleştirilmesi.

Madde 2

Tanımlar

Bu Direktifin amaçları bakımından aşağıdaki tanımlar uygulanacaktır:

1. “Yerüstü suyu” yer altı suyu hariç iç sular; geçiş suları ve kıyı suları, bölgesel suları da içeren kimyasal statü hariç, anlamına gelir.
2. “Yer altı suyu” toprak yüzeyinin altında doygunluk katmanında bulunan ve toprak yada toprak altıyla doğrudan irtibat içinde bulunan bütün sular anlamına gelir.
3. “İç su” yeryüzünün yüzeyinde duran yada akan bütün sular ve bölgesel suların genişliğinin ölçüldüğü sınırın kara tarafında bulunan bütün yer altı suları anlamına gelir.
4. “Nehir” büyük bir kısmı yer yüzeyinde akan, ancak güzergahının bir kısmında yer altında da akabilecek iç su kütlesi anlamına gelir.
5. “Göl” durağan iç yerüstü suyu kütlesi anlamına gelir.
6. “Geçiş suları” nehir ağızları civarındaki, kıyı sularına yakın olmaları ancak aynı zamanda tatlı su akıntılarından önemli ölçüde etkilenmeleri sonucunda kısmen tuzlu olma özelliğine sahip yerüstü suyu kütleleridir.
7. “Kıyı suları” kıyı hattının karaya dönük yüzündeki yerüstü suyu olup, her noktası, bölgesel suların genişliğinin ölçüldüğü sınır hattına en yakın noktadan bir deniz mili deniz tarafında olan, uygun olan hallerde geçiş sularının dış sınırına kadar uzanan sular anlamına gelir.
8. “Yapay su kütlesi” insan aktivitesiyle yaratılan yerüstü suyu kütlesi anlamına gelir.
9. “Ağır biçimde değiştirilmiş su kütlesi” insan aktivitesiyle yapılan fiziksel değişikliklerin bir sonucu olarak özellik bakımından önemli ölçüde değişmiş, EK II hükümlerine uygun olarak Üye Devlet tarafından tahsis edilmiş yerüstü su kütlesi anlamına gelir.
10. “Yerüstü suyu kütlesi” yerüstü suyunun göl, baraj, dere, nehir yada kanal, dere, nehir yada kanal parçası, geçiş suyu yada kıyı suyunun bir uzantısı gibi açık ve önemli bir unsuru anlamına gelir.
11. “Su tabanı” ya önemli bir yer altı suyu akışı yada önemli miktarlarda yer altı suyu çıkarılmasına izin veren yeterli gözeneklilik ve geçirgenliğe sahip yer altı katmanı yada kaya katmanları yada diğer jeolojik katman anlamındadır.
12. “Yer altı suyu kütlesi” bir su tabanı yada tabanları içindeki farklı yer altı suyu miktarı anlamındadır.
13. “Nehir havzası” bir dizi yerüstü dereleri, nehirleri ve muhtemelen göller aracılığıyla yerüstündeki bütün akıntıların su güzergahındaki belli bir noktadan tek bir nehir ağzı, haliç yada delta aracılığıyla denize aktığı bir yeryüzü alanı.
14. “Alt havza” bir dizi yerüstü dereleri, nehirleri ve muhtemelen göller aracılığıyla yerüstündeki bütün akıntıların su güzergahındaki (normal olarak

- bir göle yada nehirlerin buluşma noktasına) belli bir noktaya aktığı yeryüzü alanı.
15. “Nehir havza bölgesi” 3(1). Madde altında nehir havzaları yönetimi için ana ünite olarak tanımlanan; bir yada daha fazla komşu nehir havzalarının ilgili yer altı suları ve kıyı suları ile birlikte oluşturduğu kara ve deniz alanı anlamındadır.
 16. “Yetkili makam” 3 (2). Yada 3(3). Madde altında tanımlanan bir makam yada makamlar anlamındadır.
 17. “Yerüstü su statüsü” bir yerüstü su kütlesinin statüsünün ekolojik statüsü yada kimyasal statüsünün zayıflığıyla belirlenen genel ifadesidir.
 18. “İyi yerüstü suyu statüsü” bir yer üstü suyu kütlesinin hem ekolojik statüsü hem de kimyasal statüsünün en azından “iyi” olduğu statü anlamındadır.
 19. “Yer altı su statüsü” bir yer altı suyu kütlesinin, nicel statüsü ve kimyasal statüsünün zayıflığıyla belirlenen statüsünün genel ifadesidir.
 20. “İyi yer altı suyu statüsü” bir yer altı suyu kütlesinin hem nicel statüsü hem de kimyasal statüsünün en azından “iyi” olduğu statü anlamındadır.
 21. “Ekolojik statü” yerüstü suyu ile ilişkili su eko sistemlerinin yapı ve fonksiyon kalitesinin, EK V’e uygun olarak sınıflandırılan ifadesidir.
 22. “İyi ekolojik statü” EK V’e göre sınıflandırılmış yerüstü su kütlesinin statüsüdür.
 23. “İyi ekolojik potansiyel” EK V’deki ilgili hükümlere uygun olarak bu şekilde sınıflandırılmış ağır biçimde değiştirilmiş yada yapay su kütlesidir.
 24. “İyi yerüstü suyu kimyasal statüsü”⁴ (1)(a)’da yerüstü suları için oluşturulan çevresel objektifleri karşılaması için gerekli kimyasal statü, yani 16 (7). Madde uyarınca EK IX’da oluşturulan ve Topluluk düzeyinde çevresel kalite standartları oluşturan diğer ilgili Topluluk mevzuatı uyarınca çevresel kalite standartlarını aşmayan kirletici konsantrasyonlarını içeren yerüstü su kütlesinin kimyasal statüsüdür.
 25. “İyi yer altı suyu kimyasal statüsü” EK V’teki Tablo 2.3.2’deki tabloda yeralan bütün şartları karşılayan bir yer altı suyu kütlesinin kimyasal statüsüdür.
 26. “Nicel statü” doğrudan ve dolaylı alımlar nedeniyle bir etkilenen yer altı suyu kütlesinin etkilenme derecesinin ifadesidir.
 27. “Mevcut yer altı suyu kaynağı” yer altı suyunun 4. madde altında, bu gibi suların ekolojik statüsünde önemli bir düşüşten kaçınmak ve ilgili karasal eko sistemlerinde herhangi bir önemli zarardan kaçınmak için, belirlenen yer altı sularıyla ilgili ekolojik kalite objektiflerini gerçekleştirmek için istenen uzun dönem yıllık akış oranından daha düşük yer altı suyu kütlesi uzun dönem genel yıllık ortalama yeniden dolum oranı anlamına gelecektir.
 28. “İyi nicel statü” EK V’in Tablo 2.1.2’inde tanımlanan statüdür.
 29. “Tehlikeli maddeler” toksik, kalıcı ve biyolojik birikme yapabilen maddeler ve madde grupları ve buna denk düzeyde kaygıya yol açan diğer maddeler yada madde grupları anlamına gelir.
 30. “Öncelikli maddeler” 16 (2). Maddeye uygun olarak tanımlanan ve EK X’da sayılan maddeler anlamına gelir. Bu maddeler arasında 16 (3) ve (6)’ya göre tanımlanan ve kendilerine ilişkin olarak 16 (1) ve (8). Maddeye uygun önlemler alınması gereken maddeler anlamına gelen “öncelikli tehlikeli maddeler”de bulunmaktadır.
 31. “Kirletici” kirlenmeye neden olan herhangi bir madde, özellikle EK VIII’de sayılan maddeler anlamına gelir.

32. “Yer altı suyuna doğrudan boşaltım” kirleticilerin toprak yada toprakaltı yoluyla süzülmezsizin doğrudan yer altı suyuna boşaltılması anlamına gelir.
33. “Kirletici” insan aktivitesinin sonucu olarak, insan sağlığına yada su ekosistemlerinin yada su ekosistemlerine doğrudan bağımlı karasal ekosistemlerin kalitesine zarar verebilecek maddelerin yada ısının, sonuçta hizmetlerin yada çerenin diğer yasal kullanımlarının maddi özelliklerine zarar verecek yada kusurlu hale getirecek yada müdahale edecek şekilde, hava, su yada toprağa, doğrudan yada dolaylı olarak sokulmasıdır.
34. “Çevresel objektifler” 4. maddede yer alan objektifler anlamına gelir.
35. “Çevresel kalite standardı” belli bir kirletici yada kirletici gruplarının suda, çökeltide yada biotada insan sağlığı ve çevreyi korumak için aşmaması gereken konsantrasyonları anlamına gelir.
36. “Kombine yaklaşım” boşaltımların ve emisyonların yerüstü sularına 10. maddede yer alan yaklaşıma göre kontrolü anlamına gelir.
37. “İnsani kullanım amaçlı su” 98/83/EEC sayılı Direktifle değişik 80/778/EEC sayılı Direktifte içerdiği anlamla aynı anlama gelir.
38. “Su hizmetleri” evler, kamusal kurumlar yada herhangi bir ekonomik aktivite için sağlanan (aşağıdaki) bütün hizmetler anlamına gelir:
- (a) Yerüstü suyu yada yer altı suyunun temini, toplanması, depolanması, arıtılması ve dağıtımı,
 - (b) Atık su toplanması ve arıtılması daha sonra doğrudan yerüstü suyuna boşaltılması.
39. “Su kullanımı” 5. maddede ve EK II’de tanımlanan herhangi bir aktivite ile birlikte, suyun statüsü üzerinde önemli bir etkiye sahip olan su hizmetleri anlamına gelir.
- Bu kavram 1. madde amaçları için ve 5. madde ve EK III, nokta (b) ye uygun olarak gerçekleştirilen ekonomik analiz amaçları için uygulanacaktır.
40. “Emisyon sınır değerleri” herhangi bir yada daha fazla zaman periyodu boyunca aşılmaması gereken belli spesifik parametreler anlamında ifade edilen kütle, konsantrasyon ve/veya emisyon düzeyi anlamına gelir. Emisyon sınır değerleri ayrıca belli madde grupları, familyaları yada kategorileri için de, özellikle 16. madde altında tanımlananlar için de tanımlanabilir.
- Maddeler için emisyon sınır değerleri normalde emisyonların tesisi terk ettiği noktada uygulanacak ve bunlar belirlenirken sulandırma hesaba katılmayacaktır. Suyu dolaylı boşaltımlara ilişkin olarak bir atık su arıtma tesisinin etkisi, ilgili tesis için emisyon değerleri belirlenirken, genelde çevre korunması için denk bir düzeyin garanti edilmesi ve bunun çevrede daha yüksek kirlenme düzeylerine yol açmaması kaydıyla, dikkate alınacaktır.
41. “Emisyon kontrolleri” spesifik bir emisyon sınırlaması gerektiren kontroller, örneğin bir emisyon sınır değeri yada bir emisyonun yada emisyonları etkileyen işletme şartlarının etkileri, doğası yada diğer özellikleri üzerinde sınırlar yada şartlar belirleyenlerdir. Bu Direktifte “emisyon kontrolü” teriminin diğer Direktif hükümlerine ilişkin olarak kullanımı bu hükümlerin yeniden yorumlanması olarak değerlendirilmeyecektir.

Madde 3

Nehir havzası bölgesi dahilinde idari düzenlemelerin koordinasyonu

1. Üye devletler kendi ulusal sınırları içinde bulunan bireysel nehir havzalarını belirleyecekler ve, bu Direktifin amaçları bakımından, bunlara bireysel nehir havzası bölgeleri tahsis edeceklerdir. Küçük nehir havzaları daha geniş nehir havzalarıyla

kombine edilebilir yada uygun olan yerlerde bireysel nehir havzası bölgeleri oluşturmak için komşu küçük havzalarla birleştirilebilir. Yer altı sularının tam olarak belli bir nehir havzasını izlemediği yerlerde, bunlar belirlenecek ve en yakın yada en uygun nehir havzası bölgesine dahil edilecektir. Kıyı suları belirlenecek ve en yakın yada en uygun nehir havzası bölgesi yada bölgelerine dahil edilecektir.

2. Üye Devletler, kendi topraklarında yer alan her bir nehir havzası bölgesin dahilinde bu Direktifin kurallarının uygulanması için, uygun yetkili makamın belirlenmesi dahil, uygun idari düzenlemeleri yapacaklardır.

3. Üye Devletler birden fazla Üye Devletin topraklarını kapsayan bir nehir havzasının bir uluslar arası nehir havzası bölgesine dahil edilmesini sağlayacaklardır. İlgili Üye Devletlerin talebi üzerine, Komisyon bu gibi uluslar arası nehir havzası bölgelerini tahsis etmek üzere harekete geçecektir.

Her bir Üye Devlet, herhangi bir uluslar arası nehir havzası bölgesinin kendi topraklarında yer alan bölümü dahilinde, bu Direktifin kurallarının uygulanması için, uygun yetkili makamın belirlenmesi dahil, uygun idari düzenlemeleri yapacaklardır.

4. Üye Devletler 4. madde uyarınca oluşturulan çevre objektiflerinin gerçekleştirilmesi için bu Direktif şartlarına uyulmasını ve özellikle bütün önlemler programlarının nehir havzası bölgesinin tamamı için koordine edilmesini sağlayacaklardır. Uluslar arası nehir havzası bölgeleri için ilgili Üye Devletler bu koordinasyonu hep birlikte sağlayacaklar ve bu amaçla uluslar arası sözleşmelerden doğan mevcut yapıları kullanabileceklerdir. İlgili Üye Devletlerin talebi üzerine, Komisyon önlemler programlarının oluşturulmasını sağlamak için harekete geçecektir.

5. Bir nehir havzası bölgesinin Topluluk sınırları ötesine uzanması halinde, ilgili Üye Devlet yada Üye Devletler ilgili üye olmayan Devletlerle, bu Direktifin amaçlarının nehir havzası bölgesinin tamamında gerçekleştirilmesi amacıyla uygun koordinasyonu kurmaya çaba göstereceklerdir. Üye Devletler bu Direktifin kurallarının kendi toprakları içinde uygulanmasını sağlayacaklardır.

6. Üye Devletler bu Direktifin amaçları bakımından yetkili makam olarak mevcut bir ulusal yada uluslar arası organı belirleyebilirler.

7. Üye Devletler 24. maddede sözü edilen tarihe kadar yetkili makamı belirleyeceklerdir.

8. Üye Devletler 24. maddede sözü edilen tarihten itibaren en geç altı ay içinde, kendi yetkili makamlarının ve katıldıkları bütün uluslar arası organların yetkili makamlarının listesini Komisyona vereceklerdir. Her bir yetkili makam için EK I'de öngörülen bilgiler sağlanacaktır.

9. Üye Devletler 8. paragrafa uygun olarak sağlanan bilgilerde herhangi bir değişiklik meydana gelmesi halinde, değişikliğin meydana geldiği tarihten itibaren üç ay içinde Komisyona bilgi vereceklerdir.

Madde 4

Çevresel Objektifler

1. Nehir havzası yönetim planlarında belirlenen önlem programlarının işler hale getirilmesi için:

(a) Yer üstü Suları için,

İlgili taraflar için 1. maddede atıfta bulunulan ilgili uluslar arası sözleşmeler saklı kalmak kaydıyla;

- (i) Üye Devletler, 6. ve 7. paragrafların uygulanmasına tabi olan ve bütün yerüstü suyu kütlelerinin statülerinin bozulmalarını önlemek için, 8. paragraf saklı kalmak kaydıyla, gerekli önlemleri uygulayacaklardır.
 - (ii) Üye Devletler, bu Direktifin yürürlüğe girmesinden itibaren en geç 15 yıl içinde iyi yerüstü suyu statüsünü gerçekleştirme amacıyla, yapay ve ağır biçimde değiştirilmiş su kütleleri bakımından (iii) alt paragrafının uygulanmasına tabi olmak üzere, EK V'te yeralan hükümlere uygun olarak, 4. paragrafına ve 5., 6. ve 7. paragrafların uygulanmasına 8. paragraf saklı kalmak kaydıyla tabi olarak, bütün yerüstü suyu kütlelerini koruyacak, geliştirecek ve restore edecektir;
 - (iii) Üye Devletler, bu Direktifin yürürlüğe girmesinden itibaren en geç 15 yıl içinde, iyi ekolojik potansiyel ve iyi yerüstü suyu kimyasal statüsünü gerçekleştirmek amacıyla, EK V'te yeralan hükümlere uygun olarak, 4. paragrafına göre belirlenen dalları dahil olmak üzere ve 5., 6. ve 7. paragrafların uygulanmasına tabi olarak, 8. paragraf saklı kalmak kaydıyla, bütün yapay e ağır şekilde değiştirilmiş su kütlelerini koruyacak, geliştirecek ve restore edecektir;
 - (iv) Üye Devletler, öncelikli maddeler gelen kirlenmenin aşamalı olarak azaltılması ve öncelikli tehlikeli maddelerin emisyonları, boşaltımları ve kayıplarının durdurulması ve aşamalı olarak ortadan kaldırılması amacıyla, 16 (1) ve (8). Maddelere uygun olarak gerekli önlemleri uygulayacaklardır.
- (b) Yer altı suları için,
- (i) Üye Devletler kirleticilerin yer altı suyuna verilmesinin önlenmesi yada sınırlandırılması için ve bütün yer altı suyu kütlelerinin statülerinin bozulmasını önlemek için, bu maddenin 6. ve 7. paragrafların uygulanmasına tabi olmak ve 8. paragraf saklı kalmak kaydıyla ve 113 (3) (j) maddesinin uygulanmasına tabi olarak, gerekli önlemleri uygulayacaklardır;
 - (ii) Üye Devletler, bu Direktifin yürürlüğe girmesinden itibaren en geç 15 yıl içinde, iyi yer altı suyu statüsünün gerçekleştirilmesi amacıyla, EK V'te yeralan hükümlere uygun olarak, 4. paragrafına göre belirlenen dalları dahil olmak üzere ve bu maddenin 5., 6. ve 7. paragraflarının uygulanmasına tabi olarak, 8. paragraf saklı kalmak kaydıyla, bütün yer altı suyu kütlelerini koruyacak, genişletecek ve restore edecek, yer altı suyundan alımlarla yeniden doldurmalar arasında bir denge kuracaklardır;
 - (iii) Üye Devletler yer altı suyunun kirlenmesini aşamalı olarak azaltmak amacıyla insan aktivitesinin etkisinden kaynaklanan herhangi bir kirletici konsantrasyonundaki önemli ve süregelen yukarı doğru artış trendinin tersine döndürülmesi için gerekli önlemleri uygulayacaktır.
Bu tersine trendi gerçekleştirmeye yönelik önlemler, ilgili Topluluk mevzuatında yer alan uygulanabilir standartları dikkate alarak, 6. ve 7. paragrafların uygulanmasına tabi olmak ve 8. paragraf saklı kalmak kaydıyla, 17. maddenin 2, 4. ve 5. paragraflarına uygun olarak uygulanacaktır.
- (c) Korunmuş alanlar için
- Üye Devletler, bu Direktifin yürürlüğe girmesinden itibaren 15 yıl içinde, bireysel korunmuş alanların oluşturulmasına ilişkin Topluluk mevzuatında aksinin belirtilmiş olması hali hariç, standartlar ve objektiflere uyumu gerçekleştireceklerdir.

2. 1. paragraftaki birden fazla objektifin verili su kütlesine ilişkin olması halinde, en katı olan uygulanacaktır.

3. Üye Devletler şu hallerde bir yer üstü su kütlesini yapay yada ağır şekilde değiştirilmiş olarak sınıflandıracaklardır:

(a) O su kütlesinin hidromorfolojik özelliklerindeki değişikliklerin şunlar üzerinde önemli ters etkilere sahip olması halinde:

- (i) geniş çevre,
- (ii) denizcilik, liman faaliyetleri veya eğlence faaliyetleri;
- (iii) içme suyu tedariki, elektrik üretimi yada sulama gibi, suyun depolanması amaçlarına yönelik faaliyetler;
- (iv) Su regülasyonu, selden korunma, karasal drenaj, yada
- (v) Diğer aynı derecede önemli sürdürülebilir insani kalkınma faaliyetleri;

(b) Suyun yapay yada değiştirilmiş özelliklerinin hizmet ettiği yararlı objektifler, teknik uygulanabilirlik yada masraflarla orantısızlık nedenleriyle, makul olarak önemli ölçüde daha iyi çevresel seçenek olan başka yollarla yapılabilir.

Böyle bir sınıflandırma ve bunun gerekçeleri 13. madde uyarınca gerekli görülen nehir havzası yönetim planlarında özellikle belirtilecek ve her altı yılda bir gözden geçirilecektir.

4. 1. paragrafta belirlenen nihai tarihler, etkilenen su kütlesinin statüsünde daha ileri bozulmalar olmaması kaydıyla, aşağıdaki şartların tamamı yerine getirildiğinde, su kütleleri için objektiflerin aşamalı gerçekleştirilmesi amaçlarıyla uzatılabilir:

(a) Üye Devletlerin sözkonusu paragrafta belirlenen takvim içinde su kütlelerinin statüsündeki gerekli bütün iyileştirmelerin, aşağıdaki nedenlerin en azından birisinden dolayı, makul olarak gerçekleştirilemeyeceğini kararlaştırmaları:

- (i) Teknik uygulanabilirlik nedeniyle istenen büyüklükteki iyileştirmelerin yalnızca verilen süreyi aşan aşamalar içinde gerçekleştirilebilmesi;
- (ii) İyileştirmelerin verilen süre içinde gerçekleştirilmesinin orantısız biçimde pahalı olması;
- (iii) Doğal şartların su kütlesinin statüsünde zamanında iyileştirmeye izin vermemesi.

(b) Nihai tarihin uzatılması ve bunun nedenleri 13. madde uyarınca gerekli görülen nehir havzası yönetim planlarında özellikle belirtilecek ve açıklanacaktır.

(c) Uzatmalar, bu dönem içinde objektiflerin gerçekleştirilmesine doğal şartların izin vermediği durumlar hariç, nehir havza yönetim planının maksimum iki güncelleştirilmesiyle sınırlı olacaktır.

(d) 11. madde uyarınca gerekli görülen, su kütlelerinin istenen statüye uzatılan süre içinde aşamalı olarak taşınmasını gerekli kıldığı tasarlanan bütün önlemlerin bir özeti, bu önlemlere işlerlik kazandırılmasında belirgin gecikmenin nedenleri ve bunların uygulanması beklenen takvim nehir havzası yönetim planında belirlenecektir. Bu önlemlerin uygulanmalarının bir gözden geçirmesi ve ilave önlemlerin özeti, nehir havzası yönetim planı güncelleştirmelerine dahil edilecektir.

5. Üye Devletler, 5 (1). Maddeye uygun olarak belirlenen insan aktivitesinden etkilenen spesifik su kütleleri yada bunların doğal şartlarının bu objektiflerin gerçekleştirilmesini uygulanamaz yada orantısız biçimde pahalı hale getirmesi halinde ve aşağıdaki şartların tamamına uyulmak kaydıyla 1. paragrafta öngörülenlerden daha esnek çevresel objektifler gerçekleştirmeyi amaçlayabilirler:

(a) Bu insan aktivitesinin hizmet ettiği çevresel ve sosyoekonomik gereksinimlerinin orantısız masraflar gerektirmeyen belirgin biçimde daha iyi çevresel seçenek oluşturan başka yollarla gerçekleştirilememesi;

(b) Üye Devletler şunları sağlayacaklardır:

- Yerüstü suyu için, insan aktivitesi yada kirlenmenin yapısına bağlı olarak makul olarak kaçınılamayacak etkiler dikkate alınarak, mümkün olan en yüksek ekolojik ve kimyasal statünün gerçekleştirilmesi,
- Yer altı suyu için, insan aktivitesi yada kirlenmenin yapısına bağlı olarak makul olarak kaçınılamayacak etkiler dikkate alınarak, iyi yer altı suyu statüsünde mümkün olan en az değişikliklerin yapılması;

(c) Etkilenen su kütlesinin statüsünde daha fazla bozulmanın meydana gelmemesi;

(d) Daha esnek çevresel objektiflerin belirlenmesi ve bunun gerekçeleri 13. madde uyarınca gerekli görülen nehir havzası yönetim planlarında özellikle belirtilecek ve bu objektifler her altı yılda bir gözden geçirilecektir.

6. Su kütlelerinin statüsündeki geçici bozulma, eğer istisnai olan yada makul olarak öngörülemez doğa nedeni olayların yada mücbir sebeplerin özellikle seller ve uzun süreli kuraklıkların sonucu ise, yada makul olarak öngörülemez kazalara bağlı durumların sonucu ise, aşağıdaki bütün şartların yerine getirilmesi halinde, bu Direktif şartlarının ihlalini oluşturmayacaktır:

(a) statüde daha fazla bozulmanın önlenmesi ve bu Direktifin objektiflerinin gerçekleştirilmesinden bu olaylardan etkilenmeyen diğer su kütlelerinde taviz vermemek için gerekli bütün pratik adımların atılmış olması;

(b) İstisnai ve makul olarak öngörülemez durumlar kabul edilecek şartların, uygun göstergelerin belirlenmesi dahil, nehir havzası yönetim planlarında yer alması;

(c) Bu gibi istisnai hallerde alınacak önlemler programına dahil edilecek ve bu şartlar sona erdiğinde su kütlesi kalitesinin yeniden iyileştirilmesinden taviz verilmeyecektir;

(d) İstisnai ve makul olarak öngörülemez durumların etkileri yıllık olarak gözden geçirilecek ve, 4(a) paragrafında belirlenen nedenlere tabi olarak, su kütlesinin kalitesinin makul olarak uygulanabilir hale gelir gelmez bu durumların etkilerinden önceki statüsüne döndürülmesi amacıyla bütün pratik önlemler alınacaktır, ve

(e) Bu durumların etkilerinin ve (a) ve (d) paragraflarına uygun olarak alınan yada alınacak bu gibi önlemlerin bir özeti nehir havzası yönetim planının bir sonraki güncelleştirilmesinde dahil edilecektir.

7. Üye Devletler şu hallerde bu Direktifi ihlal etmiş sayılmayacaklardır:

- İyi yer altı suyu statüsünü, iyi ekolojik statüyü yada ilgili olan yerlerde iyi ekolojik potansiyeli gerçekleştirme yada yerüstü yada yer altı su kütlesinin statüsündeki bozulmaları önlemede başarısız olmalarının, yerüstü su kütlesinin fiziksel özelliklerindeki yeni değişikliklerin yada yer altı su kütlesi düzeylerindeki değişikliklerin sonucu olması, yada
- Yerüstü su kütlesinin yüksek statüden iyi statüye düşmesini önlemede başarısız olmalarının yeni sürdürülebilir insani kalkınma aktivitelerinin sonucu olması,

Ve aşağıdaki bütün şartların yerine getirilecektir:

(a) su kütlesinin statüsü üzerindeki ters etkileri yumuşatmak için bütün pratik adımlar atılacaktır;

(b) Bu küçük değişiklikler ve değiştirmelerin nedenleri 13. madde uyarınca gerekli görölen nehir havzası yönetim planlarında özellikle belirtilecek ve açıklanacaktır ve objektifler her altı yılda bir gözden geçirilecektir;

(c) Bu küçük değişiklikler ve değiştirmelerin nedenleri üstün kamu menfaati ve/veya çevreye ve topluma yararları olup 1. paragrafta belirlenen objektiflerin gerçekleştirilmesi yeni değişiklikler ve değiştirmelerin insan sağlığına insan güvenliğinin sürdürölmesine yada sürdürölabilir kalkınmaya yararları nedeniyle üstün gelmişlerdir, ve

(d) Su kütleindeki bu değişiklikler ve değiştirmelerin hizmet ettiği yararlı objektifler teknik olanaksızlık yada orantısız masrafları nedeniyle belirgin biçimde daha iyi çevresel seçenek oluşturan diğer yollarla gerçekleştirilemez.

8. 3,4,5,6, ve 7. paragrafları uygularken, Üye Devlet bu uygulamanın bu direktifteki objektiflerin aynı nehir havzası bölgesindeki diğer su kütlelerinde gerçekleştirilmesini tamamen dışlamamasını ve gerçekleştirilmesinden taviz vermemesini ve diğer Topluluk çevre mevzuatının uygulanmasıyla uyumlu olmasını sağlayacaktır.

9. Yeni hükümlerin, 3,4,5,6 ve 7. paragrafların uygulaması dahil, uygulanmasının en azından mevcut Topluluk mevzuatının sağladığı koruma düzeyinde korumayı garanti etmesini sağlayacak adımlar atılmalıdır.

Madde 5

Nehir Havzası Bölgesinin Özellikleri, İnsani Aktivitelerin Çevresel Etkisinin Gözden Geçirilmesi ve Su Kullanımının Ekonomik Analizi

1. Her bir Üye Devlet her bir nehir havzası bölgesi için yada bir uluslar arası nehir havzası bölgesinin kendi topraklarında kalan kısmı için şunları sağlayacaktır:

- Özelliklerinin analizi,
- İnsani faaliyetlerin yerüstü suları ve yer altı sularının statüsü üzerindeki etkisinin gözden geçirilmesi, ve
- Su kullanımının ekonomik analizinin

Ekler II ve III'te belirlenen teknik şartlara göre gerçekleştirilmesini ve (bunların) en geç bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört yıl içinde tamamlanmasını.

2. 1. paragrafta sözü edilen analizler ve gözden geçirmeler en geç bu Direktifin yürürlüğe girmesinden itibaren 13 yıl sonra ve ondan sonra her altı yılda bir gözden geçirilecek ve gerek görölürse güncelleştirilecektir.

Madde 6

Korunan Alanlar Kütüğü

1. Üye Devletler, yerüstü ve yer altı sularının ve doğrudan suya bağımlı doğal ortamların ve türlerin korunmasına ilişkin özel Topluluk mevzuatı altında özel koruma gerektiren olarak sınıflandırılan her bir nehir havzası bölgesinde yeralan bütün alanların bir kütüğü yada kütüklerinin oluşturulmasını sağlayacaktır. Üye Devletler bu kütüğün, en geç bu Direktifin yürürlüğe girmesinden itibaren dört yıl içinde tamamlanmasını sağlayacaklardır.

2. Kütük yada kütükler 7 (1). Madde altında tanımlanan bütün su kütlelerini ve EK IV kapsamındaki bütün korunan alanları içerecektir.

3. Her bir nehir havzası bölgesi için, korunan alanların kütüğü yada kütükleri gözden geçirme altında tutulacak ve güncelleştirilecektir.

Madde 7

İçme Suyu Elde Etmek İçin Kullanılan Sular

1. Üye Devletler, her bir nehir havzası bölgesinde şunları belirleyeceklerdir:

- günde ortalama 10 m³'ten fazla ve 50'den fazla kişiye hizmet eden su sağlayan insani kullanım amaçlı su temini için kullanılan bütün su kütlelerini, ve
- Gelecekte bu iş için kullanılması amaçlanan su kütlelerini.

Üye Devletler, EK V'e uygun olarak, EK V'e uygun olarak günde ortalama 100 m³'ten fazla su sağlayan su kütlelerini izleyeceklerdir.

2. 1. paragraf uyarınca belirlenen her bir su kütlesi için, bu Direktifin şartlarına uygun olarak 4. maddedeki objektifleri yerine getirmeye ilave olarak, yer üstü su kütleleri için, Topluluk düzeyinde 16. maddeye göre oluşturulan kalite standartları dahil, Üye Devletler uygulanan su arıtma rejimi altında ve Topluluk mevzuatına uygun olarak, sonuçta elde edilen suyun 98/83/EC sayılı Direktifle değiştirilen 80/778/EEC sayılı Direktif şartlarına da uymasını sağlayacaklardır.

3. Üye Devletler belirlenen su kütleleri için, içme suyu üretiminde gerekli saflaştırma arıtması düzeyini azaltmak için kalitelerinde bozulmadan kazınma amacıyla gerekli korumayı sağlayacaklardır. Üye Devletler bu su kütleleri için güvenli bölgeler oluşturabilirler.

Madde 8

Yerüstü Suyu Statüsünün, Yer altı Suyu Statüsünün ve Korunan Alanların İzlenmesi

1. Üye Devletler, her bir nehir havzası bölgesi içinde su kalitesinin tutarlı ve kapsamlı bir genel görünüşünü elde etmek için su statüsünün izlenmesi amacıyla programlar hazırlanmasını sağlayacaklardır:

- Bu programlar yer üstü suları için şunları kapsayacaktır:
 - (i) ekolojik ve kimyasal statü ve ekolojik potansiyel için ilgili olduğu ölçüde miktarı ve akış düzeyi yada oranını, ve
 - (ii) Ekolojik ve kimyasal statü ve ekolojik potansiyeli;
- Bu programlar yer altı suları için kimyasal ve nicel statünün izlenmesini kapsayacaktır.
- Yukarıdaki programlar korunmuş alanlar için bireysel korunma alanları oluşturan Topluluk mevzuatında yer alan şartlarla tamamlanacaktır.

2. Bu programlar, ilgili mevzuatta aksi yönde hüküm bulunmadıkça, en geç bu Direktifin yürürlüğe giriş tarihinden itibaren altı yıl içinde işler hale getirilecektir. Bu izleme EK V'teki şartlara uygun olacaktır.

3. Su statüsünün analizi ve izlenmesi için teknik şartlar ve standardize edilmiş metodlar 21. maddede belirlenen prosedüre uygun olarak belirlenecektir.

Madde 9

Su Hizmetleri için Yapılan Masrafların Ödenmesi

1. Üye Devletler su hizmetlerinin bedelinin ödenmesi prensibini, çevresel ve kaynak masrafları dahil, EK III'e göre yapılan ekonomik analizi dikkate alarak ve özellikle kirleten öder prensibine uygun olarak dikkate alacaklardır.

Üye Devletler 2010 yılına kadar şunları sağlayacaklardır:

- su fiyatlandırma politikaları kullanıcılarının su kaynaklarını verimli şekilde kullanmaları ve böylece bu Direktifin çevresel objektiflerine katkıda bulunmaları için yeterli teşvikler sağlama,
- farklı su kullanımlarının, en azından endüstri, evsel kullanım ve tarım olarak ayrılmak üzere, EK III'e göre yapılan ekonomik analize dayalı olarak, su hizmetlerinin masraflarının karşılanmasına yeterli katılımı.

Üye Devletler bunu yaparken masrafların karşılanmasının sosyal, çevresel ve ekonomik etkilerini ve aynı zamanda etkilenen bölge yada bölgelerin coğrafi ve iklim şartlarını dikkate alabilirler.

2. Üye Devletler nehir havzası yönetim planlarında, bu Direktifin çevresel objektiflerinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunacak olan 1. paragrafın uygulanmasına yönelik planlanmış adımlar ve çeşitli su kullanımlarının su hizmetlerinin masraflarının karşılanmasına katkıları hakkında rapor vereceklerdir.

3. Bu maddedeki hiç bir hüküm bu Direktifin objektiflerinin gerçekleştirilmesi amacıyla özel önleyici yada düzeltici önlemlerin finanse edilmesini engellemeyecektir.

4. Üye Devletler, yerleşik uygulamalara göre 1. paragraf, ikinci cümle ve bu amaçla 2. paragrafın hükümlerinin belli bir su kullanım aktivitesine uygulanmamasına karar verirse, bunun bu Direktifin amaçlarından ve objektiflerinin gerçekleştirilmesinden taviz verilmesi anlamına gelmediği hallerde, bu eylemleri bu Direktifin ihlali sayılmayacaktır. Üye Devletler 1. paragraf, 2. cümleyi tam olarak uygulamama nedenlerini, nehir havzası yönetim planlarında bildireceklerdir.

Madde 10

Noktasal ve Yaygın Kaynaklar için Kombine Yaklaşım

1. Üye Devletler 2. paragrafta atıfta bulunulan yerüstü sularına yapılan bütün boşaltımların bu Maddede yeralan kombine yaklaşıma uygun olarak kontrol edilmesini sağlayacaklardır.

2. Üye Devletler, ilgili mevzuatta aksi belirtilmedikçe, bu Direktifin yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren 12 yıl içinde, şunların oluşturulmasını ve/veya uygulanmasını sağlayacaklardır:

Aşağıdaki (mevzuatta) yer alan;

- (a) mevcut en iyi tekniklere dayalı emisyon kontrolleri, yada
- (b) ilgili emisyon sınır değerleri, yada
- (c) Yaygın etkilerin bulunması halinde, uygun olması halinde, en iyi çevresel uygulamalar dahil kontroller

(ilgili mevzuat şunlardır):

- Entegre kirlenme önleme ve kontrolüne ilişkin 24 Eylül 1996 tarih ve 96/61/EC sayılı Konsey Direktifi¹,
- Kentsel atık su arıtmasına ilişkin 21 Mayıs 1991 tarih ve 91/271/EEC sayılı Konsey Direktifi²,
- Tarımsal kaynaklardan gelen nitratların neden olduğu kirlenmeye karşı suların korunmasına ilişkin 12 Aralık 1991 tarih ve 91/676/EEC sayılı Konsey Direktifi³,
- Bu Direktifin 16. maddesine uygun olarak kabul edilen Direktifler,
- EK IX'te sayılan Direktifler,
- Diğer ilgili Topluluk mevzuatı.

3. İster bu Direktife, EK IX'da sayılan Direktiflere göre isterse herhangi bir başka Topluluk mevzuatına göre oluşturulmuş olsun bir kalite objektifi yada kalite standardının 2. paragrafın uygulanmasından doğacak olanlardan daha katı şartlar gerektirmesi halinde, buna göre daha katı emisyon kontrolleri oluşturulacaktır.

Madde 11

Önlemler Programı

1. Her bir Üye Devlet her bir nehir havzası bölgesi için yada bir uluslar arası nehir havzası bölgesinin kendi topraklarında kalan bölümü için, 4. madde altında oluşturulan objektifleri gerçekleştirmek için, 5. maddede istenen analizlerin sonuçlarını dikkate alarak, bir önlemler programı hazırlanmasını sağlayacaklardır. Bu önlemler programları ulusal düzeyde yürürlüğe konulan mevzuattan doğan ve bir Üye Devletin topraklarının tamamını kapsayan önlemlere atıfta bulunabilir.

2. Her bir önlemler programı 3. paragrafta belirlenen “temel” önlemleri ve gerekli olan hallerde “tamamlayıcı” önlemleri içerecektir.

3. “Temel önlemler” uyulması gereken minimum şartlar olup şunlardan oluşacaktır:

(a) Suyun korunması için, 10. maddede ve EK VI'nin A kısmında belirlenen mevzuatın gerektirdiği önlemler de dahil, Topluluk mevzuatının uygulanması için gerekli önlemler;

(b) 9. madde amaçları için uygun görülen önlemler;

(c) 4. maddede belirlenen objektiflerin gerçekleştirilmesinde tavizden kaçınmak için verilmi ve sürdürülebilir su kullanımını teşvik eden önlemler;

(d) 7. madde şartlarına uymak için gerekli önlemler, içme suyu üretimi için gerekli görülen saflaştırma arıtması düzeyini düşürmek amacıyla su kalitesinin korunması önlemleri dahil;

(e) Tatlı yerüstü suyu ve yer altı suyu alınması ve tatlı yerüstü suyunun toplanması üzerindeki kontroller, su alımlarının bir kütüğü yada kütükleri ve su alımı ve toplanması için ön izin şartı dahil. Bu kontroller periyodik olarak gözden geçirilecek ve gerekli olan hallerde güncelleştirilecektir. Üye Devletler bu kontrollerden, su statüsü üzerinde önemli bir etkiye sahip olmayan alımları yada toplamaları muaf tutabilirler;

(g) Kirlenmeye neden olan noktasal boşaltım kaynakları için, kirleticilerin suya girişinin yasaklanması gibi bir ön düzenleme şartı yada ön izin yada ilgili kirleticiler için 10. ve 16. maddelere uygun kontroller dahil, emisyon kuralları belirleyen genel

¹ OJ L 257, 10.10.1996, s.26

² OJ L 135, 30.5.1991, s.40. Bu Direktif 98/15/EC sayılı Direktifle değiştirilmiştir (OJ L 67, 7.3.1998, s.29)

³ OJ L 375, 31.12.1991, s.1

bağlayıcı kurallara dayalı tescil biçiminde olabilir. Bu kontroller periyodik olarak gözden geçirilecek ve gerekli olan hallerde güncelleştirilecektir;

(h) Kirlenmeye neden olan yaygın boşaltım kaynakları için, kirleticisi girişini önlemeye yada kontrol etmeye yönelik önlemler. Kontroller , kirleticilerin suya girişinin yasaklanması gibi bir ön düzenleme şartı yada ön izin yada Topluluk mevzuatında aksi belirlenmedikçe genel bağlayıcı kurallara dayalı tescil biçiminde olabilir. Bu kontroller periyodik olarak gözden geçirilecek ve gerekli olan hallerde güncelleştirilecektir;

(i) 5. madde altında ve EK II’de tanımlanan su statüsü üzerindeki diğer önemli ters etkiler için, özellikle su kütlelerinin hidromorfolojik şartlarının yapay yada ağır şekilde değiştirilmiş olarak sınıflandırılan su kütleleri için gerekli ekolojik statü yada iyi ekolojik potansiyelin gerçekleştirilmesiyle uyumlu olmasını sağlayacak önlemler. Bu amaçla yapılan kontroller ön izin yada Topluluk mevzuatında aksi belirlenmedikçe genel bağlayıcı kurallara dayalı tescil biçiminde olabilir. Bu kontroller periyodik olarak gözden geçirilecek ve gerekli olan hallerde güncelleştirilecektir;

(j) Kirleticilerin yer altı suyuna doğrudan boşaltımlarının yasaklanması aşağıdaki hükümlere tabi olacaktır:

Üye Devletler jeotermal amaçlarla kullanılan suyun aynı kaynağa yeniden enjeksiyonuna izin verebilirler.

Üye Devletler ayrıca şartlarını belirleyerek, bu boşaltımların o yer altı suyu kütlesi için oluşturulan çevresel objektiflerin gerçekleştirilmesinden taviz verilmesini gerektirmemesi kaydıyla, şunlara izin verebilirler:

- Hidrokarbonların incelenmesi operasyonlarından yada madencilik faaliyetlerinden çıkan maddeleri içeren suların yada teknik nedenlerden dolayı suların, hidrokarbonların yada diğer maddelerin çıkarıldığı jeolojik formasyonlara yada doğal nedenlerle daimi olarak başka amaçlara uygun olmayan jeolojik formasyonlara enjeksiyonu. Bu gibi enjeksiyonlar yukarıdaki faaliyetlerden çıkan maddelerden başka maddeler içermeyecektir,
- Madenlerden ve taş ocaklarından yada inşaat veya sivil mühendislik çalışmalarının sürdürülmesiyle ilgili olarak pompalanan yer altı suyunun yeniden enjeksiyonu,
- Doğal gaz yada likit petrol gazın (LPG) depolama amacıyla doğal nedenlerle daimi olarak başka amaçlara uygun olmayan jeolojik formasyonlara enjeksiyonu.
- Doğal gaz yada likit petrol gazın (LPG) depolama amacıyla gaz tedarikinin güvenliği bakımından üstün bir gereksinimin bulunduğu hallerde ve herhangi bir alıcı yer altı suyunun kalitesinde mevcut yada gelecekteki bozulma tehlikesini önlemek için diğer jeolojik formasyonlara enjeksiyonu,
- Yeryüzünün üstüne yada içine, yer altı suyuyla temas edecek şekilde, inşaat, sivil mühendislik ve yapım işleri ve benzeri faaliyetler. Bu amaçlarla Üye Devletler bu gibi faaliyetlerin Üye devlet tarafından bu faaliyetlere ilişkin olarak geliştirilen genel bağlayıcı kurallara göre gerçekleştirilmiş olması şartıyla izin verilmiş gibi muamele edilmesine karar verebilir.
- İlgili amaçlar için gerekli olan miktarla katı biçimde sınırlı tutulmak kaydıyla su kütlelerinin karakterize edilmesi, korunması yada

düzeltilmesi bilimsel maksatlarıyla az miktarda maddelerin boşaltımları.

(k) 16. maddeye göre yapılan eyleme uyumlu olarak, 16 (2). Maddeye uygun olarak üzerinde anlaşılan öncelikli maddeler listesinde belirlenen maddelerle yerüstü suyunun kirlenmesinin ortadan kaldırılmasına ve Üye Devletlerin 4. maddede yer aldığı şekliyle yerüstü su kütleleri için objektifler gerçekleştirmelerini önleyecek diğer maddelerin neden olduğu kirlenmelerin aşamalı olarak azaltılmasına yönelik önlemler;

(l) Teknik tesislerden önemli miktarda kirletici kayıplarını önlemek ve kazai kirlenme olaylarının, örneğin seller sonucunda, etkilerini önlemek ve/veya azaltmak amacıyla gerekli önlemler, bu gibi olayları tespit eden ve uyarı veren sistemler yoluyla, makul olarak öngörülemez kazalar halinde, su ekosistemlerine yönelik riski azaltmak için gerekli bütün önlemler dahil.

4. “Tamamlayıcı” önlemler temel önlemlere ilave olarak, 4. Maddeye uygun olarak oluşturulan objektifleri gerçekleştirme amacıyla dizayn edilen ve uygulanan önlemlerdir. EK VI Kısım B bu gibi önlemlerin sınırlayıcı olmayan bir listesini içermektedir.

Üye devletler ayrıca bu Direktif kapsamındaki sulara, 1. maddede atıfta bulunulan ilgili uluslar arası anlaşmaların uygulanması dahil, ilave koruma yada iyileştirme sağlamak için ileri tamamlayıcı önlemler de alabilirler.

5. İzleme yada diğer datanın su kütlelerinde 4. madde altında oluşturulan objektiflerin gerçekleştirmesinin olanaksız olduğunu göstermesi halinde Üye Devlet şunları yapacaktır:

- Olası uyumsuzluğun nedenlerinin araştırılması,
- İlgili izinler ve ruhsatların incelenmesi ve uygun olması halinde gözden geçirilmesi, ve
- Oluşturulan objektiflerin gerçekleştirilmesi için gerekli olabilecek ilave önlemlerin, uygun olması halinde EK V’te belirlenen prosedürleri izleyerek daha katı çevresel kalite standartlarının oluşturulması.

Uyumsuzluk nedenlerinin istisnai olan yada makul olarak öngörülemez doğal nedenli olayların yada mücbir sebeplerin özellikle seller ve uzun süreli kuraklıkların sonucu olması halinde, Üye Devlet 4 (6). Maddeye tabi olarak ilave önlemlerin uygulanabilir olmadığına karar verebilir.

6. 3. paragrafa uygun olarak önlemler uygulanmasında Üye Devletler deniz sularının kirlenmesini artırmamak için bütün gerekli önlemleri alacaklardır. Mevcut mevzuat saklı kalmak kaydıyla, 3. paragrafa uygun olarak alınan önlemlerin uygulanması hiçbir şekilde, doğrudan yada dolaylı olarak yerüstü sularının kirlenmesinde artışa yol açmamalıdır. Bu şart, sonucun bir bütün olarak çevrenin artan oranda kirlenmesi olan hallerde uygulanmayacaktır.

7. Önlemler programları en geç bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dokuz yıl içinde hazırlanacak ve bütün önlemler (bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren) 12 yıl içinde işler hale getirilecektir.

8. Önlemler programları bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç 15 yıl sonra ve daha sonra her altı yılda bir gözden geçirilecek ve eğer gerek görülürse güncelleştirilecektir. Güncelleştirilmiş bir program uyarınca oluşturulan yeni yada revize edilmiş önlemlere, oluşturulmalarından itibaren üç yıl içinde işlerlik kazandırılacaktır.

Madde 12

Üye Devlet Düzeyinde Ele Alınamayacak Sorunlar

1. Bir Üye Devletin kendi sularının yönetimi üzerinde etkisi bulunan ancak o Üye Devlet tarafından çözümlenemeyecek bir sorun belirlemesi halinde, bu konuyu Komisyona ve diğer ilgili Üye Devlete bildirebilir ve bu sorunun çözümü için önerilerde bulunabilir.
2. Komisyon Üye Devletlerden gelen herhangi bir rapor yada öneriye altı aylık bir süre içinde cevap verecektir.

Madde 13

Nehir Havzası Yönetim Planları

1. Üye Devletler tamamen kendi sınırları içinde yer alan her bir nehir havzası bölgesi için bir nehir havzası yönetim planı hazırlayacaklardır.
2. Tamamen Topluluk sınırları içinde yer alan bir uluslar arası nehir havzası bölgesinin sözkonusu olması halinde, Üye Devletler tek bir uluslar arası nehir havzası yönetim planı hazırlamak amacıyla koordinasyon sağlayacaklardır. Bir uluslar arası nehir havzası yönetim planının hazırlanmaması halinde, Üye Devletler en azından uluslar arası nehir havzası bölgesinin kendi topraklarında kalan kısmı için, bu Direktif amaçlarını gerçekleştirmek maksadıyla, nehir havzası yönetim planları hazırlayacaklardır.
3. Topluluk sınırlarını aşan bir uluslar arası nehir havzası bölgesinin sözkonusu olması halinde, Üye Devletler tek bir nehir havzası yönetim planı hazırlamak için çaba gösterecekler ve bunun mümkün olmaması halinde, plan en azından uluslar arası nehir havzası bölgesinin ilgili Üye Devletin toprakları dahilinde kalan kısmını kapsayacaktır.
4. Nehir havzası yönetim planı EK VII'de detaylandırılan bilgileri içerecektir.
5. Nehir havzası yönetim planları, su yönetiminin özel yönlerini ele almak için, altı havza, sektör, sorun yada su tipi için daha detaylı programlar ve yönetim planları ile tamamlanabilir. Bu önlemlerin uygulanması Üye Devletleri bu Direktifin diğer kısımlarından doğan herhangi bir yükümlülüğünden muaf kılmayacaktır.
6. Nehir havzası yönetim planları en geç bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dokuz yıl içinde yayınlanacaktır.
7. Nehir havzası yönetim planları bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç 15 yıl sonra ve daha sonra her altı yılda bir gözden geçirilecek ve güncelleştirilecektir.

Madde 14

Kamuoyunun Bilgilendirilmesi ve Konsültasyonu

1. Üye Devletler bu Direktifin uygulanmasına, özellikle nehir havzası yönetim planlarının hazırlanması, gözden geçirilmesi ve güncelleştirilmesine bütün ilgili tarafların aktif biçimde dahil olmasını teşvik edeceklerdir. Üye Devletler, her bir nehir havzası bölgesi için, şunları yayınlayacaklar ve kullanıcılar dahil kamuoyunun yorumuna sunacaklardır:

- (a) planın hazırlanması için bir çalışma takvimi ve iş programını, alınacak konsültasyon önlemlerine ilişkin bir açıklamayla birlikte, en azından planın ilgili bulunduğu dönemin başlangıcından üç yıl önce;
- (b) nehir havzasında belirlenen önemli su yönetimi konularının ara dönem genel değerlendirmesini, en azından planın ilgili bulunduğu dönemin başlangıcından iki yıl önce;

- (c) Nehir havzası yönetim planının taslak kopyalarını, en azından planın ilgili bulunduğu dönemin başlangıcından bir yıl önce.

Talep halinde, taslak nehir havzası planının geliştirilmesinde kullanılan arka plan belgelere ve bilgilere ulaşma olanağı sağlanmalıdır.

2. Üye Devletler aktif biçimde dahil olmayı ve konsültasyonu sağlamak için bu belgeler üzerinde yazılı olarak yorumlarda bulunulması için en azından altı aylık süre vermelidir.

3. 1. ve 2. paragraflar güncelleştirilmiş nehir yönetim planlarına da aynı şekilde uygulanacaktır.

Madde 15

Rapor Etme

1. Üye Devletler nehir yönetim planları ve daha sonraki güncelleştirmelerin hepsinin örneklerini Komisyona ve diğer ilgili Üye Devlete yayınlanmasından itibaren üç ay içinde gönderecektir:

- (a) Tamamen bir Üye Devletin sınırları içinde kalan nehir havzası bölgeleri için, o ulusal bölgeyi kapsayan ve 13. maddeye uygun olarak yayınlanmış bütün nehir yönetim planlarını;
- (b) Uluslar arası nehir havzası bölgeleri için, en azından nehir yönetim planlarının Üye Devletin topraklarında kalan kısımları kapsayan bölümlerini.

2. Üye Devletler şunların özet raporlarını sunacaklardır:

- 5. maddede öngörülen analizler, ve
- 8. madde uyarınca dizayn edilen izleme programlarını

ilk nehir havzası yönetim planını bakımından tamamlanmasından itibaren üç ay içinde.

3. Üye Devletler her bir nehir havzası yönetim planı yada 13. madde uyarınca yapılan güncelleştirmesine ilişkin olarak planlanan önlemler programının uygulanmasında sağlanan gelişmeyi tanımlayan bir ara dönem raporu sunacaktır.

Madde 16

Su Kirliliğine Karşı Stratejiler

1. Avrupa Parlamentosu ve Konsey suyun, su çevresine yada su çevresi aracılığıyla önemli bir risk oluşturan, içme suyu temini için kullanılan sulara yönelik riskler dahil, bireysel kirleticiler yada kirleticiler grupları tarafından kirlenmesine karşı spesifik önlemler alacaktır. Bu kirleticiler bakımından önlemler, 2 (30). Maddede tanımlandığı şekliyle öncelikli tehlikeli maddelerin aşamalı olarak azaltılmasını, boşaltımların, emisyonların ve kayıpların durdurulması yada aşamalandırılmasını amaçlayacaktır. Bu önlemler Komisyonun Anlaşmada yer alan prosedürlere uygun olarak sunduğu tekliflere dayalı olarak alınacaktır.

2. Komisyon su çevresine yada su çevresi aracılığıyla önemli bir risk oluşturan maddeler arasından seçilmiş bir öncelikli maddeler listesi belirleyen bir teklif sunacaktır. Eylem bakımından maddelere, aşağıdaki şekilde belirlenen, su çevresine yada su çevresi aracılığıyla oluşturdıkları riske göre öncelik verilecektir:

- (a) (EEC) No 793/93 sayılı Konsey Tüzüğü¹, 91/414/EEC sayılı Konsey Direktifi² ve 98/8/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi³ altında gerçekleştirilen risk değerlendirmesi, yada

¹ OJ L 84, 5.4.1993, s.1

(b) (EEC) No 793/93 sayılı Tüzüğün metodolojisini izleyerek) tamamen su ekotoksitesine ve su çevresi yoluyla insan toksitesine odaklanan hedefli riske-dayalı değerlendirme.

4. paragrafta öngörülen iş takvimine uymak için gerekli olması halinde, maddelere su çevresine yada su çevresi aracılığıyla oluşturdıkları, özellikle şunları dikkate alan bilimsel prensiplere dayalı basitleştirilmiş riske-dayalı değerlendirme prosedürü ile belirlenen, risklere dayalı olarak öncelik verilecektir:

- ilgili maddenin kendisine özgü tehlikesine ilişkin kanıtlar ve özellikle maddenin ekotoksidite ve su aracılığıyla maruz kalma yoluyla insani toksiditesi, ve
- Yaygın çevresel kirlenmenin izlenmesinden elde edilen kanıt, ve
- İlgili maddenin üretim yada kullanım miktarı ve kullanım kalıpları gibi yaygın çevresel kirlenme olasılığını gösteren diğer kanıtlanmış faktörler.

3. Komisyonun teklifinde ayrıca öncelikli tehlikeli maddeler de belirlenecektir. Komisyon bunu yaparken, tehlikeli maddelere ilişkin ilgili Topluluk mevzuatı yada ilgili uluslar arası sözleşmelerdeki madde seçimini dikkate alacaktır.

4. Komisyon öncelikli maddeler listesini bu Direktifin yürürlüğe girmesinden itibaren en geç dört yıl sonra ve ondan sonra en geç her dört yılda bir gözden geçirecek ve uygun olması halinde teklif hazırlayacaktır.

5. Teklifini hazırlarken Komisyon, Toksidite, Ekotoksidite ve Çevre Bilimsel Komitesinden, Üye Devletlerden, Avrupa Parlamentosundan, Avrupa Çevre Ajansından, Topluluk araştırma programlarından, Topluluğun taraf olduğu uluslar arası organizasyonlardan, küçük ve orta ölçekli ticari işletmeleri temsil edenler dahil Avrupa ticaret örgütlerinden, Avrupa çevre örgütlerinden gelen tavsiyeleri ve kendisine sunulan diğer ilgili bilgileri dikkate alacaktır.

6. Öncelikli maddeler için Komisyon şunların kontrolü için teklifler sunacaktır:

- İlgili maddelerin boşaltımları, emisyonları ve kayıpları için aşamalı olarak azaltma ve özellikle
- 3. paragraf uyarınca belirlenen maddelerin boşaltımları, emisyonları ve kayıplarının durdurulması yada aşamalandırılarak ortadan kaldırılması, bunun yapılması için uygun bir iş takvimiyle birlikte. İş takvimi, bu tekliflerin Avrupa Parlamentosu ve Konsey tarafından bu Madde hükümlerine uygun olarak kabulünden itibaren 20 yılı aşmayacaktır.

Bunu Yaparken Konsey uygun masraf bakımından ekonomik ve orantılı düzeyde hem noktasal hem de yaygın kaynaklar için ürün ve işlem kontrolleri kombinasyonu belirleyecek ve işlem kontrolleri için Topluluk çapında tekdüze emisyon sınır değerleri dikkate alacaktır. Ürün kontrollerinin 91/414/EEC sayılı Direktif ve 98/8/EC sayılı Direktif altında verilen ilgili izinlerin gözden geçirilmesini içermesi halinde, bu gözden geçirmeler o Direktiflerin hükümlerine uygun olarak gerçekleştirilecektir. Her bir kontrol teklifi kendi gözden geçirilmeleri, güncelleştirilmeleri ve etkinliklerinin değerlendirilmesi için düzenlemeler içerecektir.

7. Komisyon yerüstü suyu, çöktiller yada biyotadaki öncelikli madde konsantrasyonlarına uygulanabilir kalite standartları için teklifler sunacaktır.

² OJ L 230, 19.8.1991, s.1. Bu Direktif en son 98/47/EC sayılı Direktifle değiştirilmiştir (OJ L 191, 7.7.1998, s.50).

³ OJ L 123, 24.4.1998, s.1

8. Komisyon bir maddenin öncelikli maddeler listesine dahil edilmesinden itibaren iki yıl içinde, 6. ve 7. paragraflara uygun olarak ve en azından noktasal kaynakları için emisyon kontrolleri ve çevresel kalite standartları teklifleri sunacaktır. İlk öncelikli maddeler listesine dahil edilen maddeler için, Topluluk düzeyinde bir sözleşmenin yokluğu nedeniyle, bu Direktifin yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren altı yıl içinde, Üye Devletler bu maddeler için, bu maddelerin boşaltımlarından etkilenen bütün yerüstü suları için çevresel kalite standartları ve bu tür boşaltımların belli başlı kaynakları için, diğer hususların yanısıra bütün teknik azaltma seçeneklerinin değerlendirilmesine dayalı olarak kontroller oluşturacaklardır. Daha sonra öncelikli maddeler listesine dahil edilen maddeler için, Topluluk düzeyinde bir sözleşmenin yokluğunda, Üye Devletler bu faaliyeti maddenin listeye dahil edilmesi tarihinden itibaren beş yıl içinde gerçekleştireceklerdir.

9. Komisyon suyun, kazalar sonucu oluşan kirlenmeler dahil, diğer kirleticiler yada kirleticiler grupları tarafından kirlenmesine karşı stratejiler hazırlayabilir.

10. 6. ve 7. paragraflara göre tekliflerini hazırlarken Komisyon ayrıca EK IX'da sayılan bütün Direktifleri gözden geçirecektir. Komisyon 8. paragraftaki nihai tarihe kadar, öncelikli maddeler listesine dahil edilen bütün maddeler için EK IX'daki kontrollerin revizyonunu önerecek ve bütün diğer maddeler için EK IX'da sayılan kontrollerin olası iptali de dahil uygun önlemler teklif edecektir.

Hakkında revizyonlar önerilen EK IX'daki bütün kontroller bu revizyonların yürürlüğe girdiği tarihte iptal edilecektir.

11. Komisyon tarafından önerilen 2. ve 3. paragraflarda sözü edilen maddelerin öncelikli maddeler listesi, Avrupa Parlamentosu ve Konsey tarafından kabulü üzerine bu Direktifin EK X'u haline gelecektir. Bu listenin 4. paragrafında sözü edilen revizyon aynı prosedürü takip edecektir.

Madde 17

Yer altı Suyunun Kirlenmesinin Önlenmesi ve Kontrolü Stratejileri

1. Avrupa Parlamentosu ve Konsey yer altı suyu kirlenmesinin önlenmesi ve kontrolüne yönelik spesifik önlemler kabul edeceklerdir. Bu önlemler 4 (1) (b). Maddesine uygun olarak iyi yer altı suyu kimyasal statüsü objektifini gerçekleştirmeyi amaçlayacak ve, bu Direktifin yürürlüğe girmesinden itibaren iki yıl içinde Komisyon tarafından Anlaşmada yeralan prosedüre uygun olarak Komisyon tarafından sunulan teklife dayalı olarak kabul edilecektir.

2. Komisyon önlemler teklif ederken 5. maddeye ve EK II'ye göre gerçekleştirilen analizi dikkate alacaklardır. Eğer data mevcutsa ve şunları içeriyorsa bu önlemler daha önce önerilecektir:

- (a) EK II.2.2 ve EK V 2.3.2 ve 2.4.5'e uygun olarak iyi yer altı suyu kimyasal statüsünün değerlendirilmesi için kriterler;
- (b) Önemli ve sürekli yukarı doğru trendlerin belirlenmesi ve EK V 2.4.4'e uygun olarak kullanılacak olan aşağı doğru trendler için başlangıç noktalarının tanımı.

3. 1. paragrafın uygulanması sonucu ortaya çıkan önlemler 11. maddede öngörülen önlemler programlarına dahil edilecektir.

4. Topluluk düzeyinde 2. paragrafa uygun olarak kabul edilen kriterlerin yokluğunda, Üye Devletler bu Direktifin yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren en geç beş yıl içinde uygun kriterler oluşturacaklardır.

5. Ulusal düzeyde 4. paragrafa uygun olarak kabul edilmiş kriterlerin yokluğunda, aşağı doğru trend başlangıç noktası olarak yer altı suyuna uygulanabilir mevcut

Topluluk mevzuatında belirlenen kalite standartları düzeyinin maksimum % 25'ini alacaktır.

Madde 18

Komisyon Raporu

1. Komisyon Bu Direktifin uygulanmasına ilişkin olarak en geç bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 12 yıl sonra ve ondan sonraki her altı yılda bir rapor hazırlayacak ve bu raporu Avrupa Parlamentosu ve Konseye sunacaktır.
2. Rapor aşağıdakileri içerecektir:
 - (a) Direktifin uygulanmasında sağlanan gelişmelerin gözden geçirilmesi;
 - (b) Topluluk içindeki yerüstü ve yer altı suyu statüsünün Avrupa Çevre Ajansı ile koordinasyon içinde gözden geçirilmesi;
 - (c) 15. madde uyarınca sunulan nehir havzası yönetim planlarının bir değerlendirmesi, gelecekteki planların geliştirilmesi için öneriler dahil;
 - (d) Üye Devletler tarafından Komisyona verilen her bir rapor yada tavsiyeye verilen cevapların bir özeti;
 - (e) 16. madde uyarınca geliştirilen teklifler, kontrol önlemleri ve stratejilerin bir özeti;
 - (f) Avrupa Parlamentosu ve Konsey tarafından önceki uygulama raporları hakkında yapılan yorumlara cevapların bir özeti.
3. Komisyon ayrıca Üye Devletlerin 15 (2). Madde uyarınca sunduğu özet raporlara dayalı olarak uygulamadaki gelişmeler hakkında bir rapor yayınlayacak ve bunu Avrupa Parlamentosu ve Üye Devletlere en geç 5. ve 8. maddelerde atıfta bulunulan tarihlerden itibaren iki yıl içinde sunacaktır.
4. Komisyon, 1. paragraf uyarınca hazırlanan her bir raporun yayınlanmasından itibaren üç yıl içinde, 15 (3). Maddede sözü edildiği şekliyle Avrupa Devletlerinin aradönem raporlarına dayalı olarak uygulamadaki gelişmeleri tanımlayan bir ara dönem raporu yayınlayacaktır. Bu rapor Avrupa Parlamentosu ve Konseye sunulacaktır.
5. Komisyon uygun olan hallerde, Komisyonun uygulama raporları hakkında yorum yapmak ve deneyimleri paylaşmak için, rapor devridaimine paralel olarak , her bir Üye Devletten Topluluk su politikası hakkında ilgili taraflar konferansı toplayacaktır.

Madde 19

Gelecekteki Topluluk Önlemleri için Planlar

1. Komisyon yılda bir kez, 21. maddede atıfta bulunulan Komiteye bilgi amacıyla, yakın gelecekte teklif etme niyetinde olduğu, 16. madde uyarınca geliştirilen tekliflerden, kontrol önlemlerinden ve stratejilerden doğanlar dahil, su mevzuatı üzerinde etkiye sahip olan bir örnek önlemler planı sunacaktır. Komisyon bu sunumlarından ilkinin bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde yapacaktır.
2. Komisyon bu Direktifi en geç, bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 19 yıl sonra gözden geçirecek ve bu Direktife yapılması gerekli değişiklikleri teklif edecektir.

Madde 20

Direktifin Teknik Adaptasyonları

1. EK'ler I, III ve EK V'in 1.3.6. bölümü, 21. maddede yer alan prosedürlere uygun olarak, 13. maddede atıfta bulunulan nehir havzası yönetim planlarının gözden geçirilmesi ve güncelleştirilmesi dönemlerini dikkate alınarak bilimsel ve teknik

gelişmeye adapte edilecektir. Gerekli olan yerlerde, Komisyon EK II ve V'in uygulanması için, 21. maddede yer alan prosedürlere uygun olarak kılavuzlar yürürlüğe koyabilir.

2. İstatistiki ve haritacılık datası dahil, data iletimi ve işlenmesi amaçları için, 1. paragrafın maksadı için teknik formatlar 21. maddede yer alan prosedürlere uygun olarak yürürlüğe konulacaktır.

Madde 21

Düzenleyici Komite

1. Komisyona bir komite (bundan sonra “komite” olarak atıfta bulunulacaktır) yardım edecektir.
2. Bu maddeye atıfta bulunulan yerlerde, 1999/468/EC sayılı Direktifin 5. ve 7. maddeleri, o Direktifin 8. maddesi hükümleri gözönünde bulundurularak uygulanacaktır.
3. Komisyon kendi usul kurallarını belirleyecektir.

Madde 22

Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat ve Geçiş Hükümleri

1. Aşağıdakiler bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi yıl sonra yürürlükten kaldırılacaktır:

- Üye Devletlerde içme suyu temini amaçlı yerüstü suyunda gereken kaliteye ilişkin 16 Haziran 1975 tarih ve 75/440/EEC sayılı Direktif¹,
- Toplulukta yerüstü tatlı suyu kalitesi hakkında karşılıklı bilgi değişimi için ortak prosedür oluşturan 12 Aralık 1977 tarih ve 77/795/EEC sayılı Konsey Kararı²,
- Üye Devletlerde içme suyu temini amaçlı yerüstü suyunun ölçüm metodları ve örnek alma ve analiz frekanslarına ilişkin 9 Ekim 1979 tarih ve 79/869/EEC sayılı Konsey Direktifi³.

2. Aşağıdakiler bu Direktifi yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 13 yıl sonra yürürlükten kaldırılacaktır:

- Balık yaşamını desteklemek üzere koruma ve iyileştirme gerektiren tatlı suların kalitesi hakkında 18 Temmuz 1978 tarih ve 78/659/EEC sayılı Konsey Direktifi⁴,
- Kabuklu deniz ürünleri sularında istenen kalite hakkında 30 Ekim 1979 tarih ve 79/923/EEC sayılı Konsey Direktifi⁵
- Belli tehlikeli maddelerin neden olduğu kirlenmeye karşı yer altı suyunun korunması hakkında 17 Aralık 1979 tarih ve 80/68/EEC sayılı Konsey Direktifi,
- 76/464/EEC sayılı Direktif, bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükten kaldırılacak olan 6. maddesi istisna olmak üzere.

3. 76/464/EEC sayılı Direktife aşağıdaki geçiş hükümleri uygulanacaktır:

- (a) bu Direktifin 16. maddesi uyarınca kabul edilen öncelikli maddeler listesinin yerine, Komisyonun Konseye 22 Haziran 1982 tarihli yazısındaki öncelikli maddeler listesi geçecektir;

¹ OJ L 104, 25.7.1975, S.26. Bu Direktif son olarak 91/692/EEC sayılı Direktifle değiştirilmiştir.

² OJ L 334, 24.12.1977, s.29. Bu Karar son olarak 1994 Topluluğa Giriş Yasası ile değiştirilmiştir.

³ OJ L 271, 29.10.1979, s.44. Bu Direktif son olarak 1994 Topluluğa Giriş Yasası ile değiştirilmiştir.

⁴ OJ L 222, 14.8.1978, s.1. Bu Direktif son olarak 1994 Topluluğa Giriş Yasası ile değiştirilmiştir.

⁵ OJ L 281, 19.11.1979. Bu Direktif 91/692/EEC sayılı Direktifle değiştirilmiştir.

(b) 76/464/EEC sayılı Direktifin 7. maddesi amaçları bakımından Üye Devletler, bu Direktifte yer alan kirlenme sorunlarının ve bunlara neden olan maddelerin belirlenmesi, kalite standartları oluşturulması ve önlemlerin alınması prensiplerini uygulayabilirler.

4. 4. maddedeki çevresel objektifler ve EK IX'da ve 16(7). Maddeye uygun olarak oluşturulan çevresel kalite standartları ve Üye Devletler tarafından; EK V'deki öncelikli maddeler listesinde bulunmayan maddeler için oluşturulan çevre kalite standartları ve 16 (8). Maddedeki Topluluk standartları oluşturulmamış öncelikli maddelere ilişkin olarak oluşturulan çevre kalite standartları, 96/61/EC sayılı Direktifin 2. maddesinin 7. noktası ve 10. maddesi amaçları bakımından çevresel kalite standartları olarak kabul edilecektir.

5. 16. madde uyarınca kabul edilen öncelikli maddeler listesinde yer alan bir maddenin bu Direktifin EK VIII'ine yada 96/61/EC sayılı Direktifin EK III'üne dahil edilmemiş olması halinde, (bu madde) buralara dahil edilecektir.

6. Yerüstü su kütleleri bakımından, bu Direktifle öngörülen ilk nehir havzası yönetim planı altında oluşturulan çevresel objektifler, asgari olarak, 76/464/EEC sayılı Direktifin uygulanmasını öngördüğü çevresel objektifler kadar katı kalite standartları getirecektir.

Madde 23

Cezalar

Üye Devletler bu Direktife uygun olarak oluşturulan ulusal mevzuatın ihlaline uygulanacak cezalar belirleyeceklerdir. Bu amaçla belirlenecek cezalar orantılı ve caydırıcı olacaktır.

Madde 24

Uygulama

1. Üye Devletler bu Direktife uymaları için gerekli yasaları, tüzükleri ve idari düzenlemeleri en geç 22 Aralık 2003 tarihine kadar yürürlüğe koyacaklardır. Bunlara ilişkin olarak Komisyonu bilgilendireceklerdir.

Üye Devletler bu önlemleri uygulamaya koyarken, bu önlemlerin bu Direktife atıfta bulunmasını sağlayacaklar yada bunların resmen yayınlanmasında bu referansların da birlikte yayınlanmasını sağlayacaklardır. Bu atfın yapılması metodları Üye Devletler tarafından belirlenecektir.

2. Üye Devletler bu Direktif kapsamındaki alanda kabul ettikleri ulusal yasa hükümlerinin metinlerini Komisyona göndereceklerdir. Komisyon bu mevzuat hakkında diğer Üye Devletleri bilgilendirecektir.

Madde 25

Yürürlüğe Girme

Bu Direktif Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesinde yayınlandığı tarihte yürürlüğe girecektir.

Madde 26

Kapsam

Bu Direktif Üye Devletleri kapsamaktadır.

23 Ekim 2000 tarihinde Lüksemburg'ta hazırlanmıştır.

Avrupa Parlamentosu Adına
Başkan
N.FONTAINE

Konsey Adına
Başkan
J. GLAVANY

Ek B

SU KANUNU TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM

Maksat, Kapsam, Tanımlar, Genel Hükümler, İlkeler

Maksat ve Kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun maksadı, su kaynaklarının sürdürülebilir şekilde korunması, kullanılması, iyileştirilmesi, geliştirilmesi, su ile ilgili bilgilerin toplanması, izlenmesi, havza esasında inceleme ve planlamalarının hazırlanması, kullanım önceliklerinin belirlenerek tahsislerinin tek merciden yapılması, su yönetiminde etkinlik ve katılımın geliştirilmesini sağlamaktır.

(2) Bu Kanun, jeotermal sular ve denizler hariç, kıyı suları dâhil olmak üzere yüzeysel, yeraltı su kaynakları ile alakalı bütün hususları ve doğal mineralli suların tahsisi ile tahsise dair denetim hususlarını kapsar.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Alıcı ortam: Atıksuların doğrudan boşaltıldığı veya dolaylı olarak karıştığı göl, akarsu ve kıyı suları ile yeraltı suyu kütlelerini,

b) Alt havza: Havzanın sularını denize boşaltan nehre bağlı yan kollar veya akarsuyu besleyen göller için su toplama alanını,

c) Asgari su akışı: Bir akarsu kesitinde ekolojik ihtiyaçlar ile su kullanımlarının sürdürülebilirliğini sağlamak üzere bulunması gereken ve her su kaynağı için ilmi çalışmalarla belirlenmiş en az su debisini,

ç) Atıksu: Evsel, sanayi, zirai veya başka bir maksatla kullanımdan dolayı kirlenmiş olan veya özellikleri kısmen ya da tamamen değişmiş olan suyu,

d) Bakanlık: Orman ve Su İşleri Bakanlığını,

e) Çevresel hedef: Bir su kütlesinin kimyasal, fiziko kimyasal, ekolojik, hidromorfolojik ve miktar açısından ulaşabileceği iyi su durumunu,

f) Çevresel kalite standardı: Belirli bir kirleticinin veya kirletici grubunun suda, çökeltide ya da su ortamında bulunan bitki ve hayvanlarda, insan sağlığı ve çevreyi korumak için aşmaması gereken konsantrasyonunu,

g) Doğal mineralli su: Yer kabuğunun farklı derinliklerinde, uygun jeolojik şartlarda tabii olarak meydana gelen bir veya daha fazla kaynaktan yeryüzüne çıkan veya çıkartılan, mineral muhtevası ve diğer bileşenleri ile tanımlanan, toplam

mineral muhtevası 1000 mg/L ve daha yüksek olan; tedavi, şifa maksatlarıyla da kullanılan içmece suyu, şifalı su ve benzeri adlarla anılan soğuk ve sıcak doğal suları,

ğ) Emniyetli yeraltısuyu işletme rezervi: Yeraltısuyu rezervine zarar vermeden çekilebilecek su miktarını,

h) Geçiş suları: Nehir ağızları civarındaki kıyı sularına yakın olmaları, ancak aynı zamanda tatlı su akımlarından önemli ölçüde etkilenmeleri sebebiyle kısmen tuzlu olma özelliğine sahip yerüstü suyu kütlelerini,

ı) Havza: Nehir havzalarında su ayırım çizgisinden denize aktığı noktaya, kapalı havzalarda ise suyun toplandığı nihai noktaya göre suyun toplanma alanını,

i) Havza yönetim planı: Bir havzadaki su kaynaklarının ve canlı hayatının korunmasını ve geliştirilmesini sağlamak üzere, su kaynakları için sürdürülebilir bir koruma-kullanma dengesi gözetilerek hazırlanan planı,

j) Havza su tahsis planı: Bir veya birden çok havzadaki su kaynaklarının içme – kullanma, tabii hayatı koruma, ziraî sulama, enerji, sanayi, ticaret, turizm, taşıma, ulaşım, rekreasyon, projeye dayalı su ürünleri yetiştiriciliği ve avcılığı, su yapılarını koruma maksatlarına göre dağıtımını,

k) İyi su durumu: Bir su kütlelerinin ekolojik, kimyasal veya miktar açısından içilebilir, yüzülebilir ve su canlılarının yaşamasına imkan veren kalite seviyesi ve miktar durumunu,

l) Kaynak suyu: Tabii şartlarda yeryüzüne çıkan suları,

m) Kıyı suları: Kıyı çizgisinden itibaren 1852 metre deniz tarafındaki suyu,

n) Koruma bölgesi: Koruma altına alınan su kaynakları ile suya bağlı özel tür veya türleri ile bunların üreme veya yaşama alanlarını,

o) Münferit su tahsisi: Herhangi bir su kaynağından belirli bir kurum, kuruluş veya şahsa verilen su kullanım iznini,

ö) Sınır aşan sular: Birden fazla ülke toprağından akan suyu,

p) Sınır oluşturan sular: İki veya daha çok ülkeyi birbirinden ayıran suları,

r) Su durumu: Bir su kütlelerinin ekolojik, kimyasal veya miktar durumuna ilişkin su özelliklerini,

s) Su kaynağı: Yeraltı sularını ve yüzeysel suları,

ş) Su kütlesi: Kendi içinde bütünlük arz eden ve yönetime esas alınan su kaynağının tamamını veya bir bölümünü,

t) Su tahsis sicili: Herhangi bir su kaynağından belirli kurum, kuruluş veya şahıslara verilen izin kayıtlarını ihtiva eden sicili,

u) Su yapıları: Su kaynaklarından faydalanmak ve zararlarını önlemek maksadıyla yapılan her türlü yapı ile bunların tamamlayıcı tesislerini,

ü) Ulusal su planı: Ulusal su politikasının ana unsurlarını ihtiva eden planı,

v)Yeraltı suyu: Yeraltında bulunan durgun veya hareket halindeki suları

y) Yüzeysel su: Kaynak suyu, menba, çay, dere, nehir, ırmak, tabii ve suni göller ile geçiş ve kıyı sularını,

z) Yetkili idare: Kanunlarla kendisine su kaynakları ve kıyı suları ile alakalı

görev ve yetki ihdas edilmiş kurum ve kuruluşları,

aa)Yönetim hizmetleri: Kaynakların tespitini, ölçümünü, korunmasını, izlenmesini, projelendirilmesini, iyileştirilmesini, geliştirilmesini, tahsislerin takibini, denetlenmesini,

bedellerin toplanmasını ve ilgili kurumlara dağıtımını,

ifade eder.

Genel hükümler

MADDE 3- (1) Su kaynakları, ilgili bulunduğu arz'ın malik ve zilyedinden bağımsız olarak Devlet'in hüküm ve tasarrufu altındadır.

(2) Su kaynakları, arazinin bütünleyici parçası değildir. Bir taşınmaza malik ve/veya zilyed olmak, taşınmazın altında, üstünde veya civarındaki su kaynakları üzerinde aynı bir hak tesis etmez. Ancak, su kaynaklarının bulunduğu arazinin malik veya zilyedinin, su kaynakları üzerinde; bu taşınmaz için ihtiyacı kadar sudan öncelikle faydalanma hakkı vardır.

İlkeler

MADDE 4- (1) Su kaynaklarının havza esasında sürdürülebilir bir şekilde korunması, iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve kullanılmasının sağlanmasında;

a) Bir havzanın su potansiyelinin öncelikle havzası içerisinde değerlendirilmesi,

b) Su kaynaklarının kamu yararına en uygun şekilde değerlendirilmesi,

c) Su kalitesini ve miktarını olumsuz yönde değiştirecek etkenlerin kaynağında bertarafı veya azaltılması,

ç) Su kaynaklarının ekonomik ve ekolojik ihtiyaçlara en uygun şekilde kullanımının sağlanması, kirlenmeye karşı korunması ve kirlenmiş olan su kaynaklarının kalitesinin iyileştirilerek çevresel hedeflere ulaşmaya çalışılması,

d) Yüzey ve yeraltı sularının iyi su durumuna ulaştırılması ve bu durumun korunması,

e) Suyun yönetim hizmetleri karşılığında ücretlendirilmesi,

f) Su temin maliyetlerinin kullanan, kirlilik önleme maliyetlerinin kirlenen tarafından ödenmesi,

esastır.

(2) Su kaynaklarının korunması, iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve kullanılmasını ilgilendiren her türlü iş ve işlemlerde ulusal su planı ve havza yönetim planları dikkate alınır.

(3) Su kaynaklarının korunması, geliştirilmesi, iyileştirilmesi ve kullanımı için gerekli tedbirler Bakanlığın nezaretinde ilgili kurum ve kuruluşlarca alınır.

Faydalanma ve kullanmada öncelik sırası

MADDE 5- (1) Suyun miktarı, kalitesi, mahallinin özelliği, zaruri ihtiyaçlar ve şartları başka türlü bir çözüm yolu gerektirmedikçe su kaynaklarından faydalanma ve kullanma hakkının tesisinde aşağıdaki öncelik sırası uygulanır:

a) İçme ve kullanma maksatlı su ihtiyaçları,

- b) Tabii hayat için gerekli su ihtiyaçları,
- c) Zirai sulama suyu ihtiyaçları,
- ç) Enerji ve sanayi suyu ihtiyaçları,
- d) Ticaret, turizm, rekreasyon, projeye dayalı su ürünleri yetiştiriciliği ve avcılığı, taşıma, ulaşım ile sair su ihtiyaçları.

(2) Öncelik sırasına göre birden fazla maksadın gerçekleşeceğinin mümkün görülmesi halinde, kaynağın birden fazla maksatla kullanılmasına izin verilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Su Kaynaklarının Planlanması ve Geliştirilmesi, Korunması, İzleme ve Denetim, Su Yönetimi Yüksek Kurulu

Ulusal su planı

MADDE 6- (1) Bakanlıkça, su kaynaklarının miktar ve kalite açısından mevcut ve gelecekteki durumu dikkate alınarak; sosyal, ekonomik ve ekolojik ihtiyaçları karşılayacak bir Ulusal Su Planı hazırlanır. Bu plan, Yüksek Planlama Kurulu kararı ile yürürlüğe girer ve ihtiyaç olması durumunda güncellenir.

Havza yönetim planı

MADDE 7- (1) Ulusal su planı ile uyumlu olacak şekilde, katılımcı bir yaklaşımla her havza için, suyun akılcı kullanımını ve çevresel hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için kurak dönemlerde su yönetimini de dikkate alan tedbirler programını ihtiva eden havza yönetim planı bakanlık koordinasyonunda hazırlanır veya hazırlatılır. Havza yönetim planları bakanlık tarafından onaylanır. Ulusal su planı ve havza yönetim planlarının hazırlanmasında ve uygulanmasında uyulacak usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

(2) Havza yönetim planlarında belirtilen tedbirler alınmasına rağmen tanımlanan hedeflere ulaşmanın, teknik, ekonomik sebepler veya tabii afetler sebebiyle imkânsız olduğu durumlarda, gerekçeler dikkate alınarak plan hedefleri değiştirilebilir.

Taşkın kontrolü, taşkın yönetim planı

MADDE 8- (1) Taşkın sulara ilişkin olarak aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Her havza veya alt havza için muhtemel taşkınların oluşturacağı risk ve zararların belirlenmesi, önlenmesi ve planlanmasına yönelik taşkın yönetim planı Bakanlık tarafından hazırlanır veya hazırlatılır.

b) Kadastro çalışmaları sırasında taşınmazların tahdit, tespit ve tescilinde, taşkın kriterlerine uygun olarak dere yatak genişliği esas alınır. Tabii akışa imkan verecek şekilde dere yatakları tescil dışı bırakılır.

c) Yerleşim yerlerinin imar planlarının hazırlanması esnasında taşkın yönetim planlarına uyulması mecburidir.

ç) Akar ve kuru dere yataklarında mevcut ve yeni yapılacak olan tabii akışı değiştirecek veya taşkın akış kesitini etkileyebilecek bütün yapılar için Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün izni alınır.

Su Kaynaklarının Korunması

MADDE 9- (1) Korunması gereken alanların belirlenerek koruma statüsü verilmesi ve bu alanlara özel çevresel hedeflerin belirlenmesi öncelikli olarak yapılır.

(2) Su kütlelerinde iyi su durumunun korunması için asgari su akışı sağlanır.

(3) Su yapılarının planlanmasında tabii hayatın devamlılığını sağlayıcı tedbirler alınır.

(4) İçme ve kullanma suyu temin edilen veya edilmesi planlanan su kaynaklarında uygulanabilir en iyi su arıtma teknolojisi kullanılarak insan sağlığı açısından içilebilir su elde edilmesine imkân sağlayacak su kalitesi sağlanır.

(5) İçme ve kullanma suyu temin edilen veya edilmesi planlanan su kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması için, su kaynağının beslenme havzasında arazi kullanımı, izin verilemeyecek faaliyetler ve kirlетici kaynaklarda alınacak tedbirlerin belirlenmesi için bakanlıkça gerekli çalışmalar yapılır.

(6) Su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımını sağlamak maksadıyla çevresel hedefler ve çevresel kalite standartları bakanlıkça belirlenir.

(7) Atık suların alıcı ortam deşarj standartları ile ilgili düzenlemeler çevresel kalite standartları dikkate alınarak Bakanlıkça yapılır.

(8) Jeotermal suların alıcı ortama deşarjında standartlarını sağlaması esas olup, bunun gerçekleştirilememesi durumunda ise DSİ tarafından uygun görülecek derinliğe reenjeksiyon yapılır.

(9) Su yataklarında yapılacak her türlü fiziki düzenlemede tabii akış mecrasının ve canlı hayatın korunması için uygun tedbirler alınır.

(10) Göller, rezervuarlar ve yeraltı su kütlelerinden su çekilmesinde su kütle dengesinin bozulmaması sağlanır.

(11) Su kaynaklarının ve kıyı sularının kirlenmesine yol açan kirlетicileri üretenler, kirlenmenin önlenmesi için gerekli tedbirleri almak, yetkili idareler ise gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamakla mükelleftirler.

(12) Termal ve jeotermal su kaynaklarının miktar ve kalite olarak korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması için gerekli tedbirler ilgili idarece alınır veya aldırılır.

(13) Mücbir sebepler ve beklenmeyen hallerde su kaynağının korunması için gerekli olan her türlü müdahale gecikmeksizin yetkili idare tarafından yapılır veya yaptırılır.

(14) İhtiyaç olması ve potansiyelin de yeterli olması halinde havzalar arası su aktarımı yapılabilir.

İzleme, denetim, bilgi verme ve bildirim yükümlölüğü

MADDE 10- (1) Su kaynaklarının ve doğal mineralli suların kullanım maksadına, çevre ve insan sağlığına uygun olarak yönetimi açısından deşarjlarda ve alıcı ortamda izleme ve denetim faaliyetleri, bakanlık tarafından yapılır veya yaptırılır.

(2) Su kaynaklarının ve doğal mineralli suların tahsis maksatlarına ve şartlarına uygun olarak kullanılmasının temini için gerekli denetimler, DSİ tarafından yapılır veya yaptırılır; gereken yaptırımlar DSİ tarafından uygulanır.

(3) Su kaynaklarının, doğal mineralli suların, nitelik ve nicelik bakımından korunmasına yönelik denetimler bakanlıkça, jeotermal suların korunmasına yönelik denetimler ilgili idarelerce yapılır ve gerekli yaptırımlar uygulanır.

(4) İnsani maksatlarla tüketilen suların kalitesinin insan sağlığına uygunluğu, yetkili idarece belirlenen kriterler çerçevesinde ilgili idare tarafından denetlenir ve gerekli yaptırımlar uygulanır.

(5) Bakanlıkça yapılacak denetimlere ait usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir,–gerektiğinde denetleme yetkisi, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne, il özel idarelerine, büyükşehir belediye başkanlıklarına devredilebilir.

(6) İlgililer, bakanlığın veya denetimle yetkili diğer mercilerin isteyecekleri bilgi ve belgeleri vermek, yetkililerin yaptıracakları analiz ve ölçümlerin giderlerini karşılamak, denetim esnasında her türlü kolaylığı göstermek zorundadırlar.

(7) İlgililer, su kaynaklarının kirliliğine sebep olabilecek faaliyetleri ile ilgili olarak, bilgi ve belgeleri talep edilmesi halinde bakanlığa veya yetkili denetim birimine vermek zorundadırlar.

Su yönetimi yüksek kurulunun kuruluşu, görev ve yetkileri

MADDE 11- (1) Suyun bütüncül havza yönetimi anlayışı çerçevesinde etkili yönetimi için üst düzeyde koordinasyonu ve işbirliğini sağlamak üzere su yönetimi yüksek kurulu kurulmuştur.

(2) Kurulun başkanı, Orman ve Su İşleri Bakanıdır. Kurul; Bilim Sanayi ve Teknoloji, Çevre ve Şehircilik, Dışişleri, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Gıda Tarım ve Hayvancılık, İçişleri, Kalkınma ve Sağlık Bakanlarından oluşur.

(3) Su yönetimi yüksek kurulu toplantılarına konuyla ilgili bakanlar ve kamu görevlileri ile özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerin temsilcileri davet edilebilir.

(4) Su yönetimi yüksek kurulunun görev ve yetkileri şunlardır;

a) Sürdürülebilir su yönetimi için ulusal politikaları belirlemek ve kurumlar arası işbirliğini sağlamak,

b) Su yönetimine ilişkin olarak, kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan uygulamaları değerlendirerek uygulamada tespit edilen aksaklıkların giderilmesi için gerekli kararları almak ve ilgili kurum ve kuruluşlara bildirilmesini sağlamak,

c) Kurul kararlarının uygulama süreçlerini izlemek, değerlendirmek,

ç) Havzalar arasında su aktarımı konusunda karar almak,

(5) Kurulun çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Su Kaynaklarının Tahsisi, Su Tahsis Sicili, Belgeler, Havza Su Tahsis Heyeti ve Su Bilgi Sistemi

Havza su tahsis planları

MADDE 12- (1) Havza su tahsis planları; yerüstü ve yeraltı suları müştereken değerlendirilmek, su kullanım öncelikleri ve bütün ihtiyaçlar dikkate alınmak suretiyle havza veya alt havza ölçeğinde bakanlıkça yapılır veya yaptırılır.

(2) Hazırlanan havza su tahsis planı, havza su tahsis heyeti tarafından karara bağlanır. Havza su tahsis planı bakan tarafından onaylandıktan sonra yürürlüğe girer.

(3) Havza su tahsis planlarında, ihtiyaç duyulan değişiklikler, havza su tahsis heyetinin teklifi ile Bakanlıkça yapılır.

Su kaynaklarının tahsisi

MADDE 13- (1) Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişiler ve Türk vatandaşlarına yapılacak olan su tahsisleri, havza su tahsis planları esas alınarak Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılır.

(2) Tahsis edilen su kaynakları ve doğal mineralli sular için su tahsis belgesi verilir, bu belge ücrete tabidir. Suyun tahsis belgesine uygun kullanımı esastır. Doğal mineralli sular dışında kalan münferit su tahsisi en fazla kırk dokuz yıla kadar yapılabilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

(3) Doğal mineralli sular dışında verilen su tahsis belgeleri hiçbir şekilde devredilemez. Ancak, mirasa ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla su tahsis belgesi yenilenebilir.

(4) Bakanlık tarafından belirlenen emniyetli yeraltı suyu işletme rezervinden daha fazla su tahsisi yapılamaz.

(5) Termal ve jeotermal suların yetkili idare tarafından yapılacak tahsis miktarları ile ilgili olarak bakanlıktan görüş alınır.

(6) Tahsise konu su kaynağının ve doğal mineralli suların, tamamının veya bir kısmının korunan alanlar içerisinde kalması halinde koruma ile görevli idari birimlerin uygun görüşü alınır.

(7) Su kaynaklarının ve doğal mineralli suların tahsis maksat ve şartları dışında kullanılması veya hiç kullanılmaması halinde verilen su tahsis belgesi iptal edilir. Münferit tahsislerin maksat ve şartlarında değişiklik yapmaya ve gerektiğinde, tahsis edilen su miktarını azaltıp çoğaltmaya veya su tahsisini kaldırmaya Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü yetkilidir. Tahsisin azaltılmasından veya tamamen kaldırılmasından dolayı tazminat talebinde bulunulamaz. Suyun nitelik, nicelik ve tahsis maksadı yönünden özelliğini olumsuz şekilde etkilemeyecek ilave kullanımlara izin verilebilir.

-Havza su tahsis heyetinin kurulması, görev ve yetkileri

MADDE 14- (1) Havza su tahsis heyetinin, tahsis ile ilgili kurum ve kuruluşların karar verme yetkisine sahip temsilcilerinden oluşur. Havza su tahsis heyetinin kuruluş ve çalışma usul ve esasları bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

(2) Havza su tahsis heyetinin görev ve yetkileri şunlardır;

a) Su kaynaklarının havza veya havzalar ölçeğinde havza su tahsis planını göz önünde bulundurarak karar almak ve alınan kararları bakanın onayına sunmak.

b) Su kullanım öncelikleri konusunda gelen değişiklik tekliflerini değerlendirerek karara bağlamak ve bu kararı bakanın onayına sunmak.

c) Kurak dönemlerde uygulanacak havza su paylaşım usulünü belirlemek.

ç) Gerektiğinde alt heyetler oluşturmak.

(3) Heyetlerin sekretarya hizmetleri bakanlık tarafından yürütülür.

Su tahsis sicili

MADDE 15- (1) Su tahsis sicili, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından tutulur.

(2) Su tahsis sicili alenidir ve kayıtların bilinmediği iddia edilemez. Su kaynaklarıyla ilgili idari karar ve işlemlerden doğan ihtilafların çözümlenmesinde bu sicildeki kayıt ve bilgiler esas alınır.

Su bilgi sistemi

MADDE 16- (1) Su kaynakları ve doğal mineralli sular ile ilgili her türlü bilginin toplanması ve izlenmesine yönelik olarak Bakanlıkça ulusal su bilgi sistemi oluşturulur ve güncellenir. Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce su ile ilgili oluşturulmuş sistemlerin su bilgi sistemine aktarımı sağlanır.

(2) Kamu kurum ve kuruluşlarında bulunan suya ait bilgiler, talebi halinde bakanlığa bedelsiz olarak verilir.

(3) Bakanlıkça temin edilen bilgilerden stratejik önemi haiz olanların dışındakiler talep edilmesi halinde kamu kurum kuruluşlarına bedelsiz; diğer gerçek ve tüzel kişilere ise bakanlıkça her yıl belirlenecek bedeli karşılığında verilebilir. Bu bedel, bakanlık döner sermayesine gelir kaydedilir.

İrtifak ve kamulaştırma

MADDE 17- (1) Tahsis sahibinin, tahsis yapılan alanda, özel mülkiyete konu taşınmazın sahibi ile anlaşamaması halinde, idareye müracaat ederek kamulaştırma veya irtifak hakkı talebinde bulunabilir. Talep, idarece incelenip değerlendirildikten sonra uygun bulunması halinde kamu yararı kararı alınır, bedeli talep sahibince ödenmek üzere kamulaştırılarak idare adına tescil edilir. Tahsis sahibi ile özel mülkiyet sahibinin anlaşması halinde ise, tahsis sahibi tarafından bedeli ödenmek suretiyle taşınmaz idare adına tescil edilir.

(2) İrtifak ve kamulaştırma işlemleri, 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre yürütülür. Kamulaştırma ve irtifak hakkı tesisi için gerekli bilgi belge temini, plan yapımı ve diğer giderler tahsis sahibince ödenir.

(3) Faaliyetler devam ettiği sürece, su tahsis belgesi sahibi adına kamulaştırılan taşınmaz tahsis edilir.

(4) Kamulaştırılan taşınmazın, faaliyetler için lüzum kalmadığının idarece tespiti halinde İdarece belirlenecek rayiç bedel üzerinden Kamulaştırma Kanununa göre işlem yapılır.

(5) Tahsisler ile ilgili tapu siciline konulan şerhler idarenin müracaatı üzerine ayrıca mahkeme kararına gerek kalmadan silinir.

(6) Hazinesin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufunda olan yerlerde yapılan faaliyetler için bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra bu kanun hükümleri uygulanır. Bu yerlerin, faaliyet süresince Maliye Bakanlığı tarafından su tahsis belgesi sahibine tahsisi yapılır.

(7) Mera veya orman arazisi olması durumunda bu yerler için, ilgili mevzuatı gereği ödenmesi gereken tüm masraflar tahsis sahibi tarafından ödenir.

Rehin, haciz ve ihtiyati tedbir

MADDE 18– Tahsise konu su kaynağı hiçbir şekilde haczedilemez, rehnedilemez ve üzerine tedbir konulamaz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Koordinasyon, Sorumluluk, Ücretlendirme, Yasak Fiiller, Cezalar ve Diğer Hükümler

Koordinasyon

MADDE 19- (1) Su kaynakları ve doğal mineralli suların yönetimi ile ilgili olarak; kamu kurum ve kuruluşlarının faaliyetleri arasındaki koordinasyon merkezde ve havzalarda bakanlık tarafından sağlanır.

Sınır oluşturan sular veya ülkeler arasındaki müşterek projeler

MADDE 20- (1) Sınır oluşturan su kaynakları ile ilgili veya ülkeler arasındaki müşterek projelerde; su kalitesi, hidrolojik, hidrometrik, hidrojeolojik, jeolojik, sondaj, harita alma, veri toplama niteliğinde her türlü inceleme, teknik görüşme ve anlaşmalar için, izin ve karar verilmesine Dışışleri Bakanlığının uygun görüşüyle bakanlık yetkilidir.

Sorumluluk

MADDE 21- (1) Kanunla su kaynakları ve doğal mineralli sular ile ilgili herhangi bir konuda yetkili kılınmış bulunan merkezi ve mahalli idareler, kuruluş kanunlarının belirttiği konu ve sınırlar içerisindeki görev ve yetkileri bakımından, bu Kanunda açık hüküm bulunmayan hallerde yetkili idare sayılır.

(2) Yetkili idarelerin su kaynakları ve doğal mineralli sular üzerindeki inceleme, planlama, inşaat ve işletme faaliyetlerinden kaynaklanan taşkın, heyelan ve benzeri durumlar sebebiyle doğacak her türlü zarardan bu işlerin her safhasındaki görevlerine bağılı olarak, bu idareler ayrı ayrı sorumludurlar.

Ücretlendirme

MADDE 22- (1) Bu Kanunun 13 üncü maddesi gereğince, kendisine DSİ tarafından su tahsis belgesi düzenlenmek suretiyle su tahsis edilenlerden, aşağıda belirtilen esaslar çerçevesinde ve tahsis edilen suyun metreküpü üzerinden yönetim hizmetleri ücreti alınır.

(2) Tahsis edilen sulardan, su tahsis belgesinde belirtilen miktar su esas alınarak yıllık ücret alınır. Yönetim hizmetleri ücreti, Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kararlaştırılarak en geç o yılın Ekim ayı içinde ilan olunur. Kararlaştırılan su ücreti, izleyen yılın başından itibaren yürürlüğe girer.

(3) Suları; kullanma maksadı, ekonomik, sosyal ve mahalli şartlar göz önüne alınarak farklı ücretlendirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

(4) Mer'î mevzuata istinaden ilgili idareler tarafından bedelleri alınan kaynak, menba, şişeleme suyu, doğal mineralli sular haricindeki ticari maksatla kullanılan sulardan metreküp başına tahsil edilen bedel, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü merkez muhasebe müdürlüğü bünyesinde açılacak özel hesaba öz gelir olarak kaydedilir. Kaydedilen tutarlara ilişkin ilgili yılın Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün (B) işaretli cetvelinde öz gelir öngörülür ve gelir gerçekleşmesine bağlı olarak öz gelir olarak kaydedilir.

(5) Su ücretleri, DSİ tarafından genel hükümlere göre takip ve tahsil edilir.

(6) Su kaynaklarının verimli kullanımı ve korunması için yapılan hizmet, yatırım ve diğer masrafların bedeli, kullanıcı veya faydalanıcıdan, tam maliyet prensibi esas alınarak, hizmet ve yatırımı yapan idarelerce tahsil edilir.

(7) Su kütlelerine, deşarj standartlarına uygun olarak arıtılmış atık su deşarj ederek kirlilik yükü ilave edenlerden kirlilik yükü oranında ilgili idarelerce ücret alınır. Kirletme ücretleri ile ilgili usul ve esaslar bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile düzenlenir.

(8) Büyükşehir belediyeleri su ve kanalizasyon idarelerince tahsil edilen su ve kullanılmış suları uzaklaştırma bedelinin yüzde biri, katkı payı olarak tahsil edilir. Tahsil edilen bu tutarlar, ilgililerce en geç ertesi ayın onbeşine kadar Bakanlığın ilgili mal saymanlıkları hesaplarına aktarılır ve bütçeye su koruma çalışmalarında kullanılmak üzere ilave gelir kaydedilir.

(9) 3096 ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu kapsamındaki su kullanımları Su Kullanım Anlaşması Yönetmeliği'nde belirtilenler ücretler dışında ayrıca ücrete tabi tutulmaz.

Yasak fiiller

MADDE 23- (1) Aşağıdaki fiillerin yapılması yasaktır:

- a) Su yapılarına zarar vermek,
- b) Nehir yatakları ve taşkın sahalarından, göl ve kıyı suyu tabanlarından izinsiz kum, çakıl malzemesi çıkarmak,
- c) Dere yataklarında veya taşkın sahalarında imar düzenlemesi yapmak, yapı izni vermek ve yapı yapmak,
- ç) Mevsimlik akışlı olsa dahi, dere yataklarını ve taşkın sahalarını izinsiz kapatmak, üzerine yapı yapmak veya tarla haline dönüştürmek,

- d) Su ekosistemlerine zarar vermek,
 - e) Su kaynakları ve doğal mineralli sular ile ilgili her türlü inceleme, proje, sondaj ve inşaatla ilişkin çalışmaları izinsiz yapmak,
 - f) Yeraltı sularına izinsiz olarak doğrudan veya dolaylı besleme yapmak,
 - g) Su tahsis belgesi olmadan veya tahsis edilen miktarın üstünde veya yeraltı suyu kütlesinin dengesini olumsuz etkileyecek şekilde su kullanmak yahut kullanılmasına yol açmak,
 - ğ) Su kaynaklarını ve doğal mineralli suları, su tahsis belgesine aykırı şekilde kullanmak,
 - h) Su kaynaklarına ve doğal mineralli sulara izinsiz olarak veya deşarj standartlarının üzerinde atık su deşarj etmek, her türlü kirletici madde atmak veya boşaltmak,
 - ı) Alıcı ortamın çevresel hedeflerini bozacak şekilde her türlü atık ve artığı boşaltmak, boşaltılmasına yol açmak,
 - i) Su kaynağına ilişkin olarak Bakanlıkça belirlenen şartlarda kontrolsüz zirai mücadele ilaçları ve gübre kullanmak,
 - j) Su kaynaklarına Bakanlığın izni olmadan balıklandırma ve bitki ekimi yapmak,
 - k) Projeleri, tahsis belgesine uygun yürütmemek,
 - l) DSİ'nin izni olmadan drenaj kanallarına arıtılmış dahi olsa su deşarj etmek,
 - m) Bakanlıkça istenen su ile alakalı bilgi ve belgeleri vermemek,
- yasaktır.

Ceza hükümleri

MADDE 24– (1) Su tahsis belgesi olmadığı halde su kaynaklarından ve doğal mineralli sulardan ticari maksatla su kullananlar, 50.000 TL idari para cezası ile cezalandırılırlar ve su kullanımından men edilirler. 16/12/1960 tarihli ve 167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun hükümleri saklıdır.

(2) Su tahsis belgesinde belirtilen tahsis miktarından daha fazla su kullananlar metreküp başına 5 TL idari para cezası ile cezalandırılırlar. Bu fiilin hassas veya korunan alanlarda gerçekleşmesi durumunda ceza metreküp başına 10 TL olarak uygulanır.

(3) Tahsis sahibinin, tahsis maksadı dışındaki konularda faaliyette bulunulduğu tespit edilirse, su tahsis belgesi iptal edilir.

(4) Tahsis ölçüm sistemini bozanlar 10.000 TL idari para cezası ile cezalandırılırlar. Ayrıca ölçüm sistemine vermiş olduğu zarar tazmin ettirilir. Suyu izinsiz kullandığının tespit edilmesi halinde geçmişte kullandığı en yüksek aylık su bedeli dikkate alınarak kullandığı suyun bedeli tahsil edilir.

(5) Su kaynağının ve kıyı sularının kalitesini olumsuz yönde değişmesine faaliyetleriyle sebep olan gerçek kişilere 5.000 Türk Lirası; özel hukuk ve kamu hukuku tüzel kişilerine 90.000 Türk Lirası idari para cezası uygulanır. Anılan fiilin korunan alanlarda gerçekleşmesi halinde anılan ceza iki katı oranında artırılarak uygulanır.

(6) Bu Kanunun 10'uncu maddesinde öngörülen bildirim ve bilgi verme yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere 6.000 Türk Lirası idarî para cezası uygulanır.

(7) Akar ve kuru dere yataklarında su yapılarına zarar verenlere, izinsiz malzeme alanlara ve bu alanlara yapı yapan gerçek kişilere 1.500 Türk Lirası, özel hukuk ve kamu hukuku tüzel kişilerine 25.000 Türk Lirası idarî para cezası uygulanır. Ayrıca izinsiz yapılan müdahaleler bedeli yapan tarafından ödenmek üzere kaldırılır.

(8) Kaynak suları, ve doğal mineralli suların nitelik ve nicelik bakımından bozulmasına sebep olan gerçek kişilere 5.000 Türk Lirası, tüzel kişilere 50.000 Türk Lirası idari para cezası uygulanır. Anılan fiilin korunan alanlarda gerçekleşmesi halinde anılan ceza iki katı oranında artırılarak uygulanır.

(9) Verilen idari para cezalarına ilişkin kararlar ilgili kurum tarafından 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı başvuru, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. Bu Kanuna göre verilen idari para cezaları genel hükümlere göre tahsil olunur.

(10) Bu Kanunda belirtilen idarî para cezaları, bu cezaların verilmesini gerektiren fiillerin işlenmesinden itibaren üç yıl içinde birinci tekrarında bir kat, ikinci ve müteakip tekrarında iki kat artırılarak verilir.

İdari para cezalarında yetki

MADDE 25- (1) Bu Kanunda öngörülen idarî para cezalarını verme yetkisi bakanlığa aittir. Bu yetki 10 uncu maddenin beşinci fıkrası uyarınca denetim yetkisinin devredildiği kurum ve merciler tarafından da kullanılır.

(2) Bu Kanun uyarınca denetim yetkisini kullanan kurum, kuruluş ve merciler tarafından verilen idarî para cezalarının yüzde ellisi, bu Kanun uyarınca yapılacak denetimlerle ilgili harcamaları karşılamak ve su yönetimi hizmetlerinde kullanılmak üzere bu kurumların bütçesine gelir kaydedilir, yüzde ellisi ise genel bütçeye gelir kaydedilir.

(3) Bu Kanun uyarınca yapılacak denetimlerle ilgili harcamaları karşılamak ve su kaynakları yönetimi hizmetlerinde kullanılmak üzere, bakanlık bütçesine, genel bütçeye ilave gelir kaydedilecek idarî para cezaları karşılığı gerekli ödenek konur.

Diğer kanunlarda yazılı cezalar

MADDE 26- (1) Bu Kanunda yazılı fiiller hakkında verilecek idari nitelikteki para cezaları, bu fiiller için diğer kanunlarda yazılı idari para cezası haricindeki cezaların uygulanmasına engel olmaz.

(2) Bu Kanunda bulunan ve idari para cezası verilmesini gerektiren fiiller hakkında diğer kanunlarda da idari para cezasına hükmedilmişse bu cezalardan daha ağır olanı uygulanır.

Adli nitelikteki cezalar

MADDE 27 – (1) Bu Kanunun 10'uncu maddesinde öngörülen bildirim ve bilgi verme yükümlülüğüne aykırı olarak yanlış ve yanıltıcı bilgi verenler, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında yanlış ve yanıltıcı belge düzenleyenler ve kullananlar hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yönetmelikler

MADDE 28- (1) Bu Kanun uyarınca hazırlanacak yönetmelikler yetkili idare tarafından en fazla iki yıl içerisinde hazırlanarak yürürlüğe konulur.

Kaldırılan ve değiştirilen hükümler

MADDE 29- (1) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 718 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki “ve kaynaklar da” ibaresi madde metninden çıkarılmış; aynı Kanunun 756 ncı maddesinin başlığı “Yeraltıları” olarak değiştirilerek birinci ve ikinci fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) 9/5/1985 tarihli ve 3202 sayılı Köye Yönelik Hizmetler Hakkında Kanunun 40 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“MADDE 40- Köy ve bağlı yerleşme birimleri ile askeri garnizonlara içme ve kullanma suyu temini maksadıyla açılacak kuyular için DSİ’den belge alınır.”

(3) 04/07/2011 tarihli ve 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin su ve atıksu yönetimi ile kıyı suları dahil olmak üzere yüzeysel ve yeraltı su kaynakları hakkındaki hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

(4) 11/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu’nun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı kanunun 18 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

“h) Ülkenin denizlerinin kirlenmeye karşı korunması esastır. Su yönetimi ile kıyı suları dahil olmak üzere yüzeysel ve yeraltı su kaynakları ile ilgili politikaların oluşturulması planların yapılması ve koordinasyonunun sağlanması Orman ve Su İşleri Bakanlığı’nın sorumluluğundadır.

Denizlerde yapılacak balık çiftlikleri, hassas alan niteliğindeki kapalı koy ve körfezler ile doğal ve arkeolojik sit alanlarında kurulamaz.

Alıcı su ortamlarına atıksu deşarjlarına ilişkin usûl ve esaslar Orman ve Su İşleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

(5) Çevre Kanunu’na aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Ek Madde 10- Su ve atıksu yönetimi ve kıyı suları dahil olmak üzere yüzeysel ve yeraltı su kaynakları hakkındaki hükümleri ile ölçüm, izleme, denetime ve yaptırıma ilişkin hükümleri Orman ve Su İşleri Bakanlığınca yürütülür.”

Diğer kanunların uygulanması

MADDE 30- (1) Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren diğer kanunların bu kanuna aykırı olan hükümleri uygulanmaz.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce yapılmış olan su tahsislerine ve verilmiş olan su kullanım izinlerine bu Kanun hükümleri uygulanır. Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce yapılmış su tahsislerinde ve verilmiş olan su kullanım izinlerinde tahsis ve izin süresinin hesabında tahsisin yapıldığı tarih esas alınır.

GEÇİCİ MADDE 2- (1) Bu Kanunun yayımlandığı tarihten önce yapılmış olan tahsise ve izne ilişkin tüm bilgi ve belgeler kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içerisinde Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne aktarılır.

GEÇİCİ MADDE 3- (1) Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce hangi adla olursa olsun su kaynağına, ilişkin olarak verilmiş olan su kullanım izni ile su tahsisi ve benzerleri, tahsis şartları ve tahsis maksadına dair esaslar dışında kazanılmış hak oluşturmaz. Ancak doğal mineralli sulara ilişkin olarak verilmiş olan arama ve işletme ruhsatları hakkında 3/6/2007 tarihli 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu uygulanmaya devam olunur.

Yürürlük

MADDE 31- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 32- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK C

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, İlkeler ve Tanımlar

Amaç:

MADDE 1-(1) Bu Kanunun amacı; doğal varlık niteliği gereği yaşamın sürdürülebilmesinin temelini oluşturan ulusal su kaynakları potansiyelinin havza yaklaşımı çerçevesinde saptanmasını, toplumun yeterli miktarda ve uygun kalitede suya erişim hakkı ile ekosistemin su hakkını sağlayacak ve bu kaynakların ekonomik ihtiyaçlarla ulusal güvenlik gereksinimlerini karşılayabilecek doğrultularda geliştirilmesini, doğal ve yapay süreçlerle kaybının önlenerek korunmasını ve sürdürülebilir yaşam ilkesi yönünde kullanımını gerçekleştirecek ilke, kural ve yöntemleri belirlemektir.

Kapsam:

MADDE 2-(1) Bu Kanun, 03.06.2007 tarihli ve 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu kapsamında bulunan sular ve denizler hariç, doğal ve yapay göllerle birlikte tüm yer üstü ve yeraltı su kaynaklarını kapsar.

(2) Sınır oluşturan ve sınıraşan bütün sulara bu Kanun hükümleri uygulanır. Bu sularla ilişkili diplomatik işlemler Dışişleri Bakanlığınca yürütülür.

(3) 18.1.21981 tarih ve 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler Kanunu ile 22.4.1925 tarih ve 657 sayılı Harita Genel Komutanlığı Kanunu hükümleri saklıdır.

İlkeler:

MADDE 3-(1) Bu Kanunun uygulamasında aşağıdaki ilkeler gözetilecek ve her zaman geçerli olacaktır.

a) Yeterli ve kaliteli suya erişmek temel bir insan hakkıdır.

b) Su varlık ve kaynaklarının her koşulda, her süreçte ve her anlamda korunması esastır. Su kaynaklarımız; doğanın ve çevrenin korunması ve tüm canlı yaşamının sürdürülmesi bakımından, her süreçte korunması, ekonomik doğrultuda geliştirilmesi ve doğru kullanılması gereken temel doğal varlık niteliğini taşımaktadır.

c) Belirtilen nedenlerle, su kaynaklarımız “kullanım materyali, ticari meta ve tüketim malı” olarak değerlendirilemez. “Devletin hüküm ve tasarrufu altında olan bir kamu malı” niteliği taşıdığı için bedeli söz konusu olabilir ancak fiyatlandırılmaz ve su kaynakları satılamaz.

ç) Yer üstü ve yeraltı su kaynaklarıyla ilgili işlem ve eylemlerdeki kamu yararı değerlendirmesinde; toplumun ve ekosistemin su hakkındaki kamusal yararı üstündür.

d) Ekolojik sistemin çok temel bir unsurunu oluşturan su kaynakları; denizler, iç denizler, tatlı ve tuzlu su gölleri, haliçler, körfezler, deltalar, lagünler, bunlarla akarsuların birleşimleri ve her çeşit tatlı ve tuzlu su ürünleri kapsamında, kendi başına bir ekosistem bütünlüğüdür.

e) Doğal varlık niteliği taşıyan su kaynaklarının ve suyun miktar ve kalitesinin korunması, bu kaynakların geliştirilmesi ve “uygun ve ekonomik kullanılması ve her

türlü kirliliğin önlenmesi” kapsamında doğru yönetilmesi hususları, gerek sürdürülebilir yaşam ilkesi ve gerekse Anayasanın konuya özel hükümleri uyarınca, temel bir Devlet görevi ve sorumluluğudur.

f) Su toplama havzalarının korunması, su kaynaklarının beslenerek kapasitelerinin geliştirilmesi, su hasadının gerçekleşmesi ve su kalitesinin iyileştirilmesi süreçleri; diğer doğal varlıkların yönetimini, su ihtiyaç ve taleplerine ilişkin projeksiyonları ve çevresel, toplumsal ve yönetsel unsurları, sürdürülebilirlik yaklaşımıyla birlikte kavrayan Bütüncül Havza Yönetimi anlayışıyla değerlendirilir.

g) Su kaynaklarımızın korunması, geliştirilmesi ve doğru kullanılmasının sağlanması, öncelikle bu kaynakların nitel ve nicel özellikleriyle, olanak ve kısıtlarını tanımlayacak nitelikte doğru bir durum saptaması ve potansiyel belirlemesine bağlıdır.

ğ) Su hasadı; hidrolojik, topoğrafik ve jeolojik koşulları en uygun değerlendirecek biçimde yüzey akışın biriktirilmesi, su depolama düzeylerinin artırılması ve yüzey buharlaşmasının azaltılmasına yönelik toprak ve araziyle ilgili yöntem ve tekniklerin uygulanması kapsamında bir “Su Kaynağı Geliştirilmesi” yaklaşımıyla gerçekleştirilir.

h) İklim değişikliği nedeniyle, ülkemizin güneyden-kuzeye daha sıcak bir kuşağa kayacağı, bu yönde yağışların azalacağı, yağışların yıl içi dağılımının dengesizleşeceği, ani sellerin yanında kuraklıkların da sıklaşacağı, çölleşmenin yaygınlaşacağı ve bunlarla bağlantılı olarak depolanacak su miktarının azalacağı olasılıklarını gözeten ve öncelikle su havzaları ile yer üstü ve yeraltı kaynaklarını yerinde korumayı öngören, ardından da tahsis ve kullanım süreçlerinde korumacılığı amaçlayan bir yaklaşım her aşamada temel koşul sayılır.

ı) Su kaynaklarının planlaması, tahsisi ve kullanımının temel bir Devlet yetkisi olduğu gözetilerek; havza bazında kullanım kuralları koyan, su ekonomisini sağlayacak “sulama, tarımsal üretim ve arazi yönetimi” sistemlerini öngören, içme, kullanma ve sanayi suyu tüketiminde kullanıcılara sorumluluklar getiren ve tüm bu süreçlerde demokratik sivil katılımı gerçekleştiren bir “havza esaslı su yönetimi anlayışı” yaşama geçirilir.

i) Bu Kanunun uygulanması sürecinde, AB normlarına uyum sağlanması ve tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmelerin getirdiği yükümlülüklerin gözetilmesi gereklidir.

j) Kanunun amacı doğrultusunda uygulanması için, genel bütçeye GSMH ile ilişkilendirilecek bir oranda kaynak aktarılması sağlanır.

k) Sınır aşan ve sınır oluşturan sularda Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ulusal politikalarının geçerli olması temel ön koşuldur.

l) Taşkın koruma ve doğal yaşamı koruma amaçlı yatırımlar ile gerektiğinde akarsuların ıslahı ve ulaşım elverişli hale getirilmesi hariç, kamu kaynaklarıyla gerçekleştirilen su kaynaklarının geliştirilmesi, içme-kullanma, sulama ve sanayi suyu kullanımı amaçlı yatırımlara ilişkin harcamalarla, işletme – bakım giderlerinin, bu yatırım ve tesislerden yararlananlarca geri ödenmesi esastır.

Tanımlar:

MADDE 4- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Araştırma Kuyusu; Yeraltı suyu hakkında bilgi edinmek üzere devlet tarafından açılan kuyuları,

b) Arazi Toplulaştırması: 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun “Arazi Toplulaştırması ve Dağıtımı” başlıklı on yedinci maddesinde yapılan tanımlamayı,

- c) Arazi Yönetimi: Toprak varlığı ve arazinin “belirlenmesi, ıslah edilip geliştirilmesi, korunması ve doğal varlık ve ekosistem koruma ilkeleri çerçevesinde doğru kullanılması” amaçlarıyla, ilkeler belirleme, kurallar koymak, uygun kamu kurumlaşmasını gerçekleştirmek, gerekli mali kaynağı sağlamak, Devlet ve kamu dışı kesimlerce bu amaçlarla yapılacak tüm çalışmaları, demokratik sivil katılımcılık anlayışı katkısıyla “planlamak, programlamak, projelendirmek, yönlendirmek, yönetmek, uygulamaları izlemek, denetlemek ve gerektiğinde yaptırım uygulamak” çalışmaları ve etkinliklerini,
- ç) Atık su; Kentsel, evsel, sanayi amaçlı ve su kullanan tüm süreç ve sektörlerin kullanımdan sonra çevreye, kanal sistemlerine ve toprağa bırakılan suyu,
- d) Bakanlık; Su kaynakları yönetimi ile ilgili Bakanlığı,
- e) Başvuru sahibi; Yeraltı suyu arama, kullanma veya ıslah ve değişiklik belgesi isteyen kimseyi,
- f-) Bütünleşik Havza Yönetimi: Toprak, su, orman varlıkları ile flora ve fauna bütünlüğünde tüm doğal varlık ve kaynakların, etkileştikleri diğer unsurlarla bir likte “belirlenmesi, korunması, geliştirilmesi ve doğal varlık ve ekosistem koruma yaklaşımı kapsamında doğru kullanılması ve yüzey suların oluşturduğu havzalar esas alınarak sürdürülebilirlik ilkesine göre yönetilebilmesi” amaçlarıyla; ilke ve kurallar koymak, uygun kamu kurumlaşmasını gerçekleştirmek, gereken mali kaynağı sağlamak, Devlet ve özel kesim tarafından gerçekleştirilecek bütün çalışmaları, demokratik sivil katılımcılığın katkılarıyla “planlamak, programlamak, projelendirmek, yönlendirmek, yönetmek, uygulamaları izlemek, denetlemek, gerektiğinde yaptırım uygulamak” çalışmaları ve etkinliklerini,
- g) Belge; Su kaynaklarına ilişkin olan ve Bakanlıkça istenen arama, kullanma, ıslah ve değişikliği gibi hususlara ilişkin yazılı dokümanları;
- ğ) Doğal Göl; Kendiliğinden oluşan ve sürekliliği olan su kütlelerini,
- ı) Ekosistem: Hava, toprak, su, bitki örtüsü, orman ve biyolojik çeşitlilik gibi bütün varlık, kaynak ve olanakların, birbirileriyle fiziksel, kimyasal ve biyolojik koşullar açısından sürekli etkileşim içinde oldukları ve bütünlük içerisinde uyumlu ve dengeli biçimde oluşturdukları canlı cansız çevresel ortamı,
- i) Emniyetli İşletme Rezervi; Yeraltı suyu rezervine zarar vermeden alınabilecek su miktarını,
- j) Faydalı İhtiyaç; Yeraltı suyunu kullanacak kimsenin faydalı kullanışları için işletme alanında rezerv miktarı ve kullanıcı hakları dikkate alınarak ihtiyaç duyduğu su miktarını,
- k) Faydalı Kullanış; Yeraltı suyunun bu Kanunda belirtilen öncelik sırasına göre kullanılmasını,
- l) Genel Su: Kamuya ait arazi ya da özel mülkiyet içinde doğup da yüzeysel akışa geçerek bu mülkiyet sınırlarını aşan suları,
- m) Havza; Bir su kaynağını besleyen yüzey üzerine düşen yağışların oluşturduğu alanı,
- n) İl Su Kaynakları Koruma Kurulu: Su koruma alanlarının, su kaynaklarının ve tarımsal sulamaların “su yönetimi anlayışı” kapsamında yönetilmesi sürecine demokratik katkının gerçekleştirilmesi için, kamu yönetimi ile ilgili sivil toplum ve meslek örgütlerinin katılımcı oldukları, yapıları ve işleyişleri düzenlenecek özel yönetmelikle belirlenen ve iller kapsamında oluşturulacak katılımlı kurulları,
- o) İşletme Kuyusu: Faydalanmaya arz olunan kuyuları,
- ö) Kaynak Suyu; Yeraltı suyunun doğal koşullarda yeryüzüne çıktığı suları,
- p) Komşu; bitişik arazi sahibi veya aynı bölgede bulunan ve duruma göre bitişik arazi sahibi gibi, aynı yeraltı suyu deposu imkanlarından yararlanması gereken kişiyi,

- r) Koruma Alanı; Mutlak koruma alanı dışında kalan suların korunması amacı ile sınırları ve yapılacak faaliyetlerin Bakanlık tarafından belirlendiği alanı;
- s) Mutlak Koruma Alanı; Tatlı su kaynaklarının bozulmasına, kirlenmesine, sürdürülebilir özelliğinin yitirilmesine sebep olacak her türlü harici faaliyetin yasaklandığı alanı,
- t) Özel Su; Kaynak suyunun içinden doğduğu ve içinde kaybolduğu tapulu arazi parçasının sınırları içindeki kaynak sularını,
- u) Sınıraşan Sular; Birden fazla ülke toprağını geçen suyu,
- ü) Sınır oluşturan sular; İki veya daha çok ülkeyi birbirinden ayıran ıslak sınırı,
- v) Su Kaynağı; Yer üstü, yeraltı ve kaynak suyu potansiyelini;
- y) Su Tahsis Sicili; Herhangi bir su kaynağından belirli kurum, kuruluş veya kişilere kullanım için verilen izinin kaydının tutulmasını;
- z) Su Yönetimi; Su koruma alanları ve tüm su kaynaklarının “belirlenmesi, ıslah edilip geliştirilmesi, korunması ve doğal varlık ve ekosistem koruma ilkeleri çerçevesinde doğru kullanılması” amaçlarıyla, ilkeler belirlemek, kurallar koymak, uygun kamu kurumlaşmasını gerçekleştirmek, gerekli mali kaynağı sağlamak, Devlet ve kamu dışı kesimlerce bu amaçlarla yapılacak tüm çalışmaları, demokratik sivil katılımçılık anlayışı katkısıyla “planlamak, programlamak, projelendirmek, yönlendirmek, yönetmek, uygulamaları izlemek, denetlemek ve gerektiğinde yaptırım uygulamak” çalışmaları ve etkinliklerini,
- aa) Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri; Arazinin sulamaya hazırlanması için yapılması gerekli olan arazi tesviyesi, tarla içi ulaşım yolları, tarla içi sanat yapıları, kapalı drenaj, taşlı arazi temizliği, tarla içi yüzey drenajı gibi tarımsal altyapı çalışmalarını;
- bb)Yapay Göl; Baraj, gölet, sel kapanı, tersip bendi, regülatör, gibi su depolama yapıları ile meydana gelen su kütlesini;
- cc) Yeraltı Suyu Deposu; Bünyesinde yeraltı suyu bulunduran ve depolayan formasyonları, bu formasyonların herhangi bir noktasından su çekilmesi durumunda bütün su kütlesini etkilediği formasyonları;
- dd) Yeraltı Suyu; Yeraltındaki durgun ve hareket halindeki bütün suları;
- ee) Yeraltı Suyu Yapısı; Yeraltı suyu sağlamak amacıyla açılan kuyu, dren, galeri, tünel, sondaj kuyusu, keson kuyu, kaptaj ve benzeri her türlü su yapısını;
- ff)Yer altı Suyu İşletme Alanı ; Yeraltı sularından yararlanmak amacı ile işletme yapılan alanı;
- hh)Yeraltı Suları Koruma Alanları; Yeraltı sularının koruma alanları, her akifer- deki su kalitesini bozulmaktan ve kirlilikten korumak için jeolojik ve hidrolojik koşullar gözetilerek ayrı ayrı alanı ve koruma özellikleri tespit edilen özel hükümlerle belirlenen alanlardır. Bu tespitin ayrıntısı yönetmelikle düzenlenir. **Yeraltı suları koruma alanlarındaki taşınmazların tapu kaydı üzerine, ilgili kuruluşun istemi karşılığında Tapu Sicil Müdürlükleri tarafından yeraltı sularını koruma amaçlı süreli veya süresiz kısıtlayıcı şerhler konabilir.**
- ıı)Yer Üstü Suyu; Yeraltı suyu hariç, kaynak suyu, nehir, ırmak, çay, dere, doğal ve yapay gölleri,
- ii)Yüzey Suları Koruma Kuşakları :Su kaynağının ve/veya rezervuarının azami su seviyesinden itibaren 300 m.den aşağı olmamak üzere tespit edilen mutlak koruma alanı, mutlak koruma alanı sınırından itibaren 700 m.den aşağı olma- mak üzere tespit edilen kısa mesafeli koruma alanı, kısa mesafeli koruma alanı sınırından itibaren 1000 m.den aşağı olmamak üzere tespit edilen orta mesafeli koruma alanı, orta mesafeli koruma alanı sınırından itibaren 3000 m.den aşağı olmamak üzere tespit edilen uzak mesafeli koruma alanı sınırlarından aşağı olmamak üzere ve her su kaynağı ve/veya rezervuarı için topoğrafik ve hidrolojik koşullar gözetilerek ayrıca

özel hükümlerin belirlenmesi gereken su kalitesini bozulmaktan ve kirlilikten korumak için kuralları ile birlikte, ayrıntıları yönetme-likle tespit edilmesi gereken koruma kuşaklarını,

jj) Zorunlu ıslah: Taşkın önleme veya su kalitesinin korunması amacıyla, akımın yönlendirilmesi veya akımın belirli bir yatak içerisinden akmasının sağlanması ya da su yolu ulaşımı ve diğer kamu yararına kullanım amaçlarıyla, su derinliğinin artırılması için inşa edilen nehir/su yapıları ile su rejiminin düzenlenmesini,

İKİNCİ BÖLÜM

Su Hukuku ve Yönetimi

Su Hakkı:

MADDE 5-(1) Her bireyin insan olmaktan ötürü sahip olduğu yaşama haklarından birisi de “su hakkıdır”. Toplumun yeterli, sağlıklı ve kaliteli suya erişmesini sağlayacak tedbirleri almak Devletin temel görevlerinden biridir.

Su Hukuku:

MADDE 6- (1) Su kaynakları “doğal kamusal varlık” özelliğindedir. Bu nitelikten ötürü; bütün sular bulunduğu yerden bağımsızdır ve Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır.

(2) Kaynak suyu bulunduğu arazinin bütünleyici unsuru değildir. Taşınmaz malikliği veya zilyetliği, kaynak suyu üzerinde bir hak oluşturmaz. Ancak, arazi sahibi veya zilyedinin, bu taşınmaz için kaynaktan, özel su tanımı kapsamında, öncelikle yararlanma hakkı vardır. Arazi sahibi bu kaynak suyundan, doğduğu tarlasının cazibe ile sulandığı kadarı üzerinde hak sahibidir.

Faydalanma ve Kullanım hakları:

MADDE 7-(1) Devlet sularla ilgili irtifak hakları oluşturabilir. İrtifak hakkının devrinde arazi sahibine öncelik tanınır.

(2) Arazisinde faydalı ihtiyaçları için yeterli miktarda su bulamayan veya bu suyu aşırı güçlüklerle ve gidere katlanmaksızın başka yollardan sağlayamayan kişiler, komşu arazideki faydalı ihtiyaçtan fazla olan sulardan yararlanır. Komşu arazideki sudan faydalanma koşulları yönetmelikle düzenlenir.

(3) Kendisine yeraltı suyu tahsis edilen gerçek veya tüzel kişi, bu suyun ancak kendi faydalı ihtiyacına yetecek miktarını kullanma hakkına sahiptir.

(4) Yeraltı suyu sağlamak amacıyla açılan her araştırma kuyusunun yararlanma hakkının devrinde veya kiralanmasında taşınmazın sahibine öncelik tanınır.

Su Kaynakları Yönetimi:

MADDE 8- (1) Bir doğal varlık olan su kaynaklarının yönetimi Devletin temel yetki ve sorumluluklarındandır. Devlet bu yetki ve sorumluluğunu; Anayasamızın konuya ilişkin hükümleri doğrultusunda “ulusal güvenlik, toplumsal ve ekonomik zorunlulukları” gözeterek, “kaynak belirleme-kaynak geliştirme-kaynak koruma tahsis ve kullanım ve izleme denetim” fonksiyonları kapsamında ve bütünleşik havza yönetimi yaklaşımıyla yerine getirir.

(2) Devletin su yönetimi sürecindeki görevleri aşağıdadır.

a) Su kaynakları potansiyelini belirleyerek, durumu doğru tanımlayıcı veri tabanını oluşturmak, su sicilini tutmak, güncelleştirmek ve geçici maddede belirtilen süre içerisinde su bilgi sistemini kurmak,

- b)Gerekli bilimsel ve teknik araştırma ve incelemelere dayalı olarak kaynakların geliştirilmesi amacıyla; yüzey akışın biriktirilmesi, akarsuların depolanması, yüzey buharlaşmasının azaltılması ve yeraltı sularının beslenmesi için projeler tasarlamak ve gerekli yatırımları yapmak ve yaptırmak,
 - c)“Su kaynağı koruma alanları ve suların” korunması, tahsis ve kullanım süreçlerinde bu korumacılığı gerçekleştirmek için gerekli plan, program ve projelerini oluşturarak uygulamaya koymak,
 - ç)Kuraklık ve olağanüstü koşullar için geçerli olacak “su kullanım planları”nı oluşturmak,
 - d)Toplumsal yeterli, sağlıklı ve kaliteli su ihtiyacını karşılamak,
 - e)İçme, kullanma, doğal yaşamı sürdürme, tarımsal sulama, sanayi suyu sağlama ve hidrolojik enerji üretimi önceliklerine göre tahsis, kullandırma, izleme ve denetim uygulamalarını yapmak,
 - f)Su kaynaklarının kalite ve kirliliğini ölçmek ve izlemek,
 - g)Tarımsal sulama amaçlı yatırımlarla su ekonomisini sağlayan sulama sistemlerini projelendirmek, gerektiğinde sulama alanlarında arazi toplulaştırması ve tarla içi geliştirme hizmetlerini yapmak ve yaptırmak ve bu amaçla tarım üreticilerinin eğitimini gerçekleştirmek,
 - ğ)Taşkın sular ve sellere karşı koruyucu proje ve yatırımları yapmak ve yaptırmak,
 - h)Sulak alanlardaki doğal yaşamın sürdürülmesi için gerekli tedbirleri almak,
 - ı)İçme, kullanma, sanayi ve hidroelektrik enerji amaçlı yatırımları planlamak, projelendirmek, yatırımları yapmak veya yaptırmak,
 - i)İşletmelerinin devredilmediği sulama, ıslah, taşkın, içme suyu ve enerji amaçlı tesis ve yatırımların işletme ve bakım hizmetlerini yapmak,
 - j)Göl, baraj ve göletlerin balıklandırılmasını gerçekleştirmek,
 - k)Doğal ve yapay göllerde ulaşım, bağlama limanı, iskele hizmetleri ile balıkçılık hizmetlerini yerine getirmek,
- (3)Devlet bu Kanunla tanımlanan sorumluluk ve görevlerini ilgili Bakanlıkça yerine getirilir.

Su ve Sulama Yönetiminde Katılımcılık:

MADDE 9-(1) Su ve sulama yönetimi süreçlerinde toplumsal desteğin sağlanması ve toplumsal sorumluluğun gereğinin yerine gelmesi için, Devlet “demokratik, örgütlü ve sorumlu katılımcılığı” yönetim ilkesi sayar. Bu katılımcılık, ilgili sivil toplum kuruluşları katkılarının yanında, özel olarak da iller ölçeğinde oluşturulacak ve kamu kesimi ile sivil toplum katılımcılığının ilkece eşit sayıda üye ile temsil edileceği, Su Kaynakları Koruma Kurulları aracılığıyla yerine getirilir. Bu kurullarda görev alacak sivil toplum kuruluşlarından en az birisinin, toprak, su ve orman konularında görev yapan ve ülke çapında örgütlenmiş kuruluşların temsilcilerinden seçilmesi ile TMMOB ve TOBB’den de birer temsilcinin bulunması esastır. Kurulların yapısı ve işleyiş biçimi yönetmelikle düzenlenir. İçme, kullanma ve sulama amaçlı birliklerin en geç beş yıl içinde kooperatiflere dönüşmesi Devletçe teşvik edilir.

İl Su Kaynakları Koruma Kurullarının Görevleri:

MADDE 10- (1) İl Su Kaynakları Koruma Kurulları (Kurul) aşağıda belirtilen görevleri yerine getirecektir.

- a)Su tahsisi ve kullanımını gerektiren tüm süreçlerde, su varlığının korunması, geliştirilmesi ve verimli kullanımına dönük, katılımlı inceleme, değerlendirme ve izleme yapmak,

- b) Bu süreçlerde ortaya çıkan sorunları belirlemek ve kamuoyuna aktarmak,
- c) Yerel ölçeklerde su varlığını korumak ve kaynakları doğru kullanmakla ilgili sorun giderici önlem önerileri ve görüşler geliştirmek,
- ç) Su ve sulama yönetimini üstlenen kamu kurum ve kuruluşlarından sorun giderici önlemlerin yerine getirilmesi doğrultusunda talepte bulunmak,
- d) Sulama yatırımları konusunda yerel halkın eğilimlerini ilgililere yansıtmak, sulama yatırımları konusunda özerk ve örgütlü halk girişimciliğini özendirmek,
- e) Su kullanımıyla gerçekleştirilecek verimli ve ekosisteme uyumlu enerji amaçlı yatırımlar için, çevresel değerlendirmeler yapmak, toplum adına kamu kesimine görüş bildirmek,
- f) Su kirliliği yaratan sektör ve süreç uygulamalarını kamu yararı ve toplum adına izlemek, raporlamak ve ilgililere bildirmek,
- g) Kanunda yer alan konularla ilgili başvuruları almak ve ilgililere aktarmak,

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Su Kaynaklarının Belirlenmesi ve Geliştirilmesi

Su Kaynaklarının Belirlenmesine İlişkin Esaslar:

MADDE 11-(1) Devlet, su kaynaklarının “araştırılması, geliştirilmesi, korunması, kullanılması ve işletilmesi” amaçlarını karşılamak için, bu kaynak potansiyelinin olanak ve kısıtlarını yansıtacak biçimde, tüm boyutlarıyla nitel ve nicel göstergelerle tanımlanmasını sağlayacak çalışmaları yapar, yaptırır.

(2) Belirleme çalışmalarıyla; mevcut veri ve bilgilerin test edilmesi ve güncelleştirilmesi, kaynakları tanımlayıcı yeni bilgi, gösterge ve verilerin elde edilmesi, bunların veri tabanına dönüştürülmesi, bilgi ve verilerin analiz edilerek tanımlamalarının yapılması ve durumu açıklayıcı bilgi sistemi oluşturulması sağlanır.

Su kaynaklarının; doğal potansiyelini, akarsuların akım verilerini, tahsis ve kullanım aşamalarını, su kirliliği tür ve düzeylerini, su kalitesi göstergelerini, hidroelektrik verileri ve benzeri bilgileri içeren bir “Su Bilgi Sistemi” oluşturulur. Bu bilgiler, ilgili kuruluşun internet sitesinde ulusal güvenlik kriterleri gözetilerek yayımlanır.

(3) Hidrojeolojik etüt sonucu sınırları ve yapısal özellikleri belirlenen yeraltı suyu işletme alanları Resmi Gazete ile duyurulur.

4) İlan edilmiş işletme alanlarında kuyuların açılabilceği alanlar, sayısı, derinlikleri ve diğer özellikleri Bakanlık tarafından saptanır.

5) İlan edilmiş işletme alanlarında işletme rezervi ve kullanıcıları dikkate alınarak yeraltı suyu tahsisleri yapılır.

6) İlan edilmiş yeraltı suyu işletme alanları dışında her arazi sahibi arazisinde yeraltı suyu aramak ve suyu bulduktan sonra kendi faydalı ihtiyaçlarına yetecek miktarını kullanmak hakkına sahiptir. Ancak bu işler 18. Madde kapsamına girdiği taktirde hidrojeolojik etüt raporu hazırlamak ve belge almak zorundadır.

Kaynak Belirlemesinin Kapsam Çerçevesi:

MADDE 12-(1) Su kaynak potansiyeli belirlemesi; ilçe, il, bölge, havza ve ülke ölçekleri kapsamında yapılır.

2) Belirlemeler; su toplama havzaları bazında; koruma alanları, su kaynakları ve tahsis ve kullanım sürecindeki tüm suları kavrayıcı genel bir çerçevede gerçekleştirilir.

Kaynak Belirlemesinin Yöntemi:

MADDE 13- (1) Belirleme çalışmaları konuyla ilişkili bilimsel ve teknik yöntem ve araçlar kullanılarak gerçekleştirilir. Bu amaçla kullanılacak yöntem, kural, esas ve standartlar, ilgili kurum tarafından hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

(2) Görev alanları ile ilgili olarak hidrolojik, meteorolojik bilgilerle su kalitesi verileri toplayan diğer kurum ve kuruluşlar, istem olduğunda bunları ilgili kuruma vermek zorundadır.

Su Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Yetki:

MADDE 14- (1) Su kaynaklarının geliştirilmesi; akarsuların zorunlu hallerdeki ıslahı, yüzey akışın biriktirilmesini ve tüm akarsuların depolanabilmesini ön gören “su hasadı” amacıyla; koşulların elverdiği her ortamda depolama tesis ve yatırımlarının gerçekleştirilmesi, elverişli alanlarda bu amaçla teraslamaların yapılması, yeraltı sularının doğal ve yapay yollarla beslenmesi ve bu amaçla suni besleme, yeraltı barajlarının inşası, bu kaynakların verimini artıracak tekniklerin uygulanması, yeraltı suyu barajlarının oluşturulması ve kontrol altına alınması, yüzey buharlaşmasını azaltacak yöntem ve tekniklerin uygulanması, zorunluluk olması durumunda havzalar arası su transferlerinin yapılması ve benzeri uygulamalar Devletçe yerine getirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**Su Kaynaklarının Korunması****Su Kaynaklarını Koruma İlkeleri:**

MADDE 15-(1) Su kaynaklarının korunması, aşağıdaki ilkeler gözetilerek gerçekleştirilir.

a) Sürdürülebilir yaşam ve doğanın korunması ilkesel doğrultusunda, temel doğal varlık niteliği taşıyan su kaynaklarının her koşulda, her süreçte ve her anlamda korunarak kullanılması ve kirlenmeye karşı korunması esastır. Bu süreçte koruma fonksiyonu; öncelikle su kaynakları kapsamında “sulama, içme-kullanma, sanayi ve enerji amaçlı kullanım” süreçlerinde de eş zamanlı olarak yerine getirilir. Korumacılık yaklaşımı havza koruma ve rehabilitasyonu ekseninde ele alınır.

b) Korumacılık anlayışı, ekosistemi koruyarak toplumun yaşam güvenliğini sağlamak doğrultusunda, kişi başına düşen suyun azaltılmaması ve artırılması yönünde geliştirilir.

c) Bir havzanın su potansiyelinin öncelikle havza içinde değerlendirilmesi esas olup, zorunluluk halinde ve fazla su olması durumunda, havzalar arası su transferi yapılabilir.

ç) Su kullanımını gerektiren her türlü girişim ve yatırım sürecinde; su kaynaklarının korunması, kirlenmemesi ve doğal ve yapay olaylar sonucu meydana gelen kayıpların önlenmesi amaçlarıyla, korumacı strateji, program ve projeleri Devletçe oluşturulur ve kurulların katılımcılığıyla uygulanır.

d) Suyu korumak, Devletin ve başta su kullanıcı örgütleri, ilgili meslek ve sivil toplum kuruluşları olmak üzere herkesin ortak sorumluluğudur. Devlet bu sorumluluğu ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından yerine getirilir.

e) Her düzey ve süreçte korumacı uygulamaların izlenmesi, ülke ölçeğinde “kurullar” aracılığıyla gerçekleştirilir.

f) Bu Kanuna dayalı olarak yapılan çalışmalarda, su kaynaklarının miktar ve kalite açısından korunması, kirlenmemesi ve savurganlığın önlenmesi esastır.

g) “Ülkemizden doğan sınır aşan su kaynaklarımızın kullanım önceliği Türkiye’ndir. Sınır aşan ve sınır oluşturan su kaynaklarının ulusal çıkarlar ve kamu yararı doğrultusunda korunması esastır.” biçiminde değiştirilmiştir.

ğ) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte olan Kıyı Kanunu’na tabi akarsu ve göl gibi yüzeysel tatlı su kaynaklarının korunması ve geliştirilmesinde, Kıyı Kanunu ve buna ilişkin yönetmelik hükümleri dikkate alınır.

h) Su kaynaklarının kullanım önceliklerinin belirlenmesi sürecinde “kaynakların en yüksek yararı sağlaması amacıyla” Devletçe yapılan korumacı işletme programlarına uyulması esastır.

ı) Su kaynaklarını kalite açısından korunması ve kirletilmemesi konularında bu Kanunda yer almayan hususlarla ilgili olarak 2872 sayılı Çevre Kanunu hükümleri uygulanır.

i) Su kaynaklarının kirlenmeye karşı korunmasına ilişkin mevzuata uymayanların su tahsisleri ilgili kuruluşça iptal edilir.

j) 20/11/1981 tarihli ve 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Kuruluş ve Görevler Hakkında Kanun, 10/07/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 03/07/2005 Tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 24/04/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu’nun mutlak koruma alanının kamulaştırılması ve su kaynağının kirliliğe karşı korunması ile ilgili hükümleri saklıdır.

k) Su kaynakları üzerinde olumsuz etki yaptığı veya yapacağı anlaşılan yer üstü ve yeraltı her türlü yatırım, girişim ve tesislerin sorumlularınca ilgili kuruluşa bilgi vermeleri ve gerekli korumacı önlemleri almaları zorunludur.

Kaynak Sularının Korunması:

MADDE 16-(1) Doğal varlık özelliği taşıyan kaynak sularının korunması, malik ve zilyetlik hukukundan bağımsız bir anlayışla ve müktesep haklar tanınarak Devletçe sağlanır.

(2) Kaynak sularının kiralanmasında, sözleşmelere; kiracıların kaynağa zarar vermemek ve korumak yükümlülükleri ön koşul olarak konulur. “Kiralama ve tahsis işlemleri çevre su hakları ve ihtiyaçları gözetilerek yerine getirilir.”

(3) Kaynağın bulunduğu arazi sahibi veya zilyedinin, kaynağa zarar verici ve kirletici faaliyetlerinin saptanması durumlarında, ilgili arazi kamulaştırılır. Zarar verici kiracı ise sözleşmesi iptal edilir.

Akarsuların ve Su Depolama Amaçlı Yatırım ve Tesislerin Korunması:

MADDE 17-(1) Devlet akarsularına ve depolama tesislerine ilişkin korumacılık sorumluluğunu; akarsu ve depolama tesisi su miktarlarının azalmasına yol açacak girişimlerle, özel amaçlı kullanımların engellenmesi ve su kalitesini bozucu kirletici süreçlerin önlenmesine yönelik hizmetleri yerine getirir.

(2) Kentsel alanlardan geçen akarsuların, kentsel alan kapsamında korunması ilgili belediyelerin sorumluluğundadır.

(3) Baraj ve doğal göller ile Kıyı Kanunu ekinde yer alan akarsu ve akarsu kesimlerindeki kaynak geliştirme ve arazi kullanım planlamalarında yürürlükteki Kıyı Kanunu ve Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu hükümleri dikkate alınır.

(4) Akarsular ve baraj gölleri üzerinde ulaşım Devletin izniyle gerçekleştirilir. Ulaşım amaçlı akarsu kullanımlarında, ulaşım aracı sahiplerinin korumacılığa uymaları yükümlülük altına alınır.

(5) Yerleşmeler, sanayi tesisleri, ulaştırma, enerji, turizm ve benzeri süreçlerle tarımdan kaynaklanmış kirletici ve kalite bozucu etkenlerin giderilmesine yönelik

yatırım ve girişimler Devletçe desteklenir ve konuya ilişkin uygulamalar yönetmelikle düzenlenir.

(6) Su depolanması amaçlı baraj gölleri ve benzeri tesislerin su ürünleri üretimi amaçlı kiralanması durumlarında, kullanıcıların kaynak koruma yükümlülüklerine uymaları gerektiği ilgili sözleşmelerde belirtilir.

(7) Yukarıdaki faaliyetler kurullar tarafından izlenir.

Yeraltı Sularının Korunması:

MADDE 18-(1) Devlet; “geleceğin güvenlik deposu” olan yeraltı su kaynaklarına ilişkin korumacılık sorumluluğunu; su rezervlerinin azalmasına yol açacak girişimlerin engellenmesi, bu nitelikteki etkenlerin giderilmesi ve su kalitesini bozucu kirletici süreçlerin önlenmesine yönelik hizmet etkinlikleriyle ve kurulların katılımcılıklarıyla yerine getirir.

(2) Yeraltı sularının korunması amacıyla, tanımlanan su kaynağı havza sınırları içerisinde yerleşim, sanayi, enerji, ulaşım, turizm, altyapı ve benzeri yatırım süreçlerine izin verilmez.

(3) Faydalı ihtiyaç miktarı esas alınarak tahsis edilecek yeraltı suyu miktarı amaca göre ilgili kuruluşça belirlenir.

(4) Yerleşmeler, sanayi tesisleri, ulaştırma, enerji, turizm ve benzeri süreçlerden kaynaklanan kirletici ve kalite bozucu etkenlerin giderilmesine yönelik yatırım ve girişimler Devletçe desteklenir. Konuya ilişkin uygulamalar yönetmelikle düzenlenir.

(5) Yeraltı sularını kirleterek kalitesini bozan ve böylece insan, hayvan, bitki ve çevre sağlığı sorunları yaratan “aşırı ve/veya yanlış tarım girdisi kullanımı ile çiftlik gübresi kaynaklı kirlenme süreçleri” kurulların katılımcılıklarıyla Bakanlıkça denetlenir ve önleyici tedbirler alınır. Kaynak kirlenmesi sorunu yaratmayan tarımsal girdi kullanımı, Devletçe teşvik edilir. Konuya ilişkin uygulamalar yönetmelikle düzenlenir.

(6) Tahsis amacı dışında kullanıldığı anlaşılan yer altı sularının belgeleri Bakanlıkça iptal edilir.

(7) Yeraltı suyu kullanma belgesi sahipleri su verimini artırmak ve benzeri gerekçelerle yeraltı su yapılarına müdahale edemez ve su yapısını değiştiremez. Bu amaca dönük faaliyetler ancak Bakanlık izniyle yapılabilir.

(8) Kuyu açan kişi, bulunan suyun ancak faydalı ihtiyaçlarına yetecek miktarını kullanmaya yetkilidir. Bu miktarı aşan sular ile sulama, kullanma ve işlenerek veya doğal hali ile içme suyu olarak satılmak üzere çıkarılan yer altı suları, ilgili kanun hükümlerine göre Maliye Bakanlığı tarafından kiraya verilir. Tahsis miktarından daha fazla su kullananlara bu kanunun otuzuncu maddesinin (d) bendinde öngörülen ceza uygulanır.

(9) Gerçek ve tüzel kişilere kiralanmış yeraltı su kaynaklarının kiralamaya ilişkin sözleşmelerinde, kaynak koruma koşullarına uyulması yükümlülüğü açıkça belirtilir.

(10) Yeraltı sularının gerçek ve tüzel kişilere tahsisi sonrası kullanımında, ön görülen amaca uygunluğun denetimi ve çekilen suyun miktarının kontrolü için, Bakanlıkça belirlenmiş su sayaçlarının takılması zorunludur.

(11) Yukarıdaki faaliyetler kurullar tarafından izlenir.

Taşkın Sular:

MADDE 19-(1) Taşkın sular, seller, erozyon ve rüsubata karşı koruyucu tesisler- in ülke genelinde etüt, proje, inşaat, işletme, bakım ve onarımlarını yapmak, yaptırmak;

gerçek ya da tüzel kişiliklere bu tesisleri yapma izni vermek ve ilgililer arasında genel koordinasyonu sağlamak Bakanlığın yetkisindedir. Büyükşehir Belediyelerince yapılacak dere ıslahlarının etüt aşamasında Bakanlığın uygun görüşü alınır.

(2) Taşkın meydana gelme olasılığı ve buna bağlı acil müdahaleyi gerektiren hallerin görülmesi durumunda, “kurullar” ve bu durumu görenler derhal o yöredeki Bakanlık birimine veya en yakın muhtara, kolluk kuvvetlerine veya mülki amirine haber vermek zorundadır. Mülki amirlikçe taşkın anından önce hazırlanmış olan acil eylem planı doğrultusunda hareket edilir.

(3) Taşkın meydana gelme olasılığının güçlenmesi durumunda veya taşkın anında, su yapısını işletenler Bakanlığın talimatlarına uymak zorundadırlar. Bu yükümlülüğe uyulmaması halinde Bakanlık tarafından yörenin en büyük mülki amirine yazılı veya sözlü talimat verilerek kolluk kuvvetleri gözetiminde gerekli önlemler alınır.

(4) İl, ilçe ve belde gibi büyük ve orta ölçekteki planlı yerleşim yerleri ile mevzi planlara göre yapılan küçük ölçekteki her türlü yerleşim birimlerine ait imar planlarının yapılması esnasında Bakanlığın görüşü alınır.

(5) Kadastro çalışmaları sırasında dere yataklarında doğal akışa imkan verecek ve kendiliğinden oluşmuş dere yatağı kesiti tescil dışı bırakılarak derenin doğal akışına tahsis edilecektir. Dere yatak genişliğinin tespitinde Bakanlığın uygun görüşü doğrultusunda uygulama gerçekleştirilecektir.

(6) Dere yatakları üzerine her ne sebeple olursa olsun, yapılacak köprü ve menfez gibi sanat yapıları ile dere yatakları üzerinde veya sınırlarından geçirilecek enerji nakil hattı, yol, petrol ve doğalgaz boru hattı, telefon, içme suyu ve kanalizasyon hatları ve benzeri çeşitli kuruluşlarca değişik maksatlı yapılar için proje aşamasında Bakanlıktan uygun görüşü alınarak inşası sağlanacaktır. Bu fıkra aykırı olarak inşa edilen her türlü yapı o yerin mülki amiri tarafından yıktırılır veya kaldırılır.

(7) Akarsu yatağı içinde veya bitişik alanlarda yapılan her türlü madencilik, kum, çakıl ve stabilize malzeme ocağı işletme faaliyetleri Bakanlığın görüşüne uygun olarak yapılacaktır. Bu fıkra aykırı uygulamalarda ocakların izinleri ruhsat veren idarelerce iptal edilecektir.

(8) Taşkın Sular Hakkında 14/01/1943 tarihli ve 4373 sayılı Taşkın Sular ve Su Baskınlarına Karşı Koruma Kanunu ile 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısı ile Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun hükümleri saklıdır.

Sulama Suyu Kullanımında Koruma:

MADDE 20-(1)Sulama suyu kullanımında, “sürdürülebilir yaşam ve korumacılık” ilkesine uygun kullanım esastır. Geliştirilecek sulama projelerinde öncelikle su tasarrufu sağlayan modern sulama sistem ve yöntemlerinin kullanılması esastır.

(2)Gerek dünyada gerekse ülkemizde tüketilen suyun büyük bölümünün sulamada tüketildiği gözetilerek, basınçlı denetimli sulama sistemlerini ülke kapsamında zorunlu olarak uygulamak ve çok zorunlu koşullar dışında kanalet tipi açık sulama yöntemlerini engellemek Bakanlığın görevidir. Bakanlık bu görevini yerine getirirken, Tarım ve Köyişleri Bakanlığının uygunluk görüşünü almak zorundadır.

(3)Bakanlık, su ekonomisini gözetmek ve sulamada savurganlığı ve kirlenmeyi önleyerek korumacılığı geçerli kılmak için, denetimli sulama yöntem ve araçlarını destekleyerek, yaygınlaşmasını sağlar.

(4)Tarım ve Köyişleri Bakanlığı işbirliği ile az su tüketen ve kuraklığa dayanıklı bitki deseni uygulamalarını özendirmek ve fazla su tüketen bitki desenine destek vermeyerek üreticileri yönlendirmek de Bakanlığın görevidir.

(5) Suyun korumacı yaklaşımla doğru kullanılması için, arazi toplulaştırması ve

tarla içi geliştirme hizmetlerinin yaygınlaşması ilgili Bakanlıklarca desteklenir.

(6) Sulama suyu, bitki su ihtiyacından fazla olamaz. Sulama suyu kullanımında savurganlık yaptığı, korumacılık anlayışına aykırı su kullandığı ve yanlış tarım uygulaması yaptığı saptanmış üretici ve kullanıcılar, tarımsal desteklemelerden yararlandırılmaz ve kendilerine tanınmış su kullanım tahsisleri iptal edilir.

İçme, Kullanma ve Sanayi Amaçlı Kullanımlarda Koruma:

MADDE 21- (1)İçme, kullanma ve sanayi suyu sağlanması için kullanılan su kaynaklarının korunması amaçlı atık su arıtma ve ilgili yatırım çalışmaları Bakanlıkça planlanır. (2)Su sağlama sistemlerinin mutlak koruma alanı içerisinde kalan yerler, suyu kullanacak belediyelerce kamulaştırılır.

(3)İçme suyu amaçlı tesislerin, kaçak kullanımları da kapsayacak ve şebeke kayıplarını en alt düzeyde tutacak biçimde geliştirilmesi ve işletilmesi zorunludur.

(4)İçme, kullanma, sanayi ve enerji suyu sağlamak amaçlı su toplama tesislerinin korunmasını engelleyecek imar planı değişiklikleri yapılamaz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Su Kaynaklarının Tahsisi ve Kullanılması

Su Kullanım Öncelikleri:

MADDE 22-(1) Su kaynaklarının kullanımında “doğal varlık koruması ve sürdürülebilir yaşam” ilkelerinin geçerli kılınarak, kamu yararının aranması, öncelikli ve temel koşuldur. Suyun miktarı, kalitesi, bulunduğu yörenin özellikleri, zorunlu ihtiyaçları ve koşulları, başka türlü bir çözüm yolu gerektirmedikçe kullanma hakkının tesisinde, aşağıdaki öncelik sırası uygulanır; a)İçme, kullanma ve hayvan suyu ihtiyaçları,

b)Ekosistem için gerekli su ihtiyaçları,

c) Tarımsal sulama suyu ihtiyaçları,

ç) Mevzuata uygun su ürünleri yetiştiriciliği, göl ve baraj avcılığı ihtiyaçları,

d) Sanayi suyu ihtiyaçları,

e) Enerji suyu ihtiyaçları,

f) Ticaret, turizm, taşıma, ulaşım ile diğer su ihtiyaçları,

g)Birden fazla amacın gerçekleştirilmesinin mümkün görülmesi durumunda, kaynağın verimli kullanılması için öncelik sırasına göre birden çok amaçla kullanılmasına izin verilebilir.

Kaynak Tahsis Uygulamaları ve Yetki:

MADDE 23-(1) Ülke ölçeğinde su kaynakları yönetim planları yirmi ikinci maddede belirlenen öncelikler doğrultusunda Bakanlıkça hazırlanır ve tahsisler planlara göre yapılır. Su kaynağı tahsisi süresi yeraltı sularında yirmi yılı yüzey sularında kırk dokuz yılı geçmemek üzere Bakanlar Kurulunca kararlaştırılır. Kazanılmış haklar saklıdır.

(2) Havza bazında su kullanım kural ve koşulları Bakanlıkça belirlenir.

(3) Tarımsal sulama planlaması yapılırken, ilgili havzada bulunan tarım üreticilerinin meslek örgütleri ile üreticilerin oluşturduğu ilgili sivil toplum kuruluşları ve bölgedeki ziraat fakültelerinin görüşleri alınır. Bu planlar Bakanlıkça yapılır ve tahsisler planlar doğrultusunda gerçekleştirilir.

(4)Bu Kanundan önce yapılmış tahsislere de kazanılmış haklar saklı kalmak koşuluyla bu Kanun hükümleri uygulanır.

- (5)Tahsis yapılmadan işletilen kuyuların kullanımları ve belgelendirilmesi, yapılacak teknik değerlendirmeye göre karara bağlanır.
- (6)Kullanım öncelikleri ve bunlardaki değişiklikler Bakanlıkta tutulan sicile işlenir. Tahsis biçim ve miktarlarını değiştirmeye Bakanlık yetkilidir. Sicil tutulmasına ilişkin kural ve yöntemler yönetmelikle düzenlenir.
- (7) Yeraltı suyu ile ilgili her türlü etüt, proje ve inşaat yeraltı suyu konusunda uzman jeoloji mühendislerin teknik sorumlulukları, yetki ve denetiminde yapılır.
- (8) Yeraltı suyu yapısı, işin niteliğine göre sondör, galerici ve tünelci gibi ehli- yetli kişilerin eli ile teknik sorumlu nezaretinde yapılır. Bu kişilerin yeraltı suyu yapılarında nasıl çalışabilecekleri teknik yönetmelik ile belirlenir.
- (9) Su sağlama amacıyla açılan sondaj kuyuları vergi mükellefi olan ve Bakanlığa tescili yapılan sondaj firmaları tarafından açılır. Teknik sorumluların, sondörle- rin, sondaj firmalarının ve nezaretinde çalışabileceklerin nitelikleri yönetmelikte düzenlenir.
- (10) Yeraltı suyu arama, kullanma ve ıslah ve değişiklik belgeleri ile ilgili düzen- lemeler yönetmelikle belirlenir.Yeraltı suyu taşıyan jeolojik yapıların (akiferlerin) korunması amacıyla, yıllık işletme rezervi kadar yer altı suyunun kullanılması esastır.
- (11) İlan edilmiş işletme alanlarındaki yeraltı suyu tahsislerinde, Bakanlıkça belirlenmiş emniyetli işletme rezervi düzeyine erişilmesi durumunda, yeni tahsis durdurulur. Bu işlem yeraltı suyu işletme alanları dışında kalan alanlar içinde geçerlidir. İhtiyaçlar çerçevesinde tahsisler değiştirilebilir
- (12) Bakanlık işletme alanlarında ve işletme alanı dışında kalan alanlarda en kısa zamanda teknik çalışmaları yaparak rezerv miktarını belirler ve rezervin fazla bulunması halinde yeniden belge vermeye devam eder. Belgelerin nasıl verileceği yönetmelikle düzenlenir
- (13) Bakanlık, yeraltı suyu araştırma ve etütleri için, kamulaştırma yapılmaksızın gereken her yerde kuyu açabilir veya açtırabilir ve bu nedenle doğabilecek zararları karşılar.
- (14) Yukarıda belirtilen faaliyetler kurullar tarafından izlenir.

Sulama Amaçlı Kullanım Kural ve Koşulları:

MADDE 24-(1) Bakanlık, toprak, su ve bitki dengesini kurarak tarımsal üretimin verim ve kalitesini artırmak, uygun üretimin gerektirdiği sulama suyunu sağlamak ve suyu denetimli koşullarda bitkiye vermek amacıyla, gerekli araştırma, etüt, plan, program, proje çalışmalarını ve gerekli yatırımları yapar veya yaptırır.

(2)Bakanlık, faydalananların katılımcı olduğu sulama projelerine öncelik verir. Katılım payları Bakanlar Kurulunca belirlenir. Konuya ilişkin uygulama esasları yönetmelikle düzenlenir.

(3) Bu Kanunun “Finansman” başlıklı yirmi dokuzuncu maddesinde ön görülen mali kaynak, öncelikle içme-kullanma ve sulama amaçlı baraj, gölet ve benzeri yatırımlar ve sulama sistemleri için kullanılır.

(4)Bakanlık, Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca oluşturulmuş sulama politikaları doğrultusunda sulama yönetimini gerçekleştirir. Bu politikalar doğrultusunda bölge ve yöre koşullarına uygun sulama sistemlerinin ülke ölçeğinde planlanmasını ve projelendirilmesini yapar/yaptırır.

(5)İşletmeye açılan baraj ve sulama tesislerinin sürekliliğini sağlamak, gereken bakım ve onarımı yapmak veya yaptırmak ve kirlenmeyi önlemek bunlara ilişkin yöntemleri saptamak ve süreci izlemek Bakanlığın görevidir.

(6)Bakanlık ve yetkilendirilmiş kişi ve kurumlarca geliştirilen sulama projelerinin Bakanlıkça onaylanması zorunludur. Bu projelerin kontrol ve denetimi Bakanlığın yetkisindedir.

(7)Bakanlık, sulama amaçlı tesis ve şebekelerin amaca uygun kullanımında başta kurullar olmak üzere sulamadan yararlanan tarım üreticilerinin meslek örgütlerinin, kooperatiflerinin ve kanunun dokuzuncu maddesinde öngörülen tasfiye süresinin sonuna kadar Kanun öncesi oluşmuş sulama birliklerinin demokratik ve sorumlu katılımcılığını sağlar. Bu amaçla Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile işbirliği yapar ve demokratik örgütlenmeyi teşvik eder. Konuya ilişkin uygulama yönetmelikle düzenlenir.

(8)Sulama sisteminden kaynaklanan drenaj ve atık sulardan sulama amaçlı yararlanmak amacıyla gerekli önlemler Bakanlıkça alınır.

(9)Sulama suyu, bitki su ihtiyacından fazla olamaz. Sulamada savurganlık, aşırı su tüketimi ve bu yolla toprak tuzlanması ve çoraklaşması gibi sorunlar ve kirlenme yaratılmaması için, sulama bedeli uygulaması “kullanılan su miktarını ve yetiştirilen bitkisel ürünü” esas alan bir anlayışla Bakanlığın önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir ve Resmi Gazetede yayımlanır.

(10)Yalnızca sulama suyu sağlamaya dönük yatırımların gerçekleştirilmesi için, Bakanlıkça yapılan harcamalar yararlanıcılardan geri alınır. Sulama tesislerine yapılan harcamaların yararlanıcılardan geri alınması için gerekli işletme bakım ve ücret tarifeleri Bakanlıkça belirlenir. Konuya ilişkin uygulama yöntemi yönetmelikle belirlenir.

İçme, Kullanma ve Sanayi Suyu Kullanım Kural ve Koşulları:

MADDE 25-(1) Belediye örgütü olan yerlerdeki içme, kullanma ve sanayi suyu ihtiyaçları, kullanılacak su kaynağının tahsisinin Bakanlıkça yapılmasından sonra, belediye meclisleri kararlarına dayalı olarak, yerleşim yeri ve çevresine ilişkin bilgi ve veriler değerlendirilerek ilgili belediyelerce planlanır ve karşılanır. Konuya ilişkin uygulamalar yönetmelikle düzenlenir.

(2)Belediye örgütü bulunmayan yerleşimlerin ihtiyaçları da valilikler ve il özel idarelerince belirlenir ve gerekli yatırımlar gerçekleştirilerek karşılanır.

(3)Bu amaçlarla gerçekleştirilecek su toplama tesisleri, yeraltı suyu kuyularının açılması ve elektrifikasyonu, ana iletim hatları, ara depolama yapıları, arıtma tesisleri, atık su deşarj hatları ve benzeri yatırımlar Bakanlıkça, tali depolar, dağıtım depoları, dağıtım şebekeleri ve benzeri tesisler ise ilgili belediye ve ilgili il özel idareleri tarafından gerçekleştirilir.

(4)Konuya ilişkin olarak Bakanlık ve belediyelerce üstlenilecek görev ve sorumluluklar taraflar arasındaki protokollerle düzenlenir. Protokoller İç İşleri ve Maliye Bakanlıklarının uygun görüşleri alındıktan sonra yürürlüğe girer.

(5)Belediye örgütü bulunmayan yerleşimlerin atık sularının uzaklaştırılmasında, bu amaçla gerçekleştirilmiş kamu yatırımlarından yararlanılır.

(6)Bu amaçlarla gerçekleştirilmiş kamu yatırımları harcamaları ilgili belediyelere borç kaydedilir. Bakanlıkça karşılanmış işletme, onarım ve bakım harcamaları da belediyelerden ayrıca alınır. İçme, kullanma ve sanayi suyu tesisleri için yapılan tüm kamu harcamalarının belediyelerden geri alınmış olması, su temin tesisleri üzerinde belediyelere her hangi bir hak vermez.

(7)Baraj, gölet ve benzeri depolama yatırımları, regülatörler, arıtma tesisleri, ana iletim hatları ve ana depolar dışında kalan ve Bakanlıkça gerçekleştirilmiş yatırımlar, geçici kabulü izleyen bir yıl içinde belediyeler ve su ve kanalizasyonla görevli kamu kuruluşlarına mülkiyeti ile birlikte devredilir ve bu kuruluşlarca işletilir.

Devredilen tesislerin üç yıl içinde kullanılmaması veya başka amaçla kullanılması durumunda, Bakanlık bu yatırımı başkasına veya bir başka kullanım amacına tahsis eder.

Hidroelektrik Enerji Suyu Kullanım Kural ve Koşulları:

MADDE 26- (1) Ülke su potansiyelinden yararlanarak hidroelektrik enerji üretimi amacıyla tasarlanan her türlü su yapısının etüdü, planlanması, projesi ve gerçekleştirilmesi Bakanlıkça yapılır veya yaptırılır.

(2) Elektrik enerjisi üretmek amaçlı su yapıları için gereken hidrolojik ve meteorolojik ölçümlerin yapılması, bu amaçla geliştirilmiş rapor ve projelerin denetimi ve proje yatırım aşamalarının incelenerek kontrol edilmesi hizmetleri Bakanlıkça yapılır.

(3) Elektrik enerjisi üretmek amacıyla yapılan başvuruları ve su kaynağının kullanımı için yapılan başka başvurularla birlikte değerlendirmek, uygun görmek veya görmemek yetkisi Bakanlığa aittir.

(4) Barajların enerji amaçlı kullanımında işletme programlarının hazırlanması ve Bakanlıkça gerçekleştirilmiş olmakla birlikte devredilmiş tesislerin alt ve üst su değerlerinin izlenmesi ve taşkın yönetimi çalışmaları Bakanlıkça yapılır.

(5) Hidroelektrik enerji tesisleri ile bu amaçlı ortak tesislerdeki geri ödeme kural ve koşulları yönetmelikle düzenlenir.

(6) Elektrik Piyasası Kanunu ve Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticareti ile Görevlendirilmesi Hakkında Kanun hükümleri saklıdır.

ALTINCI BÖLÜM

Özendirme, Denetim, Finansman ve Yaptırımlar

Özendirme:

MADDE 27-(1) Su kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve amaca uygun kullanılmasına yönelik “korumacı ve denetimli tarımsal sulama yapan, suyu ve- rimli kullanan tarla içi geliştirme ve arazi toplulaştırması yöntemlerini uygulayan ve suyu az tüketen ve kurağa dayanıklı bitki deseni tekniklerini gerçekleştiren üretici ve kullanıcılara, 5488 sayılı Tarım Kanunuyla düzenlenmiş olan tarımsal desteklemelerde öncelik tanınır.

(2) Su ekonomisini gözeten ve başta basınçlı sistemler olmak üzere denetimli sulama yatırımı yapan tarım üreticilerine, 5488 sayılı Tarım Kanununun on sekizinci maddesinde sayılan ilkeler gözetilerek, teşvik edici özel destekleme uygulamaları yapılır.

(3) İçme, kullanma ve sanayi suyu kullanım uygulamalarında da ilke olarak “az ve doğru kullanımı” özendiren teşvikler uygulanır. Bu konuya ilişkin teşvik koşulları Bakanlar Kurulunca belirlenir.

Denetim:

MADDE 28-(1) Bu Kanunun uygulamasında denetim görevini, Bakanlık, valilikler ve kurullar yapar veya yaptırır. Kanunda tanımlanmış “kaynak belirleme, koruma, geliştirme ve tahsis ve kullanım süreçleriyle ilgili denetim, örneklem yöntemiyle yapılır ve sonucundan Bakanlık ve kurullara bilgi verilir. Uygulama-daki teknik ve bilimsel özellikli denetimler Bakanlıkça yerine getirilir. Kurul üyesi kurum ve sivil toplum örgütleri ile herkes saptanan kaynak bozulması, yitimi, yanlış kaynak

kullanımı ve benzeri diğer olumsuzluklar hakkında valiliklere ihbarda bulunabilir. Valilikler konuyu inceleyerek, sonucu en geç üç ay içerisinde ihbar sahibine bildirir.

Finansman:

MADDE 29-(1) Su kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve doğru kullanılması uygulamalarının gerçekleştirilmesi ile içme-kullanma sulama yatırımlarının gerçekleştirilmesi hızla tamamlanması amaçlı plan, program ve projelerin finansmanı bütçe kaynaklarından karşılanır. Bu amaçlarla bütçeden ayrılacak kaynak gayrisafi milli hasılanın yüzde birinden az olamaz.

(2) İçme, kullanma ve sanayi amaçlı su kullanımında yirmi beşinci maddede belirtilen işler, protokollerdeki sorumluluk tanımlarına uygun olarak Bakanlık ve belediye bütçelerinden karşılanır.

Yaptırım ve Cezalar:

MADDE 30- (1) Madde 24- (1) Bu Kanundaki yükümlülükleri yerine getirmeyenler bu işlem ve eylemlerinden dolayı, diğer kanunlara göre daha ağır bir ceza ile cezalandırılmadıkları takdirde, bu madde hükmüne göre cezalandırılırlar

a) Belge almadan; yer altı suyu temini için yer altı suyu yapısı inşa ettirenler ile yer altı suyu yapısında çalışan makine sahip ve kullanıcıları bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar. Bu suçların soruşturulması ve kovuşturulması resen yapılır.

b) Belge almadan yeraltı suyu sağlamak için yeraltı suyu yapısı inşa ettiren, inşa eden veya belge alma aşamasında kasten yanlış bilgi verenler 5000 TL idari para cezası ile cezalandırılırlar. Ayrıca ceza verilmekle birlikte kuyunun açılıp işletilmesinde Bakanlık tarafından bir sakınca görülmez ise sahibine kullanma belgesi verilebilir. Aksi durumda kuyu güvenlik güçlerinin gözetiminde kapatılır. Kapatma harcaması kuyuyu açtırandan ve açandan müştereken ve müteselsilen tahsil edilir.

c) Belge almadan yeraltı suyu sağlanması için yer altı suyu yapısı inşasında kullanılan her türlü makine için makine sahip ve kullanıcılarına, ayrı ayrı olmak üzere, makine sayısı başına 15.000 TL para cezası verilir. Durumun tekrarı halinde makine ve ekipmanına el konur ve Devlete gelir kaydedilir.

ç) Yer altı suyu işletmeleri ile ilgili her türlü etüt, proje ve inşaaatla ilişkin çalışmaları, bu kanun hükümlerine göre yapmayan teknik sorumlular hakkında gerekli işlem yapılmak üzere bağlı bulunduğu meslek kuruluşuna bildirilir. Bildirim tarihinden başlayarak bu kişiler bir yıl süresince bu bölümde belirtilen faaliyetlerde bulunamaz. Durumun tekrarı halinde ceza iki katı olur.

d) Bu kanunun onsekizinci maddesi sekizinci fıkrasına göre belirtilen miktardan fazla su kullananlara 3000 TL idari para cezası verilir. Tekrarı halinde ceza iki katına çıkartılır.

e) Bu kanunun onsekizinci maddesi onuncu fıkrasında belirtilen miktardan fazla su kullananlara 6000 TL idari para cezası verilir. Tekrarı durumunda ceza iki katına çıkartılır. Fazla kullanımın devam etmesi halinde iki kat ceza alınarak kullanma belgesi iptal edilir, kolluk kuvvetleri nezaretinde kuyu kapatılır, kapatma masrafları belge sahibinden alınır.

(2) Bu kanunda yazılı olan idari para cezaları, o yerin en büyük mülki amiri tarafından verilir. Verilen idari para cezalarına ilişkin kararlar, 11/02/1959 tarih ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili İdare Mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinden inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. Bu kanuna göre verilen idari para cezaları

27/07/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

f) Sulama suyu kullanımında savurganlık yaptığı, korumacılık anlayışına aykırı su kullandığı ve yanlış tarım uygulaması yaptığı saptanmış üretici ve kullanıcılar, tarımsal desteklemelerden yararlandırılmaz ve kendilerine tanınmış su kullanım tahsisleri iptal edilir.

g) Bu maddede öngörülen para cezası miktarlarını on katına kadar artırmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir. Ayrıca, Maliye Bakanlığının her yıl için uyguladığı “yeniden değerlendirme oranı” yetkisi de geçerlidir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Yönetmelikler ve Son Hükümler

Geçici MADDE-1 Su kaynaklarıyla ilgili bilgi ve veri tabanı bu Kanun’un yayımını izleyen bir yıl içinde bir “bilgi sistemi” yaklaşımıyla Bakanlık tarafından oluşturulur.

Yönetmelik:

MADDE 31-(1)Bu Kanunun uygulanması ile ilgili kural ve yöntemleri düzenley- en yönetmelikler, Kanunun yayımını izleyen bir yıl içinde Bakanlıkça çıkarılır.

Yürürlük:

MADDE 32-Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

MADDE 33-Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Ceren KÜÇÜKÇELEBİ

Doğum Yeri ve Tarihi: Yıldırım/BURSA 24.04.1991

Adres: Çekmeköy Merkez Mah. Mayavera Sitesi Y/6
Çekmeköy / ISTANBUL

Lisans Üniversitesi: İstanbul Teknik Üniversitesi
University at Buffalo / State University of New York